2.5.9

דבר

דבר יום רביעי ג' באייר תשנ"ה 3.5.95 גליון 21547

20 עמודים, המחיר 3.50 ש"ח (כולל מע"מ) באילת 2.99 ש"ח

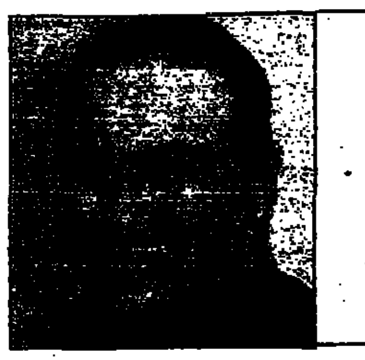

אסור ליצור פקקים בדרך. אלוף מאיר דגן עזב את צה"ל אחרי 32 שנה. און לוי (עמ' 6)

יהודה הלוי סוכר גלידה ורילקה הוא בית־ספר לנהיגה. מסע באנדלוסיה שלמה גינוסר (עמ' 9)

"דבר" מברך את קוראיו
בברכת חג עצמאות שמח.
תהא השנה ה־48 למדינת ישראל
שנת שלום וביטחון

ארה"ב: הפקעת הקרקעות בירושלים אינה תורמת למו"מ

פרס ייפגש עם מובארק בקאהיר ויקבל דיווחים על פגישת עמרו מוסא עם אסד; פרשנים סוריים: אם רבין לא יסכים לנסיגה מלאה מהגולן, הוא רק יסבך את המצב; צרפת דורשת לכנס את מועצת הביטחון לדיון בהפקעת הקרקעות

מאת דן אבידן מוטי בסוק והסוכנויות

ארה"ב מצטרפת לגל המחאות נגד הפקעת הקרקעות בירושלים בידי ישראל. דובר משרד החוץ בוושינגטון אמר כי הפקעת האדמות בירושלים מידי תושבים פלסטינים אינה תורמת לקידום תהליך השלום.

בפגישה אתמול בארמון הנשיאות בדמשק, בין שר החוץ המצרי, עמרו מוסא לבין הנשיא אסד, ובהשתתפות שר החוץ הסורי, פארוק א־שרע, עלה נושא ההפקעות.

אסד ומוסא תיאמו עמדות לקראת כנס שרי החוץ הערביים, שייערך בשבת בקאהיר, לדיון בהפקעת האדמות המאסיבית במזרח ירושלים. בנוסף לכך נדונו בשיחתם נושאים דו־צדדיים, והמצב בזירה הערבית.

נראה כי בשאלת הפקעת האדמות על ידי ישראל במזרח ירושלים לא התעוררו חילוקי דעות בין אסד למוסא, לקראת כינוס שרי החוץ הערביים. שכן, שתי הארצות מתנגדות לסיפוח מזרח ירושלים לישראל מלכתחילה, ולכל שינוי גיאוגרפי, דמוגרפי או אחר שמחוללת ישראל במזרח ירושלים. ביטוי לעמדה משותפת זו נתנו אתמול הן שר החוץ המצרי והן עמיתו הסורי, בהצהרות שהשמיעו בדמשק לאחר התוועדותם, לקראת פגישת מוסא־אסד.

"כל שינוי במעמד החוקי, דמוגרפי או גיאוגרפי של ירושלים, מהווה הפרה של החוק הבינלאומי, של אמנת ג'נבה ושל הסכם השלום הישראלי־פלסטיני", אמר מוסא.

הוא הטעים, כי הסכם השלום בין ישראל לבין הפלסטינים מציין, כי מעמדה של ירושלים אינו סופי, והוא ייקבע במהלך המשא ומתן.

בהקשר זה צפוי כי שרי החוץ הערביים יגנו פה אחד את הפקעת הקרקעות האחרונה במזרח ירושלים, ויתבעו ממועצת הביטחון לנקוט בצעדים נגד ישראל כדי להביא לביטול ההפקעות.

יש לציין כי בהצהרות שהשמיעו עמרו מוסא ופארוק א־שרע בדמשק אתמול, הם מצאו לנכון להדגיש את המשך התיאום וההתייעצות בין מצרים לסוריה. מוסא מצדו אף הכחיש קיומה של מתיחות ביחסי שתי הארצות.

בפגישה מסר מוסא שדר מהנשיא מובארק לנשיא הסורי, ואסד נתן לו שדר תגובה למובארק. מקורות סוריים אמרו כי אסד ומוסא דנו במכשולים המקשים על קידום השיחות בין ישראל וסוריה, וזאת, לקראת ביקורו של ראש הממשלה רבין בוושינגטון השבוע, ולקראת ביקור שר החוץ פרס בקאהיר בראשית השבוע הבא, וכן לקראת נסיעתו של שר החוץ הסורי בקרוב לשיחות עם עמיתו האמריקאי בוושינגטון.

פרשנים סורים מוסמכים התייחסו אתמול לראשונה לדברי ראש הממשלה, יצחק רבין, כי בכוונתו להעלות בפני הנשיא קלינטון, בפגישתם הקרובה בבית הלבן, רעיונות חדשים לקידום המו"מ בין ישראל לסוריה. הפרשנים אמרו ביחס לדברים אלה של רבין, כי אם רעיונות אלה לא יכללו מחוייבות ישראלית לנסיגה מכל רמת הגולן, עד לקו הגבול של הארבעה ביוני '67 – הרי שהם רק יסבכו יותר את המצב בערוץ השיחות הישראלי־סורי, הדורך במקום.

אותם פרשנים שבו ושללו את הצעת רבין לעריכת מו"מ חשאי בין ישראל לסוריה, לצורך השגת פריצת דרך במבוי הסתום בשיחות. הם טענו כי על־ידי מו"מ חשאי מבקשת ממשלת ישראל להתחמק מנסיגה מכל רמת הגולן, ולכפות על סוריה הסכם "צולע", נוסח הסכם אוסלו.

(המשך בעמוד 2)

טקס קציני צה"ל מצטיינים, לרגל יום העצמאות, נערך אתמול בהשתתפות הרמטכ"ל אמנון ליפקין־שחק וקצינים בכירים נוספים

בליווי מכונאי רופא וצלם

3 אלופים יוצאים לשנת מסע בעולם בחסות חברות מסחריות

מאת און לוי

מפקד חיל הים, אלוף עמי איילון, יסיים את תפקידו בראשית אוקטובר ויצטרף לטיול האלופים מאוקיאנוס לאוקיאנוס. האלופים מאיר דגן, מי שהיה עד לאחרונה עוזר ראש אג"ם במטה הכללי, והאלוף (מיל) יוסי בן חנן, יצאו לטיול כבר בראשית החודש הבא.

לדברי אלוף דגן, "הטיול להיות טיול מים לים, מהאוקיאנוס האטלנטי לשקט ומשם לאוקיאנוס ההודי".

אלוף דגן יצא בשבוע [illegible] מצה"ל, לאחר שסיים את תפקידו כעוזר ראש אג"ם במטה הכללי. לדבריו במהלך המסע, שיתחיל בברצלונה וייגמר בהודו, מתכוונים הוא והאלופים בן חנן ואיילון לעבור ברכב בכל הקהילות היהודיות ברוסיה ובמדינות חבר העמים, משם יעברו בדרך המשי בסין ומשם יצאו לאוקיאנוס ההודי.

אל שלושת האלופים מצטרף מכונאי רכב, יוצא סיירת מטכ"ל, רופא וצלם [illegible]. הרופא והצלם עשויים להתחלף במהלך הזמן. המסע כולו אמור להמשך שנה והוא ממומן על ידי נותני חסות, אשר נתנו [illegible] למסע. ביניהם [illegible].

בי"ד צבאי בעזה גוזר עונש מוות על שוטר פלסטיני

עזה, (ע.יאי.אף.פ.).- בית דין צבאי פלסטיני בעזה דן אתמול למוות בירייה שוטר פלסטיני, שהורשע ברצח.

סעיד מוחמד פארס, חבר בשירות הביטחון הלאומי הפלסטיני, הורשע כי ירה בשבת שעברה בשוטר פלסטיני שאת נשקו רצה לגנוב. "נידונת למוות מאחר שאתה חייל, ובצבא אנו מוצאים להורג חיילים שמתנהגים כמוך", אמר השופט בעת קריאת גזר הדין.

זו פעם הראשונה שמתקבל גזר דין מוות בבית דין זה מאז הקמתו בפברואר שעבר.

הנידון למוות הראשון באוטונומיה (צילום: א.פ)

הנשיא וייצמן בטכס יום הזיכרון:

אסור לאיש מאיתנו לגייס את השכול להצדקת אמונתו האישית

בטכסי אזכרה ב־40 בתי עלמין ייזכרו היום 18,220 הנופלים

מאת און לוי

"משפחות יקרות, אודה על האמת: קשה להביע במילים את תחושתי ביום הזה," במילים אלה פתח הנשיא עזר וייצמן את נאומו בטכס יום הזיכרון בכותל המערבי.

"החיבור בין תוגת יום הזיכרון לשמחת יום העצמאות הוא ייחודי לנו. חיבור זה נכון ומתאים." הנשיא סיים את דבריו במילים, "אל נא נהפוך את הביטוי 'הלילה לאורם של הנופלים' לאימרה סתמית. עלינו להשתמש באורם כדי להאיר פינות אפלות בחיינו. אני מחזק את ידיכם."

18,220 נפלו במערכות ישראל מאז מלחמת השחרור ועד היום. היום יתקיימו טכסי אזכרה ב־40 בתי עלמין צבאיים ברחבי הארץ. צפירת דומיה תישמע ברחבי הארץ בשעה 11.00. שר הביטחון [illegible] איגרת למשפחות השכולות לרגל יום הזיכרון.

הטקסים המרכזיים יתקיימו בהר הרצל בירושלים בהשתתפות ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין ובבית העלמין הצבאי בקרית שאול בהשתתפות שר החוץ שמעון פרס.

היחידה להנצחת החייל במשרד הביטחון מסרה השנה למשפחות השכולות מדליה המוקדשת בהוקרה למשפחות הנופלים במערכות ישראל וליום הזיכרון הכללי תשנ"ה.

אתמול פרסם משרד הביטחון את מספר חללי צה"ל ומערכת הביטחון במלחמת השחרור ועד היום. אוכלוסית המשפחות השכולות מונה כיום 18,626. בישראל יש 3,198 אלמנות, 2,755 יתומים, 4,177 הורים בודדים ו־4,248 זוגות הורים.

מספר נפגעי צה"ל במערכות ישראל מאז מלחמת השחרור ועד היום הוא 67,843. סך כל אוכלוסית המטופלים על ידי אגף השיקום של משרד הביטחון הוא 86,496.

כוננות מיוחדת

כוננות גבוהה הוכרזה בצה"ל ובמערכת הביטחון לאפשרות שמחבלים יבקשו לבצע פיגועים במהלך יום הזיכרון וחגיגות יום העצמאות. מאתמול הוטל סגר כללי על השטחים, שיימשך עד ליום ראשון בשעה 03:00 לפנות בוקר.

במהלך הסגר יאפשרו צה"ל והמשטרה העברת סחורות בין שטחי האוטונומיה לישראל, בעיקר תוצרת חקלאית ותעשייתית. ההעברה תתקיים במעבר ארז ובמעבר המסוף לקרני. בעלי המשאיות העזתיות יורשו להגיע למעברים המאושרים ושם יפרקו את תכולת המשאיות אל משאיות ישראליות אחרות, לאחר בדיקה קפדנית של כוחות הביטחון. העברת הסחורות בשיטת "גב אל גב" פועלת זה כמה שבועות.

כוחות גדולים של צבא ומשטרה ייפרסו היום באזורי החגיגות בערים וביישובים, על מנת להבטיח בטחונם של הבאים לחגיגות.

אלוף פיקוד המרכז אילן בירן פירסם אתמול הודעה הקוראת למטיילים ולתושבים הישראלים שיבקשו לבקר בשטחי יהודה ושומרון לנהוג בהתאם להוראות כוחות הביטחון. על פי הנחיית אלוף פיקוד המרכז נדרשים המטיילים ברחבי יהודה והשומרון ובקעת הירדן לתאם את טיוליהם וסיוריהם עם שלטונות צה"ל.

ישראלי עובד סולל בונה נרצח בניגריה

לאגוס (ע. רא.פ.פ.) – גרשון לוברבסקי, אזרח ישראלי העובד בחברת "סולל בונה" בניגריה, נורה למוות על ידי שודדים חמושים בבירת מחוז קאצינה בצפון ניגריה, מסרו אתמול מקורות המקורבים לחברה.

השודדים פרצו לביתו של לוברבסקי שלשום בלילה ופתחו באש. לוברבסקי נהרג במקום ואשתו נפצעה. השודדים נמלטו מהמקום, מסרו אותם מקורות.

אשתו של לוברבסקי פונתה ללאגוס, שם אושפזה בבית חולים.

הסוכנות תפנה 200 ילדים יהודיים מזאגרב

מאת נתן דונעי

בגלל המחלקה לעלייה בסוכנות היהודית, [illegible], אמר אתמול כי הסוכנות נערכת לפינויים של 200 ילדים יהודיים מזאגרב בעקבות ההפגזה הקשה על העיר.

מהדיווחים שהגיעו לסוכנות היהודית עולה כי בפעולה על העיר זאגרב נפלו שבעה טילים, חלקם סמוך לבניין הסוכנות ואחד מהם כ־150 מטר מבניין הקהילה היהודית בעיר.

מחאה חריפה בחוגי הימין

לא תותר הנפת דגלי ישראל בתחומי הרשות הפלסטינית

(עע.) ביקורת חריפה נמתחה בקרב חוגי הימין על ההחלטה, שהושגה בין ישראל לבין הרשות הפלסטינית, לפיה לא יורשו אזרחים ישראלים להניף את דגלי הלאום בתחומי הרשות הפלסטינית, ואילו פלסטינים לא יורשו להניף את דגלי פלסטין על גגי בתיהם ביהודה ושומרון.

ראש [illegible] בליכוד, ח"כ [illegible], אמר: "אם יפגעו בדגלי ישראל אני אישית אעשה כל שביכולתי שישראל תנהג באותה נוקשות כלפי דגלי אש"ף".

"בכה מאבק", המאגד בתוכו אנשי ימין העוסקים בפעילות מחאה, הגדיר את ההסדר כ"השפלה שאי אפשר לעבור עליה לסדר היום". ראש המטה יעקב נוביק הבטיח, כי יארגן מספר רב של תושבים שיסעו עם דגלים מונפים לירדן, ואילו אנשי "כך" הבטיחו, כי בקרוב יצאו למסע נגדי, שבו יניפו את דגלי פלסטין בכל אזורי יהודה שומרון ועזה.

שרון טובל שימש כמודיע למשטרה

עבריין מישראל נעצר בניו יורק בחשד שרצח נהג מונית ממוצא ערבי

מאת מרים פוקס, ניו־יורק

עבריין ישראלי, שרון טובל, שקיבל [illegible] של 2,000 דולר [illegible] עם המשטרה, נעצר בסוף השבוע בברוקלין, בחשד [illegible] נהג מונית ממוצא ערבי. [illegible]

טובל נעצר [illegible]

שעצרו אותו, שהמניע לעבודתו לא היה בצע כסף אלא שנאה לערבים. כך סיפר אחד הבלשים לעיתון "ניו־יורק דיילי ניוז". טובל, אשר לדברי הבלש "חושב שהוא ג'יימס בונד", [illegible] לאחר [illegible] ללא הצלחה.

בבית משפט פדרלי בקווינס, נקבעה ערבות של 305,000 דולר לשחרורו. המשך ההליכים נקבעו ל־4 במאי, נמסר במשרדו של התובע הכללי בקווינס.

לפני כחודשיים, כותב העיתון "דיילי ניוז", התפוצץ רימון יד בדיסקוטק ערבי בתל־אביב. טובל גילה לבלשי המשטרה שהוא הטמין את הרימון על פי בקשת עבריין הפשע המאורגן בישראל, תמורת 25,000 דולר. דובר משטרת ניו־יורק מסר [illegible] כי משטרת ניו־יורק לא קיבלה אישור ממשטרת ישראל.

פקיד בכיר ברשויות החוק בישראל אישר למשטרת ניו־יורק שבעבר שיתף טובל פעולה עמם, [illegible] שוד בנק. כששמעו את דברי טובל על הטמנת הרימון בדיסקוטק בתל־אביב נעתקו הבלשים מפיהם, כותב העיתון.

אלמונים הציתו את דלת ביתו של פנחסי

מאת אלי ברנר

אלמונים הציתו אתמול בבני ברק את דלת ביתו של ח"כ רפאל פנחסי מש"ס. שכן שהבחין באש כיבה אותה.

השכן הבחין בקופסת דבק שבערה ליד דלת הדירה בקומה שניה ברחוב רבי חייא. למקום הוזעקו כוחות כיבוי אש, אך לא נותר להם לעשות דבר. איש לא נפגע. אשתו של פנחסי שהתה בדירה בעת שהדלת החלה לבעור. משטרת מרחב דן פתחה בחקירה.

החלב ומוצריו מתייקרים בשיעור של 4 אחוזים

(עע). שר האוצר, אברהם שוחט, ושר החקלאות, יעקב צור, חתמו אתמול בבוקר על צו להעלאת מחירי החלב ומוצריו בשיעור ממוצע של 4 אחוזים. ההעלאה תיכנס לתוקף החל מהיום. העלאת המחירים הינה עדכון שוטף הנובע מעליית בהוצאות הייצור של החלב.

להלן מספר מחירים לדוגמה:

ליטר חלב, 3 אחוזי שומן, בשקית – 2.62 שקל; ליטר חלב דל שומן בשקית – 2.72 שקל; חלב עמיד בקרטון, 3 אחוזים – 3.85 שקל; גבינה לבנה, 5 אחוזים – 1.00 שקל; חמאה 100 גרם – 1.80 שקל; [illegible] 250 גרם – 3.30 שקל; גבינה קשה, 9 אחוזים – 3.47 שקל; גבינה קשה צהובה, 200 גרם – 6.65 שקל.

שר האוצר הזהיר מפני ההשלכות

ועדת הכנסת דוחה המשך הדיון בשכר הח"כים עד להחלטה על עיסוקם הנוסף

(עע). ועדת הכנסת לא תמשיך ותדון לפי שעה בהצעה להעלאת שכרם של חברי הכנסת והשרים, כך הודיע אתמול יו"ר הוועדה ח"כ דני פרום בסיום ישיבת הוועדה בה השתתף גם שר האוצר אברהם שוחט.

הישיבה כונסה במיוחד, על פי בקשתו של שר האוצר, כדי לדון בהשלכות ההצעה להעלות את שכרם של הנבחרים בכ־30 אחוז. ח"כ פרום הוסיף כי הדיון בשכרם של הח"כים והשרים יוחזר למועד בו תובא לקריאה שניה ושלישית הצעת החוק של חברי הכנסת רענן כהן ומאיר שטרית, בדבר ביטול האפשרות של חברי הכנסת לעסוק בתפקיד נוסף. בהצעת חוק זו כרוכה גם העלאה הנרחבת בשכרם של הח"כים. הצעתם של חברי הכנסת כהן ושטרית כבר עברה בכנסת בקריאה ראשונה, והיא נמצאת עתה על שולחן הוועדה על מנת להכינה לקריאה השניה ושלישית.

שר האוצר הזהיר את חברי הוועדה מהשלכות שיהיו להעלאת שכר הח"כים והשרים על מדיניות השכר במשק. הוא אמר: "זה הזמן לגלות מנהיגות ואחריות ציבורית. אנו לא יכולים להיות אלה שיביאו לקריסת מערכת השכר. זה רגע של אמת מבחינת לקיחת אחריות. אנו נמצאים שנה וחצי לפני הבחירות וכל אחד צריך לשאת על כתפיו את האחריות לשאלה כיצד יראה המשק".

השר שוחט הדגיש, כי ראש הממשלה יצחק רבין מצדד בעמדתו בנושא זה. הוא ציין, כי ההחלטה להעלות את שכר השופטים היתה טעות, וכבר עתה מתגלים קשיים מסוימים להפריד בין שכרם של השופטים ובין שכר הצמודים להם במשק, דבר העשוי להכביד בצורה משמעותית על מערכת השכר.

מקורות באוצר העריכו בתחילת השבוע, כי העלאת שכר השופטים והצמודים להם עלולה לעלות לאוצר המדינה כ־100 מיליון ש"ח בשנה.

פרס: עיראק ניסתה ליצור קשרים כלכליים עם ישראל אך נענתה בשלילה

מאת מוטי בסוק

גורמים עיראקיים ניסו לגשש אצל גורמים ישראלים במטרה ליצור קשרים כלכליים להם יהיו השלכות מדיניות, אך הם קיבלו תשובה שלילית, אמר אתמול שר החוץ, שמעון פרס, לשגרירת ארה"ב באו"ם, מדלן אולברייט, השוהה בישראל.

פרס ציין כי לישראל אין דבר נגד העם העיראקי, אלא נגד נשיא עיראק, סדאם חוסיין, שהוא לדעתו מנהיג מסוכן וחסר אחריות החייב להעלם. בנושא הסורי אמר פרס לשגרירה האמריקאית, כי אם אסד לא ימצא את הסיכוי לשלום שנוצר עתה, הוא יצטרך להמתין שנים ארוכות. גם אז יצטרכו הסורים לשלם את המחיר שישראל דורשת מהם. קיימות גם אפשרויות כי אופציית השלום תחלוף ולא תשוב, הוסיף. פרס חלק שבחים לתרומתו של נשיא ארה"ב, ביל קלינטון, לעידוד השלום הישראלי־סורי, ולעמידתו הנחושה בנושא האיראני.

בפגישה עם עיתונאים ערביים אמר פרס אתמול, כי ישראל לא תקבל את דרישת סוריה לסימטריה מלאה בהסדרי הבטחון. הוא הביע תקווה, כי דמשק תגמיש את עמדותיה וכי לאחר חתימת הסכם השלום ידרשו שני הצדדים אותה מידה של בטחון. השלום עם סוריה אמור להביא למזרח התיכון שלום כולל ולישראל שלום עם העולם הערבי כולו.

ראש הממשלה, יצחק רבין, אמר לאולברייט, כי ישראל תומכת במדיניות "הבלימה הכפולה" של ארה"ב נגד איראן ועיראק, וגם בכל פעולה אמריקאית אחרת נגד הטרור. הטרור הפונדמנטליסטי האיראני מבקש לפגוע בתהליך השלום במזה"ת. בתשובה לשאלה המצרית בנושא הבנייה הישראלית במזרח ירושלים, הבהיר רה"מ כי הנושא נמצא בתחום האחריות של עיריית ירושלים, וכי ראש עיריית ירושלים הבטיח כי חלק מהאדמות יוקצו לבנייה לערבים. אולברייט טענה, כי האמברגו שהטיל הנשיא קלינטון על איראן יתרום לשלום וליציבות במזה"ת ובעולם כולו.

[illegible] الأصل

המשטרה חקרה חשודים בהאזנות לראש אמ"ן לשעבר אלי זעירא

מאת נתן רופי

המשטרה חקרה אתמול את המעורבים בביצוע האזנות הסתר בביתו של ראש אמ"ן לשעבר, אלי זעירא, וזיהה את קולו באחת הקלטות שנתפסו במשרדי "מעריב".

נראה, כי המשטרה תזמן אנשים נוספים שקולם יזוהה בהקלטה על ידי החוקרים.

היחידה לחקירת פשעים במשטרה חקרה אתמול את פרופ' רבי פקלמן, שהיה יועץ כלכלי לעיתון "ידיעות אחרונות", בחשד שממשרדו יצאו חשבוניות לזאב לאופר, בעליה של חברת החקירות "זאביק חקירות", תמורת ביצוע האזנות סתר לעיתון "מעריב".

לפי הודעת המשטרה נדרש פרופ' פקלמן לבוא לחקירה זה ימים אחדים. אתמול, כאמור, נחקר פרופ' פקלמן.

המשטרה המשיכה אתמול לחקור את עופר נמרודי, העורך הראשי של העיתון "מעריב". החקירה נמשכה עד לשעת הצהרים. כן נמשכה חקירתם של דוד רוגן, קצין הביטחון של חברת "הכשרת הישוב" ושל החוקר ראובן פרידן, מי שהיה שותפו של עד המדינה יעקב צור.

היחידה הארצית לחקירות הונאה המשיכה אתמול לחקור את מנכ"ל ההסתדרות לשעבר חיים הברפלד בחשד לשחיתויות בהסתדרות. המשטרה גם המשיכה לחקור את ארנון ישראלוביץ, גזבר ההסתדרות לשעבר. החקירה נסבה סביב מימון הבחירות של חיים הברפלד שנעשה, על פי החשד, מכספי ההסתדרות הכללית. בידי המשטרה ראיות שכספי ההסתדרות ומשאביה נוצלו באופן שיטתי למימון הבחירות של הברפלד.

במקביל, חקרה המשטרה את ארנון ישראלוביץ על דרכי המימון של הבחירות להסתדרות של הברפלד והפריימריס של השר ישראל קיסר. נראה, כי מיד לאחר יום העצמאות תזמין המשטרה את חבר הכנסת אבי יחזקאל לחקירה על מימון הבחירות האישיות שלו בהליך "פריימריס".

הברפלד נחקר אודות העברת 600,000 ש"ח לחברת החקירות הפרטית "דניר" והרכה גם לחברת חקירות נוספת, "צמאי", ככל הנראה עבור איסוף חומר נגד מטה הבחירות של חיים רמון.

הגזבר לשעבר נחקר אודות "הפגישה הלילית", בה הוחלט על-פי החשד לזייף חשבונות ספקים ולהסב אותם לשמם של אגפים שונים בהסתדרות, ששילמו אותם במקום מטה הבחירות של העבודה.

שר החוץ המצרי, עמרו מוסא, עם עמיתו הסורי אל-שרע בדמשק (צילום: א.פ.)

"בזק" מאיימת לנתק הקשר הבינ"ל לאוטונומיה בגין חובם

חברת בזק הודיעה, כי הרשות הפלסטינית טרם סילקה חובותיה לה. זאת, למרות הסיכומים שנערכו באמצע השבוע שעבר עם משלחת של אנשי הרשות הפלסטינית, בראשותו של מחמד סקייק - הממונה על התקשורת ברשות הפלסטינית.

מנכ"ל בזק יצחק קאול מסר, כי ראשי האוטונומיה אינם עומדים בסיכומים מלפני שבוע ימים, לפיהם היו אמורים להודיע לבזק עד יום ב' השבוע, על תשלום החוב הגדול.

לפיכך אוהרת בזק, כי תנתק את ששוי האוטונומיה מן הקשר הבין לאומי ב־7 במאי הקרוב בתוצאות - שירות וקימת.

גם פנייתה של חברת בזק למשרדי התקשורת והאוצר, בבקשה לקזז את חובה של האוטונומיה לבזק מן התשלומים שמעבירה לה הממשלה, נענתה בשלילה. חובה של האוטונומיה לבזק עומד כיום על 16.5 מיליון ש"ח. מנכ"ל בזק מסר, כי החברה השקיעה מאמצים רבים על מנת לשמור על רציפות התקשורת לאוטונומיה, אולם, החברה לא תוכל להשלים עם מצב, בו נגרמים לה הפסדים כבדים בגין מתן השירותים.

הוארך מעצרו של האב שירה לעבר פלסטינים כנקמה על דקירת בנו

(ע). בית משפט השלום בבאר-שבע הורה אתמול להאריך בתשעה ימים את מעצרו של אריה פישר, בן 47 מנוה-דקלים שבגוש קטיף, החשוד כי ירה שלושים שבעה כדורים מאקדח שהחזיק ברשיון לעבר מכוניות של ערבים אשר חלפו בסמוך להתנחלות. זאת, כנקמה על פציעת בנו בפיגוע שארע לפני שמונה חודשים.

יעקב בן ה־18, בנו הבכור של אריה פישר, נדקר בידי מחבל ונפצע קשה סמוך לתחנת הדלק של נווה-דקלים.

בא כוח המשטרה ביקש להאריך את מעצרו של אריה פישר ב־15 ימים, עקב חומרת המקרה, בציינו כי החשוד כבר הודה במהלך חקירתו בעבירה של נסיון לרצח.

החשוד ביקש להתחשב בנסיבות המקילות, מאחר שהוא נמצא במצב נפשי גרוע מאד, וביקש לשוחח עם השופט, נתן ולצובר, בארבע עיניים. השופט נעתר לבקשה אבל הבהיר לפישר, כי למרות שהשיחה תהיה אינטימית - הבקין ירשמו בפרוטוקול.

פישר אמר לשופט: "מאז הדקירה הבן שלי הוא כבר לא אותו בן-אדם. הוא בקושי מוציא הגה, ואני נמצא לידו 24 שעות ביממה, כמעט בלי לישון... הערבים לא מפסיקים לשפוך את הדם שלנו ואין אוזן קשבת. כשרואים דם זורם כמו מים ואנדרטאות כה רבות - אי אפשר יותר. לכל אדם יש נקודה שאותה הוא לא יכול לעבור", אמר אריה פישר, וביקש לשלוח אותו לבדיקה פסיכיאטרית, כדי לבחון האם היה שפוי ואחראי למעשיו בעת הירי.

כאמור, הורה השופט להאריך את מעצרו.

ארה"ב: הפקעת

(המשך מעמוד 1)

הפרשנים הדגישו כי סוריה עומדת על מעורבות אמריקאית במו"מ המדיני, כי בעיניה זו הערובה לאלץ את ישראל לסגת מהגולן, כפי שהתחייבה ארה"ב בשעתה כפני סוריה, וכמתחייב מתמנדט של התהליך המדיני. הפרשנים האשימו את רבין בהשמעת איומי מלחמה כלפי סוריה, והבהירו כי גם איומים כאלה לא ישנו את תביעת הנשיא אסד לנסיגה ישראלית מלאה מרמת הגולן ומדרום לבנון. כוונתם היתה לדברים שהשמיע רבין בשעתו, כי אם לא תחול פריצת דרך מדינית, על ישראל להתכונן גם לאפשרות מלחמה עם סוריה.

בעניין עריכת משאל עם בישראל על הנסיגה מהגולן, אמר א־שרע, כי משאל כזה לא מעניין את סוריה, כי לדידה ישראל מחוייבת לנסיגה טוטאלית מהגולן על-פי החלטות מועצת הביטחון.

"צורכי תהליך השלום לא חלים על צד אחד אלא על שני הצדדים. סוריה קיבלה את צורכי תהליך השלום האובייקטיבים, כפי שנקבעו על-ידי מועצת הביטחון, ועל ישראל לקבל תביעות אלה, ובראשן נסיגה מהגולן לקו הארבעה ביוני 67", אמר שר החוץ הסורי.

בכינוס שרי החוץ הערבים בקאהיר בשבת, אמור להשתתף יאסר ערפאת. הוא יגיע לקאהיר מתוניס שם יישב מחר בראש כינוס הועד המרכזי של ה"פתח".

פרס ייצא לדמשק

שר החוץ, שמעון פרס, יפגש, עם נשיא מצרים, חוסני מובארק, או עם שר החוץ שלו, עמרו מוסא, בתחילת השבוע בקאהיר, וישמע מהם דיווחים על פגישת מוסא עם נשיא סוריה, חאפז אל־אסד, שנערכה אתמול, ועל מפגש שרי החוץ הערבים, האמור להתקיים בשבת.

פרס ישהה בקאהיר בימים א' וב' בגלל מפגש ועדת הקישור העליונה הישראלית - פלסטינית. הפגישות עם מובארק ומוסא נועדו לקדם את תהליך השלום, בעיקר במסלול הסורי־ישראלי, ולשפר את היחסים הבילטראליים עם מצרים, שסבלו בחודשים האחרונים מנסיגה מסויימת, בשל דרישת קאהיר לחייב את ישראל לחתום על האמנה למניעת הפצתו של הנשק הגרעיני (הד N.P.T).

צרפת מבקשת לכנס את מועצת הבטחון

צרפת מבקשת לכנס את מועצת הבטחון לדיון בהפקעת האדמות בירושלים

צרפת קראה אתמול לכנס את מועצת הבטחון של האו"ם, כדי לדון בהחלטתה של ישראל להפקיע אדמות ערביות במזרח ירושלים.

שני חיילי צד"ל נפצעו בחילופי אש עזים עם החזבאללה באיזור ג'בל רפיע

מאת און לוי

כנופיות גבוהה הוכרזה בגבול הצפון נוכח התראות על כוונת המחבלים לבצע פיגועים נגד כוחות צה"ל וצד"ל במהלך יום הזיכרון ויום העצמאות. בחילופי אש עזים בין כוחות צה"ל וצד"ל למחבלי חיזבאללה נפצעו שני חיילי צד"ל. צה"ל וצד"ל השיבו אש לעבר איתורי מחבלים מצפון לאזור הבטחון.

על פי דיווחים של סוכנויות הידיעות בלבנון הפגיז אתמול כוח צה"ל את הגזרה המזרחית של אזור הבטחון באזור ג'בל רפיע. חיילי הכוח של צה"ל ניהלו קרבות מטווח קצר עם מחבלי חזבאללה. לא נמסר על נפגעים בקרב כוחות צה"ל.

בתגובה לפעילות צה"ל מצפון לאזור הבטחון פתחו אתמול בשעות אחר הצהריים מחבלי חיזבאללה בהרעשה ארטילרית על מוצבי צה"ל וצד"ל בתוך אזור הבטחון. כתוצאה מחילופי אש אלה נפצעו שני חיילים מצבא דרום לבנון באורח קל. השניים טופלו על ידי רופא צבאי והועברו לטפול רפואי בבית החולים במרג' עיון. כוחות צה"ל וצד"ל השיבו אש לעבר איתורי מחבלים מצפון לאזור הבטחון.

על פי המקורות, ירו המחבלים טילי נ.ט. ואש מנשק אוטומטי לעבר כוח של כ־40 חיילים, שנסע ב־6 כלי רכב מחוץ לאזור הבטחון.

על פי המקורות, הגיב צה"ל בירי של יותר מ־300 פגזים לעבר כפרי הסביבה. הם הוסיפו כי המחבלים ירו כ־50 טילי קטיושה ופגזי מרגמה באזור, וכי חילופי הירי נמשכו אחה"צ לסירוגין.

משטרת לבנון ציינה, כי בהפגזה של צה"ל, נפצעו שני אזרחים בעיירה משעלה, הנמצאת לבקעה שבשליטה הסורית, כ־10 ק"מ מגבול איזור הבטחון.

ב"שיבא" מאיימים בעיצומים בגלל דרישת תשלום לתרופות

מאת עזרא חן

עובדי המינהל והמשק והעובדים הפרה־רפואיים במרכז הרפואי "שיבא" מאיימים בנקיטת עיצומים בעקבות החלטת ההנהלה לבטל מתן תרופות ללא תשלום לעובדים שהם חולים כרוניים, נוהג הקיים בבית־החולים זה עשרות שנים.

שיא עולמי ל"מחץ" – מטוס ללא טייס של תע"א - 50 שעות אוויר בתנאי סופה

מאת אריה אגרד

המל"ט החדש של התעשיה האווירית, "המחץ", השיג השבוע שיא עולמי של 50 שעות שהייה באוויר, בין היתר בתנאי סופה עזה. טיסת הניסוי הסתיימה אתמול אחר הצהריים. במהלכה נשא "המחץ" מטען מעיל של 200 קילוגרם. כך הוכחה בגרונו של מערכותיו ואמינותן, כאשר פעלו ללא דופי בכל מהלך הטיסה.

המל"ט, נחשב הוא המשכו של "הזנב", "האנטר" שהוחל להימכר למערכת הביטחון - האמריקאית באנגשי. שעבר "המחץ" אמור להשתתף במכרז הקרוב של מערכת הביטחון האמריקאית למל"ט ארוך טווח. התעשיה האווירית הקימה שותפות עם ענק האלקטרוניקה האמריקאית "טי.אר.וו." לצורך המכרזים.

מערכת "המחץ" - היא המתקדמת והמתוחכמת בסוגה בעולם כיום. היא תוצג בסלון האווירי בפריס בחודש הבא, לצד המל"ט "האנטר" המל"ט "סרצ'ר" ישראל מוסיפה כבראה להוביל בתחום המטוסים הלא־מאויישים, אך אינה מצליחה להמריא בנושא הסנק הלא־מאוייש "פלא" ובתחום המסוק הלא־מאוייש.

מדינות רבות מצטיידות במל"טים ישראליים מסוגים שונים. באחרונה נמסר על הספקת מל"טים. ... ב"כלי טיס לא־מאויישים" מתוצרת ישראל.

"המחץ" פותח במהירות שיא של עשרה חודשים בלבד. טיסת הבכורה שלו נערכה ב־18 באוקטובר בשנה שעברה. עד כה ביצעה המערכת 15 טיסות־ניסוי, שבהן צבר 100 שעות טיסה.

"המחץ" הוא מל"ט רב־תכליתי גדול, למרחקים גדולים ולשהייה ארוכה באוויר. יש לו כושר לשאת ממטר־משימה כבדים ומגוונים.

המערכת מותאמת במיוחד לשדה הקרב העתידי במשימות כמו תצפית בזמן־אמת בכל שעות היממה ובכל מזג־אוויר, מודיעין אלקטרוני, ממסרי תקשורת, לוחמה אלקטרונית, סיור ולוחמה ימית וכן מגוון שימושים אזרחיים.

... "המחץ" בכל מערכות בקרה, משימה ותקשורת ... תוכנה־בקרה קרקעית. מוטת הכנף של "המחץ" 16.6 מטר, משקלו 1,150 קילוגרם, כושר הנשיאה שלו 600 קילוגרם (לרבות דלק) ועלות הכיס המדינה 35,000 דולר.

פעילים מעריכים: תנועת "הדרך השלישית" תרוץ בבחירות '96

במסגרת ניסיון לגייס צעירים הקימה התנועה תא סטודנטים; בין השמות המוזכרים כמועמדים לראשות הרשימה – קהלני ודן שומרון

(ע.).– תנועת "הדרך השלישית" נערכת לקראת הכרעה בשאלה אם תרוץ התנועה לבחירות ב־1996. החלטה על כך תתקבל, ככל הנראה, בעת כינוס מועצת התנועה שיתקיים, בעוד כשבועיים ברמת אפעל.

בינתיים, מצביעים כמעט כל הסימנים על הפיכתה הקרובה של התנועה לתנועה פוליטית. פעילים בשטח אמרו, כי קיים צורך בפריסה ארצית של פעילויות התנועה על מנת להכין תשתית מסודרת לקראת ריצה לבחירות. "המטרה היא להתבסס על מצביעי המרכז המהוים כ־30 אחוז מן הציבור", אמר גורם מרכזי בתנועה.

אורי הייטנר, דובר ועד יישובי רמת הגולן וחבר מועצת "הדרך השלישית", הצביע על התחזקות מגמת התמיכה בהליכה באופציה הפוליטית, גם בקרב אלה שסברו תחילה שציביון התנועה צריך להיות רעיוני בלבד. בין אלה מצויים המשרד חיים גורי האלופים במיל' עמוס חורב, יצחק חופי וצבי זמיר.

יהודה הראל מסר, כי כיום רשומים ב"דרך השלישית" כ־10,000 חברים, וזאת עוד לפני פתיחתו של קמפיין רחב היקף לצירוף חברים חדשים, שיפתח בימים הקרובים.

מוניק ורטהיים, חברת מפלגת העבודה המתמודדת בימים אלה על ראשות המועצה האזורית גליל התחתון, סיפרה כי מאות תושבים פנו אליה בבקשה לקבל מידע על פעילויות התנועה ולהצטרף אליה. התנועה החלה גם בצעדים ראשונים לגיוס צעירים. כך, למשל, נפתח לאחרונה תא סטודנטים המזוהה עם "הדרך השלישית" באוניברסיטה העברית.

בהרצאה שנשא בשבוע שעבר יהודה הראל בפני הסטודנטים, הוא דיבר על הצורך בקביעת מכבה משותף רחב, שיגדיר באופן בסיסי את המטרות. מכבה משותף זה אמור לכלול תחתיו מספר רב ככל האפשר של גורמים המתנגדים לויתור מוחלט על שטחי יו"ש והגולן במסגרת הסדר של פיוס. ורטהיים פועלת בימים אלה למען הקמת מטה צעירים שיכין עתודה לפעילות פוליטית ארוכת טווח.

לדברי רבים מן הפעילים, ניתן למצוא בריון האחרון שערכה הנהלת התנועה סימנים ברורים לקראת החלטתה הקרובה. ח"כ אביגדור קהלני, שנזכר לא אחת כמי שעתיד לעמוד בראש רשימת "הדרך השלישית" לכנסת, נשאל ע"י אחד הנוכחים לגבי מערכת יחסיו עם הרמטכ"ל לשעבר, דן שומרון. שומרון עצמו מוזכר תכופות כמי שישתלב בצמרת רשימת התנועה כשזו תרוץ לבחירות. קהלני השיב, כי אין בינו לבין שומרון יחסים עכורים, כפי שנרמז יותר מפעם.

ליבאי דן עם מועצת יש"ע על שיפוט מתנחלים בבתי דין צבאיים

מאת נתן רופי

שר המשפטים פרופ' דוד ליבאי נפגש אתמול עם נציגי מועצת יש"ע בראשותו של אורי אריאל.

בפגישה זו אמר שהוא בוחן יחד עם שר משטרה והיועץ המשפטי לממשלה את האפשרות שמערכת בתי משפט האזרחיים בתאום עם משטרת ישראל יאכפו את החוק על תושבי שטחים ממוצא יהודי.

לבקשת נציגי מועצת יש"ע הסביר שר המשפטים כי חוות דעתו של היועץ משפטי לממשל בעניין שיפוט אזרחים ישראליים תושבי יש"ע קובעת שאזרח ישראלי שעבר על צווים אישיים של המפקד צבאי יידון בבית משפט צבאי בשטחים.

עם זאת חוות דעת מוסיפה וקובעת כי גם במקרים של הפרת צווים אישיים ראשי המפקד הצבאי להעביר את אחריותו לאיכפת החוק לגורם אחר ובלבד שאותו גורם יכול לקבל עליו אחריות זו.

נציגי יש"ע תמכו בעמדה זו, שתפטור אותם מהצורך להישפט בבתי משפט צבאיים. הם הסתמכו על דין וחשבון של ועדת שמגר שחקרה את טבח במערת המכפלה, וקבעה כי השיפוט של אזרחים בשטחים מסור בפועל, בהתאם לתחימת הסמכויות הקיימת, בידי בתי המשפט בישראל.

המתנחלים שהגיעו לפגישה עם שר המשפטים הדגישו כי יש להם אמון במערכת בתי המשפט האזרחיים משום שהיא עצמאית ובלתי תלויה.

צ'אנס

עלה - 7, לב - 9, יהלום - 7, תלתן - K

מזג האוויר

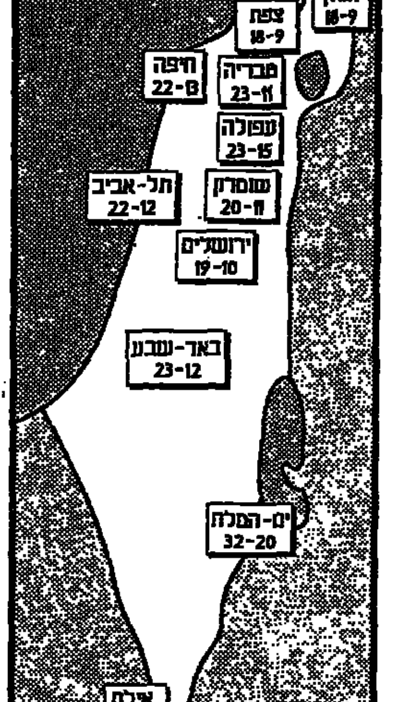

ירידה בטמפרטורות. מעונן חלקית וקר מהרגיל לעונה. בצפון הארץ יתכן גשם קל

דבר
DAVAR دافار
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
עיתון עובדי ישראל
מייסד ועורך ראשון: ברל כצנלסון
עורך ראשי: ד"ר יורם פרי
עורך אחראי: דניאל בלוך
המו"ל: "דבר בע"מ"
נדפס ב"דפוס החדש" בע"מ
רחוב חומה ומגדל 2, ת"א
המערכת והמנהלה תל־אביב
רחוב שנקין 45 ת.ד. 199, מיקוד 65233
טלפון: 03-5286141 (6 קווים)
פקסימיליה: 03-294783
מחלקת המודעות, טלפונים ישירים
5286156 ,5281860 ,298032
פקסימיליה מודעות: 03-298032
טלפון לפניות הציבור 07.00-22.00, 03-5286141
סניפים:
ירושלים: רחוב הלל 16
טלפונים: 02-256873, 02-256589
חיפה: רחוב הנביאים 27
טלפון: 04-620111
רחובות: רחוב הרצל 168
טלפונים: 08-451381, 08-453798
הפצה "נד" 03-377056

ברכות חמות
לחב' י. מילר ולמנכ"ל מר אילן לזר
לרגל השקת אוטובוס דגם סקאניה חללית
האושר הצלחה ושגשוג מחולה טורה
שושן - שרותי רכב
חשמל אלקטרוניקה, מיזוג וקירור אוטובוסים ומשאיות
שרות סקאניה

כל ברכות
לחב' י. מילר
ולמנכ"ל מר אילן לזר
לרגל השקת אוטובוס
דגם סקאניה חללית
"חשמל גלים"
שלמה ואיציק טל. 08-521702
שרות חשמל ומיזוג אויר לרכב
מע' אזעקה והגנה מתקדמות לרכב

איחולים
לחב' י. מילר
ולמנכ"ל מר אילן לזר
לרגל השקת אוטובוס
דגם סקאניה חללית
טל. 08-597477 סוכנות
טל. 08-592053 מוסך

מוסך מנוף
03-805630,801991
ברכות לבביות
לחב' י. מילר
ולמנכ"ל מר אילן לזר
לרגל השקת אוטובוס
דגם סקאניה חללית

ברכות חמות
לחב' י. מילר
ולמנכ"ל מר אילן לזר
לרגל השקת אוטובוס
דגם סקאניה חללית
מוסך צמרת
07-811476

נגה אלקטרוניקה בע"מ
ניתנת בזאת הודעה על כינוס אסיפה כללית שנתית שתתכנס ביום 18 במאי 1995 בשעה 18:00 במשרדי החברה, באזור התעשיה חל־יחם.
על סדר היום:
א. סקירת יו"ר הדירקטוריון.
ב. אישור דוחות כספיים שנתיים לשנה שהסתיימה ב־31 בדצמבר 1994.
ג. בחירת מחדש של רואי החשבון וקביעת שכרם.
ד. בחירה מחדש של הדירקטורים.
ה. קביעת שכרם של הדירקטורים.
ו. שונות.
בפקודת הדירקטוריון

תדביק בע"מ
הודעה בדבר
תום תקופת המימוש של כתבי אופציה
(סדרה 1)

לכבוד
בעלי מניות רגילות בחברה א. דורי נכסים (1989) בע"מ
ניתנת בזה הודעה על אסיפה כללית של בעלי המניות אשר תתקיים ביום ד' 24 במאי 1995 בשעה 09:00 במשרדי החברה ברחוב קרן היסוד 5, קרית אתא.
על סדר היום:
1. סקירת המנהלים.
2. הדו"חות הכספיים של החברה לשנת 1994.
3. מינוי דירקטורים ושכרם.
4. מינוי רואי חשבון.
5. שונות.
בעלי מניות שאינם מתכוונים להשתתף באסיפה, אך מעוניינים להיות מיוצגים בה מתבקשים לשלוח לחברה כתב מינוי או יפוי כח מתאימים חתומים, לא יאוחר מאשר 48 שעות לפני המועד שנקבע לאסיפה.
בכבוד רב,
א. דורי נכסים (1989) בע"מ

ל.ב. ליפסקי בע"מ

תרום דם ותציל חיי אדם

שר החוץ שמעון פרס בטקס לזכרם של הנופלים בשירות משרד החוץ (צילום: הנכוה הרמן)

הנשיא וייצמן בטקס יום הזיכרון

אסור לאיש מאיתנו לגייס את השכול להצדקת אמונתו האישית

מאת און לוי והסוכנויות

"משפחות יקרות, אודה על האמת: קשה להביע במילים את תחושתי ביום הזה. הזיכרון טבעו שהוא מורכב ממראות, תמונות ותחושות שלא ניתן במעט לתרגמן לשפת אנוש." במילים אלה פתח הנשיא עזר וייצמן את נאומו בטקס יום הזיכרון בכותל המערבי.

"משמעות היותנו מדינה צעירה היא שהזיכרון שלנו איננו היסטורי אלא אישי. מתינו אינם חלק מהעבר הרחוק. הם הקרובים לנו ביותר, בעלים, אבות, אחים, אחיות, בנים ובנות, שעד לא מכבר היו איתנו ועכשיו אינם. האנחנו זוכרים, זוכרים כמי שסרט מוקרן מול עינינו שוב ושוב. הסרט הזה רץ ברמינו ואנחנו רואים היטב כל הווך של יקירינו, כל הבעת פנים, כל תנועת יד. וככל שהתמונה בראשנו חיה יותר, כך קשה יותר לקבל את גזירת האובדן.

"החיבור בין תוגת יום הזיכרון ושמחת יום העצמאות הוא ייחודי לנו, הישראלים. חיבור זה מבטא משמעות רבות, בלתי מאין כמוהו. בעוד כעשרים וארבע שעות נישא את ראשנו בגאווה על הישגינו. יש לנו במה להתגאות: במשך פחות מיובל שנים הקמנו כאן, יש מאין, חברה דינמית, מתקדמת וצומחת. בתחומים רבים של מדע וטכנולוגיה אנו ניצבים בשורה הראשונה של מדינות העולם. גם שימעם של אמנינו יצא בבירות תבל, ויצירות סופרינו ומשוררינו תורגמו להרבה לשונות. על כל אלה ועוד, נישא ראשנו בגאווה ביום העצמאות ואילו הערב נרכין ראשנו לנוכח המחיר הכבד מנשוא. השכול פגע בבתים רבים בישראל. כדורי האויב מעולם לא הבחינו אם קורבנם חילוני או דתי, שמאלי או ימני. אשר על כן אסור לאיש מאיתנו לגייס את השכול להצדקת אמונתו האישית. בה במידה פסולה הכללת צה"ל בוויכוח הפוליטי. צבאנו אינו חסין מביקורת, אך עלינו לדאוג לשומרו מכל ויכוח למשימות הביטחון וההגנה.

"משפחות יקרות, חלק מכן איבד את יקיריו לפני שנים. עבור אחרים מביניכם, יום הזיכרון הנוכחי הוא הראשון להיותכם חלק מאותה משפחה ישראלית טראגית כל כך, משפחת השכול. משפחה שלצערי גדלה בשנה החולפת לא במעט. כולכם, אלה הנושאים את משא השכול מזה זמן רב, כמו גם אלה שאבדנם טרי עדיין, אינכם זקוקים ליום זיכרון רשמי כדי להזכיר את יקירכם. אתם נוצרים את זיכרו האהוב יום־יום ושעה־שעה. בשל כך יום הזיכרון אינו יום הנצחה במובן הרגיל, אלא בראש ובראשונה יום של חשבון נפש שנועד להבטיח:

"להבטיח שאנו החיים נדע למי אנו חייבים את חיינו. להבטיח שמנהיגי העם ינהגו חרדת קודש בהגה המדינה שהופקד בידיהם. להבטיח שברגע הישמע צפירת האבל בבתי הקברות, בעמקי הירוק בכל רחבי הארץ, יידע כל אחד מאיתנו שמותם של הנופלים מחייב באופן האישי ביותר.

"אל נא נהפוך את הביטוי "הליכה לאורם של הנופלים" לאמירה סתמית. עלינו להשתמש באורם כדי להאיר פינות אפלות בחיינו, כדי לעמוד להושיט מכרותנו, כדי לחיות מתוך חשבון נפש ואחריות אישית."

"אני מחזק את ידיכם"

דברי רבין בבית יד לבנים

ראש הממשלה, יצחק רבין, נשא נאום בטקס יום הזיכרון בבית יד לבנים בירושלים.

"את היקרים לנו אנו זוכרים כל ימות השנה, כל השנים. אין אנו זקוקים ליום זיכרון כדי לכאוב, לזכור, לא לשכוח. אבל, אחת לשנה, סמוך ליום העצמאות, אנו כולנו אבלים יחד, יום הזיכרון מאחד את כולנו, את כל בית ישראל, בזיכרון משותף, בצער גדול על האובדן."

"ביום זה אולי עולות פניהם הצעירות של הנופלים מול עינינו, בהירים של נעורים, חביבתם של גיבורי מערכות ישראל, אשר נפלו במלחמה הכבדה.

"זהו יום זיכרון כללי, אבל כל אחד מאיתנו נושא עימו גם את הזיכרון הפרטי, האישי, היקר לו. מכל על מי שהלך — זה שיש לו שם פרטי ושם משפחה, זה שעקבנו אחריו מרגע ראשון של לידתו, זה שהכרנו אותו לבגרות, זה שהתבגרנו איתו בבית אב, זה ששלחנו אותו לחיבוק, זה שנמתקנו איתו באהבות הנעורים הראשונות, וזה שליווינו אותו אל לשכת הגיוס, התחנה הכל־כך גורלית.

"לכל אחד מאיתנו בן שנכתב, בעל שנשייך לאותו, אב שלא נשכח, אח, אחות, חבר לנשק, לאוהל, לירידה, לקרב, גם לקרב האחרון.

"ביום הזיכרון הכללי, זה ששייך לכל חללי צה"ל, אנשי המחתרות והנופלים מידי מרצחי הטרור, זה ששייך לכל אחד מאיתנו ללא הבדל בין ימין לשמאל, בין דתיים ובין חילוניים, אנו שותפים לכל המשפחות בכאבן שאין לו מרפא.

"בני המשפחות, ידידים, חברי הנופלים, מאז עמדנו כאן, במקום הזה, לפני שנה, התפללנו לשלום, עשינו שלום, אבל גם לא חדלנו מללוות את יקירינו לבתי העלמין, כפי שאנו עושים זאת, בכאב, בצער, כבר למעלה ממאה שנים, במלחמה על זכותנו לחיות במדינת ישראל. השלום עם מצרים, השלום עם ירדן, הביאו אותנו אל קיצן של המלחמות עם שתי מדינות ערביות אלה, אך עדיין רבים מבקשים להוכיח לנו כי אין ארץ ישראל נקנית אלא בייסורים. אנו ממשיכים. אנחנו מבטיחים לבנות. אנחנו ממשיכים להלוך. זו זכותנו.

"אנו ממשיכים כי אלפיים שנות גלות לא הצליחו לעקור אותנו ממולדתנו, ואת העם היהודי ממוחו ומפצו הארץ בחזרנו. יש בנו נכונות לייסורים ותחושת לשלום, אם לא למעננו, אזי למען הבאים אחרינו, שיגיעו אל המנוחה ואל הנחלה.

"משפחות יקרות, ליבנו היום איתכם."

פקודת יום לציון יום הזיכרון

בפקודת יום לציון יום הזיכרון כתב הרמטכ"ל, רב־אלוף אמנון ליפקין שחק: "העם הזה היה חזק הרבה יותר, לו אלפי הנופלים היו בינינו היום. טובי הבנים והבנות שנשארו בדרך חסרים בכל מקום ובכל תחומי העשייה.

"יום הזיכרון לחללי צה"ל מביא את כולנו שוב, כמדי שנה, אל בתי הקברות הצבאיים, אנדרטות הזיכרון ומקומות ההנצחה להזכירנו הלוחמים, חיילות וחיילי צה"ל, שנפלו בקרב, באימונים, בעשייה הביטחונית ובמהלך שירותם, והשאירו שורותינו חסרות ופעורות.

"לאובדן האישי אין תחליף. הכאב, הזיכרון והחוסר הם יומיומיים ואינם מרפים. לכם, המשפחות השכולות, ההורים, הרעיות, הבנים והבנות — לכם אין נחמה וכולנו איתכם.

"אנו החיים, ממשיכים בדרך אל היעדים אליהם הלכו גם הנופלים. דרך, שמטרתה להבטיח את עצמאותו של עם ישראל בארצו, לאפשר את המשך הבנייה, קליטת העלייה, הפיתוח השגשוג והחיים בביטחון לכל אזרחי המדינה באשר הם.

"העם הזה היה חזק הרבה יותר, לו אלפי הנופלים היו בינינו היום. טובי הבנים והבנות שנשארו בדרך, חסרים בכל מקום ובכל תחומי העשייה. ביום הזה צה"ל מרכין דגליו לזכרם, והעם כולו עומד בכאב ובדומיה כתף אל כתף לב אל לב, איתכם המשפחות השכולות ולתמיד."

מערכת ממוחשבת להנצחת חללי ישראל מופעלת בחיפה

מאת אודי שרון

בערב יום הזיכרון תופעל בחיפה מערכת מידע ממוחשבת, המנציחה והמתעדת את חללי העיר במלחמות ישראל, את חללי חיל הים וכן את מורשת הקרבות בחיפה במלחמת השיחרור.

המערכת הממוחשבת תופעל באולם ההנצחה ב"בית יד לבנים" על הכרמל. היא תהיה פתוחה לציבור הרחב ותאפשר לו ולבני המשפחות השכולות לקבל מידע חזותי אודות הנופלים במערכות ישראל, ועל הקרבות בהם השתתפו. ניתן יהיה לקבל תדפיס ובו נתונים אישיים על הנופל, וקורות חייו. כמו כן ניתן יהיה לקבל במערכת המידע הממוחשבת תמונות של הנופלים, ותיאור מקום נפילתם.

המערכת מהווה חלק מפרוייקט הנצחה גדול, המיושם על ידי חברת "מסכי זהב", החברה למשק ולכלכלה והחברה לאוטומציה.

155 אנדרטאות, הפרוסות בכל רחבי רמת הגולן, שופצו וטופלו לקראת יום הזכרון לחללי מערכות ישראל.

לאחרונה גברה המודעות לשמירה על האנדרטאות, והמטיילים לא משאירים יותר ערימות זבל על האנדרטאות, כפי שהיה בעבר, נמסר.

משפחות שכולות נוהגות לבקר ביום הזכרון וביום העצמאות באנדרטות, שהוקמו לזכר יקיריהן ובעבר נגרמה עוגמת נפש להורים בשל הזנחת האנדרטאות.

תלמידי ביה"ס עמל בצפת לקחו על עצמם את מבצע שיפוץ האנדרטאות, זו השנה העשירית ברציפות, יחד עם המועצה האיזורית רמת הגולן.

דברי ראש הממשלה למשפחות השכולות

כאב השכול לא מרפה אלא גובר משנה לשנה

מאת און לוי

איגרת ראש הממשלה ושר הביטחון, מר יצחק רבין, נשלחה למשפחות השכולות בתוך מעטפת יום הזכרון ועם מדליה מיוחדת.

להלן תוכן האיגרת: משפחות יקרות, אנחנו יודעים כי הזמן שחלף מאז האסון אינו מקהה את הכאב הקודר את ביתכם. אולי ההיפך הוא הנכון. הכאב גובר משנה לשנה וככל שנוקפים הימים, כך הוא עולה ומתחדד ותחושת השכול מכבידה ושוב אינה מרפה.

מאז קמה מדינת ישראל בסערת מלחמה, לפני ארבעים ושבע שנים, אומרים הורים "קדיש" על קברי ילדיהם, נשים מבכות את אישיהן, בנים ובנות נפרדים לנצח מאבותיהם ואימותיהם. אנו ממשיכים לשלם מחיר יקר ועצוב על זכותנו לחיות בארץ זו.

אני חש כי השיר "מאז" של יהודה עמיחי מבטא את מחשבותי וכאבי האישי ברגעים אלה. אני מבקש להגיש בפניכם קטעים מתוכו:

נפלתי בקרב באשדוד במלחמת השחרור אמי אמרה אז, הוא בן עשרים וארבע, ועכשיו היא אומרת, הוא בן חמישים וארבע, ומדליקה נר זיכרון כמו נרות של יום הולדת, נרות על עוגה לנשיפה וכיבוי, ומאז אני מת ברחוב כאב וצער ומאז אחיותי התחתנו וקראו לילדיהם בשמי, ומאז ביתי הוא קברי וקברי ביתי, כי נפלתי בחולות הצהובים של אשדוד.

ומאז כל הברושים וכל עצי הפרדסים בין נגבה ובין יד מרדכי הולכים במצעד אבל איטי, ומאז כל ילדי וכל אבותי הם יתומים ושכולים ומאז כל ילדי וכל אבותי הולכים יחדיו שלובי ידים בהפגנה נגד המוות. כי נפלתי במלחמה בחולות הרכים של אשדוד.

ומאז אני מפצה את עצמי על מותי באהבות ובמשתה אפל ומאז אני זיכרוני לברכה, ומאז אני לא רוצה שאמי תבכה עלי בפניה היפים והמדויקים, ומאז אני נלחם נגד הכאב, ומאז אני צועק נגד זיכרונותי כאדם נגד הרוח, ומאז אני מבכה את זיכרונותי כאדם את מותו. ומאז אני מכבה את זיכרונותי כאדם את האש, ומאז אני שקט. כי נפלתי באשדוד. במלחמת השחרור.

"הרגשות געשו", כך אמרו אז, "התקוות גאו", כך אמרו ולא אומרים עוד, "האמבריות פרחו" כך אמרו סיפרי ההסטוריה. "ההדר שיגשג" כך אמרו, "רוח ערב הביא להם את המצה הלוהט" כך אמרו אז, "רוח בוקר ביררה להם את בלוריתם", כך אמרו. ומאז הרוחות עושות דברים אחרים ומאז המלים אומרות דברים אחרים (אל תראוני שאני חי), כי נפלתי בחולות הרכים והצהובים של אשדוד במלחמת השחרור.

אלוף דגן בראיון ל"דבר"

שינוי החוק יאפשר לצה"ל פעילות יעילה נגד הטרור

מאת און לוי

"אנחנו יכולים להגיע לרמת ביטחון סבירה אם יתקיימו תנאים מסוימים, כמו חופש תנועה ופעולה של הצבא, ושינוי בחוק שיאפשר לצה"ל לפעול בדרכים יותר אפקטיביות בחלק מהמקרים. אילו איפשרה ישראל את חוקי הלחימה בטרור של האמריקאים או הבריטים המצב היה הרבה יותר פשוט", אמר אלוף מאיר דגן, מי שהיה עד לאחרונה עוזר ראש אג"מ למבצעים, בראיון ל"דבר", המתפרסם היום במוסף החג (ראה עמוד 6).

עוד אומר אלוף דגן, כי מערכת הביטחון מתקשה לחדור אל ארגוני הטרור הקיצוניים ואת בשל אופי פעולתם. בראיון אומר האלוף כי על הכנסת לחוקק כיום חוקים שיאפשרו מניעה של הזרמת כספים לארגוני הטרור בשטחים ובתחומי האוטונומיה.

לדבריו, שינוי החוק מסובך, הנושא בבדיקה משפטית. אלוף דגן, המשמש כיועץ בכיר לרמטכ"ל לטיפול באינתיפאדה ובלחימה בטרור, סבור כי שינויי החקיקה יאפשרו טיפול טוב יותר בארגוני החמאס והג'יהאד האיסלאמי. הוא ממליץ לחוקק חוקים בדומים לנהוג כיום בארה"ב.

כדברי אלוף דגן: "המציאות החדשה מייצרת בעיות וסיכונים, כמו שהיא מייצרת באותה עת גם הזדמנויות וסיכויים. המציאות החדשה מחייבת חשיבה ארגונית אחרת בצה"ל. חשיבה שונה על חלק מהבעיות". אלוף דגן דומו לבדוק בשינוי הרכב הפיקודים בצה"ל, כגון פיקוד דרום, והפקיד מתאם פעולות הממשלה בשטחים. וכן איחוד המפקדה המפלגת ביהודה שומרון ורצועת עזה. "בצבא מתקיימת הערכת מצב כוללת ומתמשכת כל הזמן. ישנה גם התאמה למציאות שבעיקרית בהדרגות קטנות למציאות הזמנית, כי קשה לנו לצפות את העתיד לטווח רחוק", אמר דגן.

● הראיון המלא בעמוד 6 ●

משרד הביטחון | הוועדה לאירועי יום העצמאות מרכז ההסברה | צבא הגנה לישראל

ביום העצמאות ה־47 למדינת ישראל מערכת הביטחון מזמינה את הקהל הרחב להשתתף במפגן צה"ל ולבקר במחנות, בחניוני צה"ל ובמוסיאונים של משרד הביטחון

מפגן צה"ל

מפגן צה"ל יכלול מטס בשמי הארץ, מופע צניחה ומשט לאורך חופי המדינה.
המפגן המרכזי יערך מול חופי ת"א בין השעות 12:45–13:45 ויכלול: מטס של מטוסי קרב, מטוסי תובלה, מטוסים קלים ומסוקים, מופעי אוירובטיקה ותידלוק באויר. כן תיערך צניחה חופשית וצניחה לים.
המטס יעבור מעל אשקלון, אשדוד, ת"א, הרצליה, נתניה, חיפה, נהריה, ישובי גבול הצפון, צפת, ק. שמונה, טבריה, בית שאן, ירושלים, ערד, דימונה, ירוחם, מצפה רמון, באר־שבע ואילת.
בירושלים, בנוסף למטס, יערך מעל עמק המצלבה (גן סאקר) מופע אוירי בין השעות 11:45–12:45.
המופע יכלול: צוות אוירובטי, תידלוקים באויר וצניחות לאיצטדיון האוניברסיטה בגבעת רם.
המשט יכלול: ספינות טילים, דבורות, דבורים וכלי שיט של הקומנדו הימי. המשט ייצא מחיפה דרומה לאורך חופי הארץ, עד חוף ראשון לציון.
בשעה 16:30 לערך, יערך מופע של משטי חיל הים מול חופי חיפה.
לאחר המופע, ימשיך המשט לחופי נהריה וראש הנקרה.

מחנות צה"ל

פתוחים ביום העצמאות בין השעות 09.00–14.00
איזור הצפון – מחנה [illegible] (צומת גולני) – מחנה ברק (רמת הגולן) – מחנה כורזים (ליד צומת צור שלום) – בסיס ח"י חיפה – בסיס ח"א ברמת דוד – בה"ל טכני בחיפה (המכללה הטכנולוגית)
איזור המרכז – בסיס ח"י באשדוד – בסיס ח"א בתל נוף
איזור הדרום – מחנה נתן – בסיס ח"י באילת – יפתח בערב יום העצמאות בין השעות 20.00 ל־24.00 – מוסיאון ח"א בחצרים – הכניסה בתשלום של 10 ש"ח למבוגר ו־5 ש"ח לילד.

בכניסה למחנות צה"ל יש להציג תעודות זיהוי או רשיונות. אין להביא מצלמות, תבילות ונשק.
[illegible]

חניוני צה"ל

איזור הצפון: [illegible]
איזור המרכז: [illegible]
איזור הדרום: [illegible]

המוסיאונים של משרד הביטחון

המוסיאונים יהיו פתוחים בין השעות 09.00–16.00. הכניסה ללא תשלום

מוסיאון "בתי האוסף" (לתולדות צה"ל) [illegible]
מוסיאון האצ"ל בתש"ח ע"ש עמיחי פאגלין ("גידי") [illegible]
מוסיאון אסירי המחתרות - עכו [illegible]
מוסיאון ההעפלה ע"ש דוד הכהן [illegible]
מוסיאון האצ"ל [illegible]
מוסיאון אסירי המחתרות בירושלים [illegible]
מוסיאון לח"י ע"ש אברהם שטרן ("יאיר") [illegible]
מוסיאון "השומר" [illegible]
מוסיאון הגדודים העבריים [illegible]
מוסיאון "ההגנה" ע"ש אליהו גולומב 03-5608624 [illegible]

לשכת הפרסום הממשלתית

רבים מערביי ישראל הניפו השנה דגלים לרגל החג

מאת מוחמד ואליליה

השנה, בניגוד לשנים עברו, בולטת השתלבותם של ערביי ישראל בחג העצמאות. דגלי הלאום מקשטים כלי רכב פרטיים ומסחריים של ערבים, וכן מעטרים דגלים את בנייני הציבור במגזר הערבי ואף הונפו על בתים פרטיים.

צעירים ערבים עמדו לצד יהודים וחבשי כיפות בצמתות נצרת ובכניסות לישובים הערביים ומכרו באופן גלוי דגלונים לנהגים. בצפירת הזיכרון אמש בשעה 20:00 עצרו בנצרת ובכפרים הערביים אלפי כלי רכב ונהגים ונוסעים יצאו ועמדו דום. "זוהי תוצאת השלום בין מדינתנו והמדינות הערביות, אנו חלק מהמדינה והעם הערבי, ויש לנו מצב רוח טוב. אנחנו חיים בעידן חדש ויש להבליט זאת" אמר נהג צעיר מנצרת.

יש לציין שבקבלות הפנים שהתקיימו אתמול ושלשום מטעם משרדים ממשלתיים לאורחים הערביים לרגל חג העצמאות הייתה נוכחות מוגברת של ראשי ציבור ערבי. בחלק האמנותי בקבלות הפנים הושמעו שירי שלום מפי זמרים ערבים.

הוענקה דרגת סרן למעוזיה סגל שאיבד את רגליו, עין ויד במלחמת יום הכיפורים

כשלצידו רעייתו אירים, בנו איתמר ובתו אילת, וכולם מתרגשים, צוחקים ובוכים, לחץ האלוף יורם יאיר ראש אכ"א את ידיו של מעוזיה סגל והעניק לו את הדרגה החדשה.

מעוזיה סגל בא לטקס כשהוא לובש מדי צה"ל וכומתת הצנחנים האדומה מעטרת לכותפת. מעוזיה סגל אמר כי הוא חש בגופו את ההתרגשות העצומה העוברת עליו ברגע זה, והוסיף: "אני זוכר את הרגע שהיינו צריכים לצאת הבייתה לפני מלחמת יום כיפור ועיכבו לנו את היציאה. התחילה המלחמה ובא המג"ד שלנו, אז סגן אלוף יצחק מרדכי, והודיע לנו שכנראה הולך לקרות משהו נורא. כמה ימים אחר־כך כבר לא היינו מה שהיינו קודם לכן ונשארנו מתי מעט. זו תחושה אמיתית של סגירת מעגל, של עשייה שעשיתי, ועצם זה שהצבא הכיר בזה והמליץ לתת לי את הדרגה, עושה לי הרגשה טובה מאוד."

מפקדו במלחמת יום הכיפורים, היום אלוף במיל' יצחק מרדכי אמר: "זו תחושה מאד מרגשת להיות בטקס הזה. ראיתי את מעוזיה כשהוא נפצע. ראיתי אותו במצבו הקשה. ראיתי אותו בשלבי ההחלמה, ראיתי כיצד שיקם את עצמו. הצליח להוכיח לעצמו ולכולנו שהעוצמה הגלומה באיש הזה יכולה לגבור על כל דבר, ואני לא מופתע שהיום הוא סרן, כי מעוזיה יכול ליותר."

ראש אכ"א, האלוף יורם יאיר, בירך קצינים ונגדים ותיקים שהוענקו להם אתמול דרגות חדשות, בציינו שאותם טקס מרגש במיוחד והוא מבקש ממקבלי הדרגות לצרף את בני המשפחה לבוא ולקבל את הדרגות, בהעידו, כי "בלעדיהם לא יהיה זבוב".

האלוף יאיר דיבר על שני נושאים שאפיינו את התקופה מיום העצמאות שעבר ועד יום העצמאות הזה: האחד, הסכם השלום עם ירדן, והוא עצמו העיד על־כך שהתרגש מאד לשבת ליד קצינים של צבא ירדן בטקס בערבה, והנושא השני הוא פיגועי התופת והפיגועים הקשים של מכוניות תופת ומחבלים מתאבדים שהיכו, כדבריו, מכה חזקה ועמוקה בצה"ל וגרמו לנו אבידות כבדות בנפש.

אולם, הוסיף "ארגוני הטרור לא יסיטו בנו. לא במתאבדים ולא בארגונים שלא מעריכים חייהם. לא יגברו עלינו. דווקא העובדה שקדושת החיים זה ערך עליון אצלנו, בעם היהודי ובצה"ל."

"דווקא משום שאנחנו אוהבי חיים, מוכנים להילחם, מוכנים להקריב, אבל יודעים שהדבר העלה ביותר הוא קדושת החיים. דווקא הערך הזה נותן לנו עוצמה, נותן לנו כוח, ואל תשפטו את זה כחולשה כשאתם רואים דמעה בעיני של חייל לוחם."

مطابقة للأصل

מדינות המערב דוחות בקשת ארה"ב להצטרף לאמברגו המסחרי על איראן

סין ורוסיה טרם הגיבו על הכרזת ארה"ב, ויפן הודיעה שהיא מעכבת את ההחלטה בדבר מתן אשראי; מדינות האיחוד האירופי, קנדה ואוסטרליה הביעו ספקות ביעילות האמברגו ודחו בקשת ארה"ב להצטרף

(סוכנויות הידיעות). – מדינות המערב, להוציא את ישראל, סירבו אמש לבקשתה של ארה"ב להצטרף לאמברגו הכולל על איראן.

התגובה החיובית ביותר באה מישראל. ראש הממשלה, יצחק רבין, הביע קורת רוח מהתגובה האמריקאית על האמברגו. אולם מדינות המערב האחרות – האיחוד האירופי, קנדה ויפן, סירבו לצעוד בעקבות וושינגטון, או שטרם הגיבו.

בבריסל דחה האיחוד האירופי את קריאתה של ארה"ב לניתוק היחסים המסחריים עם איראן. אולם דובר של הנציבות האירופית ציין, כי האיחוד נותן יד חופשית לאנשי עסקים לקבל את החלטותיהם על פי שיקולים מסחריים.

בריטניה, שהיא הלקוחה הרביעית בהיקף הסחר עם איראן לאחר גרמניה, יפן ואיטליה, דחתה כבר שלשום את קריאתה של ארה"ב להצטרף לאמברגו על איראן. מקור מוסמך בבריטניה ציין, כי לונדון ספקנית באשר לתוצאותיו של האמברגו. "ראש הממשלה ג'ון מייג'ור סבור כי חרם כללי לא יביא לשינוי בהתנהגותם של האיראנים, כפי שרוצה המערב", הוסיף המקור.

נשיא חברת "אקסון", חברת הנפט הגדולה בעולם, לי ריימונד, אמר בראיון לעתון הבריטי "פיננשל טיימס", כי האמברגו על רכישת נפט איראני, עליו הודיעה ארה"ב, לא יביא כל תועלת.

גם אוסטרליה הביע ספקות באשר ליעילות הצעד, ודחתה את הבקשה האמריקאית.

מוסקוה, הנמצאת בעימות עם ארה"ב סביב מכירתם של כורים גרעיניים לאיראן, טרם הגיבה אתמול. כמו כן טרם נשמעה תגובה מסין, שבדומה לרוסיה סירבה בעבר לוותר על מכירת כורים גרעיניים לטהראן.

בטוקיו נקט ראש ממשלת יפן, טומיאיצ'י מוראיאמה, עמדה זהירה, ועיכב החלטה לגבי מתן הלוואות לטהראן. "טרם קיבלנו החלטה לגבי המועד להלוואות לאיראן", אמר לכתבים. הוא הוסיף כי ההחלטה תתקבל לאחר בדיקה מדוקדקת של הפרטים.

יפן, שחידשה ב־1993 את מתן ההלוואות לאיראן, העניקה לה כבר סכום של 450 מיליון דולר, ושוקלת להעניק לה אשראי נוסף בסכום דומה.

בבון אמר שר הכלכלה הגרמני, גונטר רקסרודט, כי אמברגו הסחר נגד איראן אינו הכלי המתאים ביותר להשפיע על המדיניות האיראנית. שר החוץ הצרפתי, אלן ז'ופה, הביע ספקות לגבי האמברגו, ואמר כי הוא לא מאמין במדיניות של אמברגו חד־צדדי. "איני רואה היום כיצד נוכל להצטרף למדיניות של סנקציות במישור הבין־לאומי", אמר דובר המשרד, רישאר דוקה. איטליה טרם הגיבה רשמית לבקשה האמריקאית.

קנדה הביעה תמיכה בארה"ב, בנסיונה לשכנע את רוסיה לוותר על מכירת כורים גרעיניים לשימוש אזרחי לאיראן. אולם שר החוץ, אנדרה אואייה, הוסיף כי לעת עתה אין בכוונתה של אוטאווה להכריז על חרם כלכלי.

איראן הגיבה בזעם על החלטתו של קלינטון. שלשום אמר רפסנג'אני כי הצעד האמריקאי יוביל לעימות צבאי בלתי־נמנע.

"צעד של יאוש"

גולאמרזה אנסארי, נציגה של איראן בבריטניה, אמר אמש כי "האמברגו המסחרי הוא צעד של יאוש. הדבר מראה שארה"ב אינה מאמינה בעקרונותיה המוצהרים בדבר החופש העיסקי, החופש המסחרי, וכלכלת שוק", אמר אנסארי.

"זהו צעד של יאוש בו נוקט נשיא ארה"ב, על מנת להסיט את תשומת הלב הבין־לאומית מכשלון מדיניותו בנושאים פנימיים", אמר אנסארי, והוסיף כי "איראן אינה מודאגת מהאמברגו המסחרי. ישנה דרישה גדולה לנפט בעולם, ובפנינו עומדים פתרונות חלופיים במקומות אחרים".

התובע הכללי של איראן אמר אמש בקאהיר כי אין הגדרה אוניברסלית של טרור, ולכן המדינות השונות לא תוכלנה להגיע להסכמה לגבי גינויו הכללי. האיאטוללה מורתזה מוגתדיי עומד בראש המשלחת האיראנית לוועידת האו"ם למניעת הפשיעה.

כאשר נשאל על הרצון להתכונן למלחמה נגד ארה"ב, שעלה מדבריו של מפקד משמרות המהפכה, מוחסן רזאי, אמר האיאטוללה מוגתדיי כי אין מדובר במאבק מזויין, אלא במלחמה כלכלית. עם זאת הוא ציין כי זו פרשנותו האישית בלבד, ולא תגובה רשמית של שלטונות איראן.

החל משפטו של ראש המאפיה סלווטורה רינה

סיציליה (עיר). – משפטו של ראש המאפיה סלווטורה רינה, החשוד כי הורה לבצע את הפיגוע בו נהרג אחד השופטים שניהלו חקירה נגד ארגון הפשע, נפתח אמש בעיר קלטאניסטה שבסיציליה.

רינה ועוד 11 מאנשי המאפיה, הנאשמים כי רצחו במאי 1992 את השופט ג'ובאני פלקונה, את אשתו פרנצ'סקה ושלושה משומרי ראשו, ננעלו בתאים שהוצבו בתוך אולם בית המשפט השמור היטב. רינה, המכונה "הבהמה", הושם בתא נפרד.

רינה נעצר בינואר 1993, במסגרת מבצע נגד הפשע המאורגן, לאחר רצח פלקונה ורציחתו חודשיים מאוחר יותר של עמיתו של פלקונה, השופט פאולו בורסלינו.

מצרים תקים כור גרעיני ניסיוני

קאהיר (עיים). – מנהל רשות האנרגיה האטומית המצרית, ד"ר השאם פואד, הודיע כי היא מקימה כור גרעיני ניסיוני בעוצמה של 22 מגאוט. הכור יחל לפעול בסוף שנת 1997. הכור יוקם לשם ייצור חשמל או התפלת מי ים, ו־40% מחלקיו ייוצרו במצרים.

פרטים אלה נמסרו בהרצאה שנשאה ד"ר סמירה מוסי, מרשות האנרגיה האטומית, בוועידה הבין־לאומית השניה לשינוי מזג האוויר, שנערכה באלכסנדריה, בנוכחות מושל אלכסנדריה, מנהל האקדמיה למחקר מדעי ומנהל הרשות באלכסנדריה.

במהלך הוועידה נמסר שבגלל הגידול בייצור התעשייתי המקומי, נערך מחקר שמטרתו לפתח מטילי נחושת, שיגנו על הפלדה נגד קורוזיה. כמו כן נמסר, שרשות האנרגיה באלכסנדריה מספקת זרם חילופין לתעשייה, חקלאות והחשמל.

מכון העתונות הבינ"ל:

ב־120 מדינות בעולם אין עתונות חופשית

וינה (עיינ.אק.ם.). – ב־120 מדינות בעולם אין כלל חופש עתונות, או שהוא חלקי בלבד, מסר אמש מכון העתונות הבין־לאומי, בהתייחסותו למחקר שערך המכון האמריקאי "פרידום האוז", לקראת היום הבין־לאומי של חופש העתונות.

על פי המחקר, ב־66 מדינות בלבד קיימת עיתונות חופשית.

המכון הבין־לאומי, שמשרדיו בוינה, פירסם אשתקד רשימה של 135 מדינות בהן הייתה פגיעה בחופש העיתונות.

מנהל המכון, יוהאן פריץ, ציין כי מספר המדינות שנכללו ברשימת המכון בשל פגיעה בחופש העיתונות עלה ב־60 אחוז בין 1989 ל־1994.

לדעתו של פריץ, אחראים לתופעה בעיקר הפוליטיקאים, המתערבים בכלי התקשורת יותר מבעבר.

קרואטיה כבשה עיר אסטרטגית והכריזה על סיום המתקפה על המורדים הסרבים

קרואטיה (א.ם.). – ממשלת קרואטיה הכריזה כי המתקפה על המורדים הסרבים הסתיימה, לאחר שכוחותיה כבשו עיר אסטרטגית, והפציצו גשר המחבר בין הסרבים לבין בני בריתם.

מוקדם יותר הפציצו הסרבים את בירת קרואטיה זאגרב, והרגו לפחות חמישה בני אדם. אחד מהטילים נחת בחצר בית ספר, ושתי נערות ומורה אחת נפצעו קשה, ביניהן גם ילדה בת 12. לאחר ההפצצה נסגרו כל בתי הספר בזאגרב.

הגשר שהופצץ הוא הקשר היבשתי האחרון בין הסרבים הקרואטים והסרבים הבוסניים.

כוחות הממשלה הבריחו את החיילים הסרביים לעבר החלקים הסרביים בבוסניה, לאחר שכבשו את העיר אוקוצ'אני, מזרח לזאגרב.

בהתקפת פתע שהחלה שלשום, כבשו כוחות הממשלה מחדש חלקים של קרואטיה שהיו נתונים בשליטת הסרבים מאז 1991. הקרבות אתמול ושלשום היו הקשים ביותר בקרואטיה מאז נכנסה לתוקפה הפסקת האש במדינה, בינואר 1992, והם מאיימים להתחבר אל הלחימה בבוסניה, שם כבשו הסרבים כ־70 אחוז משטחי המדינה. הסכנה הזו הומחשה אמש לאחר שמנהיג הסרבים בבוסניה, ראדובאן קרדז'יץ', איים לשלוח כוחות לעזרת הסרבים בקרואטיה.

הגברת הלחימה בבלקן באה לאחר סיומה של הפסקת האש בת הארבעה חודשים, שתוקפה פג שלשום.

המטרה העיקרית של ממשלת קרואטיה היא להחזיר לעצמה את השליטה על כביש ראשי המוליך מזאגרב לבלגרד, בירת יוגוסלאביה. ממשרדו של הנשיא טודג'מן נמסרה אמש הודעה כי המתקפה הסתיימה, מעט לאחר כיבוש העיר אוקוצ'אני.

מקורות בקרואטיה אמרו כי בזאגרב ופרבריה נחתו מספר טילים, שנורו מעמדות סרביות שמדרום לעיר. שישה טילים פגעו במרכז העיר, הרגו לפחות שלושה, בניינים, ופגעו במספר בניינים נוספים.

בגבול עם בוסניה, כ־120 ק"מ מדרום לזאגרב, הפציצו מטוסים קרואטיים גשר שבשליטת הסרבים, זה היום השני ברציפות. הגשר נפגע אך לא התמוטט.

מקורות קרואטיים אישרו דיווחים של הסרבים, לפיהם הופל מטוס מיג קרואטי אחד, שנפל אל נהר הסאבה. טייס המטוס נהרג. אמש התחוללו קרבות גם בערים נוספות במרכז קרואטיה, ביניהן פגראץ', קארלובאץ, וגראצ'יסקה.

מועצת הביטחון של האו"ם, שהתכנסה אמש לפגישת חירום מיוחדת, דרשה מקרואטיה להפסיק את המתקפה.

מחריפה הלחימה בבוסניה

פגזים נגד מטוסים נפלו אמש במרכז סרייבו, והקרבות ברחבי המדינה גברו. יום לאחר שפג תוקפו של הסכם הפסקת האש, כוחות הממשלה והמורדים שגררו איומים חדשים, והדגישו את נחישותם לסיים את הסכסוך בניצחון בשדה הקרב.

ראש ממשלת בוסניה, הארים סילאג'יץ', אמר בראיון כי הממשלה "חייבת לנקוט במספר צעדים דרסטיים. המצב הזה לא יכול להימשך לעד".

רדיו בוסניה דיווח על אזרח הרוג אחד ושני חיילים הרוגים. הקורבן הראשון בסרייבו לאחר שפג תוקפה של הפסקת האש היתה פנסיונרית בת 65, שנהרגה שלשום מאש צלפים.

משפט סימפסון

עו"ד קושרן מתלונן: בגלל הקצב האיטי – קשה לי להישאר ער

לוס אנג'לס (א.ם.). – עוזר למנהל המעבדה המשטרתית אמר אמש למושבעים במשפט סימפסון, שטכנאי המשטרה היו צריכים לאסוף יותר דם מזירת הפשע.

גרגורי מת'סון, שהגן שלשום על עבודת צוותי האיסוף, אמר כי נעשו מספר שגיאות מינוריות בחקירת סימפסון, ביניהן גם החיפוש ברכב שלטענת התביעה ננהג על ידי סימפסון בליל הרצח.

חוקר המעבדה דניס פונג מצא מספר כתמי דם במכונית הפורד בה נהג סימפסון. "סביר להניח שהדבר הטוב ביותר לעשותו היה להביא יותר דגימות מהחיפוש הראשון", אמר מת'סון. דם נוסף נלקח לבדיקה מהמכונית רק בחיפוש השני.

מת'סון חזר לדוכן העדים ליום נוסף של חקירה ארוכה ומפרכת על איסוף, אריזה ועיבוד עשרות חפצים ודגימות מזירת הפשע.

המשפט, שריתק בתחילה עשרות מיליוני צופים ברחבי העולם, הפך למשעמם כל כך, שאפילו אחד מעורכי הדין, ג'וני קושרן ג'וניור, אמר בבדיחות כי קשה לו להישאר ער.

אולם התובע האנק גולדברג האשים את ההגנה בהאטת קצב המשפט, מאחר והיא מעלה טענות לגבי כל פריט ופריט שנאספו בזירת הפשע.

"ובכן, מר קושרן התלונן על האופי המסעיר והמאתגר של החלק הזה של המשפט", אמר גולדברג, "אולם אם הוא מוכן לכך, אני אשמח לקצר את ההליכים". קושרן לא הגיב להערתו של גולדברג.

אתמול הוחלפה מושבעת נוספת, השביעית במספר. את טרייסי המפטון, דיילת שחורה שקראה "אינני יכולה לעמוד בזה יותר", החליפה אישה היספנית בת 28. המושבעת החדשה, העוסקת בעינייני נדל"ן, תוארה על ידי אחד המושבעים שהודחו כגזענית, ואמרה בעבר כי סימפסון הוא האדם היחיד "עם מניע נראה לעין" לרצח.

מניין ההרוגים באוקלהומה הגיע ל־146

אוקלהומה (עיר). – מספר המתים בפיצוץ באוקלהומה סיטי עלה ל־146, וכרגע ידוע על פחות מ־20 נעדרים, אמר אמש מפקד הכבאים של אוקלהומה סיטי, גארי מארס.

מארס אמר כי המחפשים גילו שמונה גופות שעדיין לא הוצאו מהריסות הבניין, וציין כי מבצעי החיפוש ייפסקו בין שש בערב לשש בבוקר, בשל מצבו הרעוע של הבניין, המהווה סכנה למחפשים בלילה.

סוכנים של הבולשת הפדרלית, האף־בי־איי, עצרו אתמול בבוקר שני בני אדם במדינת מיסורי, החשודים בקשר לפיגוע במכונית התופת.

משטרת מיסורי ציינה כי סוכנים של האף־בי־איי, בסיוע שוטרים מקומיים, פשטו על מוטל ליד העיירה קרת'אג', ועצרו את שני הגברים.

הודו ופקיסטאן יחדשו המו"מ על קשמיר

שרי החוץ של שבע המדינות בדרום־אסיה גיבשו טיוטה להקמת גוש סחר איזורי

ניו דלהי (א.ם.). – הודו ופקיסטאן הסכימו אמש לחדש את המשא ומתן על קשמיר, שהופסק לפני 16 חודשים.

"הבעיות העומדות בינינו צריכות להיפתר בדרכי שלום ולא באמצעים צבאיים", אמר נשיא פקיסטאן, פרוק לאגארי, לאחר פגישה בת 45 דקות עם ראש ממשלת הודו, פ.וי. נרסימה ראו, בניו דלהי. היתה זו הפגישה הראשונה בין שני ראשי המדינות מאז 1993.

הודו מאשימה את פקיסטאן בכך שהיא מאמנת ומחמשת מוסלמים קיצוניים בקשמיר, אולם איסלמבד מכחישה את הטענות.

לאגארי אמר כי קשמיר "היא המכשול העיקרי ביחסים בין שתי המדינות." הודו ופקיסטאן ניהלו שתי מלחמות על קשמיר מאז הכרזת העצמאות ב־1947. כיום שולטת הודו בשני שלישים משטחה של קשמיר, ופקיסטאן בשליש.

ראש ממשלת הודו, נרסימה ראו, אמר כי "אנו מוכנים לחדש את הדיאלוג. אין שום מכשול שימנע מבעדנו לחדש את המשא ומתן".

מנהיגי שבע המדינות בדרום אסיה התכנסו אמש לפסגה, שנועדה לשפר את שיתוף הפעולה הכלכלי ביניהן. בצעד הראשון לקראת הקמת גוש סחר, שרי החוץ של המדינות אישרו טיוטת החלטה להסכם סחר איזורי, שיאפשר להתחיל להוריד מסים על מספר מוצרים החל ב־8 בדצמבר השנה.

השרים הציעו להוריד את המסים באופן הדרגתי על מגוון רחב יותר של מוצרים, ולהקים בסופו של דבר גוש סחר, שייקרא "איזור הסחר החופשי של דרום אסיה", בו יחיו כ־1.2 מיליארד בני אדם, מהודו, פקיסטאן, נפאל, בנגלדש, סרי לנקה, בוטן והמלדיבים.

אולם המחלוקות בין המדינות צצו כבר בנאומה הראשון של פקיסטאן, שקראה למדינות להגיע להסכם על פירוק הנשק הגרעיני – צעד לו מתנגדת הודו בחריפות.

"אנו מקווים כי המנהיגים בדרום אסיה יוכלו להתעלות מעל שיקולים מקומיים" ולהגיע להסכם על פירוק הנשק הגרעיני, אמר נשיא פקיסטאן, פרוק לאגארי. הערתו כוונה בברור כלפי הודו, המדינה היחידה באיזור, להוציא את פקיסטאן, לה יש נשק גרעיני.

לאגארי קרא גם להשתמש בארגון הדרום אסיאתי לשיתוף פעולה איזורי (סארא"ק) על מנת ליישב סכסוכים בין המדינות, למרות שיישוב סכסוכים בילטרליים עומד בניגוד לחוקת הארגון.

ראש ממשלת פקיסטאן, בנזיר בהוטו, סירבה להגיע לפסגה עקב היחסים המתוחים עם הודו, ולכן הגיע אליה הנשיא, הממלא תפקיד ייצוגי בלבד.

בפתיחת הפסגה נאם ראש ממשלת הודו, נרסימה ראו, שנמנע מלהתייחס לנושאים שנויים במחלוקת, וקרא לשבע המדינות להצטרף למגמה הגלובלית של הקמת מערכות סחר איזוריות. "דרום אסיה אינה יכולה להרשות לעצמה להישאר מאחור", אמר, והוסיף כי צריך לדאוג לכך שמשטר הסחר החדש ייכנס לתוקפו עוד השנה.

חוסר האיזון בין כלכלותיהן של מדינות האיזור מהווה את המכשול העיקרי בפני הקמת איזור סחר חופשי. מאחר שכלכלתה של הודו גדולה ומשגשגת בהרבה מאלו של שכנותיה הקטנות, רבות מהן סירבו לפתוח את שעריהן בפני ייצוא הודי. אולם במהלך יום הפתיחה הציעה הודו כמחווה לפתוח תחילה את שעריה, ולהוריד את המסים על ייבוא מהמדינות השכנות.

בטיוטה להסכם הסחר נקבע כי הודו תוריד מסים על 108 מוצרים, בעוד ששאר המדינות יורידו מסים על 12 מוצרים בלבד.

קצרצר/ הפגנות בברלין

כוחות המשטרה עצרו לחקירה 123 אנשי שמאל שהשתתפו בהפגנה אלימה בברלין, במהלכה השליכו המפגינים בקבוקים ואבנים לעבר השוטרים, חסמו כבישים, והציתו אש, מסר אמש דובר מטעם המשטרה הגרמנית.

זהו היום השני להתנגשויות בין כוחות המשטרה למפגינים מן השמאל הקיצוני במזרח ברלין. הדובר מסר כי "27 שוטרים נפצעו באורח קל, וכוחות המשטרה השתמשו בזרנוקי מים ובגז מדמיע על מנת לפזר את המפגינים".

בבית המשפט המחוזי בתל־אביב
בעניין חוק ההכרזה על מוות, התשל"ח־1978
בעניין: הכרזת מותם של הנספים הנ"ל
המבקשים: א. הלינה פיקסלר המרשת דרכון ארה"ב מס' 031084812 אשר כתובתה: 1101 South Rexford Los Angeles CA 90035, U.S.A
ב. ישראל מרטנר המרשא דרכון ארה"ב מס' 068212836 אשר כתובתו אצל מר להאיש מרטנר 349 Fifth Avenue New York, New York 10017, U.S.A

הודעה

להוי ידוע כי הלינה פיקסלר וישראל מרטנר פנו אל בית המשפט המחוזי בתל אביב בבקשה להצהיר על מותם של הנספים הנ"ל, שנעלמו ... המשפטים שהם מתו וכי בית המשפט ידון בבקשה הנ"ל ביום 28.9.95 בשעה 12:00 בפני כב' השופט התורן.
זה תיאורם של הנספים הנ"ל לפי הצהרת המבקשים:

שם הנספה	מקום לידה	שנת לידה	מקום מגורים	המקום האחרון בו נראה/הנסיבות
שרה רבקה שפיגל מרטנר	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	1989	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	פסח 1944 נלקחה ע"י הגרמנים למחנה השמדה אושוויץ, ונשלחה למוות מיד עם הגעתה
חיים (הנריק) מרטנר	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צביה	1891	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	פסח 1944 נלקח ע"י הגרמנים למחנה השמדה אושוויץ, ונשלח למוות מיד עם הגעתו
יצחק (איציק) שפיגל	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	1901	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	פסח 1944 נלקח ע"י הגרמנים למחנה השמדה אושוויץ ומשם נלקח למחנה ההשמדה דרנזה, ושם מת בדצמבר 1944
הרמן שפיגל	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	1903	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	פסח 1944 נלקח ע"י הגרמנים למחנה השמדה אושוויץ, ונשלח למוות מיד עם הגעתו
מרגיטה בוקוביץ שפיגל	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	1905	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	פסח 1944 נלקחה ע"י הגרמנים למחנה השמדה אושוויץ, ונשלחה למוות מיד עם הגעתה
שלמה שפיגל	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	1907	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	פסח 1944 נלקח ע"י הגרמנים למחנה השמדה אושוויץ, ונשלח למוות מיד עם הגעתו
בלנקה שפיגל גרפיין	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	1910	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	פסח 1944 נלקחה ע"י הגרמנים למחנה השמדה אושוויץ, ונשלחה למוות מיד עם הגעתה
הרשל גרפיין	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	לא ידוע	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	פסח 1944 נלקח ע"י הגרמנים למחנה השמדה אושוויץ, ונשלח למוות מיד עם הגעתו
הדבי (שלמה) מרטנר	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	1921	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	פסח 194 נלקחה ע"י הגרמנים למחנה השמדה אושוויץ, ונשלחה למוות מיד עם הגעתה
מאיר מרטנר	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	1930	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	פסח 1944 נלקח ע"י הגרמנים למחנה השמדה אושוויץ, ונשלח למוות מיד עם הגעתו
גבל מרטנר	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	1932	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	פסח 1944 נלקח ע"י הגרמנים למחנה השמדה אושוויץ, ונשלח למוות מיד עם הגעתו
אברהם מרטנר	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	1934	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	פסח 1944 נלקח ע"י הגרמנים למחנה השמדה אושוויץ, ונשלח למוות מיד עם הגעתו
גיזה שפיגל	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	1926	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	פסח 1944 נלקחה ע"י הגרמנים למחנה השמדה אושוויץ, ונשלחה למוות מיד עם הגעתה
הלן שפיגל	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	1930	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	פסח 1944 נלקחה ע"י הגרמנים למחנה השמדה אושוויץ, ונשלחה למוות מיד עם הגעתה
אסתר (רלה) שפיגל	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	1930	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	פסח 1944 נלקחה ע"י הגרמנים למחנה השמדה אושוויץ, ונשלחה למוות מיד עם הגעתה
יהודית שפיגל	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	1932	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	פסח 1944 נלקחה ע"י הגרמנים למחנה השמדה אושוויץ, ונשלחה למוות מיד עם הגעתה
הדי גרפיין	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	1935	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	פסח 1944 נלקחה ע"י הגרמנים למחנה השמדה אושוויץ, ונשלחה למוות מיד עם הגעתה
מרגיטה ולקוביץ שפיגל	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	1902	בעיר מונקץ' או מוקצ'בו צ'כיה	פסח 1944 נלקחה ע"י הגרמנים למחנה השמדה אושוויץ, ונשלחה למוות מיד עם הגעתה

בני המשפחה הקרובים ביותר לנספים הנ"ל הם:
א. הלינה פיקסלר אשר כתובתה 1101 South Rexford Los Angeles CA 90035, U.S.A
ב. ישראל מרטנר אשר כתובתו אצל מר להיים מרטנר 349 Fifth Avenue New York, New York 10017, U.S.A
כל מי שיש לו ידיעות על הנ"ל מתבקש בזה להמציאן לבית המשפט, בין בכתב עד ליום הדיון, ובין בעל־פה לפני בית המשפט במועד הנקוב לעיל, וכל אדם מעוניין הרוצה להתנגד להצהרת המוות יתייצב לפני בית המשפט במועד הנקוב לעיל, אם בעצמו ואם על ידי בא כוחו, וינמק את התנגדותו, או ימסור לבית המשפט הצהרה בשבועה שניתנה על ידיו בפני נציג דיפלומטי או קונסולרי של ישראל, שבה יפרט את טעמי ההתנגדות, שאם לא כן יחליט בית המשפט כטוב בעיניו.
תאריך 23.4.95
(–)
רשמת בית המשפט המחוזי
תל אביב – יפו

נהגו!
פחות מהירות
והרבה זהירות
תודה

למר יעקב פרי
ברכות
לרגל מינויך לנשיא
חברת "סלקום ישראל בע"מ"
ולרגל הפעלת
המערכת הסלולרית בחיפה
טלרד
עולם של תקשורת

פינה חמה ללב"י
הקרן למען בטחון ישראל.
דגל כחול לבן
ליום העצמאות
לרגל יום העצמאות, רשתות השיווק פתחו השבוע במבצע מכירת דגלונים למכוניות
בסימן "15 שנה לקרן לב"י". ניתן לרכוש את הדגלונים בסניפי רשתות השיווק:
★ סופר קר־אופ הריבוע הכחול
היפר קר־אופ הריבוע הכחול
סופר סנטר, זיל וזול
★ שופרסל, היפרכל, היפר הגל הירוק, מחסני מזון
★ שקם
מחיר כל דגלון – 3.5 ש"ח בלבד
הכנסות המבצע קודש לקרן לב"י.
15 שנה לב"י
היום יותר מתמיד – תן לבך ללב"י
קרן לב"י: רח' ד' (אר"יא) 17, הקריה, תל-אביב 64734

ליהודית, רחל ותרצה
אתכם באבלכם במות יקירכם
לכטמהולץ צבי ז"ל
בוזה רבקה
גמרמן אשר
גרבנות משה ורחל
קלסמן בלה
גולדפרב עפרה וחיים
וייס גדעון וחנן
זיהולץ חביבה
כדורי ישראל
לוין אביגיל
משפ' ליבוביץ
מלביס צילה ונורה
קרויץ יונה
משפ' רוזנצויג
שורצוורט דורה
שורברג צילה
שלמוני רחל
פרידמן שושנה

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של חברנו היקר
אברהם אשר
ההלויה תתקיים היום, יום רביעי, ג' באייר תשנ"ה, 3.5.95 בשעה 13.15 בבית העלמין בזכרון־יעקב.
המשפחה
ובית מעיין־צבי

תרום דם ותציל חיי אדם

חברת החשמל לישראל בע"מ
חי"ג חשמל – שירות טלפוני להודעות על תקלות
24 שעות ביממה

ירושלים	02-580666	נהריה	04-938555
תל־אביב	03-5633777	נתניה	09-602988
חיפה	04-647777	עפולה	06-423333
אילת	07-372191	פתח־תקוה	03-9394488
אשדוד	08-511688	צפת	06-970211
אשקלון	07-770088	ראשון־לציון	03-9632488
באר־שבע	057-462666	רחובות	08-371388
טבריה	06-792275	רמלה	08-221313
חדרה	06-223133	רעננה	09-906188
כרמיאל	04-881731	אריאל	03-9366345-6-7
בית שמש	02-911669		

מערכת: איילת דרימלר, אילנה ארבל

הדרך האחת

אסור לטעת אשליות בקרב הציבור הישראלי. ישנה רק דרך אחת והיא דרך השלום. ושלום אפשר להשיג רק בדרך אחת והיא דרך הוויתורים הטריטוריאליים הקשים והמכאיבים

דניאל בלוך

בכל יום זיכרון גוברת העצבות התוגה, האישית והקיבוצית. ביום זה אנו חשים כי לא קם מושיע, לא התרגלנו לשכול. לכאורה, עם שחי באווירה של מלחמה מתמדת – לפי ספירה אחת כ־48 שנה, ממחרת ה־29 בנובמבר 1947, לפי ספירה אחרת כ־115 שנה, מראשית העלייה הראשונה, או כ־75 שנה, מימי תל־חי ומאורעות 1921 – צריך היה להתרגל ולהסתפק באבל כעניין אישי בלבד, של המשפחות השכולות והידידים הקרובים. אבל אנחנו איננו מתרגלים, כי אנו מאמינים ומקווים שכל יום זיכרון יהיה האחרון שבו יתוספו קורבנות טריים לבתי העלמין וללוחות השיש שעל מצבות הזיכרון. האכזבה והתיסכול על שטרם הגענו אל המנוחה ואל הנחלה, רק מגבירים את תחושת הכאב ומקשים עוד יותר על המעבר המהיר כל־כך מאבל יום הזיכרון לחגיגות יום העצמאות.

אישית, מאז שאין לי ילדים קטנים התובעים במפגיע לקחתם לבמות הבידור ולחגיגות הפטישים, אני מעדיף שלא לצאת מן הבית בליל העצמאות, ולא בגלל איכותן של תוכניות הטלוויזיה. קל לי יותר לחגוג ביום העצמאות עצמו ובמוצאיו. במקור, היה טעם בחיבור שבין יום הזיכרון ליום העצמאות. זהו הטעם של הברית "מגש הכסף" שעליו ניתנה לנו מדינת היהודים, של הבנת מחיר העצמאות והקוממיות. אבל הוגי השידוך הזה לא שיערו עד כמה יהיה גבוה וממושך מחיר הדמים. גם לעיתונים, עורכיהם, כותביהם וקוראיהם לא קל הזיווג המהיר של הצגת עיתון חגיגי ביום של אבל, עצבות וזיכרון.

בארצות־הברית הפך יום הזיכרון ליום שעיקרו מכירות חיסול העונה ופתיחת עונת הרחצה והברביקיו. אנחנו, לצערנו, רחוקים מאוד מכך ויעברו הרבה שנים ללא קורבנות עד שתפחת תחושת האבל ביום זה. וכי תחושת הכאב ביום השואה פחתה ב־50 השנים האחרונות? וכי אין האבל שורה גם אצל מי שלא הוא ולא אף אחד מבני משפחתו לא היה בגיא ההריגה? זהו גורלנו של עם ישראל שבקושי התגבר לאחר 500 שנה על אימי האינקוויזיציה וביטל, סוף־סוף, את החרם על ספרד. זהו המיתוס שכמים

במקור, היה טעם בחיבור שבין יום הזיכרון ליום העצמאות. זהו הטעם של הברית "מגש הכסף" שעליו ניתנה לנו מדינת היהודים, של הבנת מחיר העצמאות והקוממיות. אבל הוגי השידוך הזה לא שיערו עד כמה יהיה גבוה וממושך מחיר הדמים

במדינת־ישראל, שהאבל איננו של היחיד או המשפחה בלבד. כולנו מתאבלים. גם אותם מעטים שלא ידעו שכול, בין במשפחתם, או בקרב חבריהם, מכריהם או שכניהם.

לכן, הגיע הזמן לחשוב על הפרדה מסויימת בין שני הימים. יום הזיכרון בג' באייר ויום העצמאות בה' באייר. שהרי יש לנו יותר מ־18 אלף אנשי משפחת השכול – הורים, אלמנות ויתומים, ואת מלבד אחים ואחיות, סבים וסבתות, דודים ודודות, קרובים רחוקים יותר, חברות וחברים. ישנם פצועים רבים, וישנם בני משפחת השכול של הקורבנות האזרחיים – נפגעי המלחמות – ממלחמת השיחרור וששת הימים ועד הבודדים שנפגעו במלחמת הסקאדים, ונפגעי פעולות האיבה והטרור – מימי הפידאיון דרך סבבי ואנטבה ועד ימינו אלה.

אם חושבים מחדש על דפוס ההצמדה או הקירבה בין יום הזיכרון לבין יום החג, הגיע גם הזמן לבטל את ההפרדה בין חללי צה"ל לבין שאר הנופלים החללים במאבק על קיום המדינה וביטחונה. יש לעשות זאת גם בהשוואת הזכויות, גם באיחוד הטיפול בידי גוף אחד וגם בקביעת יום זיכרון לאומי אחד, כהבדל מימי הזיכרון האישיים או הקבוצתיים.

ההפרדה הלאומית שביגון הבעצב איננה מבטלת את היררכית הזיכרון שבתוכנו, כיצד למנוע מלחמות וקורבנות בעתיד. ההישג הגדול ביותר של מדינת־ישראל, לאחר שהבטיחה במלחמת העצמאות את עצם עובדת קיומה, הוא בשמירת אופיה הדמוקרטי המלא על־אף המלחמות המתמשכות ומצב החירום התמידי שבו אנו נתונים. גם לנופלים היו השקפות שונות, ואיש אינו יכול לדבר בשמם בוויכוח הפוליטי האקטואלי, וגם לבני משפחותיהם ולכל מי שחי במדינה יש השקפות שונות ולגיטימיות, ולאף אדם או גוף אין זכות להביע עמדה פוליטית בשם הקורבנות או בני משפחותיהם.

הוויכוח הפנימי חייב להתנהל מתוך חירות, הקשבה וכבוד הדדי. לא ייתכן שרב קיצוני ומסוכסך כמו הרב נריה ילעג לתפילת יום העצמאות ולתפילה לשלום המדינה, המקובלת מאז ראשית שנות ה־50, שחוברה על־ידי הרב הצבאי הראשי דאז שלמה גורן ואושרה על־ידי הרבנות הראשית בראשות הרבנים הרצוג ועוזיאל. במקום הנוסח המקורי שביקש להתפלל לשלום המדינה, ראשיה, שריה ויועציה מבקש נריה ל"הגן על המדינה מפני ראשיה, שריה ויועציה". בתי־כנסת וישיבות שיילכו בעקבות נריה רק יוציאו עצמם מכלל המחנה הציוני ויתנכרו לשותפות שבישיבות החרדים. מנהיגים דתיים כמבלק המר, שאינם יוצאים חוצץ נגד סירוב לאומני, רק תורמים לקיטוב המתגבר בשל הוויכוח הפנימי בחברה הישראלית.

ביום הזיכרון וביום העצמאות אסור לטעת אשליות בקרב הציבור הישראלי. ישנה רק דרך אחת והיא דרך השלום. ושלום אפשר להשיג רק בדרך אחת והיא דרך הוויתורים הטריטוריאליים הקשים והמכאיבים. לא צריך לוותר בקלות, כי אנו מוותרים על נכסים חשובים מבחינה ביטחונית, לאומית, דתית והיסטורית. הוויתור הוא למען עצמנו, שלומנו, ביטחוננו, ושכננו הפנימי, התרבותי והמוסרי. לא צריך לוותר מראש בטרם משא־ומתן רציני ובטרם הובטחו האינטרסים החיוניים לביטחון המדינה וכל תושביה. אבל אין דרך אחרת. כך היה בשלום עם מצרים, שאלמלא החל התהליך לקראתו לפני יותר מ־20 שנה, בימי ממשלת רבין הראשונה, תהליך שהושלם על־ידי ממשלת בגין־דיין־וייצמן, היו היום עוד כמה אלפי שמות ברשימת הנופלים.

כך היה בשלום עם ירדן, שחבל שלא הושג שנים אחדות מוקדם יותר. כך קורה בינתיים במסגרת הפסקת האש המתמשכת עם סוריה בגבול הגולן, שנקבע ונבנית לאחר נסיגה חלקית. עדיין לא השגנו את יעד הביטחון המלא בהסכם עם אסד, שלא עדיין בראשית דרכנו, ואף לא בדרום־לבנון, הקשורה בסיכויי הסכם עם דמשק. אבל הדרך היא ברורה ואין אחרת. יהיו בה עליות ומורדות, מעצורים, מחסומים ומהמורות, ואולי גם מכשולי אש קשים וכמעט בלתי־עבירים. אך בסופו של דבר נגיע ליעד. העם יכריע בדרך דמוקרטית בלבד בין הסיכויים ובין הסכנות, בין המחיר הכואב לבין התקווה הגדולה. את ההכרעה הזאת נכבד כולנו, הרוב והמיעוט, ימין ושמאל, דתיים וחילוניים. מי שינסה להשפיע על ההכרעה או לחבל בה בדרכים לא דמוקרטיות והאלימות ישופל בחוק על־ידי הגורמים המופקדים על אכיפתו. אני, אישית, סמוך ובטוח כי 99.9 אחוז של הציבור ישלימו עם ההכרעה, מי בשמחה ומי בעצבות ובחירוק שיניים. ■

החשבונות הארוכים

חיים גורי

מי שידע שכך יהיה, שיקום. כבר אמרתי לא פעם כי אילו היו אומרים לי ב־29 ביוני 1946, ב"שבת השחורה", כי בעוד שנה וחצי תקום המדינה העברית העצמאית הייתי חושב שהוא מתעתע בי. גם אני האמנתי בכל הלב ביום החרות שיבוא אך לא שיערתי שכך יהיה. העצמאות נראתה רחוקה, משיחית.

באחד מפזמוני בימים ההם, אל מול החזון המבעית המחליא, המחר ונשנה, של גירושי המעפילים לקפריסין, כתבתי מלים שהתלבשו על מנגינה רוסית: "יום יבוא, אחים, נחזורה / ישרוו הדגלים על תורן / או צריע, חבריא, כי בא / בני, בני, ספינתך יתן או / ערפל עב יעמוד / ועשן תפלסל אורובהי". ובסיום השיר ההוא נאמר: "יצי עברי ישוב, חבריא / ולאחר שמי צהרים / זה יהא בכבל ארץ העם / וקבריך עברי על רכס / ותפקיד של בית הסגם / יהיבו במבטך כוכבם".

תקווה ההיא בעיצומו של המאבק לחרות. הזמן הזה נראה רחוק כל־כך. לאחר 47 שנים ישראליות. הייתי בן הדור שהיה עד לדברים ועשה את המעשה. אולי בשל כך אין בי, על כל מאמצי, ראייה "אוביקטיבית". וכך, ב"ימים הנוראים" הוילונים שלנו, בין יום הזכרון לשואה ויום העצמאות, אני נתון ברגשות לב וב"היפר־אקטיביות" – מרצה ונשאל ומשיב וכותב.

*

לא פעם בראיונות כותבים או משדרים חוזרת השאלה: האם המציאות הישראלית היום איננה מגובת לחלום שלכם? האם איננך מאוכזב? כלומר – האם לילד הזה התפללתם וכו'? שאלות של מתנקשת עכשווית, קרתנית, מעוטת הבנה וקצרת רוח. הרי גם אני יכול למנות כמוכל את

כך, בין המלחמות והדם והשכול, בין תרועת ניצחון וקינות שבר ומספד, בין "התנשאות צברית" לתחושות אבדן רוחני מול "ירידת הרמה", בין הדוות השתרשות וסיוטי נטישה, יעמדו הישראלים וישאלו את השאלות וביניהן, קשות ככל שתהיינה, הם ימשיכו ליצור את יצירות התרבות החדשה שגם הצברן אוצר את השונה שבדומה ונושא עליו את תו המקומיות הזאת

אלתרמן. עד להכרזת העצמאות. צילום: בודיים ברימי

כל נגיעה ובפגיעה ובכלונותיה של ישראל ואחרי־כך לשוב ולומר כי שיבת ציון וחידוש העצמאות ותקומת ישראל הם בגדר "פלא" היסטורי, לאומית ותרבותית, שאין על עפר משלו, אירוע ביהודי בבינו. אילו יכולנו להשוות למקרה דומה בתולדות העמים היינו אומרים את השונה והדומה. כל ההשבה עוד לא נגמר. אך "בהשוואה לאלטרנטיבה", זה בכל זאת סיפור הצלחה...

*

"אם כך זה ימשך אני לא נותן לה עוד עשרים שנה", פסק ק. שבגנה ועם העפעפים, מראשי בית שמאי. נ. גהמאי, בהיתיקי בית הלל, מעניק לה עוד חמישים ומוסיף כי האמון הצפוי אינו גורם מסמים וזה "תלוי גם בנו" הרשות נתונה.

בימים אלה פנה אלי כלפותית מקומון אחד במרכז הארץ להצטרף למקהלה "האם תגיע ישראל לשנת המאה?" הצעתי לנסח שיבצה זאת אחרת: "מה יהיו פניה של ישראל ביום העצמאות המאה?" אך הוא זהה על הכף את הניסוח הדרמטי־אלי. הצדק עמו.

*

"הבירה היא – כבר ההוכחה או חורבן בית שלישי" קבע נתיבות יהודה הפיוט, אבי הכנעניות, שכל אליליה עומדים ליפול. כי לי עליך אחי יהונתן, ארץ הפרת נתתני. את הזיכרי הזה נכלת מהיהודים שנואי נפשך. הם כאוהבים עד מוות בבשיק זה, במוזרי החלופות.

העיר זה בדבר זה בא. כי הנה בועק ישעיהו השלישי "אבל הכוכבי בנזה על ירושלים "הקו הדוק או חורבן בית שלישי" כבר ביהוה עונה לקצפנו בעיים רוחו כי הקו הזהק הוא "גבול אשורי". וכמו בני־הדורים אותה זוכר: "בעזרי בני לקראת קינו, בתי, בתי / יוצא לבך אל סכינו, בתי, בתי". הבאיהבנות הזאת בגרוע מכל. כאילו פתות מזה יהיה קצר עלינו. גם חברי יהושע, הסופר, מהדיר אותי כי אם לא יהיה שלום יאבד ישראל כשואה. הוא פונה אלי כאל מי שהתנבקתו הקשתה הנביאתו לשינוי גבול הברוחיים הרוכבי את הכיבוי שנפתו. כאילו רק העצות שלבה להביעה הקיבית תביא את השלום ותמנע את השואה. שובו בני שובבים, שובו לירושלים ולחוף הכנרת ולמגדלים, כי כל תפני הבריכה, בסלים באוהלתם ובאשלייתם, יוכו עדי אובד.

*

עליבם היהאיר, כל הקדושות בעינינו. שוא דיברו

הציונות הטובים. אשמנו. בגדנו. לא גם רשעתם העשויה והנאמרת, אלא רק עוננו הכבד מנשוא. לא תן וקח, כנהוג בין עמים וערמת הכדאי וצלקת הנסיון. כאילו זמורתיזר אנחנו במרחב הזה; כאילו לא מכאן אנחנו מראשית הימים. כאילו לא "כאש נושק הפה אשר נקרע לקרוא לאדמה האהל מולדת".

*

"העוד יהודים אנחנו?", שאל בגבעת פרופ' עקיבא סימון כבר בשנות החמישים, בשחר העצמאות. ומספרים בביאליק שאמר לחלוצים בעמק כי "אם תקום פה מדינה היא לא תהיה יהודית ואם היא תהיה יהודית היא לא תהיה מדינה". שניותו של משוררנו הלאומי. לא מצאתי לכך אסמכתא בכתובים ותקני עידהרוד נאספו אל עפרם. אומרים שזה מתאים לביאליק. הוא הכיר את עמו.

יזהקו, גיבור "הדרשה" של הזז, אומר באותו מנולוג ידוע שלו: "...אין הציונות והיהדות דבר אחד, אלא שני דברים שונים זה מזה, אולי גם שני דברים הסותרים זה את זה... כשאדם אינו יכול להיות יהודי הוא נעשה ציוני... הציונות מתחילה ממקום הריסת היהדות...".

גם דרבקין, גבורו האחר של הזז, זועק בנקיה: "הציונות ויתרה על־עיקר היהדות, על עיקר גדול של הגאולה, על חזון אחרית הימים..." אך גם הוא "כגיבור ספרותי", אומר בספר "אבנים רותחות", שנדפס פה לפני חמישים שנה "...לשווא כל היגיעה... בין כך ובין כך יעזבו היהודים את הארץ וילכו להם... אני רואה את הדבר... לחמישים שנה למאה שנה וכבר אנחנו רוב בארץ וכבר הארץ בנויה וכל מה שנפשכם מבקשת. יעמדו ויניחו הכל ויתפזרו בכל העולם...".

אלתרמן בספרו "עיר היונה" מרבה לעסוק בזהות הישראלית הנוצרת. הוא עד לתמורה העצומה: "בשנת תשייח האמורה / אשר מלאה מקול חרש / והטבה האדמה עורה / ותקרא בשם חדש". אך לא רק האדמה, לא רק היא "ייקרא בשם חדש / קיצה תורפה הדעמה / בשם עברי אשר לא תש / קוראו במוריה הדומה / ופוריה וכוכבי עש / שנלכדו במלחמות". הפרקים "צלמי פנים" ו"נספח לתלמי פנים" שואלים את כל השאלות הקשות בעקבות התמורה הגדולה. ובעוד המשורר מגדיר את מהותה הרוחנית של ישראל שנוצרה במסות ובמהראים דולים הוא חרד פן תאבד משהו שבא משם, מהיהודים ההם לדורותיהם: "עת כי יקום עלי מסד / העם הזה השורש יד / לו יישמר בו, גם בסד / מיבו הזר שאין לו אחי". כלומר לא בוכות הנורמליות. הוא היה רוצה, במערכת הסתירות המאפיינת את השירים האלה, כי גם כאן ישמור העם על כמה מסגולות המורשה שאיפיינוהו: "...לו יראה הוא נצח / בין העמים כהלך וכגר / אשר שמי קמים אתו בפתחו".

*

ובכך הרי קוסקת ישראל מיומה הראשון וגם בארבעים ושבע השנים הבאות תמשיך ללא הרף לעסוק בכך: מי אני ומה אני רוצה להיות. כך, בין המלחמות והדם והשכול, בין תרועת ניצחון וקינות שבר ומספד, בין "התנשאות צברית" לתחושות אבדן רוחני מול "ירידת הרמה", בין הדוות השתרשות וסיוטי נטישה, יעמדו הישראלים וישאלו את השאלות וביניהן, קשות ככל שתהיינה, הם ימשיכו ליצור את יצירות התרבות החדשה שגם הצברן אוצר את השונה שבדומה ונושא עליו את תו המקומיות הזאת.

אך המקומיות הזאת נקבעת גם בעמידה אל מול הערבים החיים בתוכנו וסביבנו שהרי "מהלומות ידידים" נבראה ישראל וכוחה לעמוד גם בחשבון הזה יעניק לה את צלם פניה בסירובה להיות קורבן או להיות רוצח וביכולתה להיות שכנה טובה והגונה, כלפי יחיד ועם, בברית עמי בני שם ההולכת ונוצרת, חרף הדם והשנאה ואשליית הכוח הפותר בעיות. גם השכן הוא ראי שבו נשקפות פניך.

*

סובבתי בחוצות עירי. פגשתי גם במלים רבות שהוצאו לזנות בפי הסרסורים האלימים. לא פעם מוכירות פניהן מעון נשים מוכות. ושם פלוגות הירי של הראו, כי "מי שלא אתנו במאה אחוז מוכרח להיות נגדנו". זה נכון רק בתחום המוסרי, מול מעשה פשע; לא במערכה הפוליטית שבה הכפייתיות הזאת מסכנת דרכי־פעולה אפשריות.

*

ועיר רואה עשן וארמונית, עיר־ללא־הפסקה, הילולית לחינגאות. אדם רב וכהמה רבה. והקודרים באים בנפערות והאוכלים והשותים כלחוך השור. סבלנו מספיק, הגה לנו. הגרוע מכל כבר מאחורינו. יהיה טוב אתה תראה כי הא' רחום, יכפר עוון ולא ישחית. רק אל תשרבב אלינו פרצוף של תשעה באב. הרי פה מי שרוצה להתגלות לימים כנביא אמת חייב לצייר שחורות. העיר לא תיפול אם לא יימסכו מפתחותיה.

ועדיין מחכים פה לבשורה שתעור, לחכמה שתאיר להולכי בחושך. כי גם הלילה צועקים הכלבים והכוחות נעים להערכות כונות ספינה. לא מעט ישנים בעליית עד שיבוא הזמן האחר. הוא יבוא ואולי כבר בא. מפי חברי יהוד ליש ז"ל שמעתי באותה הנסיעה מירושלים לתל־אביב: "אומה זו שהותלה כפלדה, שעמדה במלחמות ויסורים, פחד ושנאה וצער, עתידה בבוא השלום לארץ ולאזור לעבור איזה הזדככות רוחנית, לזכות בפריחה בתחומי המחשבה והספרות היפה והאמנויות למיניהן".

יהודה שהיה בנאי גדול ואוהב ספר. מי יתן? ■

המאה ה־21 כבר החלה

יורם פרי

זה מכבר טענו היסטוריונים, כי נטייתנו לקבוע את הזמן במערכת עשרונית של שנים עושה עוול לתיאור הנכון של הזרימה ההיסטורית. שנות ה־90 למשל לא החלו ב־1990 אלא ב־1989, כשקרס הגוש הסובייטי. ואפשר להביא דוגמאות נוספות רבות מן ההיסטוריה העולמית.

כך גם אצלנו, בישראל. אנו ממתינים במתח לקראת תחילתו של עידן חדש, שיבוא לכאורה בעוד חמש שנים, הפעם לא סתם עשור אלא מילניום. אבל ספק רב אם שנת 2000 תהיה התחלה של משהו חדש. נדמה לי שלאחר שתחלוף ההתרגשות של תחילת האלף השלישי יתברר, כי העשור החדש החל כבר איפשהו בראשית שנות ה־90.

במלים אחרות, אנו נמצאים כבר עתה בראשית העידן החדש, אלא שפשוט איננו מבחינים בו. הקצב המהיר של המאורעות, הגודש שלהם, האינטנסיביות הזו שבה אנו חיים, הדחיסות המעיקה הזו שבה מתנהלים חיינו, כל אלה פוגעים בפרספקטיבה שלנו, פוגמים ביכולתנו להסתכל על הדברים ממבט פנורמי, כולל ורחב, לא מאפשרים לנתח את ההווה במבט היסטורי.

והבל, כי החברה הישראלית נמצאת עתה בעיצומו של שינוי מאסיבי. שינוי זה מתחולל בהרבה מאוד תחומי חיים, והסינכרוניזציה של תחומי חיים שונים אלה עושה את השינוי, על אף שהוא אבולוציוני, בעל אופי מהפכני ממש.

המישור הבולט ביותר הוא, כמובן, המישור הכלכלי. ישראל שהיתה לפני פחות מ־20 שנה מדינה מתפתחת נכנסה בשנים האחרונות למועדון האקסקלוסיבי של 20 המדינות המפותחות ביותר בעולם. עם תוצר לנפש של קרוב ל־15,000 דולר בשנה, כבר עברנו את התוצר לנפש של בריטניה, וזו של מדינות עשירות במערב־אירופה כמו גרמניה, שוודיה, או דנמרק, גדול משלנו בשליש בערך. צריך לזכור – לפני פחות מ־20 שנה היה התוצר לנפש שלהן גדול מזה שלנו פי־שלושה. ובבנק ישראל מעריכים, כי בשנת 2000 יגיע התוצר לנפש שלנו ל־20,000 דולר.

סבר פלוצקר, שהביא בעיתונו בערב הפסח נתונים כלכליים משווים של ישראל ומדינות אחרות טען, כי בשנת 1975 היה השכר הממוצע של השכיר האמריקאי גדול פי־שניים מזה של השכיר הישראלי. היום, כעבור תקופה של 20 שנה בלבד, משתכר השכיר הישראלי הממוצע (אם נצרף למשכורת גם את התנאים הסוציאליים) יותר מהשכיר האמריקאי: 1,500 דולר בחודש.

השנתונים הממשלתיים לסטטיסטיקה גדושים בנתונים המעידים על ההתעשרות של החברה הישראלית. בחודש האחרון קנו הישראלים מכוניות באותו מספר שנמכרו במשך כל שנת 1975. לפני עשר שנים היה ערוץ טלוויזיה ישראלי אחד, היום ברוב בתי־האב יש טלוויזיה

הקצב המהיר של המאורעות, הגודש שלהם, האינטנסיביות שבה אנו חיים, הדחיסות המעיקה שבה מתנהלים חיינו, כל אלה פוגעים בפרספקטיבה שלנו וביכולתנו להסתכל על הדברים במבט כולל ורחב

צבעונית, והכבלים מחוברים ל־40 ערוצי הכבלים. בראשית שנות ה־80 יצאו כעשרה אחוז מן הישראלים לחופשות בחו"ל, היום עושים זאת יותר משליש.

אבל לא מדובר רק בשינוי פיסי, חומרי. יש גם שינויים בעלי משמעות תרבותית. העלייה במספר שנות הלימוד של הישראלים, יחד עם תוספת העלייה מארצות חבר־העמים ששיעור ניכר ממנה הוא בעל השכלה גבוהה, הולכת ומשנה את מפת ההשכלה של החברה הישראלית, ובעקבותיה גם את מפת התעסוקה. יש היום פי־שלושה ויותר מהנדסים ומכבאים בקרב עובדי התעשיה, מספר הלומדים במוסדות להשכלה גבוהה הולך וגדל במהירות, ובשנתיים האחרונות אנו נמצאים בהתרחבות דרמטית ממש של בעלי ההשכלה הגבוהה במכללות. ואפשר לפרט גם התפתחויות נוספות שיש להן השלכות תרבותיות של ממש.

התמורות הדרמטיות שחלו בבסיס הכלכלי של החברה הישראלית עמוקות הרבה יותר. בעצם, המוסדות הפוליטיים שהיו התקיפים ביותר בחברה נחלשו והעקרונות, והאינטרסים והגורמים הכלכליים קיבלו מעמד בכורה במידה שלא היתה להם אי־פעם. הכלכלה מוליכה את הפוליטיקה ולא להיפך. ובפוליטיקה עצמה התרופפו מבנים ומסורות שקבעו בעבר את חיינו, בראש ובראשונה המפלגות.

החברה הישראלית עוברת שינויים בתחומי חיים רבים נוספים. השינוי במעמד המושבים הוא כבר נחלת העבר, ומעמד הקיבוצים משתנה עתה, עם כל הכאב שיש בו. השנה, כך זה קרה רק השנה, התמוטט לנגד עינינו אחד המבנים החברתיים הותיקים, המשפיעים והיציבים ביותר של החברה הישראלית – המיגזור ההסתדרותי. ישראל של 1996 תהיה אחרת מאוד מזו של 1993 ולא רק בגלל תופעה זו. ברוב ספרי הלימוד לכלכלת ישראל עדיין מצויין, כי שליש מן הכלכלה הישראלית נמצאת בבעלות ההסתדרותית.

הסערה שעוברת עתה על עולם התקשורת נובעת אף היא משינוי מהמבנית והייטינג, ויותר מזה פרשת האנגות הסתר, הם תוצאה של ההפרטה, התחרות, המיסחור והמונופוליזציה בעולם התקשורת. המצב המבני החדש של עולם זה מביא בהכרח שינוי בכללי המשחק, והחיפוש אחריהם מלווה גם בכשלים רבים. הנה למשל דוגמה אחת: בעיתונות הישראלית היה נהוג מאז ומעולם כלל בלתי כתוב כי אין מפרסמים תצלומי תקריב של גוויות ישראלים. מאז החלה התחרות בין שני עיתוני הערב החלו השניים לפרסם תצלומים צבעוניים כאלה. זה טוב? זה רע? אלא הן שאלות של טעם אישי, אתיקה מקצועית, תודעת הקהל. העובדה היא שמפת התקשורת החדשה הביאה לשינוי בכללי ההתנהגות.

אגב, לעומת השינוי הזה בעיתונות הכתובה – שכן התקבל, לא התקבל השינוי שניסה להנהיג ערוץ 2 בטלוויזיה, כשהציג חלקי גופות בכתבה על פיצוץ האוטובוס ברחוב דיזנגוף. במקרה הזה היה הזעזוע של הציבור כה עז, עד כי עורכי החדשות של הערוץ השני הוליכו להפסיק מיד עם הנוהג החדש ולשמור על הכללים הישנים. פרשת האנונות הסתר תביא בעקבותיה בהכרח הגדרה חדשה של היחסים במשולש מו"לים־עורכים־עיתונאים.

השינוי המרתק ביותר שהולך ומתגבש בחברה הישראלית הוא ברמה התרבותית־אידיאולוגית. הירידה בערכים הקולקטיביסטיים והתחזקות המבניים האינדיבידואליסטיים ניכרת עתה במוטיבציות של המלש"בים – הצעירים לפני שירות צבאי. צה"ל מודאג מכך, ובצדק. אבל מאידך אפשר לראות בחיוב את התגברות הרגישות החברתית בארץ לזכויות האדם והאזרח. אפילו מתאה של צרכנים, והגבת פרשת "סלקום" קשה היה לחזות בישראל של שנות ה־60 וה־70.

ומי האמין שתהיה בישראל אי־פעם קבורה חילונית? ושנשים יכהנו במועצה דתית? ושבית המשפט העליון יכיר בזכויותיו של בן־זוג לחיים של גבר? ומאידך, שמוסדי בית יקפצו למזה בתורף או שקרנות רחוב בתל אביב ייהפכו למושבי שיכורים, בדיוק כמו במוסקווה או ניו יורק?

בישראל מתרחש עתה תהליך של היבדלות גיאוגרפית. בעיר מעורבת כעכו יוצאים היהודים תבכסים ערבים, מירושלים בורחים החילונים המשכילים ומתרבים החרדים מרובי הילדים. לתהליך זה מתלווה גם תהליך של היבדלות תרבותית. התרבות של גוגז תלסטרה נעשתה כבר לגיטימית באותה מידה שבה עולים מרוסיה שאינם מוכנים להטמיע את התרבות הישראלית משמרים את מה שהביאו עימם משם. כל אלה עומדים בסתירה לתפיסה הישנה של זהות ישראלית אחת, והופכים את מה שהיה פלורליזם ישראלי למולטי־קולטורליזם במובנו האמריקאי. כאן אנו רק בראשיתו של התהליך, אבל זה יהיה אולי התהליך החשוב ביותר שיעבור על החברה הישראלית בשנים הקרובות.

וטרם אמרנו דבר על השלום ועל מה שהוא יביא, בעצם על מה שכבר הביא. אז אולי לא "עדי יסוד נחריבה" ואולי לא ביום ה־1 במאי, אבל המהפכה מתרחשת, והיא מול עינינו ממש. צריך לדעת להבחין בה. ■

هكذا في الأصل

תמונות מירושלים

דניאל בן-סימון

ביום ראשון השבוע שרר שרב כבד בירושלים. פניתי לכיוון העיר העתיקה. זמן רב לא באתי אליה. שער יפו עובר שיפוץ כללי. מזה שנים אחרות כלים כבדים חוסמים את הדרכים המובילות לשער. שכונת ממילא עוד מעט עוברת מן העולם לטובת כפר דוד. זוהי שכונה יקרה שמורקת מתוך הריסות של ממילא. אומרים שכפר דוד יהיה האיזור האקסלוסיבי ביותר של הבירה. כמה עשרות בתים כבר נרכשו, רובם על-ידי תושבי חו"ל. יהודים אמריקאים אמידים שבאים לבלות חודש בשנה בעיר. לאחרונה היו פירסומים בעיתונות המקומית על כוונות להוזיל את הבתים החדשים כדי שגם ישראלים יוכלו לרכוש אותם. מחיר מבצע לדירה בת ארבעה חדרים יורד פלאים. עתה מבקשים רק מיליון דולר תמורת יחידה כזאת. זיל הזול. עוד נתון שכדאי לדעת. פנטהאוזים יעלו כ-3 מיליון דולר. מי שירצה פנטהאוז עם נוף לחומות העיר העתיקה ייאלץ לשלם עוד 15 אחוז.

בעוד שנה עד שנתיים יהפוך כפר דוד לפנינה שבכתר הירושלמי. הוא יחבר את ירושלים יחדיו וימזג מזרח ומערב ליישות אחת. ביום ראשון השבוע המשיכו עשרות פועלי בניין בעבודות ההקמה של הכפר. רוברט מקסוול היה בין הראשונים שהתיישבו כאן. לכבודו אף בנו מינחת הליקופטרים כדי שתנועתו תהיה קלה. גם הנשיא לשעבר חיים הרצוג רכש בית בשכונה.

מאות תיירים מילאו את הכניסה לשער יפו. החנויות היו פתוחות לרווחה והסוחרים עמדו לפיתחן ודובבו את התיירים בבליל שפות כדי למשוך אותם אליהם. עיריית ירושלים פתחה לאחרונה במבצע של שיקום השוק של העתיקה. שלט ענק מבשר על שיפוצים נרחבים של החנויות כולל הצבת גגות אלגנטיים. ביום ראשון המה השוק תיירים.

מול מגדל דוד, הצטופפו כמה מהם בחנות ספרים "עמנואל". המדפים עמוסים בספרות נוצרית. בחלון הראווה תלוי שלט בעברית ובאנגלית שקורא למאמינים להצטרף לקהילת המשיח הלא הוא ישוע: "ישוע הוא האדון, הוא המשיח והגואל / ישוע הוא מלך המלכים / קרבה מלכות שמיים / חוזר בתשובה והאמן בבשורה".

רובע הארמנים כמעט ריק מאדם. החום הכבד מקשה על הולכי הרגל המעטים. בכניסה לכנסייה הארמנית תלויים שלטים שמציינים את הטבח שעשו התורכים בארמנים. יש גם מפות ועליהן מוצג פירוט של הקהילות שהושמדו. צילומים של גופות מפוזרים על פני המפה. גם עמודי תלייה. "זכור את ה-24 באפריל", כתוב שם. "זכור את השואה הראשונה של המאה העשרים. מיליון וחצי ארמנים נרצחו על-ידי התורכים".

אני צועד לעבר רובע היהודים המוביל לתוך הרובע היהודי. עשרות ילדי גן צועדים אף הם, צמודים זה לזה, כשהם מוקפים במדריכים חמושים. המדריך האחראי, כיפה שחורה גדולה לראשו, מוביל את השירה. "במהרה הוא יבוא ויגל ליבנו", שרים הילדים בתרוות.

הקיוסק של יצחק עדיין במקומו. הוא מקבל אותי בהפתעה גלויה אך בחיבה. הוא אחד המתיישבים הראשונים של הרובע והוא מוציא את לחמו מתיירים שפוקדים את הקיוסק שלו ששוכן ליד המדרגות המובילות לרחבת הכותל. פגשתי בו לפני כמה שנים, זמן קצר אחרי פרוץ האינתיפאדה. מאז לא התראינו. האנגלית שלו השתפרה מעט. הוא רכש אותה מנסיונות הדיברות עם אלפי התיירים הפוקדים את המקום. הוא שולט במיוחד בחישוב מחירים.

היכרנו במסגרת שירות מילואים שעשיתי בסביבה לפני יותר משש שנים. היו אלה ימים קשים ברובע. השכונה היהודית דמתה באותה עת למובלעת בתוך שטח עויין. ישראלים הדירו רגליהם בשל מגיפה של סכינאות שפקדה את המקום. רק חרדים המשיכו לנוע בו כאילו העויינות אינה נוגעת להם. האירועים הקצינו עד מאוד את דיעותיו של יצחק. הוא דיבר אז סרה על ממשלת האחדות שנכנעה לערבים. "השנאה בנויה בתוך הערבים", אמר. "אין מה לעשות. אילו היו יכולים הם היו מכניסים לי סכין. לא רק לי, גם לך. גם אודי אדיב שמכר את המדינה, גם הוא יקבל סכין אם יסתובב בשטחים. רק מפני שהוא יהודי ולא איכפת להם שהוא מכר את המדינה. הצרה היא שאנו עוזרים להם. זה הטבע של היהודים. אתה יודע מה שמשון אמר אחרי שגזרו את שערותיו? אתה לא יודע, נכון? אז תשמע, הוא אמר: 'אילו לא חרשתם בעגלתי לא הייתם מוצאים את חידתי'. אילו דלילה לא היתה בוגדת בו, הפלישתים לא היו גוזרים את שערותיו". ומה הנמשל? שאלתי אותו אז. "אילו לא היו היהודים עובדים ועוזרים לאש"ף, הוא לא היה מגיע למה שהגיע".

כן, הוא זוכר את השיחה ההיא. לא, הוא לא שינה את דעתו. "רק חבל על הקורבנות שהוקרבו למען הארץ הזאת", הוא מוסיף עתה, "המנהיגים שלנו לא שווים את זה. הם כולם בוגדים. אין אף אחד שיכול לשמור על ארץ ישראל. המשחק מכור". הוא עדיין חובש כיפה ושערו האפיר מעט. בעבר הוא הצביע לליכוד. הפעם הוא לא יודע מה יעשה. הוא היה רוצה שרחבעם זאבי יקים רשימה משלו כי "רק אחריו אני מוכן ללכת".

הייתי מקריב את כל בני לאללה

לפני כמה ימים פגשתי את פטריס קלוד, כתבו של "לה מונד" בישראל. הוא שב זה עתה מעזה ושלח רשימה מרכאת לעיתונו על העותים המסתיינים לתורם כדי להפוך לפצצות אדם. הוא הלך לבקר את משפחתו של הישאם חמאד, הנער שפוצץ עצמו בצומת נצרים, תוך כדי שהוא מפוצץ עימו שלושה חיילי מילואים ששמרו על העמדה הצה"לית המוצבת שם. בני המשפחה סיפרו לכתב שבבוקר הפיצוץ, לבש חמאד את בגדיו היפים ביותר. "הוא נראה כל-כך מאושר", סיפר האח הגדול, "ששאלנו אותו הישאם, לאן אתה הולך? להתחתן?" הישאם צחק במלוא פיו. "אני הולך להתפלל", השיב תוך שהוא חומק מהבית. מאז הוא נעלם. גם גופה לא נותרה ממנו. עשרה קילוגרמים של ט.נ.ט לא הותירו ממנו זכר.

הכתב הצרפתי שב במצב רוח עכור מעזה. "שנה אחרי שהעיר זכתה לאוטונומיה, האיסלאם נמצא בכל מקום", הוא מספר, "אפילו הלא מאמינים חוששים מאללה". קלוד פגש את הד"ר מוסטפא מסרי, פסיכיאטר מקומי שהסביר לו שהמתאבדים זוכים להערכה עצומה בעיר. "המעשה הזה, כמה שהוא מזעזע, מביא לבריחה מההשפלה היום-יומית שהיא מנת חלקם של הפלסטינים בעזה".

קלוד נדהם מהאווירה ששוררת בביתו של הישאם. "בני משפחתו אמנם דיברו עליו בעצבות אך יותר מזה – כמקור של גאווה. האח הגדול סיפר לי שהישאם חי לו באושר גדול 'שם למעלה'. אביו אמר: 'הייתי מקריב את כל בני לאללה לו זה היה נדרש'.

העיתונאי נתקל בפוסטרים של המתאבדים שנמכרים ברחובות. הקירות עמוסי סיסמאות שמהללות את זכר המתאבדים. ד"ר אייאד סראג', הממונה על השירותים הפסיכיאטריים בעזה הסביר לו: 'המתאבדים הפכו לתופעה חברתית. מדובר בנשמות אבודות, שאיבדו סיבה לחיות, אין להם כיוון בחיים והם חסרי תקווה'.

קלוד שב מיואש מעזה. מזה ארבע שנים הוא מסקר את ישראל. הוא זוכר רגעים יפים ורגעים פחות יפים. טקס החתימה על הסכם אוסלו התקבל בהתלהבות על-ידי הפלסטינים. הם היו בטוחים שהמדינה הפלסטינית צועדת על נתיב בטוח. עכשיו הכל נראה אחרת. "ראיתי מאות ואלפים משוטטים ברחובות עזה", הוא מספר, "רובם לא עובדים. אלפי סטודנטים שלומדים באוניברסיטאות בעזה תקועים מחמת הסגר. האווירה מאוד מתוחה. יש תחושה כאילו השלום הולך ומתמסמס בין הידיים".

אולמרט. יכול להתפנות למערכה החרדית. צילום: יצחק הררי

העירייה כמרקחה

הקואליציה החרדי-לאומית בירושלים מתחילה להיסדק. החרדים כועסים על ראש העיר אהוד אולמרט על כי לא מילא אחר ההבטחות שפיזר במהלך המערכה לפיתוי הקול החרדי. כביש בר-אילן עדיין פתוח לתנועה בשבת. בעיני החרדים, זה משול לפצע פתוח שמסרב להגליד. ראש העיר הצליח לעמוד בלחצים. לפני כמה חודשים הוא עשה סימנים כאילו הוא עומד לסגור אותו בשבתות. הוא הקים ועדה שמטרתה היתה לבדוק אם היקף הנסיעה בו מצדיק את המשך קיומו.

זה לא מצא חן בעיני החילונים והם הקימו זעקה מלווה בכמה הפגנות. זה עבד. מאז ירד הנושא מהפרק, או כך לפחות נדמה. החרדים, פגועים מאוד, הגבירו בשבוע האחרון לחדש את ההפגנות כולל זריקת האבנים על מכוניות נוסעות.

בנוסף לצרה הזאת, נחתה על ראש העיר צרה נוספת. הפעם מבית. זה התחיל לפני כמה שבועות, כאשר סגנו משולם עמית שממונה על הביטחון, הגיש תלונה ליחידה הארצית לחקירות הונאה על חשדות לעבירות פליליות במכירת נכסי העירייה שהתמורה עליהן נועדה לממן את בניית כיכר העירייה. עמית טען כי תמורת שוחד וטובות הנאה, נמכרו הנכסים במחירים נמוכים עד מגוחכים.

אולמרט שהה בחו"ל בעת שהוגשה התלונה. מיד עם שובו לעיר זימן אליו את סגנו ודרש ממנו למשוך את התלונה כדי לתת הזדמנות ליועצים המשפטיים של העירייה לבדוק את העניין. עמית סירב. כעבור ארבעה ימים נפגשו השניים פעם נוספת. אולמרט חזר על בקשתו. עמית בא אליו כשהוא מצויד במכשיר הקלטה אותו הסתיר במעילו.

אולמרט רתח מכעס. הוא פיטר את סגנו ונישל אותו מכל תפקידיו. עמית פנה לבית המשפט וזה הוציא צו ביניים המונע ממועצת העיר להצביע על ההדחה. אולמרט הודיע שהוא יילך עד הסוף כדי לחשוף את אופיו האמיתי של עמית אותו כינה "מתלונן מקצועי ואובססיבי שכל דרכו הארוכה במשטרה והקצרה בחיים הציבוריים היתה רצופה בהגשת תלונות שברוב המקרים התבררו כחסרות שחר". עמית לעומתו הבטיח שבדיון המשפטי שצפוי בבג"ץ, הוא יחשוף את הקריירה הציבורית של אולמרט מראשיתה עד עתה.

ביום שני השבוע התייצבו שני הצדדים בפני הרכב של שלושה שופטי בג"ץ. בתום דיון קצר יצא אולמרט כשידו על העליונה. שופטי בג"ץ אישרו את כל מהלכיו. השופט לוין הביע רתיעה במיוחד משיטות הקלטת אנשים ללא ידיעתם: "אילו מישהו היה מקליט אותי ללא ידיעתי, הייתי מעיף אותו בו ביום", הוא הטיח לעבר פרקליטי עמית. עכשיו יכול אולמרט להתפנות למערכה החרדית. ■

אסור לייצור פקקים בדרך

און לוי

"אין לי תחושה של החמצה איני כועס על איש, מיציתי את שירותי בצה"ל. יש לי מניות בכורה בצבא הזה", כך אומר האלוף מאיר דגן המסיים בימים אלה 32 שנות שירות. את דרכו החל בצנחנים ומשם עבר דרך סיירת רימון, פיקוד על כוח במלחמת יום כיפור, אל השריון, שם שירת מרבית שנותיו בצה"ל. דגן בעל עיטור העוז, ידוע כמי שמעולם לא השתייך אל קליקה כלשהי, לא היה מעורב במלחמות האלופים ולא רדף אחר פירסום.

שני חבריו הטובים, האלופים עמרם מצנע ויוסי בן-חנן, פרשו מצה"ל. יוסי עם הרמטכ"ל הנוכחי אמנון ליפקין שחק טובים. בעבר הוזכר שמו של האלוף דגן כמועמד לתפקיד אלוף פיקוד הדרום אבל הוא סירב. לפני כמה חודשים החליט שהגיע העת לפרוש מהשירות הצבאי. כמקובל, פנה דגן אל הרמטכ"ל וביקש להשתחרר מהשירות אבל שחק שיכנע אותו אז לא לפרוש. לפני כשבוע סיים את תפקידו כעוזר ראש אג"ם אבל הוא ממשיך לשאת במינוי החירום של מפקד בכיר במערך השדה.

בסוף החודש ייצא דגן בלוויית בן-חנן לטיול. "זה הולך להיות טיול מים לים", הוא אומר, "מהאוקיאנוס האטלנטי לשקט ומשם לאוקיאנוס ההודי". "אני מסיים 32 שנות שירות ואני זקוק היום לפסק זמן. יש כאלה שמעדיפים לרוץ לפוליטיקה, אני מעדיף לצייר, לפסל ולטייל בעולם".

בטיול ישתתפו שישה אנשים. זה הולך להיות מסע שבמהלכו יעברו בקהילות היהודיות ברוסיה ובמדינות חבר העמים משם יעברו לדרך המשי בסין, לוייטנאם ולהודו. באוקטובר יצטרף אליהם האלוף עמי איילון, מפקד חיל הים.

עוזר ראש אג"ם מטפל בדרך-כלל בנושאים שבהם סגן הרמטכ"ל לא מתפנה לטפל או במה שנופל בין הכיסאות. לדברי דגן, "מתקיימת איזושהי חלוקת עבודה בין סגן הרמטכ"ל לעוזר ראש אג"ם וחלק מהנושאים הם באמת נושאים שנופלים לא בתחום האחריות הישירה של גוף כלשהו במטכ"ל. עוזר ראש אג"ם מופקד פורמלית על כל נושא הבטיחות, על הביקורת והבקרה בצבא וקשרי החוץ של צה"ל. אני ריכזתי גם את הטיפול בלחימה בטרור ובאינתיפאדה".

מהי תמונת המצב הביטחונית מזווית ראייתך כעוזר ראש אג"ם?

המציאות החדשה מייצרת בעיות וסיכונים, כפי שהיא מייצרת גם הזדמנויות וסיכויים. הסכם אוסלו, הסכם השלום עם ירדן והדיאלוג שמקיימים עם הסורים יוצרים בעיות חדשות שלא התמודדנו איתן בעבר ואשר מחייבות חשיבה אירגונית אחרת בצה"ל.

כשאתה רואה את היערכות צה"ל לאחר ביצוע ההסכמים או חלקם אתה שבע רצון?

הבעיה בהסכמים האלה אינה כיצד צה"ל נערך. לצה"ל יש יכולת להגמיש את עמדותיו וגם להתאים את עצמו לתנאים החדשים במהירות מירבית. הבעיה היא בתחום אחר לחלוטין – באיזו מידה הצד השני מספק את הסחורה שלה הוא התחייב בהסכמים. הרשות הפלסטינית לא עושה די בשביל לממש את אחריותה בתחום הביטחון ובשל כך אנחנו נמצאים בעימות חריף וקשה מאוד עם הגורמים האיסלאמיים הרדיקאליים, שלא נראה שאפשר להגיע איתם להסכם, בגלל אי ההשלמה שלהם עם קיומה של מדינת ישראל.

אתה אומר שהרשות לא עושה די. מה ציפית שהם יעשו?

לא ציפיתי שהם יעשו משהו אחר. הרשות הפלסטינית עושה בדיוק את מה שחשבתי שתעשה. האיום של האיסלאם הקיצוני הרדיקאלי אינו רק נגד היהודים במדינת ישראל אלא הם מהווים איום גם על הרשות הפלסטינית עצמה. על-אף שביעדים הכוללים הרחוקים אין הבדל בין הפת"ח לחמאס – שניהם רוצים מדינה פלסטינית. הראשונים מוכנים להסתפק במדינה בתוך גבולות השטחים הכבושים ואלה אומרים אנחנו רוצים לראות מדינת הלכה איסלאמית מהים עד הנהר. אבל ביעדים האסטרטגיים אני לא רואה הבדלים משמעותיים. עם זאת, בדרך הפעולה להשגת יעדים אלה, בנכונות להתעמת, יש הבדלים מהותיים בין שני הפלגים.

הרשות הפלסטינית לא מממשת את יכולתה לצמצם את רמת האלימות ואת הסיכונים הביטחוניים שהאירגונים האיסלאמיים הקיצוניים יוצרים.

יש להם היכולת לעשות זאת?

כן. אבל זו לא שאלה של יכולת, זו שאלה של רצון. בראיית הרשות הפלסטינית כל עימות מול האירגונים הרדיקאליים האיסלאמיים יוצר עימות עמוק פנימי בתוך החברה הפלסטינית. ולכן הנטיה של הרשות להלך בזהירות רבה ולא להגיע לעימות עם החמאס. לרשות הפלסטינית קל יותר להתעמת עם הג'יהאד האיסלאמי, שהוא אירגון קטן, אבל ההתמודדות עם החמאס משמעותה התמודדות עם תנועה שלה תומכים לא מעטים בתוך החברה הפלסטינית. הרשות הפלסטינית מעדיפה היום להתעמת עם הישראלים ולא עם הפלסטינים.

דגן. "הרשות הפלסטינית מעדיפה היום להתעמת עם הישראלים ולא עם הפלסטינים". צילום: דובר צה"ל

אם זו היתה הערכתך, למה האכזבה?

האכזבה נובעת מכך שלמרות כל השיקולים האלה הרשות הפלסטינית היתה יכולה לעשות הרבה יותר. המעורבות העמוקה שלה בתוך החברה, התומכים הרבים שיש לה בקרב הפלסטינים, היכולת המעשית שלה להגיע לרמת מודיעין טובה מאוד בחברה הפלסטינית – כל אלה מאפשרים לה לעשות הרבה יותר ממה שהיא עושה כרגע נגד הטרור, שמסכן גם אותה. הצורך שלהם להילחם בארגונים הרדיקאליים נובע לא רק בשל מחוייבותם לעמוד בהסכמים עם ישראל, אלא בראש ובראשונה זהו אינטרס פנימי עמוק שלהם כדי לשרוד וכדי להשיג את מה שהם רוצים להשיג. אין לי הסבר מדוע הם לא ממצים את מה שהם יכולים לעשות.

"היוזמה ללכת עכשיו היא שלי, לא של אף אחד אחר. כל קצין צריך לדעת את הרגע שבו הוא צריך לשים קצה לדרכו הצבאית, כי הצבא הוא אירגון מתחדש. אמנם יש אובדן בכך שעוזב קצין עם ניסיון, אבל כשאתה מעמיד את זה מול תהליך ההתחדשות, האחרון גובר" – אלוף מאיר דגן המסיים בימים אלה 32 שנות שירות

מה צריך לעשות כדי שהמצב הזה ישתנה?

יש לי דעה אבל לא הייתי רוצה להשמיע אותה.

אני מעריך שתמונת המצב ברורה מאוד לרשות הפלסטינית ואם היא לא פועלת זה לא נובע מאי-הבנה של המציאות או מאי-הבנתה. זה נובע, לדעתי, מהחלטה לנסות ולמצות את כל האפשרויות להגיע לאיזשהו הסדר עם הגורמים האופוזיציוניים בדרכי שלום ולא בדרכי עימות. אני מעריך שככל שיהיה ביכולתם לפתור את הבעיה הפנימית בדרך של הסכמה או של הסדר הם ינסו למצות זאת.

לפני שהתמנה דגן לתפקיד עוזר ראש אג"ם פנו אליו שר הביטחון דאז משה ארנס והרמטכ"ל אהוד ברק וביקשו ממנו לרכז את הטיפול באינתיפאדה ולשמש יועץ לרמטכ"ל בנושא. דגן נחשב לאחד המומחים הגדולים של צה"ל בלחימה בטרור.

מה המאפיינים של פעילות הטרור בשטחים היום?

האלימות ההמונית ירדה בצורה ניכרת והיא לא רחוקה מזו שהיתה לפני האינתיפאדה. בפעילות הטרור יש מרכיבים חדשים: תופעת המתאבדים, שקשה להציב מולה פתרונות מוחלטים. האירגונים הרדיקאליים מצליחים לבצע פיגועי איכות, על-פי ראייתם, שגורמים לנו להרבה קורבנות. אם בעבר התמודדנו מול טרור של אירגון שהפעילות המודיעינית נגדו איפשרה לנו לסכל חלק גדול מהפעילות עוד לפני שבוצעה, הרי שבאירגונים הרדיקאליים הפעילות המודיעינית הרבה יותר מורכבת, במיוחד כשמדובר בקבוצות קטנות של אנשים שפועלים מתוך שיכנוע עצמי עמוק. רמת המודיעין שלנו גם ירדה בשל העובדה שאנחנו לא נמצאים בעזה.

האם יש לנו דרך להתמודד טוב יותר עם המתאבדים?

מערכת הביטחון עושה כל מה שהיא יכולה.

סיסמה יפה. אבל האם יש דרך?

יש קושי רב להילחם בתופעת המתאבדים. לצערי, קיימים גם מעגלים חיצוניים שתומכים בטרור הזה, שלא הצלחנו לגלות דרך אפקטיבית להילחם בהם – לא בתורמים הכספים לאירגונים ולא בדימוי שלהם. הקרדיטציה של האירגונים האלה בחברה הפלסטינית גבוהה. כל זמן שהכספי התמיכה בציבור יימשכו, יהיו פיגועים.

יש פעולות שהוצעו במטכ"ל ונתקלו בהתנגדויות פוליטיות?

עבור לשאלה הבאה.

כיצד מתמודד צה"ל עם השלב השני בהסכם, היציאה מריכוזי האוכלוסיה?

האחריות לביטחון המתיישבים היהודים והאוכלוסיה האזרחית שתגיע בשטחים נשארת של צה"ל. אחריות זו תחייב אותנו לפעילות רבה.

ניתן יהיה להשיג ביטחון שכזה?

בטח שאפשר, השאלה היא כמה זה עולה. לרמת ביטחון מוחלט אנחנו לא יכולים להגיע. אבל אנחנו יכולים להגיע לרמת ביטחון סבירה אם יתקיימו תנאים מסויימים, כמו: חופש תנועה ופעולה של הצבא, שינוי בחוק שיאפשר לצה"ל לפעול בדרכים יותר אפקטיביות בחלק מהמקרים. אילו ישראל היתה מאמצת את חוקי הלחימה בטרור של האמריקאים או הבריטים המצב היה הרבה יותר פשוט. אבל אני לא מלין על המגבלות שהטלנו על עצמנו, כשאני שואל את עצמי ביושר האם הייתי רוצה שיהיה לנו כאנשי צבא יכולת להתפרץ, לעצור ולירות במי שאנחנו רוצים – התשובה היא לא. לא הייתי רוצה לחיות בחברה שפועלת על-פי חוקים כאלה. לא הייתי רוצה לפעול במדינה שבה הנורמות היו מאפשרות לרשויות הביטחון חופש-פעולה מוחלט. המגבלות מהוות מערכת כללים ונורמות שהחברה הישראלית מציבה לעצמה ואני שלם איתה, אם כי הן מציבות קשיים.

איך ניתן לצאת מריכוזי הערים כשלא סומכים על המשטרה הפלסטינית?

לצאת או לא, זו איננה החלטה צבאית אלא מדינית. ביציאה מהשטחים הבנויים יש סיכונים, אבל יש לה גם יתרונות.

כששימשת יועץ הרמטכ"ל לאינתיפאדה פעלו יחידות המסתערבים שמשון ודובדבן בתנופה. נראה כאילו הן נעלמו.

בכלל לא. הפעילות הממוקדת הנקודתית היא בסיכומו של עניין דרך נאותה לטפל בטרור. היתרונות שלה הם רבים: היא מונעת חיכוך עם כלל האוכלוסיה ומתמקדת במטרות נקודתיות. האפקטיביות של פעולת יחידות אלה מראה לצד השני את עומק הפעילות שלנו בתוך האירגונים. במונחי עלות תועלת, הפעולה של יחידות כאלה היא תמיד מאוד כדאית.

האם אפשר לומר שהמצב התדרדר מאז הסכם אוסלו?

מדובר בשאלה בעלת אופי פוליטי. אני יכול לומר שמאז שכוננה האוטונומיה נוצר מצב חדש. האם הוא בבחינת התדרדרות או הצלחה – זה כבר עניין של אינטרפרטציה.

במסגרת תפקידך כעוזר ראש אג"ם היית אחראי על הביקורת והבקרה של צה"ל. האם יש איזשהו ליקוי שמאפיין את היחידות?

ליקוי חריג בולט שמאפיין את כל הצבא לא קיים. אבל ניתן לקבוע שהיכן שאיכות הפיקוד טובה אז הביקורת היא טובה איפה שיש איכות פיקוד פחות טובה הביקורת פחות טובה. תמיד איכות היחידות שלנו נקבעה על-ידי איכות הפיקוד שיש לנו.

את מרבית שנות שירותו עשה דגן ביחידות השדה ובקו הראשון. חבריו מעידים עליו שהוא קצין אמיץ, נחוש מאוד, שמשרה אווירה של ביטחון סביבו. דגן עצמו מסרב לדבר על הפרקים השונים של שירותו הצבאי.

"לדגן מייחסים יכולת להמציא קומבינציות", אמר עליו בשבוע שעבר ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין, "רעיונות מול קרוב, אופרציות כאלה ואחרות, שילובים של גורמים בגורמים שונים, רעיונות שבשלב ראשון נראים כאילו הם לקוחים מסרטי בלש אמריקאיים או אירופיים. היכולת גם לחשוב בצורה לא שיגרתית וגם למלא תפקיד פיקודי על כוח משוריין, היא יחודית לו".

כשהיה בראשית דרכו הצבאית התבקש על-ידי אריק שרון להצטרף לסיירת רימון, שפעלה כנגד חוליות המחבלים ברצועת עזה בראשית שנות ה-70. על סיירת רימון, התקופה ופעילויותיה מסרב דגן לדבר, בנימוק שיש דברים שהשתיקה יפה להם. "אין צורך לרומם את האגו באיזה פירסום על היחידה. מי שצריך לדעת, יודע. עשינו אז שימוש רב בכל מיני שיטות שהחשיפה שלהן עלולה לפגוע במאפייני פעולה שטובים עד היום".

ספר על יחסיך עם האנשים שעברת איתם במשך שנות שירותך.

בצבא יש חבורת אנשים מאוד מיוחדת, שמאפיינת אותה אחוות המטרה, עשיה משותפת בתנאים קשים עם חוויות שהעוצמה שלהן גדולה מאוד – בין שזה מלחמות, בין שזה פעולות, בין שזה בשמחת ההצלחה ובין שזה בכאב השכול. כל הדברים האלה יחד עושים את השירות הצבאי למאוד מיוחד. השותפות הזו יקרה לי בצורה בלתי רגילה. היא אוצרת את כל מטען החוויות מאז שהתגברתי מאיש צוות ועד היום, היא לא דומה לשום דבר אחר שאני מכיר.

כשאתה מדבר עם אנשי צבא הם נוהגים לומר "אין לי אף חבר מחוץ לצבא". לך יש?

כשהייתי צעיר, חשבתי שככל שאתבגר מספר החברים שלי יגדל ואז התבגרתי ושמתי לב שבכל הזמן זה מספר המכרים. יש חברים בצבא. לא כל חברות היא חברות שיושבים ושותים קפה ביחד בערב. יש חברויות אחרות לחלוטין. אני בהחלט מכיר הרבה אנשי צבא שלו נתקלתי בצרה והייתי צריך לבחור למי להרים טלפון, הייתי פונה אליהם. הניסיון המשותף, החוויות המשותפות ועוצמתן יוצרים חברות מסוג אחר.

מי האיש שהשפיע עליך הכי הרבה בצבא?

איני יכול להצביע על אדם מסויים שהוא בעיני דמות מופת. במהלך השירות הארוך נתקלתי בהרבה מאוד אנשים שאותם ראיתי בהרבה מצבים קשים, שחלקם נהגו באצילות ובאופן ראוי לחיקוי וחלקם נהגו אחרת. אני מכיר הרבה מפקדים שהוקרתי והערכתי את הדרך שבה הם עשו דברים.

מהו הזיכרון הקשה ביותר שנחקק מהשירות הצבאי?

מלחמת יום כיפור. זו היתה תקופה שבה חשתי שאנחנו עומדים על סף כישלון. ההרגשה הזו היא הקשה ביותר. תוסיף לזה את החברים שראיתי נופלים או נפצעים. השבוע הראשון של המלחמה היה קשה מאוד. גם בגלל המראות הקשים וגם בגלל התחושה שאנחנו נלחם על החיים – לא רק שלך אלא על הבית ועל הילדים.

היו לך רגעים של סיפוק?

רגעים אלה אינם קשורים לצבא. תחושת סיפוק היתה לי כשנולדו הילדים או כשהם מגיעים להישגים חריגים. אלה תחושות הסיפוק הגדולות ביותר שלי.

היו לך אכזבות בצבא?

באמת שלא. אני רואה את השירות בצבא כזכות. הורי הם ניצולי שואה ולתרום או לשרת את המדינה נתפס בעיני כדבר גדול. אני לא חושב שהייתי יכול לעסוק במשהו אחר שהיה מביא לי אותה רמת סיפוק אישי כמו שהשירות הצבאי נתן לי.

"כשאני שואל את עצמי ביושר האם הייתי רוצה שיהיה לנו כאנשי צבא יכולת להתפרץ, לעצור ולירות במי שאנחנו רוצים – התשובה היא לא. לא הייתי רוצה לחיות בחברה שפועלת על-פי חוקים כאלה. לא הייתי רוצה לפעול במדינה שבה הנורמות היו מאפשרות לרשויות הביטחון חופש-פעולה מוחלט"

כאחד שמזוהה עם השריון, האם אתה חש שדוחקים את "חובשי הכומתות השחורות", כפי שמתקבל הרושם?

זו תחושה לא רצינית. ההעדפה של מפקד בכיר לעבוד עם חבורה שהוא מוצא איתה שפה משותפת היא דבר טבעי. אני מניח שאילו היה רמטכ"ל מהשריון, הוא היה בוחר יותר אנשי שריון, אבל אני לא יכול להלין על הבחירות עצמן.

היית מועמד לתפקיד אלוף פיקוד הדרום, ורצית תפקיד אחר ולא מונית. אתה כועס?

תעבור לשאלה הבאה. אני עלול לתת כאן כמה תשובות לא יפות.

כל התשובות צריכות להיות יפות?

אני לא פגוע ולא כועס. באמת שלא. היוזמה ללכת עכשיו היא שלי, לא של אף אחד אחר. כל קצין צריך לדעת את הרגע שבו הוא צריך לשים קצה לדרכו הצבאית. הצבא הוא אירגון מתחדש ואסור לייצור פקקים בדרך. אמנם יש אובדן בכך שעוזב קצין עם ניסיון, אבל כשאתה מעמיד את זה מול תהליך ההתחדשות – האחרון גובר.

את מיטב שנותי עשיתי בצבא, יש לי מניות בכורה בצבא. השתתפתי בכל המלחמות ולא כיושב משרד אלא כלוחם בשדה. יש לי שותפות בחלק מהמעשים הגדולים ביותר שנעשו בצבא, שותפות באחריות ושותפות בעשייה. ■

נשיא על הכוונת

פרופ' יורם דינשטיין לא ירש את תפקיד נשיא האוניברסיטה בתנאי לוקסוס כמו אלה של קודמיו, אלא בהתמודדות עם פרופ' מרדכי שני, שעליו גבר בהפרש של בעשרה קולות בלבד. אמונתו, שלקדנציה השנייה יגיע בהופעת־יחיד, כפרס על הקדנציה הראשונה, היתה אשליה

עליזה וולך

עד לפני כחודש וחצי לא שיער פרופ' יורם דינשטיין, שבדרכו לקדנציה שניה בתפקיד נשיא אוניברסיטת תל־אביב יתגלו מטעני־צד, העלולים לקלקל את בחירתו. שום פרוזל לא חשד ושום חיישן לא אותת, מבעוד מועד, על שינוי הצופן של סעיף "שונות" בסדר־יומה של הוועדה המרכזת של האוניברסיטה, הגוף האקדמי־ניהולי הבכיר, וההסוואה היתה מושלמת. הסעיף התמים והלא־מעורר לכאורה היה בעצם פצצה מתקתקת, עם מנגנון השהייה, שרק בעוד כשבועיים יתברר אם פגיעתה בדינשטיין תהיה אנושה.

ב־21 במאי יתכנס חבר הנאמנים של אוניברסיטת תל־אביב למושבו השנתי, שיעמוד בסימן בחירת הנשיא. חבר הנאמנים נדרש לבחור נשיא אחת לארבע שנים, אבל בשני העשורים האחרונים, חוץ מאשר לפני ארבע שנים, הליך הבחירה לא היה מכאיב כיוון שבפני הגוף הבוחר הוצג רק מועמד אחד וכל שנותר לו היה לאשרו. שני הנשיאים שקדמו לפרופ' דינשטיין, פרופ' חיים בן־שחר (חב"ש) ופרופ' משה מני, היו מועמדים יחידים בשתי הקדנציות שלהם. פרופ' יורם דינשטיין לא ירש את התפקיד, לפני ארבע שנים, בתנאי לוקסוס כמו אלה של קודמיו, אלא בהתמודדות עם פרופ' מרדכי שני, שעליו גבר בהפרש של בעשרה קולות בלבד. אמונתו, שלקדנציה השנייה יגיע בהופעת־יחיד, כפרס על הקדנציה הראשונה, היתה אשליה ובשבועות האחרונים הוא טורח ומתאמץ לא פחות, ואולי אף יותר, מאשר בסיבוב הקודם.

הערכת המצב השגויה של פרופ' דינשטיין מעידה, אולי אף יותר מכוח הדעת הלא מתמיאות של יריביו, על תכונות אופיו. אם לא הבחין באותות מבשרי הרע רק מפני ששהה רוב הזמן בחו"ל, בענייני האוניברסיטה, הוא יכול לטעון לנסיבות מקלות. אבל אם קצרה ראייתו ונחלשה שמיעתו, לא יוכל להתנחם רק ברום קומתו. התנשאות ואטימות, שהמציאו לו שם רע במפלגתו, פגמו בראייתו ובשמיעתו. על המאבקים למנוע ממנו קדנציה שניה ידע אפילו מי שמעייניהם בתחומי היה של אוניברסיטת תל־אביב שטחית ורכילותית, לא כל שכן מי שהאוניברסיטה היא ביתו.

הפצצה המתקתקת בדיון שקיימה הוועדה המרכזת של האוניברסיטה ב־22 במארס היתה רק ההקדמה של ההצגה שניזונה על פרופ' דינשטיין כעבור כחודש, ב־26 באפריל, בסנאט האוניברסיטה. הוועדה המרכזת — שחבריה הם כל הדיקאנים, שלושה נציגי סנאט, סגן הנשיא לענייני מחקר, הרקטור וסגן־הרקטור — לא הסתפקה בהבעת מחלוקתה על מהליך המקיים את הבחירות, בכלל זה אי־מימוש של זכות חופש. בהחלטה, שנוסחה בקונצנזוס, נאמר, שהוועדה המרכזת קוראת להצגת מועמדים למשרת הנשיאות". ההחלטה הזאת התקבלה כשבועיים אחרי שיו"ר חבר הנאמנים, בנו גיטר, הודיע לחברי חבר הנאמנים, שפרופ' דינשטיין מעמיד עצמו לבחירה מחודשת. קריאת הוועדה המרכזת היתה איפוא הזמנה למועמדים חליפיים לנשיא המכהן.

החלטת הוועדה המרכזת הפתיעה את פרופ' דינשטיין, ששהה בגרמניה, אך לא הותירה אותו אדיש. מאמציו להפוך אותה, על־פיה, בשידול כמה דיקאנים להתנער ממנה במכתב, עלו בתוהו. בישיבת הוועדה המרכזת לאחר שבוע כבר לא נעדר ובנוכחותו הציע אחד הדיקאנים, מתומכיו, להוסיף לפרוטוקול הישיבה הקודמת הערה, שתבהיר, כי החלטת הוועדה המרכזת איננה הבעת אי־אמון בנשיא. רוב המשתתפים דחו, כמובן, את הצעת התיקון הרטרואקטיבי והציעו לו להכליל את הצעתו בפרוטוקול של הישיבה הנוכחית. הדיקאן היוזם ציפה שכמה מעמיתיו יתמכו אליו, אבל נותר בבדידות מוחלטת. פרופ' דינשטיין לא התערב בדיון, אבל יו"ר חבר הנאמנים, בנו גיטר, שנכח אף הוא בישיבה הזאת, התגייס לעזרתו בדברים נרגשים. הוא אמר, שיש בחבר הנאמנים הסתה נגד הנשיא, וזו משתקפת במכתבים מדאיגים מאוד שמגיעים אליו. כדי להדגים את דבריו בחר גיטר לצטט משני מכתבים של חברי חבר הנאמנים, שתמציתם קביעה שאי־אפשר לעבוד עם פרופ' דינשטיין.

לקריאה של הוועדה המרכזת — להצגת מועמדים — נענה, אחרי מסע שידולים נרחב פרופ' שלום אברבנאל מבית־הספר למדעי המתמטיקה. פרופ' אברבנאל, שכיהן כרקטור בסוף שנות ה־70 (אגב, לפני פרופ' דינשטיין), נענה ממש ל"צו התנועה" אחרי שנכזבו תקוות ה"מורדים", שפרופ' שלמה בן־עמי ייכנס למירוץ. משנמצא המועמד הנגדי הפעילה קבוצת הפרופסורים המתנגדת לכהונתו השניה של פרופ' דינשטיין כנשיא את השלב הבא בתכניתה: כינוס הסנאט לבחירות מומלצו.

על־פי החוקה, אין לסנאט האוניברסיטה — הרשות האקדמית העליונה של האוניברסיטה, המונה כ־400 פרופסורים מן המניין ופרופסורים בעלי מעמד אקדמי בכיר — שום מעמד של אמירה מחייבת כלפי חבר הנאמנים, שהוא מעין דירקטוריון. כיוון שכך ניסו תומכי דינשטיין לקעקע את הלגיטימיות של כינוס, בנימוקים משפטיים, שמשמעותם החוקה, אלא שידם של יוזמי הכינוס היתה על העליונה, בטענה שדעת הסגל האקדמי של האוניברסיטה צריכה להישמע.

על הקריאה לכינוס הסנאט, "כדי שימליץ בפני ועדת המינויים של חבר הנאמנים, המתכנסת ב־2 במאי, על מועמד מטעם הסנאט לנשיאות אוניברסיטת תל־אביב", חתמו כ־80 פרופסורים. לא שני דיקאנים, או כמה פרופסורים, ממורמרים, כדברי תומכי דינשטיין, המבקשים לעוור את הרושם שמדובר בקבוצה שולית של "עושי צרות", המצטיינים ביצר נקם אינטרסנטי. המספר המרשים המרשים לא פחות של יוזמי הכינוס עדיין לא היה ערובה להצלחת המהלך כולו, שכן סימן־שאלה גדול ריחף על שיעור ההיענות להשתתף בכינוס ויותר מכך על מידת התמיכה בהצעת ההחלטה שתועמד להצבעה. תומכי דינשטיין, שהחליטו לא להפקיר את הזירה למתנגדיו, קיוו, שיצליחו לגייס רוב להחלטה אנמית, האומרת, שהסנאט מברך את שני המועמדים ומאחל להם התמודדות הוגנת". מתנגדי דינשטיין לא הסתפקו בהחלטה פושרת ומצודדים מיחבי כמעט חסר תקדים של משתתפים בישיבה שהחלטותיה אינן אופרטיביות, כ־260 איש, העמידו להצבעה את נוסח ההחלטה המבטא את תמיכת הסנאט בפרופ' שלום אברבנאל. תוצאות ההצבעה היו ניצחון מובהק למתנגדי דינשטיין. בעד הצעת התמיכה בפרופ' אברבנאל הצביעו 188 חברי סנאט, נגד הצביעו 51 חברי סנאט ו־17 נמנעו.

"הייתי מצפה, שנשיא מכהן, שזכה להבעת אי־אמון מופגנת כל־כך, יסיר את מועמדותו ויקבל על עצמו את דין הסנאט, שהוא חלק ממנו", אמר פרופ' אריאל רובינשטיין, דיקאן הפקולטה למשפטים, בתגובה על תוצאות ההצבעה, שאותן הגדיר כ"הפגנת לב של סנאט שלם". הישיבה, דווקא, היתה סוערת. פרופ' דינשטיין לא השתתף בה, ובאותה עת עצמה ישב על הבמה באולם שאירח את הקרדינל לוסטיגר. המתמודד נגדו, פרופ' שלום אברבנאל, ניסק את ה[illegible] להתמודד, ויצא מהאולם. תומכי דינשטיין נתלו, כאמור, באי־חוקיותה של הישיבה ולא ניצלו את ההזדמנות לדבר בשבח מועמדם. יריביו לא בחלו במלים בגנותו. פרופ' שלמה־גיורא שוהם, למשל, דיבר על דורסנותו של פרופ' דינשטיין ואף השווה אותו לאדם הניאנדרטלי. פרופ' יוסף אגסי ציין, שפרופ' דינשטיין הוא ידידו, ובכל זאת קרא לו להסיר את מועמדותו, בסיכון שמי שכינו אותו שקרן באחת מישיבות הסנאט, אינו יכול להיות נשיא.

כפי שצויין, ועל כך אין מחלוקת, להמלצת הסנאט אין מעמד עודף על שיקולי חבר הנאמנים ועל אופן הצבעתו. עם זאת, יש להחלטת סנאט, ברוב כל־כך גדול, תוקף מוסרי וערכי. חבר נאמנים של אוניברסיטה אינו יכול להתעלם מהעדפותיו של הסגל האקדמי הבכיר, שהוא המשאב העיקרי של המוסד.

זה המקום לומר כמה מלים על חבר הנאמנים, שבסופו של דבר הוא שיכריע אם יסתפק פרופ' יורם דינשטיין בקדנציה אחת של נשיא אוניברסיטה, או שיש לו אשראי לקדנציה נוספת. חבר הנאמנים מונה 650 חברים, 100 מתוכם ישראלים. המאפיין את החברים מחו"ל, בכללם, הוא נדבנותם לאוניברסיטה. בקרב החברים הישראלים, לעומת זאת, יש 33 חברי סנאט ומלבדם אנשי משק וכלכלה ואנשי ציבור. חבר הנאמנים מתכנס פעם בשנה למושב, שבו חונכים קתדרות, פותחים מכונים ומעניקים תארי כבוד, בעיקר לתורמים הנדיבים וגם לאישי ציבור ישראלים חורים. בין לבין, וזה כולל גם ישיבות של אישור עניינים תקציביים וניהוליים של האוניברסיטה, מריצים את חברי חבר הנאמנים לקוקטיילים ולארוחות.

מנגנון מאזן מגשר על פער הייצוג המספרי בין חברי החבר הישראלים לעמיתיהם הזרים ושומר על עקרון השוויון בין קולות החברים מחו"ל ובין קולות החברים הישראלים. כלומר, אף שלעולם לא מגיעים למושב חבר הנאמנים כל 550 חבריו הזרים, אבל תמיד עולה מספרם על מספר הישראלים, משקללים את קולות הישראלים יחסית לשיעור הנוכחות של הזרים, כך שקולו של חבר ישראלי שווה תמיד יותר מקול אחד נטו. מחשבי החישובים לקראת ההתמודדות על תפקיד הנשיא, המכירים את הלך רוחם של חברי חבר הנאמנים, מעריכים שפרופ' דינשטיין ייהנה מתמיכה גדולה בקרב הקבוצה הדרום־אמריקאית ומתמיכה לא מבוטלת בקרב הקבוצה האנגלית. לעומת זאת, התמיכה בו בקרב הקבוצה האמריקאית תהיה קטנה, כמו גם בקרב הקבוצה הצרפתית, ולגבי מדינות אחרות התמיכה בו ובפרופ' אברבנאל תהיה מאוזנת. לגבי הקבוצה הישראלית יש הערכה, שהיא תושפע מהחלטת הסנאט ועם קצת לובינג אפשר יהיה לגייס רוב לטובת פרופ' אברבנאל. הנעלם הוא, אם כך, שיעור המשתתפים בחבר הנאמנים והרכבם.

לא קל לאדם מן החוץ לתרום תרומה משמעותית לאיפיון שני המתמודדים, לא רק בגלל היעדר ידע אישי מספיק. באופן תמוה, ואפילו מקומם, כשמדובר במוסד שחופש הביטוי והמחשבה הוא לחם חוקו, חששו בעלי דעה ועמדה להיחשף בחיווי דעתם על השחקן הראשי בהתמודדות, פרופ' יורם דינשטיין. מבקרי דינשטיין פועלים אולי כמו סיירת מובחרת, שאומנותה חשאיותה, אבל בעצם הם לא גיבורים העשויים ללא חת, וזה אומר משהו גם על האיש שהם נאבקים בו. גם בין תומכיו לא נמצאו סייענים רבים, אם כי אין סימטריה בין שני המחנות ומספרם של מתנגדיו, שביקשו להיוותר חסויים, גדול יותר.

לא לייחוס מדברים הפייטרים העלומים על "משטר של פחד וחשבון". אם בקדנציה הראשונה שלו פוחדים ממנו כל־כך, הרי בקדנציה השניה, שהיא האחרונה, הוא יהיה נטול רסן להלוטין והחיים בקמפוס יהיו בלתי נסבלים, הם אומרים להגנתם. הם מתארים אדם בעל נכות רגשית – ברוטלי ודורסני, וף מאינטגריסטי, אינו מסוגל לקיים מערכת של עבודת צוות ושיתוף־פעולה בכל הרמות, לא עם האקדמיה, לא עם תורמים, לא עם הצוות המינהלי. אומרים עליו, שהוא מבין את שפת הכוח בלבד בשעה שהשפה הנהוגה באוניברסיטה היא שפת התבונה והשיג. תכונות אופי אלה של פרופ' דינשטיין לא נחשפו רק בהגיעו לכס הנשיא. הן היו מוכרות לעמיתיו הפרופסורים מאז ומתמיד. כשהתמודד על קדנציה שניה לתפקיד הרקטור, לפני יותר מעשור, לא התמודד נגדו איש ואף־על־פי־כן זכה רק בתמיכת 50 אחוז ועוד שבריר של אחוז מחברי הסנאט.

"אני כותב עליך ספר", אמר לפני זמן מה פרופ' צבי יעבץ לפרופ' דינשטיין. [illegible] תמה דינשטיין, היודע שיעבץ מתמסר לביוגרפ[illegible] רומא. "כן, על קליגולה", השיב יעבץ. "יש בו מה שיש באריק שרון", מתאר אותו אחד ממתנגדיו. "הוא יודע להקסים רק לטווח קצר – ברטוריקה, באינטליגנציה, בתנופה ובהליכות, לאורך ימים, במינהל ובאקדמיה, הוא לא מצליח."

בקמפוס הולך ונבנה בניין המינהלה, והנשיא דרש להיות מעורב ועוסק אפילו בכל שלבי הביצוע. בשלב ציפוי הבניין דרש הנשיא לראות את האבן, ודוגמה של האבן אכן הוצגה לו. דינשטיין לא היה מרוצה מהאבן המחוספסת ורצה אבן חלקה. הסבירו לו שהארכיטקט בחר את האבן, במפורש ובכוונה ובתיאום עם היבואן המקבל, ועלות השינוי תסתכם בחצי מיליון דולר. דינשטיין לא השתכנע וכדי לרצות אותו הוצע לצייד את האבן המחוספסת ולהחליקה. מחיר האליטה הזה נאמד "רק" ב־600,000 ש"ח. אלא שמהנדס הבניין ביקש לקבל את התכתיב לשינוי בשבכך חתום בידי הנשיא, עם ציון עלותו, ואז ויתר דינשטיין על הגחמה, אבל הביא לפיטורי המהנדס הארכיטקט.

המדברים בשבחי הנשיא מבליטים הן את מעלותיו האישיות – בריונה וברק אינטלקטואלי – והן את הישגיו המטריאליים, המתבטאים בשיאי גיוס תרומות (יותר מ־110 מיליון דולר במהלך כהונתו הראשונה כנשיא) ובתנופת הפיתוח בקמפוס: הקמת 29 קתדרות, 22 בנייני מחקר ובנייני הוראה נוספים. "הוא משכמו ומעלה", אמר מישהו שהכיר אותו מקרוב בעבודה. "הוא מדבר גרמנית, באנגלית אפילו יותר מאשר בעברית", אמר אחר. "הנשיא הוא קר ועין יותר מאשר מה שתם, ובתור שכזה הוא הצליח מאוד", היתה דעתו של שלישי. גם בין מבקריו היה מי שהדגיש, שדבר אחד אי־אפשר לקחת ממנו – את מסירותו לאוניברסיטה. זה עולמו והיא חשובה לו מאוד".

מבקריו מכליליו גם בשיאי התרומות שהוא זוקף לזכותו. אחד מהם מבכב דווקא מישהו מתומכיו, גייס תרומות לא מבוטל בעצמו, שאמר, כי נכון שדינשטיין גייס הרבה תרומות, אבל הוא יכול היה להביא הרבה יותר כסף, אילו עבד אחרת ולא הסתבך עם חלק מהתורמים, כמו תורמים בכירים ודציבים של האוניברסיטה. "פעולות ההתרמה של דינשטיין הובלת לריג בעזרת חומרי נפץ", ממשיל אדם ובקי בנושא. "יש בזיכת תוצאות מיידיות, אבל גורמות להרס התשתית של ידידי האוניברסיטה".

למשל, הוא הסתכסך עם התורם הגדול ביותר לאוניברסיטה, ד"ר ריימונד סאקלר, ויודעי דבר אומרים, שסאקלר לא רק נשבע שלא יתרום יותר לאוניברסיטה כל עוד דינשטיין נשיא, אלא שהוא גם משכנע עמיתים שלו בחבר הנאמנים לא לתמוך בו. וזוית ראייה נוספת בסוגיית הגידול בגיוס תרומות; מציע אחד המבקרים: האם הגידול הקפיץ את אוניברסיטת תל־אביב מהמקום הרביעי ב"ליגת התרומות" של המוסדות להשכלה גבוהה בישראל כלפי מעלה, לפני האוניברסיטה העברית, מכון ויצמן והטכניון? התשובה היא, שלא די שאוניברסיטת תל־אביב עדיין רביעית, אוניברסיטת באר־שבע מתנבת בה ומאיימת לדחוק אותה כלפי מטה.

ענייני התרומות נוגעים בפצעים מדממים נוספים בקמפוס. מספרים על יותר מדי מקרים, שבהם שינה הנשיא את ייעודן של תרומות בנישול גייסיהן ובהערמה על מבצעי צוואות של תורמים. מקרה־כוה הוא צוואת אברהם יצחק לרנר. פרופ' אניטה שפירא חיפשה תורם למלגות לעידוד סטודנטים ללימוד יידיש. היא הופגשה עם יהודי אנגלי, לרנר, ששימור שפת היידיש היה קרוב ללבו וההידברות ביניהם היתה כנראה מושלמת, כי לרנר הודיע לה, שהוא רושם בצוואתו סכום של חצי מיליון דולר, המיועדים לאוניברסיטת תל־אביב, כדי שפרופ' שפירא תעשה בו מה שהיא רוצה. כשנפטר לרנר וכיוון שבצוואה לא נאמר מפורשות שהכסף הזה מיועד לנושא היידיש, הפקיע אותו פרופ' דינשטיין למטרה חשובה יותר: בניין המינהלה. בכך התכחש לסיכום שעשו איתו מבצעי הצוואה, דוד רוטלוי ועופרה אליגון. לא הועילו עדויותיהם המסמכות של של מבצעי הצוואה וגורמים בקמפוס שהיו מעורבים בגיוס התרומה, על הפרת התחייבות, אפילו לא הצעות פשרה. דינשטיין בשלו, ומבצעי הצוואה מאיימים לפנות לערכאות והכסף מרפד בינתיים את תקציב בניין המינהלה.

סיפור דומה של שינוי יעוד צוואה היה גם לפרופ' אליקים קפלינסקי, דיקאן הפקולטה לרפואה באשר לצוואת שלוק. הפעם ביקש דינשטיין להסב את הכספים, קרן של 3 מיליון דולר, מפעילויות ומלגות בתחומי הבידוגיה הניסיונית והקרדיולוגיה, שלהן יועדו, כדי להיטיב עם ההנדסה הרפואית. מייצגי הצוואה התעקשו ודינשטיין התקפל והתפשר רק אחרי ישיבת הוועדה המרכזת, שממנה נפתחה הרעה, כשעורער ביטחונו העצמי ולא היה לו אינטרס להגדיל את חוג עוייניו.

סיפורים כאלה ואחרים, ביניהם של התערבות בלתי נסבלת בתחום סמכויותיהם של הדיקאנים והרקטור, מהלכים בקמפוס כל הזמן. כדי לשים להם קץ ולנקות את האווירה העכורה באוניברסיטת תל־אביב יזמו מי שיזמו כבר פניה אל מועמדים אפשריים שונים לתפקיד הנשיא. פנו אל שלמה להט, צ'יץ', והוא דחה את הפנייה, בטענה שיוכל להיענות לה רק אם יהיה מועמד יחיד מוסכם. פנו אל יוסף צ'חנובר, לפני שמונה ליו"ר מועצת המנהלים של "אל על", והוא לא נעתר. ופנו, כאמור, אל פרופ' שלמה בן־עמי, כוכבים ונכבדים וכבדים. בינו לבינו התלבט פרופ' בן־עמי האם מועמדותו תאחה את הקרעים ולא תוסיף שמן לתבערה הגדולה שאוחזת בקמפוס, אלא שהגיע למסקנה, שאין הוא מאחה הקרעים ולכן לא הציג את מועמדותו.

כך נדחף להתמודדות פרופ' שלום אברבנאל, אחד המדענים הכי בכירים בישראל בתחום המדעים המדוייקים ומדען מוכר היטב בכל העולם. מליצי־היושר שלו מדברים על אדם אנושי מאוד, בעל כישורים לעבודות צוות, איש אהוב מאוד באוניברסיטה, הנופל מדינשטיין בכושר הרטורי, אבל עולה עליו בתכונות אופי דיפלומטיות. רק כשייספרו הקולות בקלפי של חבר הנאמנים, ב־22 במאי יתברר אם עת שלום הגיעה גם לאוניברסיטת תל־אביב. ■

פרופ' דינשטיין, נשיא אוניברסיטת תל אביב. לא מועמד יחיד. צילום: מיכל [illegible]

פרופ' אברבנאל. 1977, שנת כהונתו כרקטור האוניברסיטה. נענה לצו התנועה

המדברים בשבחי הנשיא מבליטים הן את מעלותיו האישיות – בריונה וברק אינטלקטואלי – והן את הישגיו המטריאליים, המתבטאים בשיאי גיוס תרומות ובתנופת הפיתוח בקמפוס. "הוא משכמו ומעלה", אמר מישהו שהכיר אותו מקרוב בעבודה. גם בין מבקריו היה מי שהדגיש, שדבר אחד אי־אפשר לקחת ממנו – את מסירותו לאוניברסיטה. זה עולמו והיא חשובה לו מאוד"

באופן תמוה, ואפילו מקומם, כשמדובר במוסד שחופש הביטוי והמחשבה הוא לחם חוקו, חששו בעלי דעה ועמדה להיחשף בחיווי דעתם על השחקן הראשי בהתמודדות, פרופ' יורם דינשטיין. מבקרי דינשטיין פועלים אולי כמו סיירת מובחרת, שאומנותה חשאיותה, אבל בעצם הם לא גיבורים העשויים ללא חת, וזה אומר משהו גם על האיש שהם נאבקים בו. לא לייחוס מדברים הפייטרים העלומים על "משטר של פחד וחשבון"

פרופ' יורם דינשטיין: החלטת הסנאט אינה חוקית

"אוניברסיטת תל־אביב מבוססת על שיטה דואלית של נשיא הנבחר על־ידי חבר הנאמנים ורקטור שנבחר על־ידי הסנאט. הרקטור אחראי בפני הסנאט ומעשיו צריכים להיות מוכתבים על פי האינטרסים של חברי הסגל האקדמי. הנשיא אחראי בפני חבר הנאמנים וחייב להביא בחשבון גם את האינטרסים של הסטודנטים, העובדים המינהליים ואנשי הציבור.

כפי שהסתבר מאז השביתה אשתקד יש לפעמים סתירה בין האינטרסים האלה. אני כנשיא חשבתי, שהפגיעה התמורה בסטודנטים, שנשללה מהם הוראה במשך תקופה כה ארוכה, אינה מוצדקת כלל ועיקר. מאז השביתה יש בהחלט אי הסכמה ביני לבין הרוב בסנאט, אשר כתנהג כטרייד־יוניון. עלי לצאת באחריות ולעמוד למבחן בפני חבר הנאמנים. לסנאט על פי חוקת האוניברסיטה אין שום מעמד בנושא בחירת הנשיא.

הישיבה שהתכנסה בשבוע שעבר קיבלה החלטה, שהוועדה המשפטית של חבר הנאמנים קבעה את אי חוקיותה. יו"ר חבר הנאמנים שלח מכתב לסנאט ובו הבהיר, כי כשם שלא יעלה על הדעת שחבר הנאמנים יתערב בתהליך בחירת הרקטור, כך לא יתכן שהסנאט יתערב בתהליך בחירת הנשיא. הישיבה התנהלה בצורה מעוררת שאט נפש בקרב רוב משתתפיה, עם מחיאות כפיים מאורגנות, התערבות באמצע ההצבעה ואי העמדת הצעה להצבעה, כאילו לא היה מדובר בגוף אקדמי מכובד.

בשיחות עם חברים בחבר הנאמנים ברור לי, שלהצבעת הסנאט היה אפקט של בומרנג, כי היה בה משום התרסה נגד אנשי הציבור הפועלים בנאמנות למען האוניברסיטה. מבחינתי החלטה זו אינה קיימת. אני עומד להצבעה בחבר הנאמנים ומצפה לנצח שם ברוב גדול.

אנשים חושבים בדרך כלל שהדבר הגרוע ביותר הוא כשלון באיסוף תרומות. מתברר שהדבר השני הגרוע ביותר הוא הצלחה באיסוף תרומות. הקמפוס, שהתרגל לחיות בתקופת בצורת, מתקשה להתמודד עם התופעה של משאבים גוברים והולכים. במקום שכולם יהיו מרוצים בתקופה חסרת תקדים של גידול התפתחות, כל אחד בודק מה מתרחש בצלחת של השכן ומוחה על כך שאינו מקבל יותר.

זה לא סתם מצב שאין בקומץ כדי להשביע את הארי, אלא שכל אחד היה רוצה להכפיל את המנה שלו על חשבון הקומץ של הבית. ישנם דיקנים במיוחד שמצפים לכך שכל תרומה שניתנה לאוניברסיטה תגיע דווקא אליהם ותנצל את המטרות הקרובות לליבם. במקרה של פרופ' אניטה שפירא נוצר מצב שהאסטרופיזיקאים מכנים חור שחור. כל מה שהולך לפקולטה למדעי הרוח נעלם בכיוונים מסויימים ולא אחרים. אני בהחלט פועל לשינוי יעוד של תרומות, כדי להבטיח חלוקה הוגנת של המשאבים, בהתאם לסדר העדיפויות של האוניברסיטה, כפי שנקבעים על־ידי הגופים המוסמכים".

مطابقة للأصل

הטעם המר של הממתק

"אנחנו צריכים ללמוד איך לפעול בתנאי תחרות ולדאוג כי זו תהיה הוגנת ומאוזנת. עלינו להתמודד עם יבוא מארצות שבהן יש יציבות פוליטית וכלכלית, עידוד ממשלתי ליצוא ועלות נמוכה בייצור. אנחנו עדיין תעשיה בעריסה" מאזן סנוקרוט, יצרן ממתקים פלסטיני

מיכל סלע

מאזן סנוקרוט הוא איש עסקים פלסטיני מצוי. לדבריו, המצב קשה, אי־אפשר כך לבנות כלכלה ואורח חיים הולם את רוח התקופה במסגרת הצרה מאוד שניתנת לפלסטינים. אך הוא מצליח לא רע בעסקיו. יש לו תקוות לעתיד ותוכניות איך לנסות לממשן. כמו רבים מן התעשיינים הפלסטינים, יש לו גישה המזכירה קניית זוג נעליים לילד: קונים נעל הגדולה אך במעט מן המידה הדרושה, כדי שיהיה מקום לצמוח, אך לא גדולה מדי, כדי לא לדשדש ולהכשיל את הילד בהליכה.

סנוקרוט מייצר ממתקים במפעל מצליח ברמאללה הנושא את שם המשפחה. המפעל קם בנקודת תפנית חברתית האופיינית להרבה מפעלים בגדה: עם ההון שהוריש האב לבנים שלמדו הנדסה בארצות חוץ.

המפעל הוקם ב־1982 והחל לשווק כעבור שנה. "התחלנו עם עשרה פועלים והיום עובדים כאן 200 איש", מספר סנוקרוט במשרדו המרוהט ברהיטי עץ צבועים לבן. בשולי אזור התעשיה של רמאללה, ניצב מבנה בעל הגגות המשופעים האופייניים למבני תעשיה, משופע מכונות לייצור עוגיות, שוקולד וסוכריות, מגרש חניה מסודר ונקי ובו שורה של מכוניות אספקה הנושאות את סמל המפעל, בצד מבנה מינהלה מפואר המציג באולם הכניסה את מבחר המוצרים.

סנוקרוט למד באנגליה הנדסה תעשייתי ומינהל תעשייתי, אחיו – הנדסת מכונות. אין להם ידע בתעשיית מזון. את הידע הבסיסי הראשוני קנו עם המכונות. בעת הצורך הם מסתייעים ביועצי מזון פרטיים מאירופה.

המשפחה החליטה להיכנס לענף הממתקים, "משום שחומרי הגלם מצויים תמיד והמוצר מבוקש כל השנה, לא עונתית".

"את קווי הייצור פיתחנו לפי טעם הצרכנים וכוח הקנייה", מסביר סנוקרוט. מתברר כי יש הבדלי טעם בין עזה, חברון, ירושלים וג'נין. כוח הקנייה ברמאללה ובירושלים רב יותר מאשר בפריפריה. השיווק הוא בעיקר בגדה ומעט יצוא לרוסיה ולרומניה.

ענף תעשיות המזון הוא הענף החשוב ביותר היום בתעשיה (מוטב: תעשיונת) הפלסטינית, אומר סנוקרוט, הפועל בימים אלה עם עמיתיו התעשיינים להקמת התאחדות לתעשייני מזון. זו כוללת ממתקים, מוצרי חלב, משקאות קלים, גלידה, אטריות, בשרים ושימורים. כ־75 מפעלים קיימים בגדה [illegible] פועלים ויותר, שהון היסוד שלהם מוערך בכ־150 אלף דולר ומעלה. סנוקרוט מעריך את היקף ההשקעות במפעלים האלה ביותר מ־200 מיליון דולרים.

"המטרה היא לרכוש במשותף ידע וניסיון, להרחיב את אפיקי השיווק כאן ובחו"ל ולפעול אצל הרשויות לקידום ענייננו", אומר סנוקרוט, שעה קלה לאחר שכמה מחבריו לרעיון יצאו ממשרדו לאחר התייעצויות בעניין. לאחר שיגבשו את עמדותיהם, יפנו כשדולה אל שר התעשיה והמסחר בישראל וברשות הפלסטינית.

"אנחנו צריכים ללמוד איך לפעול בתנאי תחרות ולדאוג כי זו תהיה הוגנת ומאוזנת. עלינו להתמודד עם יבוא מארצות שבהן יש יציבות [illegible] כלכלית, עידוד ממשלתי ליצוא ועלות נמוכה בייצור. אנחנו עדיין תעשיה בעריסה".

באמירה הזאת מבטא סנוקרוט את תמצית הבעיות: התעשיה הפלסטינית כבסיס לכלכלה לאומית נמצאת בסבך של תקנות, חוקים והסכמים המרחיקים משקיעים, מגבילים את השיווק והתנקים יוזמות גדולות. "לפני שנה הגיעו לרמאללה עשרות, אולי יותר, פלסטינים מהגרים. רבים באו מלאי התלהבות מן האפשרות לחזור ולהשתקע במולדת בתנאים המאפשרים גם השקעות הון. כעבור שבועות ספורים עזבו הכל חפויי ראש". סנוקרוט מפרט אחד לאחד את הגורמים הסוגרים על התעשיה הפלסטינית.

"ישראל, האוחזת בידיה את כלכלת האיזור, נושאת באחריות מרכזית", סבור סנוקרוט. הסגר משפיע לא רק על העובדים בישראל אלא על כל המשק הפלסטיני, הוא הפחית את היקף המכירות ב־40 עד 50 אחוז. עשרות אלפי משפחות ללא הכנסה מסודרת מפחיתות את כוח הקנייה של הציבור, לא רק כשמדובר בממתקים. הסגר הפנימי בגדה, החיץ שהמערכת הצבאית שמה בין איזור לאיזור מקשה על השיווק, על נסיעה משכם לחברון. תעשיינים רבים אינם מצליחים להגיע אל הספקים של חומרי הגלם, שרובם בישראל, בשל הסגר. מי שמצליח לייצר את מוצריו, מתקשה למוכרם. בשל הסגר, אסור שיווק בישראל. להוציא מוצרי חקלאות, אין מסחר בין הגדה לרצועת עזה, הגם שעל־פי ההסכמים המדיניים האזורים מוכרים כיחידה אחת. בשל הסגר הצטמצם מאוד היצוא לירדן. מפעלים רבים עצרו את גלגלי המכונות משום שאין למי למכור את הסחורה. תעשיית האבן, ענף היצוא העיקרי של הפלסטינים, במשבר, בשל מגבלות היצוא, כולל הסגר.

בהסכם הכלכלי בין ישראל לרשות הפלסטינית דרשה ישראל ליצור מעטפת מכס סביב ישראל והשטחים. כתוצאה מכך נותרו יצרנים פלסטינים בעמדה נחותה בתחרות המסחרית. היצרן הישראלי נהנה מהסכמי סחר עם מדינות מערב־אירופה, מסיוע ממשלתי לייצור וליצוא. היצרן הפלסטיני חייב לייבא את המוצרים ממערב אירופה בתנאי היבוא לישראל מבלי להנות מתנאי היצוא, החל בתמיכה הממשלתית וכלה בפטור ממכס בשוק היעד.

השדולות הכלכליות השונות בישראל פועלות 28 שנה להגבלת ענפי הכלכלה הפלסטיניים, החל בחקלאות וכלה בברזל גולמי. הלחץ הזה משתקף גם בהסכם הכלכלי הדו־צדדי לתקופת הביניים.

בשנה האחרונה נוסף לרשימת גורמי הלחץ תחום חדש: סוכנויות לחברות זרות גדולות. זכיונות לשיווק מוצרים ניתנים בדרך־כלל על בסיס אזורי. מאז חתימת הסכמי הביניים, מתנהל מאבק שקט אך עז בין סוכנים ישראלים, הטוענים שכל האיזור, ישראל, הגדה המערבית ורצועת עזה הם בחזקת איזור שיווק אחד, גם אם פועלות בו רשויות מדיניות נפרדות, לבין יזמים פלסטינים המבקשים לקבל זיכיון נפרד. "המאבק הזה קשה. סוכנויות נפרדות לפלסטינים עשויות לייצור עוד מקורות תעסוקה, לעודד השקעות מקומיות ולהגביר את כושר הקנייה", סבור סנוקרוט.

"אני בכלל אינני מבין מדוע הישראלים פוחדים משיווק מוצרים פלסטיניים בישראל?", התוצר הלאומי בישראל גדול פי־שלושים מן הפלסטיני, המאזן המסחרי בין שני האזורים כולו לטובת ישראל, מרבית חומרי הגלם מישראל. "למה אני יכול לקנות 70 אחוז מחומרי הגלם בישראל ולא לשווק בה 70 אחוז מן המוצר הסופי? אפילו במסגרות הקבועות בהסכם אין ישראל עומדת. השבוע שוב נמנעה הכנסת מוצרי בשר וחלב לישראל. הטענות הרשמיות הן בריאותיות, האמת היא שזו תוצאת לחץ של השדולות החקלאיות, אין זה סוד".

הרשות הפלסטינית גם היא אינה פטורה מאחריות לקיפאון של "התינוק התעשייתי". "צריך רשות חזקה המסוגלת לתקן תקנות שיסייעו לפיתוח התעשיות ולעודד השקעות חוץ", אומר סנוקרוט.

"עמדת הרשות היום מעורפלת, אין מדיניות ברורה, אין תקנות חד־משמעיות, אין עם מי לדבר. ניסינו לדבר עם אבו עלא ואחרים, אך אין לו מה להציע לנו. אולי הוא כבול, אולי צריך עוד זמן כדי להגדיר מדיניות כלכלית".

היעדר הסכמים כלכליים עם ירדן ומצרים גם הוא מכשלה. "הגשנו למשלחת הפלסטינית לשיחות עם ירדן מסמך ובו עמדתנו על הסכמי סחר ומכס. בינתיים הכל מלים".

ארצות־הברית עשתה באחרונה צעד לקראת הפלסטינים בהתירה יבוא פלסטיני מוגבל פטור ממכס, לא כן מדינות האיחוד האירופי. "אנחנו מצפים מהם לעשות יותר כדי לסייע לנו, לעמוד בהתחייבויות שלהן לתרומות, לסייע בבניית התשתית ולעודד השקעות. אנחנו מצפים ממדינות האיחוד האירופי לראות בנו ישות נפרדת לסייע בעניין הסוכנויות הנפרדות. נכון שזהו תחום של יוזמה פרטית, אך לממשלות יש כוח עידוד השפעה גם על חברות פרטיות".

ולבסוף היזמים הפלסטינים עצמם. כדי לעמוד בתחרות עם מוצרים מארצות מפותחות, כדי לנצל את נכונות ארצות־הברית ליבא מוצרים פלסטינים ללא מכס, צריך המוצר הפלסטיני לעלות כמה וכמה מעלות בסולם האיכות. עליו לעמוד בדרישות התקן של ארה"ב ואירופה. "לפני חמישה חודשים התחלנו לסדר לעצמנו את הבית". סנוקרוט פנה לאירגון התקנים הבינלאומי כדי ללמוד את הנושא. "אם לא נעמוד בדרישות התקן האלה, אם לא נלמד את טעם הצרכן בארצות אחרות, לא נוכל להיכנס לשווקים האלה. זה מצריך זמן והרבה כסף".

בתחום הפרטי שלו החל סנוקרוט כבר בסקר שווקים ואיכויות. "הייתי רוצה לבנות יצוא המבוסס על קהילות הערבים בארה"ב".

התינוק בעריסת התעשיה הפלסטינית זקוק, להערכת סנוקרוט, לעשר שנות גידול וצמיחה כדי להתגבר. צריך לבנות תשתית, ליצור מדיניות ברורה המעודדת השקעות, צריך להקים מוסדות ומפעלים להעסקת בעלי השכלה גבוהה, כולל תעשיות עתירות מדע, צריך לפתוח את הגבולות. "צריך תנאים פוליטיים וכלכליים הולמים", מסכם סנוקרוט. האם יהיו? ■

המהפכה הלבנה

"'הדור האבוד' בדרום־אפריקה הוא מוקד הבעיה. הדור שעד אמצע שנות ה־70 התחנך במערכת החינוך של משטר האפרטהייד, נשר ממנה במהומות סווטו ב־1976, ומאז לא חזר עוד לבית־הספר אלא גדל ברחוב ולחם שם נגד השלטון הלבן. הדור הזה מזכיר לי את 'דור האינתיפאדה'. הציפיות שלהם היו עצומות. הם חשבו על המהפך במושגים של 'שחור־לבן' תרתי משמע". שיחה עם ד"ר אלון ליאל, עד לא מכבר שגריר ישראל בדרום־אפריקה, שנה לאחר הבחירות

אמיר נוימן

בסוף השבוע חגגה דרום־אפריקה את יום השנה הראשון ללידתה מחדש, שנקבע ליום סגירת הקלפיות בבחירות הרב־גזעיות הראשונות בתולדות הרפובליקה הדרום־אפריקאית. בימים אלה לפני שנה – בין ה־27 באפריל, יום הבחירות הראשון, ובין ה־10 במאי, יום השבעתו של נלסון מנדלה לנשיא בפרטוריה – נדמה היה, כי הביטוי הציורי "עיני העולם כולו נשואות" הוא בבחינת ממשות יום־יומית, וכל מי שעמד באותם ימים בקצה היבשת האפריקאית ידע, כי הוא צופה בהתרחשות חד־פעמית של אחד השיאים ההיסטוריים.

גודל הציפיות היה עצום, וכדי לעמוד בו היה על ממשלת האחדות להתחיל בתיכנון וביצוע מהפכה פוליטית וחברתית־כלכלית, לשנות מן הקצה לקצה את חלוקת המשאבים, באופן שתשנה מציאות של מאות שנים, שבמהלכן שלט בדרום־אפריקה מיעוט לבן שהפעיל מאז שנות ה־40 מדיניות של אפליה גזעית בוטה. יותר מ־30 מיליון אזרחים שחורים, אזרחים מדרגה שניה ושלישית עד לשנה שעברה, ציפו לתמורות יסודיות וממשיות, כאלה שיוכלו למשש בקצות האצבעות, אלא שמהפכה בהיקף כזה אינה עניין של מה בכך, ומימושה הוא עניין לתהליך ממושך של שנים רבות. ובכל זאת, בניגוד להערכות קודרות של משקיפים בדרום־אפריקה ובעולם כולו, התהליך, אף שהוא נתקל בקשיים לא מבוטלים, מתנהל באווירה עניינית, שלא לומר מפייסת, בין הרוב השחור למיעוט הלבן.

את השנה הראשונה של דרום־אפריקה החדשה אנחנו בוחנים באמצעות שיחה עם מנכ"ל משרד הכלכלה והתיכנון ד"ר אלון ליאל, עד לא מכבר שגריר ישראל בדרום־אפריקה, בסיוע הרושם מצפייה בשלוש כתבות "צבע", שצולמו לרגל יום השנה. שתיים של הבי.בי.סי ואחת של רשת "סקיי".

"דבר לא השתנה", אומרים בימים אלה מול מצלמות הטלוויזיה "סקווטרס", גברים ונשים מחוסרי דיור ועבודה, בשעה שהם מקימים את בקתותיהם הארעיות מלוחות עץ וקרשים בשולי מחנה הפליטים סווטו. את התשובות לשאלות הכתבת הם יורים במרירות רבה. לא זו בלבד שדבר לא השתנה בשנה האחרונה – לא דיור ולא פרנסה – הם אומרים, אלא שמצבם לפני הבחירות היה טוב יותר. "לפחות ידענו איפה אנחנו עומדים. השחור היה שחור והלבן – לבן. היינו נטולי ציפיות".

הכתבה השנייה והשלישית אופטימיות הרבה יותר. זו של הבי.בי.סי מציגה את נקודת המבט של חוואי לבן ומבוגר מצפון־מערב הטרנסוואל, הנושק לגבול בוטסואנה שמצפון לדרום־אפריקה. האיש, שבחוותו – חיטה, טבק ובקר – המשתרעת בוודאי על שטח עצום, כרוב החוות בחבל ארץ זה, הוא אפריקאנר, מאנשי הימין הקיצוני שנטלו חלק בבחירות עם מפלגתו של הגנרל פיליון, לשעבר רמטכ"ל צבא דרום־אפריקה. זה הפן השני היותר מפתיע של המהפכה הדרום־אפריקאית. הוא כמובן אינו מתלהב על האפרטהייד ומצר על השינוי הפוליטי הדרמטי שהתרחש בארצו, אבל הוא משקיף על כך בהשלמה ובקור רוח, ומפתיע בהערכה הרבה שהוא מביע כלפי הנשיא מנדלה.

ערב הבחירות היו החוואים האלה, צאצאיהם של ההולנדים שהתיישבו באיזור הקייפ, כף התקווה הטובה, באמצע המאה ה־17, אחוזי חרדה מפני האפשרות של הלאמה וחלוקה מחדש של אדמותיהם בידי השלטון החדש. האיום הזה, ששימש, בין־השאר, כאמצעי לגיוס פוליטי של הימין הקיצוני, לא התממש, ואותו חוואי קשיש לא חש היום בשום שינוי ממשי באורחות חייו, ממש כמו "הסקווטרס" השחורים בפאתי סווטו. הוא ממשיך להתייחס אל פועליו השחורים, המתגוררים עם משפחותיהם בשטח החווה, באותו פטרנליזם שאיפיין את יחסו אליהם לפני חילופי השלטון.

כתבה שלישית, המוקרנת ברשת "סקיי", מביאה עדויות מן השטח על הניסוי החברתי־כלכלי המתרחש בימים אלה באחת מעיירות השחורים בצפון־מערב, שעד לא מכבר לא היתה מחוברת, כרוב העיירות באזורים הכפריים, לרשתות המים, החשמל והטלפונים – ובעצם למאה ה־20. ראש העיר השחור מספר כיצד רתם את התושבים למפעל השיקום, בעוד המצלמה מבקרת במפעל הרצפות המקומי, שבו יוצקים את אבני המדרכות, המונחות בצד הכבישים ההולכים ונסללים שם בראשונה, ובחפירות שבהן מניחים את צינור המים, שיביא את הקידמה אל העיירה. מזכיר העיריה, צעיר לבן, משלים את דברי ראש העיריה, ומוסר נתונים על מספרי מקומות העבודה שיצרה העיריה בשנה האחרונה בשיתוף־פעולה עם הממשלה האזורית.

ד"ר אלון ליאל, ששב לפני חודשים אחדים מפרטוריה, אומר ששתי התמונות האחרונות הן פניו של סיפור ההצלחה הדרום־אפריקאי. "כי מה ההישג האדיר שהשיגה ממשלתו של מנדלה? היא הצליחה לכונן משטר דמוקרטי ושווה זכויות, ולפתוח במהלך של שיתוף כל האזרחים במעגלי המשק מבלי להרוס את התשתיות הקיימות – לא היתה בריחה של כסף או של המגזר העסקי הלבן, התוצאות הכלכליות חיוביות".

התמונה הראשונה של "הסקווטרס" הממורמרים משקפת את הציפיות. "אפשר לקרוא לזה פצצת זמן, אבל בדרך־כלל מצבו הכלכלי של השחור בדרום־אפריקה טוב היום מכפי שהיה לפני חמש שנים. רכישת זכויותיו הפוליטיות לא באה על־חשבון מצבו הכלכלי, כפי שקרה בשטחים בעקבות תהליך אוסלו. השחורים בדרום־אפריקה שילמו את המחיר ב־20 השנים האחרונות, אבל לא עכשיו. ובכל זאת, מאיפה נובעת המרירות? זו באה מכיוון שהם פינטזו על קפיצה משמעותית ברמת החיים לאחר שנים של סבל איום, והקפיצה הזאת – היה ברור – לא התחוללה וגם לא תתחולל תוך פרק־זמן קצר. מנדלה עצמו, במהלך מסע הבחירות שלו, לא השלה את השחורים ועשה מאמץ גדול להנמיך את הציפיות. הוא אמר להם בפירוש: 'תנו לנו 10 שנים – זה לא יקרה מיד'. העובדה היא, שאין נסיגה, וכל הסימנים מורים על כך שתהיה עלייה ברמת החיים של הציבור השחור. זאת משום ש'תוכנית השיקום והפיתוח' (התוכנית החברתית־כלכלית הרב־שנתית של ממשלת מנדלה) בנויה על תקציב המדינה ולא על סיוע חוץ (כמו אצל הפלסטינים), ותקציב זה מוקדש עכשיו ברובו לפיתוח התשתיות במגזר השחור. התוצאות יורגשו בעוד שנתיים־שלוש".

"אחד המוקדים הקשים ביותר של הבעיה", אומר ליאל, "הוא 'הדור האבוד', הדור שעד אמצע שנות ה־70 התחנך במערכת החינוך של משטר האפרטהייד, נשר ממנה במהומות סווטו ב־1976, ומאז לא חזר עוד לבית־הספר אלא גדל ברחוב ולחם שם נגד השלטון הלבן. הדור הזה מזכיר לי את 'דור האינתיפאדה'. הציפיות שלהם היו עצומות. הם חשבו על המהפך במושגים של 'שחור־לבן' תרתי משמע. במשך שנים החזיקו אותם על פרוסת לחם ליום ועל הבטחה שבבוא היום יקחו את 'כל הקופה'. היה קשה להם להבין שבחיי היום־יום מדובר במהפך בירוקרטי, והם התקשו להבין גם כשמנדלה בא אליהם ואמר, 'קיבלנו את כל הקופה, אבל נעשה את זה עקב בצד אגודל, צעד אחר צעד'. זה מצב כלל לא פשוט. במשך שנים הם חיו על שפת העושר וראו את מה שחסר להם, וכל זה נמצא מעבר לכביש. המנהיגות המקומית, זו בשטח, סיפקה להם את המענה – התחושה שבסוף המאבק גם הם יגיעו אל כל העושר הזה, שעוזרת הבית תיקח לעצמה את מה ששייך לבעלת הבית. מנדלה היה צריך להתאמץ, כדי להנמיך את הציפיות בשותפות עם האיגודים המקצועיים, שהם חלק ממפלגת השלטון וממלאים תפקיד מרגיע.

"העובדה שהיום, בתום שנה לבחירות, יש בדרום־אפריקה דמוקרטיה יציבה, שבה השחורים הם השותף הבכיר בשלטון, אינה עובדה שאפשר לקחת אותה ביבשת אפריקה כדבר מובן מאליו. מדובר בהישג יוצא מהכלל ובאיתות חשוב לשאר מדינות היבשת, ובעיקר מדינות הדרום, למשל, אנגולה ומוזמביק, הסובלות מחוסר יציבות פוליטי מתמשך.

"הרבה תלוי כמובן בהתפתחות הכלכלית ובהצלחת 'תוכנית השיקום והפיתוח' תוך אילוצים קשים. כשאתה מתעל תקציבים להוצאה השוטפת, וחלק זעיר מהתקציב מופנה לתשתיות, רמת החיים של השחורים תעלה בהדרגה, אבל ייפגעו התעשיות, המחקר והפיתוח, התשתיות בתחומי האירגיה או האוניברסיטאות – כל מה שהוא מרכיב חשוב בכושר התחרות של המדינה – ודרום־אפריקה, הנחשבת למדינה מפותחת ועשירה, תרד מדרגה בסולם. ועם זאת, העושר הטבעי והפיתוח הם ברמה כזאת, שגם אם רמת ההשקעה בתחומים אלה תפחת לתקופה של חמש שנים, לא תקרה שום קטסטרופה.

"בטווח הקצר תהיה אמנם נסיגה בכושר הכלכלי, אבל בטווח הארוך יהיה זינוק מחודש, כשקרש הקפיצה יהיה שילוב האוכלוסיה השחורה במעגל היצרני. מדובר במאמץ לגיוס ציבור המונה 30 מיליון איש, שביחס למערכת הזאת היו עד כה גורם פאסיבי במקרה הטוב וגורם נגטיבי במקרה הרע, אלה שהיו מעורבים במאבק ותיפקדו באדישות. ההסבה הסוציאלית הרחבה, תוך נקיטת אמות מידה של אפליה מתקנת והכנסת כל הדור הצעיר לחיק מערכת החינוך (תקציב החינוך הוא הסעיף הגדול בתקציב המדינה – 26 אחוז), תפרק את מוקדי המרירות ותמוטט את צלקות האפרטהייד, שהצטברו במשך שנים ארוכות. אפשר להעריך שבמשך עשור ואולי 15 שנים תורגש פגיעה בתשתיות, אבל בחשבון כולל זו תהיה השקעה לטווח ארוך, שממנה עשויה לצאת דמוקרטיה אמיתית ומתוקנת של הציבור השחור והלבן וסיפור הצלחה אדיר".

אך מה שאנחנו רואים היום בדרום־אפריקה הוא לא רק ניסוי חברתי־כלכלי יוצא־דופן, אלא גם ניסוי פוליטי מיוחד במינו. ערב הבחירות דיברו בפרטוריה על כך שסיבוב בחירות זה הוא ניסוי דמוקרטי בערבון מוגבל, משום שתנאיו מוגדרים מראש. כך, למשל, היה ברור שמדובר בהקמת ממשלת אחדות לאומית, בין האי.אנ.סי לבין המפלגה הלאומית בראשות הנשיא לשעבר דה־קלרק, ושבראשה יעמוד הנשיא מנדלה. הבחירות האמיתיות, טענו משקיפים פוליטיים, יתקיימו בסיבוב הבא, בתום חמש שנות הקדנציה הראשונה.

ליאל בתקופת היותו שגריר, מימין דה־קלרק. הבחירות האמיתיות יתקיימו בסיבוב הבא

השגריר ליאל סבור אחרת. לדבריו, מדובר כבר עכשיו בדמוקרטיה במלוא מובן המלה. הוא מזכיר שערב הבחירות דרש מנהיג מפלגת האינקאתה, הצ'יף בותלזי, להגדיר מראש את חלוקת הכוחות בקבינט, אך מנדלה דחה דרישה זאת על הסף. "הסיכום האפריורי היחיד היה על ממשלת אחדות לאומית בין שתי המפלגות הגדולות. סוכם, שכל מפלגה שתשיג חמישה אחוזים תהיה שותפה בקבינט ומפלגה שתקבל 20 אחוז תוכל למנות סגן נשיא. ההסכמה על הגדרת הקדנציה הראשונה כתקופת מעבר היתה חיונית, שכן דה־קלרק לא היה יכול לגייס את הציבור שלו לעסקה שמשמעותה מהפך, אלמלא קיבל ביטחונות, שמפלגתו תהיה שותפה לניהול השלטון הבא. זה היה תנאי המינימום, ואני לא רואה בכך סייג לדמוקרטיה.

"כשליש מן הציבור הלבן, המונה קרוב ל־5 מיליון אזרחים, הוא ממוצא בריטי, ולאלה לא היתה שום בעיה עם המהפך. חלק זה של האוכלוסיה התנגד ברובו למדיניות האפרטהייד ותמך במהפך. שני־שלישים מן הציבור הלבן הם הבורים, שהתפצלו בין המפלגה הלאומית של דה־קלרק ובין המפלגה הקונסרבטיבית, הימנית־קיצונית, של פרדיננד הרצנברג. ערב הבחירות, כשעסקת דה־קלרק־מנדלה עמדה על הפרק, הלכו רוב תומכי המפלגה הלאומית לתמוך בעסקה. הרצנברג בחר שלא להשתתף בבחירות, ותומכיו התפצלו – מחציתם פרשו וצפו מן הצד והאחרים הלכו לבחירות עם הגנרל פיליון והמפלגה החדשה שיסד, חזית החופש, וזכו בשלושה אחוזים מהקולות ובתשעה מושבים בפרלמנט. הרצנברג אינו קיים עוד על המפה הפוליטית וגם על הקבוצה הקיצונית ביותר, א.ב.ה, ומנהיגה יוג'ין טרבלנש, שהיו מעורבים במעשי הטרור הקשים ערב הבחירות, לא שומעים דבר. הצבא והמשטרה אסרו את הגרעין הקשה שלהם והם אינם מעורבים עוד בפוליטיקה.

"תהליך דומה עשוי לקרות בבחירות בשטחים. תומכי ערפאת יילכו להצביע וסביר להניח שגם רוב תומכי החמאס. יהיו חוגים קיצוניים, שיאמרו, 'אנחנו לא משחקים את המשחק הזה', ויישארו ללא ייצוג.

"ראוי לציין שהרוב המכריע של תומכי הימין הקיצוני התנגד לטרור הקשה שנקט קומץ פעילים לבנים – רציחות פוליטיות, מכוניות־תופת וירי ללא הבחנה על מפגינים שחורים – וההתנגדות הובילה להתמוטטות הבסיס לטרור זה. לאחר שפעיליו המרכזיים נעצרו זמן קצר לאחר הבחירות, גם לאנשי הימין הקיצוני [illegible] קיבלו את כללי המשחק הפוליטי.

"כל זה אינו אומר שהאלימות נעלמה מרחובות הערים בדרום־אפריקה, ובעיקר מיוהנסבורג, הנחשבת לעיר האלימה ביותר בעולם. יחלפו עוד שנים עד שהאלימות הפלילית תרד ותתייצב על הרמה המקובלת בעולם. התפתחות כזאת כרוכה בשינוי הדפוסים החברתיים, בהקניית הרגלי עבודה, והכנסת המיליונים המצטופפים בעיירות השחורים בפאתי הערים הגדולות למעגל העבודה. גם המתח שבין האי.אנ.סי לבין האינקאתה לא דעך. האינקאתה זכתה אמנם בשלטון במחוז קוואזולו־נטאל, ועובדה זאת מעניקה להם מידה רבה של אוטונומיה, אבל בותלזי תובע עדיין תיווך בינלאומי כדי להסדיר את המחלוקת שבינו לבין השלטון המרכזי.

המהפכה הדרום־אפריקאית היא הוכחה נוספת, למי שנזקק לכך, בדבר החשיבות, שקשה להגזים בערכה, שיש לאישים המובילים אירועים היסטוריים. אפשר בהחלט שהאפרטהייד היה קורס גם אלמלא ניצב בראש המהפכה אדם בשם נלסון רוליהלהלה מנדלה ואלמלא שותפו פרדריק וילם דה־קלרק, אבל אין ספק שפני הדברים היו שונים.

"הרבה אנשים קמים כל בוקר עם תפילה לשלומו ובריאותו של האיש בן ה־77", אומר ליאל. "יש חששות מן הרגע שייעלם מהזירה. הוא שקול, מתון וכריזמטי וזוכה באהדה מעל ומעבר לציפיות, גם בקרב הציבור הלבן, ואין ספק שכושר המנהיגות שלו הוא המפתח להצלחת התהליך. האיש כבר לא צעיר כל־כך, וכתוצאה משנות עבודת הפרך שנגזרו עליו על־ידי השלטון הלבן, הוא סובל מבעיות בריאות שונות, ולמרות זאת, בסקר על כושר התיפקוד של חברי הממשלה, שערכה העיתונות הדרום־אפריקאית, זכה הנשיא בציון הגבוה ביותר".

תקופת שהותו של ליאל בדרום־אפריקה, שבה היה עד לתהליך הפוליטי שהביא לבחירות, ולהקמת הממשלה החדשה, העניקה לו פרספקטיבה שבאמצעותה הוא בוחן את התהליך המדיני־פוליטי המתרחש בינינו לבין הפלסטינים. "השיעור שאנחנו יכולים ללמוד", הוא אומר, "הוא שסיכסוך שנראה בלתי פתיר רק לפני חמש שנים נפתר עד תום. נדמה לנו, שאי־אפשר למוטט את שנות העוינות הסוערות, אבל גם האפרטהייד החזיק מעמד קרוב ל־50 שנה, והנה – השחורים והלבנים הולכים שם בדרך חדשה, כשהם מותירים מאחורי גבם סיכסוך ממושך וטעון כל־כך". ■

אוהדי מנדלה בימי מסע הבחירות שלו. "הם סימנו על קפיצה משמעותית ברמת החיים לאחר שנים של סבל איום, הקפיצה הזאת – היה ברור – לא תתחולל תוך פרק־זמן קצר". צילום: אי.פי

יהודה הלוי מוכר גלידה

כל ירושלמי המצוייד בטיפת היסטוריה יהודית ימי־ביניימית ירגיש בקורדובה כמו בשכונת רחביה ובנותיה. אלפסי, שמואל הנגיד, הסדאי אבן־שפרוט, שלמה אבן גבירול – שם הוא יגלה את מקורותיהם של כל רחובות רחביה. קורדובה, יותר מכל עיר אחרת באנדלוסיה, מרעידה את המיתרים האסוציאטיבי היהודי והישראלי

שלמה גינוסר

כ

ל־כך הרבה תיירים גרמנים הקיפו את פסלו של הרמב"ם בקורדובה בחול המועד פסח השנה, עד שכיהודי (אשכנזי, מה לעשות...) נתקפתי דחף עז להושיט את ידי ולהניח אותה על כף ידו המונפת של הגאון הזה, שלא ירגיש בודד בין הגויים.

תייר גרמני אחד חייך אל הפסל וצזל לעברו בעברית ובמבטא שלא היה מבייש שום יקה: "שלום" ואני איחלתי לו "יום הולדת שמח, משה" כיוון שבאותם ימים ממש מלאו לו 860. רבי משה בן מימון נולד בקורדובה בערב פסח 1135 ואני יכול לבשר לכם שבגילו המופלג הוא נראה לגמרי לא רע הי' ניצה על כנו של הפסל המוצב בכיכר הקטנה הקרויה "כיכר טבריה".

בהתחשב בכך שבן מימון בילה בקורדובה רק את 14 שנותיו הראשונות, העיר קורדובה עושה לו כבוד גדול. אבל בהתחשב בגאוניותו ובמורשתו הרוחנית, יותר משהוא אמור להתרגש מכיבודיה, היא צריכה להתכבד בכך ששימשה עריסתו של גאון.

ה־Juderia (יש לבטא "חודריה"), הרובע היהודי של קורדובה (או ליתר דיוק – הרובע שהיה פעם יהודי) הוא איזור שופע קסם בסמטאותיו הצרות, בסדנאות האמנים ובכיכרות הקטנות המעוטרות בשמות שחלקן קרויות על שמות גדולי יהודי ספרד שנולדו וחיו באנדלוסיה, הבל הארץ הגדול בדרום־ספרד: "כיכר מיימונידס", "כיכר יהודה לוי" (יהודה הלוי). באחת מפינות הכיכר נתקל מבטי בבר גלידות הקרוי "בר יהדה לוי". מה החיוך הזה? האם באמת כל־כך קשה לדמיין שבנקודת זמן עתידית כלשהי ייקרא פאב ישראלי על שם עגנון או סטקייה על שם ביאליק? האמת? תשכחו מזה. היום זה נשמע ממש רעיון עיוועים שבוודאי אינו נקלט כמרכיב אינטגרלי באמריקניזם הפושה בכל שלטי החוצות שלנו.

עם זאת, כל ירושלמי המצוייד בטיפת היסטוריה יהודית ימי־ביניימית ירגיש בקורדובה כמו בשכונת רחביה

"עיר הירואית ופנטסטית" כינה רילקה את רונדה. ואמנם, אחרי שעתיים של נהיגה בכביש הררי מסן־אנטוניו השוכנת על ה"קוסטה דל סול" לכיוון צפון־מערב אתה מגלה פנינה נוצצת בראש צוק. עיר לבדד תשכון, גאיונה מבלי לעורר גיחוך, גבוהה מבלי להיות מתנשאת, מרוחקת מבלי להיות יהירה

ובנותיה. אלפסי, שמואל הנגיד, חסדאי אבן־שפרוט, שלמה אבן גבירול – שם הוא יגלה את מקורותיהם של כל רחובות רחביה. אפילו תל־אביב הצמיחה שמות יהודים אנדלוסיים גדולים לשניים מרחובותיה הידועים ביותר: אבן גבירול ויהודה הלוי.

קורדובה, יותר מכל עיר אחרת באנדלוסיה, מרעידה את המיתרים האסוציאטיבי היהודי והישראלי. כשמדריכת הטיולים של קבוצת התיירים הגרמנים מסבירה בפולחן־לי־ מרשים מי היה הרמב"ם, מזכירה את חלקו בתורת הרפואה ומציינת את שמות בתי החולים בעולם הקרואים על שמו, היא מוסיפה גם את בית החולים רמב"ם בחיפה. ומה אני רואה בדמיון הישראלי החולני שלי אם לא מסוק צבאי מרחף מעל למנחת המסוקים המוכר כל־כך ממסכי הטלוויזיה וחוליות אלונקאים ממהרות לפתוח לפנות פצועים מלבנון.

מול "בר יהדה לוי", אני לא בוש להודות, עולות לנגד עיני קרעי שורות שאיכשהו הצליחו לאכסן את עצמן בזיכרון: "יפה נוף, משוש תבל, קריה למלך רב. לך נכספה נפשי מפאתי מערב" וכמובן: "לבי במזרח ואנוכי בקצה מערב. איך אטעמה ואיך יערב". ואת, מבלי להודות כהוא זה עם מהות כיסופיו של המשורר, שורי באותם רגעים לא היה דבר הרחוק מפני יותר מגעגועים לציון. יתירה מזאת, אני חייב להודות שטעמתי ואכלתי מכל טוב המטבח האנדלוסי הכל ערב לחכי מאד־מאד. אבל, כאמור, רכבת האסוציאציות דוהרת. ככה זה. אדם מכין עצמו לקראת נסיעה, אורז מזוודה ועושה לו את חשבון מיגבלת 20 הקילוגרמים האוויריים. אבל את המטען האסוציאטיבי מטיסות חברות התעופה בחינם.

רילקה הוא בית־ספר לנהיגה

ר.מ. רילקה, מגדולי המשוררים במאה ה־20 וגדול המשוררים בשפה הגרמנית במאה הזאת כתב באחרית ימיו. ב־1902 הוא התמקם בפאריס ומאז לא עזב אותה עד 1914. קצת מוזר. האם זכרונו בגד בו? כי, למעשה, מ־1910 ועד פרוץ מלחמת העולם הראשונה לא הצליח רילקה לשבת בפאריס אלא תקופות קצרות בלבד. הוא נתקף קדחת נסיעות ובין היתר ביקר במצרים, באלג'יר ובתוניס. בחורף 1912־13 בילה ארבעה חודשים בספרד ונקלע לעיר האנדלוסית הירואית רונדה. בין חוקרי שירתו של רילקה יש המעריכים שביקורו זה הוא ציון דרך מהפכני בחייו.

אני לא חכם גדול עד כדי כך שכל הפרטים האלה היו ידועים לי כאשר הצגתי את מכוניתי ברחוב צדדי הגושק לרחובה הראשי של רונדה. אבל, כאשר יצאתי מהמכונית נתקל מבטי בשלט על בית־מספר 1 שמתוך כיתובו הבנתי כי אני חונה בשדרות המשורר רילקה". על השלט – תבליט דיוקנו של המשורר. מה לרילקה ולרונדה גיליתי רק אחר־כך. פסל נוסף של המשורר האינטרוורטי־האליסט הזה, שאופיה של רונדה כה קסם לו, ניצב במלוא קומתו בפינה אחרת בעיר.

צחקתי במלוא פה כאשר שוטטתי באחד מרחובות רונדה ולפתע נתקלתי בשלט חוצות "בית־ספר לנהיגה רילקה". לעדות צילמתי את השלט ואת אחת ממכוניות ה"ל" הנושאות את שמו של רילקה. ושוב אני שואל האם בית־ספר לנהיגה בירושלים יכול היה להעלות על דעתו להיקרא "עגנון" חרף מתאוותיהם הצפויות של לא מעטים, או שמא רק הספרדים יכולים לגלות מודרכות חורת־טיבוכים כזאת, אם אפשר להתבטא כך, של גאווה פרובינציאלית עם חילוניות ארצית.

"עיר הירואית ופנטסטית" כינה רילקה את רונדה. ואמנם, אחרי שעתיים של נהיגה בכביש הררי מסן־פטרו השוכנת על ה"קוסטה דל סול" לכיוון צפון־מערב אתה מגלה פנינה נוצצת בראש צוק. עיר לבדד תשכון, גאיונה מבלי לעורר גיחוך, גבוהה מבלי להיות מתנשאת, מרוחקת מבלי להיות יהירה. אחת הערים היפות ביותר לא רק באנדלוסיה אלא בספרד כולה. פרט קטן הוא שברונדה טעמתי את מרק הגספאצ'ו הצונן הטעים ביותר שבא אל פי מעולם.

המינגווי, פר מודקו

איכשהו, הרונדאים הצליחו להימנע מלהציב בעירם את פסלו של ארנסט המינגווי. אבל, לעומת זאת, תמונתו מתנוססת אחר כבוד בדיוק במקום שבו ביקר האיש אבב כל־כך: בזירה העתיקה של לחמת השוורים. מוקף במוררוס לובשי צבעונין, המינגווי נראה כאן בעצמו כמו פר מודע. גדל ממדים, עדיין שופע וירליות אך עסוק כבר באותו זקן לבן שליווה אותו בשנות הדיכוך האחרונות שלו עד סופו המר.

לא סתם פקד המינגווי את רונדה. העיר הזאת באה במורשת של אחד מענפי ה"ספורט" האכזריים ביותר: לוחמת שוורים. אם תפלוט מילה רעה אחת על לוחמת שוורים ברונדה אתה עלול להיות מושלך ממרומי האקוודוקט הרומי אל מעמקי התהום. רונדה הוציאה מקרבה את אחת השושלות המפורסמות ביותר של לוחמי שוורים, משפחת רומרו. אבי המשפחה, פרנסיסקו רומרו, שנולד בסוף המאה ה־17, הוא שהמציא, אם זה מעניין אתכם, את שיטת הלוחמה הנהוגה היום ושעל־פיה הטורדו תולה את פיסת־הבד האדומה על מקל או חרב. עד אז נהגו לתלות את הסמרטוט האדום הזה על הזרוע השמאלית. ואל יקל הדבר בעיניכם. בניו ונכדיו שיכללו את "אמנות" הלחימה הזאת ונכדו פדרו רומרו מארטינז נחשב לאחד המטאדורים המפוארים בכל הזמנים. "הוא לא נפגע אפילו פעם אחד על־ידי אחד מ־5,530 השוורים שהוא הרג בימי חייו", יאמרו לך ברונדה בהתפעמות טריה להלוסין, כאילו רק אתמול נעץ פדרו רומרו בפעם האחרונה את חרבו בעורפו של פר גוסס.

לזירת השוורים ברונדה צמוד מוזיאון הסכיל תיעוד מפואר של תולדות טבח הבהמות האמנותי הזה. שם גם נתקלתי בתמונתו של אורסון וולס נוסף מתחום האמנות הגדולה שלא פסח על הזירה ברונדה: אורסון וולס מוקף גם הוא בלוחמי שוורים צוהלים. כשאתה מתבונן בתמונותיהם של וולס והמינגווי בזירת לוחמת השוורים ברונדה, אתה תמה לרגע: למי נתונה אהדתם של שני יצורי אנוש גדולי ממדים אלה, שכל אחד מהם נראה כשור הבר – לטורדוס ולמטאדורים או שמא למי שדומה להם יותר, לשור הזועם.

מאז כתב המינגווי על קורידות בספרד (לא לערבב עם קורידות במסחה) הוכפל מספרן. אמנם, פה ושם נשמעות קריאות נרגשות לשים קץ לטבח הבהמות הזה העטוף בהילה של גבורה ואמנות. אבל, אולי אין זה מפליא במיוחד שדווקא בימי השלטון הסוציאליסטי נהנית לוחמת השוורים מפריחה מחודשת. כמה מראשי מפלגת השלטון, ביניהם

פסל הרמב"ם בקורדובה. מלאו לו 860

ראש הממשלה פליפה גונזלס עצמו, נולדו וגדלו באנדלוסיה, הלב הגיאוגרפי של "תרבות" לוחמת השוורים. מראשית המאה ה־20, לוחמת השוורים בספרד נחשבת לאמנות של ממש. העיתונאים המסקרים את הקורידות נחשבים למבקרי אמנות ובכל מערכת הם משתייכים לדסק התרבות והאמנות. מה הפלא אם הכוכב הוא פר, מי שמזרח מהזירה הוא מבקר אמנות.

רואים ושומעים. קוראים פחות

אירופוי עיתונות בספרד. הספרדים הם דברנים גדולים. שם המשחק הוא תקשורת חזותית וקולית. מי שנקלע ביניהם – וכמותי אינו דובר ספרדית – נדהם לא רק מעוצמת המלל הממלא את חלל האוויר, אלא גם מהתאוצה המרשימה של הלשון המגלגלת את הר"ש הקסטיליאנית המגיחה מדי פעם מתוך המלל הזה, כשהקצב השלוח שלה כלפי קלות את קרומת השנים העליונות.

הסטטיסטיקה (שבה אנו באים כלעייה) מצביעה על כך שהספרדים הם "פריקים" של רדיו ואינם משתגעים במיוחד על עיתונות כתובה. באמצע שנות ה־80 פורסמו במדריד תוצאות סקר ממשלתי, שלפיהן יותר ממחצית בכלל הספרדים לא קראו עיתון מימיהם. הספרדים, על־פי עדותם של יודעי דבר, הם שודנים מלידה, מדברים בשטף ומאלתרים עם ניצוצות של הברקה. הרדיו הספרדי, יותר מכל כלי תקשורת אחר, מילא תפקיד חשוב בתקופת המעבר בין הדיקטטורה הפאשיסטית של פרנקו לבין התבססות המשטר הדמוקרטי. הרדיו זכור לטוב בספרד גם בשל תיפקודו בסיקור נסיון־הנפל של ההפיכה הצבאית ב־1981 ומי שכיכב בסיקור זה היה דווקא שדרן הספורט הפופולרי ביותר בספרד שהתמקם בבניין הפרלמנט והפליא לתאר את השתלשלות האירועים הדרמטיים. הניסיון שלו על מגרש הכדורגל בוודאי לא הזיק לתיפקודו באותן שעות היסטוריות.

בקיצור, הספרדים טוענים בחום שהרדיו שלהם (ובכך הם מתכוונים לכלל הערוצים) הוא הטוב ביותר באירופה. זאת אולי גם הסיבה שהממשלה אינה מתרגשת במיוחד מן העובדה שבספרד פועלות מאות רבות של תחנות רדיו פירטיות, חלקן הגדול – בבעלותן של רשויות מקומיות. הראיה: סוכנות הידיעות הממשלתית משדרת, לא ייאמן, כ־100 תחנות רדיו לא חוקיות כאלה באופן הרשמי ביותר.

הספרדים גם דלוקים על טלוויזיה. כמעט אין בית בספרד שאין בו מקלט טלוויזיה. מה ביתו? במו עיני ראיתי "בודקס" של שומרי מגרשי חניה שהטלוויזיה דולקת שם נודסקום. בשנות ה־80 עדיין אפשר היה למצוא באנדלוסיה, חבל הארץ החם ביותר באירופה, יותר בתים המצויידים במקלטי טלוויזיה אבל לא במקררים.

צופי הטלוויזיה הישראלים, ובמיוחד ערוץ 3, ישמחו אולי לדעת שסדרות הטלוויזיה הפופולריות ביותר בספרד הן אופרות הסבון הדרום־אמריקאיות המכונות בספרד "קלברונס", כלומר "נחשים", בגלל התפתלותן ואורכן האינסופי.

קפה, סיגריה וכוסית משקה

הוסיתי קודם בחוסף את טעמו המענג של מרק הגספאצ'ו ועוד לא אמרתי מלה על מנות פירות הים למיניהם. אבל האכזבה המענגת ביותר בספרד היא, שגם אם תתאמץ – לא תצליח ללגום קפה גרוע. על כל פנים, לי זה לא קרה.

הספרדים רואים בהכנת קפה מעשה אמנות. אפילו האיטלקים עם האספרסו והקפוצ'ינו שלהם (וסקוזה, איטלקים חביבים) יכולים ללמוד מהספרדים פרק בהכנת קפה משובח. יש כמה דרכים לקבל קפה בספרד: "סולו" (שחור), "קורטאדו" (עם טיפת חלב) או "קון לצ'ה" (מה שקרוי אצלנו "הפוך"). הספרדים מייבאים את הקפה בעיקר מקולומביה

כשאתה מתבונן בתמונותיהם של וולס והמינגווי בזירת לוחמת השוורים ברונדה, אתה תמה לרגע: למי נתונה אהדתם של שני יצורי אנוש גדולי ממדים אלה, שכל אחד מהם נראה כשור הבר – לטורדוס ולמטאדורים או שמא למי שדומה להם יותר, לשור הזועם

והסיכוי הגדול ביותר הוא, שבמסעדות או בבתי־קפה (וזה כולל, מכסיני הקפה, גם את אלה הצמודים לתחנות הדלק בצדי הדרכים) תקבלו קפה הקרוי "סורפאקטו". זהו קפה שעבר תהליך של קלייה כפולה ואחר־כך נסחן עד דק. אב אתה תייר, זהו בדיוק הקפה שלו אתה זקוק כדי לבלום גלישה לא רצויה למצב של ניכנום בשעת הסייסטה ולקבר עד למינימום את שעות השינה בלילה.

אבל, גם הספרדים צורכים קפה חזק בכמויות אדירות עד כדי כך שנציגי תעשיית הקפה בספרד מנסים לשדל את בני ארצם לעבור לסוגי קפה קלים יותר, כאלה שאינם "עובדים" חזק כל־כך על העצבים – אך לשווא.

במעשן מקטרת, הרגשתי בספרד כמו בגן־עדן. כולם מעשנים, כולל נשים. לא זכור לי שנקלעתי אי־פעם למקום ציבורי כלשהו שחל בו איסור על עישון או שכיתה שם שיער לעברי מבט רצחני כל אימת שקידבתי גפרור למקטרת מפטמת. היחידה שעשתה זאת היתה ישראלית. כתוה, וזה בא לה כהרגל מגונה מהיכרות רבת שנים איתי.

הספרדים, מתברר, הם מגדולי צרכני הטבק והאלכוהול באירופה. על־פי הסטטיסטיקה (שוב פעם, מה לעשות) – ספרדי מעצב לקרוב 12 ליטרים של משקאות אלכוהוליים בשנה בממוצע (באנגליה – 7.6 ובארצות־הברית – 7.5 ליטרים). כימצא ארגון הבריאות העולמי קובעים, עם זאת, שהיותם מקיבים במקצת את הספרדים בצריכת טבק. ואבה יבל זאת – על־אף שבעשור האחרון גוברת בספרד המודעות לנזקי העישון וצריכת הטבק מצויה בירידה קלה.

אכן, הספרדים שותים הרבה, אבל הם לא שתיינים. לפחות בהתנסותי על ערי אנדלוסיה לא נתקלתי בשיכורים. לא כאלה המודים ברגליים כושלות ופולטים מילמולים לא מדוייקים, בוודאי לא בשיכורים אלימים. זהו בהחלט שינוי מרענן לעומת עצת הערב ברחובות לונדון, אמסטרדם, הלסינקי ואבלין. אף־על־פי־כן, נראה כי בקרב הדור הצעיר בספרד בהתפתחות בעיה של אלכוהוליזם וצריכת הבירה המופקאות הנריפים הולכת ותופסת על־חשבון צריכת היין.

בהתחשב בקרבתה של ספרד לצפון־אפריקה ולקסדרה הפיזית עם ארצות דרום־אמריקה, אין זה בתמיה שהצריכה ואי האיברי מכבש אפיקמעבר הטוב לחשיש וקוקאין לאירופה. אמנם, הרואין הוא סם לא נפוץ במיוחד בספרד, אבל בבית הקוקאין המצויה שם היא עצומה, כנראה. על־פי נתונים רשמיים מלפני שנתיים, 4 מיליון ספרדים התוודעו כבר לקוקאין ו־640 אלף מוגדרים כ"משתמשים קבועים" בסם זה.

ספרד אינה יוצאת מן־הכלל, כמובן, באישוש המישוואה סמים = פשע. איך נמפלות הרשויות בתופעה הזאת? ג'והן הופר קובע בספרו המצויין "הספרדים החדשים" ששיעורי הפשע בספרד תחת השלטון הסוציאל־דמוקרטי הוכפלו כמעט פי־ארבעה לעומת תקופת הדיקטטורה של פרנקו. חופר, איש ה"גארדיין" האנגלי, בילה תשע שנים כעיתונאי בספרד והוא נוטה לתקוף בספרו את השלטון הסוציאליסטי ויישא מבט שמאל של המפה הפוליטית. יש לו לא מעט תפגיות לבמישלותו של פליפה גונזלס, אך קשה להטיל ספק בידיעותיו או בעובדות שהוא מביא.

על־פי חופר, בבעלות גונזלס אינה נמרצת דייה בלוחמה בפשע. התכביב שהוא ביינעות לבשורה זאת מגיע רק לקטיית בין הנהוג במדינות האחרות החברות בקהיליה האירופית. המשטרה אינה מצליחה לאכוף את החוק כראוי ואולי בגלל הבדיק של מערכת המשפט טוהנות לאפס בביותר.

אני מודה, בהתחשב בספור העיקר של שוטרים שאתה נתקל בהם על כל צעד ושעל. בספרד מתפקדות שתי רשויות משטרתיות על אכיפת החוק: ה"גארדיה נסיונאל" (המשטרה הפועלת בעיקר באזורים הכפריים ועל התנועה הבין־עירונית) וה"קארפו נסיונאל פוליסיה" (המשטרה הפועלת בערי ובערים העירוניות). מלבדן יש עוד גופים משטרתיים האחראים בפני הרשויות המקומיות ומשטרות חצי אוטונומיות בחבלים הבעייתיים בצפון ספרד – חבל הבסקים וחבל קטלוניה.

סימטה בקורדובה ובה "בר יהדה לוי – גלידות". צילומים: שלמה גינוסר

השלט על בית מס' 1 בשדרות המשורר רילקה

רק מלה או שתיים משלי על אכיפת חוקי התנועה. נהגתי מאות רבות של קילומטרים בכבישי דרום ספרד ואני חייב לציין לשבח את הנהגים הספרדים. במרוצת השנים צברתי לא מעט קילומטרים־כביש באירופה. מזמן לא נקלעתי אל בין נהגים כה אדיבים, כה מתונים והגיוניים כמו הנהגים הספרדים. כאילו לא מדובר בעם המצטיין דווקא ברגשנותו היתירה ובחום המזג שלו. עם זאת, אין לי ספק שהרגלי הנהיגה האלה, נוסף על התימרור ושילוט־הדרכים המעולים, הם רק מרכיב אחד בתרבות הנהיגה שם. מרכיב אחר הוא הנוכחות המשטרתית המאסיבית על הכבישים, בסיורים של ניידות ובחוליות (בדרך־כלל בנות שני שוטרים) הניצבות כמעט בכל צומת בעייתי. מה שבטוח – בטוח.

בכל המקרים המעטים שמכוניתי כלשהי עקפה אותי בפראות או "חתכה" לי את הכביש היו מעורבות מכוניות בעלות לוחיות רישוי גרמניות, צרפתיות ואחרות אך לא ספרדיות. ידידי, חואן אספאניול (המקבילה ל"משה כהן" שלנו) – אני מסיר את כובעי.

כרמן, אשה משוחררת

עד שהגעתי לאנדלוסיה לא שמעתי מעודי על מוסד אקדמי כלשהו שגאוותו על העובדה שהמבנה שבו הוא שוכן שימש בעבר בית חרושת. יום אחד עברתי ליד בניין אוניברסיטת סביליה והבחנתי בשלט עשוי קרמיקה המבריז "בית־חרושת לטבק". לא סתם בית־חרושת לטבק אלא שכאן ממש – כך נשבעים בני סביליה – כאן עבדה הצוענייה הכי מפורסמת בתולדות האופרה: כרמן. סביב בית החרושת הזה טווה פרוספר מרימה את סיפורו על כרמן שזכה לחיי נצח הודות לאחת מפניני האוצר האופראי: כרמן של ביזה. ואני, שסיפורים כאלה עובדים עלי הרבה יותר משרידים ארכיאולוגיים, מיד מתנגן באוזני קולה של מריה קאלאס האגדית בתפקיד כרמן שרה את ה"האבנרה" באותו בית־חרושת כשהיא מנסה, אף מצליחה, לפתות את הרב־טוראי חוזה מהקסרקטין שמעבר לרחוב.

סביליה. עירו של פיגארו ושל דון חואן, שימים ספורים קודם לכן עוד הספקתי לראות את תעלולי ג'יאופיו בלונדון בהפקה החדשה של דון ג'ובאני המוצארטי ב"נשונאל אופרה" כבימויו המבריק של גאי יוסטן. עיר יפה, לוהטת אפילו בחום אפריל, ביתם המזמין של שובבי הספרות העולמית.

בחורה ללה־כרמנצ'יטה, הלא היא כרמן. כשהוקרן בספרד סרטו של קרלוס סאורה "כרמן" הגדיר עיתון אחד את הפרפריזה הצוענית הזאת כך: "כרמן, אשה משוחררת". אולי זה מבטא יותר מאלף פרשנויות מלומדות את מה שקרה למעמד האשה בספרד ב־20 השנים שחלפו מאז קרס משטרו של פרנקו.

ההפגנה הפמיניסטית הראשונה בספרד התרחשה בינואר 1976, פחות מחודשיים אחרי שהרודן המאוס הזה נפח את נשמתו. כ־2,000 נשים צעדו בהפגנה הזאת באחד הרובעים השמרניים ביותר של מדריד בסיסמה "נשים, היאבקו על עצמאותכן". עוברים ושבים (גברים, כמובן) קידמו את פניהן בקריאות "פוטאס" (זונות), אף־על־פי שעל־פי דיווחי העיתון "אל פאיס" היו גם כמה גברים אמיתיים שהריעו להן.

ספרד של פרנקו היתה חברה גברית־שוביניסטית למהדרין. בחברה ההיא, בעידוד השלטונות והחסות הכנסייה הקתולית, ההתייחסות לנשים הבחינה רק בין "אמהות" ל"זונות". אבל, "לזכותו" של משטר פרנקו אפשר לומר שקדמה לזה מסורת ארוכה. צריך לזכור שהפמיניסטיות דוברות האנגלית העדיפו להשתמש במונח הספרדי "מאצ'יזמו" כדי להגדיר שוביניזם גברי (אף־על־פי שמוצאו של מונח זה בדרום־אמריקה).

סעיף 57 בחוקת ספרד של פרנקו קבע: "הבעל חייב להגן על אשתו והאשה חייבת לציית לבעלה". ספרד של פרנקו לא הרשתה לאשה כל פעילות עצמאית מחוץ לביתה, לא לקבל משרה, לא לפתוח עסק ולא לפתוח חשבון בנק משלה.

שנות ה־80 היו העשור שבמהלכו הציפו הנשים את המוסדות להשכלה גבוהה וקיבלו משרות בכל המערכות הציבוריות והפרטיות. צריך כנראה להיות ספרדי כדי להתרשם גם מהעובדה שקמו לספרד החדשה אפילו לוחמות שוורים, שהבולטת ביניהן היא כריסטינה סאנחז שהצליחה לחסל שישה שוורים בקורידה אחת. אולה!

רק ב־1978 הוכנסו שינויים בחוקה ומעמד האשה עבר מהפך. שנות ה־80 היו העשור שבמהלכו הציפו הנשים את המוסדות להשכלה גבוהה וקיבלו משרות בכל המערכות הציבוריות והפרטיות. צריך כנראה להיות ספרדי כדי להתרשם גם מהעובדה שקמו לספרד החדשה אפילו לוחמות שוורים, שהבולטת ביניהן היא כריסטינה סאנחז שהצליחה לחסל שישה שוורים בקורידה אחת. אולה! אגב, סאנחז עומדת על כך שיכנו אותה "טורדר" ולא "טורדה", ואני לא יודע אם זאת אידיאולוגיה או בעיה אישית.

אחת התופעות המעניינות בהקשר זה היא שהמהפך במעמד האשה בספרד לא נתקל בתגובה מאצ'ואיסטית רצינית. שוב אצטט כאן את ג'והן הופר הכותב שבספרד החדשה לא קמה פמיניסטית כזרמן גריר ולכן גם לא קם שם שוביניסט גברי כנורמן מיילר. או אם תרצו – גם להיפך. היה זה מעבר מפרה־פמיניזם לפוסט־פמיניזם בלי המאבק שבאמצע. השינוי במעמד האשה התקבל בחברה הספרדית כחלק מובן מאליו במעבר מדיקטטורה פאשיסטית בחסות כנסייה קתולית בעלת צביון שמרני קיצוני לדמוקרטיה פתוחה.

אמנם נשאר עם עדיין אירים לא מעטים של התייחסות אנטיפמיניסטית לנושא זה (במילון האקדמיה המלכותית הספרדית תגלו, למשל, שגבר העוסק בענייני ציבור הוא, אכן, איש ציבור ולעומת זאת – פירוש המונח אשת ציבור הוא "יצאנית") אבל דינם של אלה לשקוע עם הזמן.

אדיוס, אנדלוסיה

זהו על קצה־קצהו של מזלג ועיד. "טאפאס" ולא ארוחה של ממש ("טאפאס" הן המנות הקטנות שאתה מקבל עד לארוחה, כדי "לכסות" את התיאבון). אנדלוסיה היא, כמובן, הרבה יותר. היא ארכיטקטורה מלכותית בבירה שהשפעתה נותרה בעוצמתה גם היום, היא גם נופיה של יהדות־עבר מפוארת.

אהבתי את הכפרים הלבנים והקסומים התלויים על מדרונות הרים הנושקים אל החופים המפורסמים ואת תושביהם מאירי הפנים. אך הפנינים האמיתיות של אנדלוסיה הן הערים היפות שלה. גרנדה לכרגלות הרי הסיירה נוואדה שפסגותיהם מושלגים נצחית, קורדובה הדוגנית מבולן, רונדה התלויה על סביבותיה כמו מגבהי קן נשרים, סביליה בעלת היופי הפראי הסוער וגם מלגה וכודה לשוב. כולן עוטות בקסם של ארמונות, סמטאות מבושמות וגנים שופעי צל (הלוואי עלינו), קודרות ומפתות ללכת שם לאיבוד בראש סחרחר ובעיניים קרועות. ובאחד הימים עוד נשוב לשם לניקי־דאש אם רק יאפשר חשבון העו"ש. ■

مطابقة للأصل

דיין מוביל למלחמה

בחודשים מארס־נובמבר 1955 נענה בן־גוריון שוב ושוב ליוזמותיו של הרמטכ"ל דיין, אלא שהממשלה בראשותו של שרת הצליחה לבלום את "מדיניות הדירדור" שדרכה ניסה דיין להוביל למלחמה. מראשית נובמבר, אז שב בן־גוריון אל ראשות הממשלה, ועד למלחמת סיני שנה אחר־כך, ניהלו השניים דיאלוג של "דחיפה־בלימה" שבסופו הצליח דיין להביא את בן־גוריון אל המלחמה היזומה

דיין (לצידו, מימין, רחל ינאית בן־צבי) בהלוויית חללי "מבצע קדש". כשהושגה הסכמת צרפת ובריטניה ליציאה למלחמה, כתב: "שביבי התקווה עוד דולקים; יש להפיח בהם להבות". צילום: דוד רובינגר

מוטי גולני

הדיון על מקומו המיוחד של משה דיין בתולדות מדינת ישראל בכלל ובתקופת היותו רמטכ"ל בפרט, יעסיק את המתעניינים בהיסטוריה הקצרה של המדינה עוד זמן רב. דומה כי אין ויכוח כי דיין היה מן האישים המרכזיים בישראל "בשנים המעצבות" שלה, שנות ה־50. אין גם ויכוח כי כוכבו דרך במלחמת סיני באוקטובר־נובמבר 1956. מה עמד מאחורי מעמדו יוצאת הדופן של הרמטכ"ל באותה תקופה? את התשובה לכך ניתן למצוא בדרך הישראלית אל מלחמת סיני, יותר מאשר במלחמה עצמה. במאמר זה אציג את מקומו של דיין בתהליך שהוביל להחלטת ממשלת ישראל, בסוף אוקטובר 1956, לצאת למלחמה יזומה במצרים. לא נוכל לעסוק בדיון זה בתהליך כולו. לשם הדגמה נעסוק כאן בפרק קצר של ההכנות למלחמה שעיקרו נסיונם של דיין ופרס לשכנע את ראש הממשלה ושר הביטחון דאז דוד בן־גוריון לצאת לפגישת תיאום עם הצרפתים והבריטים לקראת אפשרות למהלך משותף נגד מצרים.

אין להבין מלחמה זו, בעיקר את הזווית הישראלית שלה, בלי להבין את חלקו המרכזי של הצבא והעומד בראשו בהכנות ובדחיפה לביצוע. רעיון המלחמה היזומה לא בא לצה"ל בהפתעה, לא עקרונית ולא מעשית. צה"ל היה מוכן זה מכבר למלחמה יזומה נגד מצרים. לעובדה זו היה משקל רב בעיני בן־גוריון. דיין הוא שדאג לתיאום מלא בין התקדמות ההכנות הצבאיות לבין התקדמות המשא־והמתן המדיני עם צרפת ובריטניה, שהרי הוא עצמו עמד במרכז העשיה בשני אלה.

ניתוח "מדיניות המלחמה" של דיין הוא עניין לדיון נפרד. נציין כאן כי לא היתה זו בקשת מלחמה לשמה, אלא הערכה מדינית־צבאית שגרסה כי ישראל חייבת להגיע בתנאים טובים מאלה של הסכמי שביתת הנשק אל שיחות השלום בעתיד. כבר בתפקידו כראש אגף המטה הכללי (דצמבר 1952־דצמבר 1953) ובשירותו כרמטכ"ל בתקופת פנחס לבון כשר הביטחון (דצמבר 1953־פברואר 1955), עשה דיין למען קידום הרעיון, שעיקרו: אל לה לישראל לחתום על חוזה שלום בתנאים של הסכמי שביתת הנשק משנת 1949, ושלכל מהלך כזה יש להקדים מכה צבאית שתשפר את גבולותיה של ישראל ובעיקר את מעמדה כמדינה שאין לחסלה במכה צבאית. הדברים באו לידי ביטוי בשלב הראשון בעיקר ברמת התיכנון האסטרטגי שאינו דורש את אישור הרמה הממונה (לתיכנון עצמו). אלא שראש הממשלה משה שרת בלם את האישורים לתיכנון זה. עם שובו של בן־גוריון אל משרד הביטחון בפברואר 1955 הצליח דיין לקדם את מדיניותו. הרמטכ"ל ניצל את יחסיו הקרובים עם בן־גוריון, את עויינותם המשותפת לשרת ואת "האקטיביזם

כבר בתפקידו כראש אגף המטכ"ל ובשירותו כרמטכ"ל בתקופת לבון כשר הביטחון עסק דיין בתיכנון אסטרטגי, שבבסיסו עמד הרעיון: אל לה לישראל לחתום על חוזה שלום בתנאים של הסכמי שביתת הנשק מ־1949, ושלכל מהלך כזה יש להקדים מכה צבאית שתשפר את גבולותיה של ישראל ואת מעמדה כמדינה שאין לחסלה במכה צבאית

היוסי" של שר הביטחון הותיק־חדש. אף שבן־גוריון סבור היה כי דיין לוקה בקצב מהיר מדי בשאיפתו למלחמה יזומה, לא בלם את יוזמתו.

בחודשים מארס־נובמבר 1955 נענה שר הביטחון שוב ושוב ליוזמותיו של הרמטכ"ל, אלא שהממשלה בראשותו של שרת הצליחה לבלום את "מדיניות הדירדור" שדרכה ניסה דיין להוביל למלחמה. הדברים היו למורכבים יותר מראשית נובמבר, עת שבן־גוריון שב אל ראשות הממשלה. מכאן ועד למלחמת סיני שנה אחר־כך, ניהלו השניים דיאלוג של "דחיפה־בלימה" שבסופו הצליח דיין להביא את בן־גוריון אל המלחמה היזומה. מובן שאל תהליך ארוך זה ניכנסו עניני הזמן שהיתה להם השפעה על קצב האירועים ובוודאי על עיתויים. אלא שבעיקרו של דבר מדובר על עיקרון שחיפש מימוש ולא רק על היענות למצוקות הזמן. עניינו של דיון זה הוא במה שהתרחש באוקטובר 1956, בשלב האחרון של מימוש "תוכנית דיין" בדרך אל המלחמה היזומה.

בראשית אוקטובר 1956 כבר היה שיתוף־הפעולה הצבאי בין ישראל לבין צרפת בשלב מתקדם מאוד. בהתוועדות החשאית בין נציגי ישראל וצרפת בפאריס (29 בספטמבר –

פרס ובן־גוריון ברצועת עזה, 1956. בוועידת סן ז'רמן הושגה הסכמה בין פרס, דיין וההנהגה הצרפתית בדבר הצורך בהגבלתו של הדרג המדיני על־ידי הדרג הצבאי

1 באוקטובר 1956 – "ועידת סן ז'רמן"), הגיעה ההבנה בין צמרת הביטחון הצרפתית לבין שניים מבכירי מערכת הביטחון הישראלית לשיא. להבנה זו היתה השפעה מכרעת על התפתחות האירועים בהמשך. דיין חזר מ"ועידת סן ז'רמן" בתחושה שרגע ההכרעה הגיע. בסיום הוועידה ציין דיין: "...יש על כף המאזניים הזדמנות שאינה חוזרת – לפעול נגד נאצר בשיתוף עם צרפת ואולי אף עם אנגליה, ולא לבדנו".

בימים שבין "ועידת סן ז'רמן" לבין "ועידת סבר" (22־24 באוקטובר), היתה בישראל הרגשה כי הדברים תקועים בחילוקי הדעות בין צרפת לבין בריטניה. פרס (אז מנכ"ל משרד הביטחון) כתב על הימים שלאחר "ועידת סן ז'רמן": "בשבועיים הבאים נראה היה כאילו המאורעות זורמים בכיוון הפוך מן הצפוי מראש: אנגליה וצרפת כאילו התייאשו מכל אפשרות פעולה". בדיעבד דומה כי התקדמות המשולשת בראשית אוקטובר לא נעצרה, היא האטה. המדיניות השותפת ביקשו כשלב זה לבדוק בזהירות את מהותו של המהלך המדיני־צבאי המתגבש. בישראל עסקו דיין ופרס בניסיון לתרגם את הישגי "ועידת סן ז'רמן" לסיכום ישראלי־צרפתי מחייב. ב־1 באוקטובר 1956 בערב המריאה המשלחת הישראלית בדרכה חזרה ארצה. לישראל הגיעה המשלחת ב־2 בחודש בשעות הצהריים. הטיסה ארכה זמן כה רב כיוון שהמשלחת עברה, מטעמי חשאיות, דרך תוניסיה.

על דיין ופרס היה לדאוג שראש הממשלה ימשיך לתת להם חופש פעולה כפי שנהג מאז גובשה הברית עם צרפת בחודשים אפריל־יוני 1956. מעתה ועד להכרעה המדינית הסופית ב־24 באוקטובר, יהיה עיקר עניינם של השניים לדאוג כי בן־גוריון לא יחזור בו מן התמיכה בצעדיהם. האם היה עליהם "לשכנע את המשוכנע"? דיין ופרס לא ראו זאת כך בזמנו ודומה כי בצדק. חופש הפעולה הניכר שניתן להם לווה במאמץ מתמיד של שיכנוע כדי שראש הממשלה לא יחזור בו מהסכמתו למהלכי ההכנה למלחמה. תרדתם של השניים באשר להחלטתו של בן־גוריון היתה כנה. מבחינת דיין ופרס היו הימים שלאחר "ועידת סן ז'רמן", חלק נוסף מן המאמץ למנוע מבן־גוריון נסיגה מן המהלך הצבאי המשותף עם צרפת.

ההכנות הצבאיות בישראל קיבלו מימד חדש לאחר הוועידה בסן ז'רמן, עובדה שנתנה תוספת כוח משמעותית לרמטכ"ל שהיה חזק ממילא. דיין ופרס עשו מאמצים גדולים לשמר את המומנטום של סן ז'רמן. הסכנה היתה טמונה בדו"ח של גולדה מאיר, שרת החוץ, שגרסה שאין ממש בפרשנותם של פרס ודיין ביחס לכוונות הצרפתית ללכת למהלך צבאי משותף עם ישראל. לרשות השניים עמדו כוח השיכנוע שלהם ובעיקר המשלחת הצבאית הצרפתית שבאה איתם מפאריס. מבחינתם היו הדברים גמורים, לא נותר אלא לשכנע את בן־גוריון כי יש לצאת למלחמה בתאריך הרצוי לצרפתים, דהיינו, בסביבות ה־20 באוקטובר. המשלחת הצבאית הצרפתית אמורה היתה, מבחינת השניים, להביא את הישגי שיחות סן ז'רמן לידי מיצוי שלם. עם שובה של המשלחת הישראלית ארצה עמדה למבחן ההסכמה שהשיגו פרס ודיין בהתוועדות בסן ז'רמן עם בורז'ס מונורי, שר ההגנה של צרפת, אבל תומא מנכ"ל משרד ההגנה ומוריס שאל, סגן הרמטכ"ל האחראי לשיתוף־הפעולה הצבאי עם ישראל, בדבר הצורך בהגבלתו של הדרג המדיני על־ידי הדרג הצבאי.

משדה התעופה יצאה "משלחת סן ז'רמן" הישראלית הישר אל לשכתו של ראש הממשלה בירושלים. הדוברת העיקרית בפגישה זו היתה שרת החוץ ששימשה גם כראש המשלחת. בקבריה, נתנה לבן־גוריון להבין כי הצרפתים עדיין לא החליטו האם פניהם למלחמה, ובוודאי טרם החליטו על שיתוף צבאי עם ישראל. גולדה הצליחה לחזק את חששותיו של בן־גוריון. דיין לא סתר את דבריה במפורש. דומה שהיה מודע, באותו מעמד, למעמדו הפורמלי. יחד עם זאת, סיפר לבן־גוריון מה כן רוצים הצרפתים (בניגוד "למה אינם מוכנים" של גולדה) ואף הסביר כיצד יש לדעתו להתכונן למהלך המשותף, כאילו לא עירערה זה עתה שרת החוץ על אמינות המהלך כולו. דיין ביקש אישור להקים מטה משותף עם המטכ"ל הצרפתי, לאפשר לצרפתים להכין את בסיסי חיל האוויר למטוסיהם, לדאוג לקבלת ציוד צבאי נוסף מצרפת, ולשלוח את פרס לניו יורק אל דיוני מועצת הביטחון כדי שישמור שם על קשר עם שר החוץ הצרפתי כריסטיאן פינו.

בו בערב כינס בן־גוריון את חברי מפא"י ואחדות העבודה בממשלה כדי שישמעו גם הם דו"ח מחברי המשלחת ויביעו דעתם. דיין ופרס לא נכחו. את הדו"ח הביאו גולדה ומשה כרמל (שר התחבורה מטעם אחדות העבודה, שהיה חבר במשלחת להתוועדות בסן ז'רמן. אחדות העבודה שותפה חלקית בסוד ההכנות למלחמה). ניתן לנחש מה אמרה שם גולדה. אין בידינו עדות על הדברים שאמרו שאר המשתתפים בפגישה זו.

על כל פנים, בעקבות פגישה זו, רשם בן־גוריון לעצמו שורה של שאלות קשות באשר לכדאיותה של הפעולה המשותפת עם צרפת. אף שלא היתה בדברים שרשם שלילה עקרונית של הצורך במלחמה, היה בהם עידעור על התבונה שבמהלך צבאי מיידי "בעיתוי צרפתי". בסופם של הדברים ציין ראש הממשלה: "ארצה שיקולי המנוסחים לגולדה, למשה [דיין] ולכרמל או ל[ישראל] בר יהודה (שר הפנים, אחדות העבודה) ואומר אותם באוזני הגנרל שאל (ראש המשלחת הצבאית הצרפתית שעימה עמד בן־גוריון להיפגש באותו יום)". גולדה זכתה כאן, לפי הביוגרף שלה, "בהישג קטן. בן־גוריון היה מוכן לבטל את המיבצע...". אף שאין הדברים מדוייקים, יש בהם כדי להמחיש את האווירה בעקבות שתי הפגישות הראשונות של בן־גוריון עם חברי המשלחת, פגישות שבהן שלטה הערכתה של שרת החוץ את תוצאות "ועידת סן ז'רמן".

אלא שדיין הצליח למנוע מבן־גוריון מלגלות את השגותיו באוזני הצרפתים. שעה קלה קודם לפגישתו עם המשלחת הצבאית הצרפתית זימן אליו ראש הממשלה את דיין ואת פרס כדי להעלות בפניהם את חששותיו. הוא אף אמר כי בכוונתו לנסח את ספקותיו במכתב אישי לגי מולה, ראש ממשלת צרפת. תגובתו של דיין למשמע ספקותיו של בן־גוריון היתה אופיינית ליחסיו עם ראש הממשלה בדרך כלל. היה בה משהו היכול להעיד על מעמדו של דיין באותו שלב. הרמטכ"ל, על־פי עדותו, פנה אל ראש הממשלה ושר הביטחון כמעט בנזיפה: "ביקשתי ממנו נמרצות שלא לעשות זאת (להציג ספקותיו לצרפתים) ולחכות לסיום ביקורה של המשלחת הצרפתית ושמיעת הצעותיה המגובשות. בקלות אפשר עכשיו לכבות את האש הדלה של נכונות ממשלת צרפת למערכה צבאית נגד נאצר; אך להצית אש כזו מחדש – אי־אפשר. אמרתי לבן־גוריון כי לדעתי הוא מגזים בחששותיו מפני סכנת ההפצצות... יתכן שבדברי עם בן־גוריון נקטתי טון חריף מדי, אך איני מצטער על כך". ראש הממשלה לא רק שלא התרעם על הרמטכ"ל, הוא אף רשם ביומנו את דברי דיין כמו ציפה להם. יתר על כן, לא רק שלא עצר את ההכנות הצבאיות, הוא אף המשיך לעודדן.

ב־2 באוקטובר ערב קודם לשיחה שבה שוכנע בן־גוריון על־ידי דיין שלא לעצור את המהלך הצבאי המשותף המתגבש עם צרפת – לאחר שומשלחת בראשותה של גולדה דיווחה לראש הממשלה ובמקביל להתייעצות השרים שזומנה באותו ערב, ולפני "נייר ההסתייגויות" שלו שנרשם ב־3 בחודש בבוקר – אישר בן־גוריון לדיין (על־פי בקשתו של האחרון) לכנס את המטה הכללי למתן "פקודת התראה" למלחמה.

פגישתו של ראש הממשלה עם המשלחת הצבאית הצרפתית שהביא עמו דיין ב־3 באוקטובר, נשאה אופי צבאי־אופרטיבי "ניטרלי". בן־גוריון לא העלה בפני הצרפתים את חששותיו, כפי שביקש זאת ממנו דיין. ב־4 בחודש התקיימה פגישה נוספת שבה סיכם בן־גוריון עצמו עם לואי מנג'אן, עוזרו של שר ההגנה הצרפתי, את אופי התיאום בין משרדי הביטחון־הגנה של שתי המדינות. באותו יום אישר ראש הממשלה גם את סיכומיו של דיין עם המשלחת הצרפתית, להמשך התיכנון הצבאי המשותף. המהלך הצרפתי־ישראלי עבר זה מכבר את שלב הגישושים הראשוניים. הנשק הצרפתי שעליו סוכם בוועידת סן ז'רמן (משלוח צידון) החל לעשות דרכו ארצה, נקבעו קציני קישור לזרועות ולחילות השונים, ובצה"ל החלו ההכנות במלוא המרץ.

דיין הצטייר באותם ימים של ראשית אוקטובר כמנהיג המרכזי בצד הישראלי בכל הקשור למגעים עם צרפת וכמובן בכל הקשור להכנת הצבא. ככל שהתקדמו ההכנות למלחמה נעשה מעמדו של דיין איתן יותר. "חלוקת העבודה" היתה ברורה: דיין המשיך לדחוף למלחמה בעוד בן־גוריון מאשר את צעדיו בד בבד עם השגות השאלות הקשות שהוא מעלה. חלוקה זו נמשכה גם בזמן ההתוועדות בסבר ועד לחתימת ההסכם המשולש ב־24 באוקטובר.

ברקע נותרה באותם ימים בעיה מרכזית שהיתה משותפת לישראל ולצרפת: מקומה של בריטניה במלחמה הצפויה. השתיים רצו, כל אחת מסיבותיה שלה כי בריטניה תיטול חלק במהלך הצבאי המשותף. בן־גוריון ביקש לנטרל את הסכנה שבריטניה תתייצב נגד ישראל. לחשש הישראלי היה על מה להסתמך: בידי הבריטים אכן היתה תוכנית אופרטיבית. כלקח מאירועי מארס 1956 בירדן – הדחת סיר ג'ון גלאב, מייסדו ומפקדו של הלגיון הירדני – החלט בלונדון להגן על משטרו של חוסיין בפני מתקפה ישראלית אפשרית. חלק מן התוכנית היה הפעלת ציר עיראק־ירדן. החלק האחר הצבאי־בריטי כונה "קורדאג". ראשי המטות של הצבא הבריטי אימצו רעיונות כלליים של גלאב, ואישרו בסוף ינואר 1956 את תוכנית "קורדאג", שפרטיה גובשו על־ידי ועדת התיכנון המשולב של הצבא. התוכנית עסקה במתקפה בריטית על ישראל כדי להגן על ירדן. הצבא הבריטי יפעל באופן הבא: ניטרולו של חיל האוויר הישראלי בבסיסיו, הפצצת כוחות קרקע מן האוויר, פעולות פשיטה על נקודות חיוניות לאורך החוף הישראלי ומצור ימי בן שישה חודשים.

מאפריל־יוני 1956 ועד להכרעה המדינית הסופית ב־24 באוקטובר, היה עיקר עניינם של דיין ופרס לדאוג כי בן־גוריון לא יחזור בו מן התמיכה בצעדיהם. האם היה עליהם "לשכנע את המשוכנע"? דיין ופרס לא ראו זאת כך בזמנו ודומה כי בצדק. חופש הפעולה הניכר שניתן להם לווה במאמץ מתמיד של שיכנוע כדי שראש הממשלה בן־גוריון לא יחזור בו מהסכמתו למהלכי ההכנה למלחמה

המתקפה תבוסס על נושאות מטוסים והבסיס בקפריסין. אפילו תכבוש ישראל חלקים מירדן, הציור הבריטניה כי מצור בן שישה חודשים ישכנע אותה לסגת ולהסכים לפיתרון של שלום. על דיין היה לתת מענה גם לסכנה הבריטית שנתפסה על־ידי בן־גוריון ובצדק כמוחשית יותר מן הסכנות האחרות.

אשר לצרפת, שם העריכו כי לא יהיה זה נכון או רצוי לסגת מן ההיערכות הצבאית המתקדמת האנגלו־צרפתית בים התיכון לקראת המלחמה במצרים. הפיתרון לבעייתיהן של השתיים היה ברור: שיתופה של בריטניה במהלך. אך כיצד עושים זאת שעה שבריטניה מבקשת להיראות כמי שבא להשקיט ולא כתוקפן, ואף מסרבת למגע ישיר עם ישראל? בתשובתו לדברי דיין, שעה שזה ניסה למנוע ממנו מלהעלות את ספקותיו לפני הצרפתים, חשף בן־גוריון את הנקודה המרכזית שהטרידה אותו ערב המלחמה התנהגותה של בריטניה. כאן לא עזרו גם דברי ההרגעה של דיין. היה ברור לו, לרמטכ"ל, כי יהיה עליו לסייע בפיתרון בעיה זו אם רצונו שבן־גוריון יאשר את מהלך המלחמה היזומה.

מכאן עבר מרכז האירועים בתחילה אל דיוני מועצת הביטחון של האו"ם. משאלה הסתיימו ב־14 באוקטובר ללא תוצאות של ממש, עברה זירת ההתרחשויות אל קו לונדון־פאריס־ירושלים. הצרפתים עשו מאמצים גדולים לשכנע את ישראל לשתף את התוקפן ואת בריטניה לרכך את "תנאי המשחק" שלה. בישראל מצאו הצרפתים את דיין נכון לסייע.

ב־16 באוקטובר 1956 סוכם בפגישה שנערכה בארמון מאטיניון, מעונו הרשמי של ראש ממשלת צרפת, בין אנטוני אידן ראש ממשלת בריטניה וסלווין לויד שר החוץ בממשלתו לבין מולה ופינו על "תוכנית העילה הישראלית". הצרפתים הוציאו מאידן הבטחה בכתב כי לא יתקוף את ישראל אם זו תותקף על־ידי ירדן. גם אם לא היתה זו משמעית ועדיין היה בה פתח להתערבות בריטית ממורת, במקרה שישראל תתקוף את ירדן ללא פרובוקציה סבירה לדעת הבריטים, איפשרה התחייבות זו לצרפתים לפנות לישראל בהצעה ללכת עם רעיון העילה, דהיינו, למהלך משולש צרפתי־בריטי־ישראלי.

בשעות הבוקר המאוחרות של ה־16 באוקטובר, כאשר ברור היה, בעקבות הפגישה בצ'קרס (פגישת אידן־שאל במעונו הכפרי של ראש ממשלת בריטניה. בפגישה זו קיבל אידן את רעיון "העילה הישראלית" שהביא עמו שאל), וזו המתנהלת מזה כמה שעות בארמון מאטיניון, מה הן המגמות של בריטניה, הגיעו במפתיע אל משרדו של יוסף נחמיאס (ראש משלחת משרד הביטחון בצרפת) בפאריס שאל, תומה, מאנג'ן ואנדרה מרטן, מפקד חיל־האוויר הצרפתי. הארבעה הביאו עמם הזמנה רשמית ממולה לבן־גוריון לבוא לפאריס כדי לסכם על מהלך שישביע את רצונן של שלש השותפות.

אלא שעוד לפני שהגיעה ההזמנה הצרפתית לישראל, יצאה משם הצעה דומה לפגישה משולשת. בבוקר ה־16 בחודש קיבל פרס בתל אביב את מברקו של נחמיאס (שיצא ב־15 בחודש) עם עיקר הפרטים על הסיכום בצ'קרס יום קודם לכן: ישראל תהיה העילה להתערבות האנגלו־צרפתית. פרס חשש כי "בזעמו יסתלק בן־גוריון מכל העניין מבלי לבדוק את סיכוייו כהלכה". כמו ברגעי שפל קודמים בדרך אל המלחמה, זקוק היה פרס לדיין כדי להציל את תוכנית המלחמה המשותפת שלהם. הרמטכ"ל היה באותו בוקר כפיקוד דרום. שם אושרה "פקודת קדש 1 הסופית" שדיין החל לגלגלה בראשית החודש. בשיחה טלפונית שבה התפקו השניים ברמזים, מסיבות של ביטחון קשר, גובשה הדרך שבה יובא המברק לידיעתו של בן־גוריון. פרס הצמיד פתק למברק מנחמיאס ועלה לירושלים אל לשכת ראש הממשלה. בפתק כתב פרס:

"בשיחה טלפונית שנעשתה בהכרח ברמזים ביקש הרמטכ"ל למסור לך: א. אין הוא נוטה להפריז בסכנה האווירית המצרית, וסבור שבליית־ברירה נוכל לטפל בה בעצמנו. ברם, נראה לו שיש לבקש מהצרפתים שתופעת שלהם מיד בהתחלה בהשמדת האווירייה המצרית, בין אם על־ידי מטוסים ובין אם על־ידי טייסים.

"ב. הוא אינו שולל האפשרות התרשה וישראל כעילת התערבות לבריטניה ולצרפת] (אם כי איני בטוח שהוא הבין אותה במלואה בגלל אמצעי הקשר) אך לדעתו יש לברר מיד השאלות הבאות: מתי יתערבו [הכוחות האנגלו־צרפתיים]. היכן יתערבו. איך יתערבו. אם תהיה מובטחת התערבותם כעבור 24 שעות מהתחלת הפעולה בשטח מצרים, הוא רואה בזה מעלה גדולה".

"על אף הניסיון לרכך את ההצעה הצרפתית ולרמוז כי גם אם תרחש אותה ישראל אפשר לפעול לבד, היתה תגובתו של בן־גוריון נזעמת. פרס כתב: "הוא [בן־גוריון] ראה בהצעה את מיטב הצביעות הבריטית... הרצון להרע לישראל ביצבץ מתוכה יותר מהכוונות השלטית לחסל הדיקטטורה במצרים".

תגובתו של דיין למשמע ספקותיו של בן־גוריון היתה אופיינית ליחסיו עימו. הרמטכ"ל, על־פי עדותו, פנה אל ראש הממשלה ושר הביטחון כמעט בנזיפה: "ביקשתי ממנו נמרצות שלא לעשות זאת (להציג ספקותיו לצרפתים)... בקלות אפשר עכשיו לכבות את האש הדלה של נכונות ממשלת צרפת למערכה צבאית נגד נאצר; אך להצית אש כזו מחדש – אי־אפשר"

באותו ערב עם שובו מפיקוד הדרום נפגש דיין עם פרס כדי לדון בהצעת העילה "בטרם יוכלו... לקבוע עמדתם אותה יטיפו אחר־כך לזקן". השניים סיכמו כי יש להטיל על נחמיאס לבדוק בפאריס את הנקודות הבאות שיעורן, קרוב לוודאי, לשכנע את בן־גוריון:

א. כל המהלך צריך להתחתם בצורה רשמית ומחייבת במגע ישיר בין שלוש השותפות. המגע יכול להיות גם תשאי "ובעל אופי של אינטריגה מבויימת שתופיע כלפי חוץ אחרת".

ב. על בריטניה להכיר בעיקרון כי ישראל תהיה חפשית לגמול לירדן במלחמה בהגע שמדינה זו תתקוף את ישראל או אפילו תמרידה שעה שזו תהיה עסוקה במלחמה במצרים. על ישראל להיות בטוחה כי המטרה האמיתית של בריטניה היא סילוקו של נאצר וחיסול הצבא המצרי – ושלא יפנו לפתע נגד ישראל או ילחצו עליה בניגוד למוסכם.

ג. "יש להבטיח מראש הסכמת הצדדים לחלוקת פירות הנצחון – ישראל תעמוד על סיפוח שטחים עד קו רפיח־אבו עגילה־א־טור ואולי גם עד לתעלה".

השניים קלעו לבעיות שהטרידו את ראש הממשלה. עוד פרס ודיין משוחחים "עיכל" בן־גוריון את מברקו של נחמיאס. הוא הורה לפרס להבריק לנחמיאס: "אנו מוכנים לשתוף־פעולה עם צרפת ואנגליה... מוכנים לעיין גם בתוכנית פעולה משותפת עם צרפת לבדה בתנאי שאנגליה לא תפריע. לא נראית לנו ההצעה שצרפת ואנגליה יבואו להפריד בין שני הצדדים".

בן־גוריון הסכים בשלב זה למסגרת, עדיין לא לתוכן. משנודע כעבור שעה קלה כי מתקיימת פגישה בפאריס בין ראשי הממשלה של צרפת ובריטניה שלח בן־גוריון לנחמיאס מברק נוסף (דרך פרס): "בקשר לבואם של נציגי אנגליה וצרפת לפאריס עליך להתקשר מיד עם הצרפתים ולשאול אותם אם כא בחשבון לעשות את הפגישה למשולשת. נציגי ישראל מוכנים לבוא מיד תוך שמירה מוחלטת על סודיות. דרגת נציגי ישראל תהיה באותה רמה של נציגי אנגליה וצרפת (והיינו, הוא עצמו מוכן לבוא). עליך לעשות מאמץ עליון כדי להתקשר עמם מיד ולהבריק מיד תשובה הביתה". לפי דיין: "שמעון פרס נשם לרווחה. הדלת נשארה פתוחה. שביבי התקווה עוד דולקים: יש להפיח בהם להבות". ■

דו"ר מוטי גולני הוא מרצה בחוג ללימודי ארץ־ישראל באוניברסיטת חיפה. מאמר זה הוא חלק ממאמר גדול יותר שמתפרסם בכתב העת "עיונים בתקומת ישראל", כרך 4, תשנ"ד, בהוצאת המרכז למורשת בן־גוריון ומתפרסם כאן באדיבות מערכת "עיונים".

דני קרמן*

מגילת העצמאות במולטי־מדיה

היום אף אחד לא רוצה, ובצדק, לקרוא טקסטים ארוכים. למעשה, אתה הקורא כבר התחלת להשתעמם כשהגעת למלה טקסטים.
מגילת העצמאות, שהיא כשלעצמה מגילה מרתקת, מלאת עניין ופואנטות לא זוכה לקוראים רבים בגלל גודש הטקסט.
דני קרמן הכין לקוראים תוכנית מולטי־מדיה אודיאו־ויזואלית וגורם על־ידי כך ללא ספק שהמגילה החשובה הזאת הופכת "ידידותית" יותר למתבונן.
היכונו אם־כן לקריאת המגילה בנוסח יהדות מולטי־מדיה.
חג שמח!

בארץ־ישראל קם העם היהודי, בה עוצבה דמותו הרוחנית, הדתית והמדינית, בה חי חיי קוממיות ממלכתית, בה יצר נכסי תרבות לאומיים וכלל־אנושיים והוריש לעולם כולו את ספר הספרים הנצחי.

לאחר שהוגלה העם מארצו בכוח הזרוע שמר לה אמונים בכל ארצות פזוריו, ולא חדל מתפילה ומתקווה לשוב לארצו ולחדש בתוכה את חירותו המדינית.

מתוך קשר היסטורי ומסורתי זה חתרו היהודים בכל דור לשוב ולהאחז במולדתם העתיקה; ובדורות האחרונים שבו לארצם בהמונים, וחלוצים, מעפילים ומגינים הפריחו נשמות, החיו שפתם העברית, בנו כפרים וערים, והקימו ישוב גדל והולך השליט על משקו ותרבותו, שוחר שלום ומגן על עצמו, מביא ברכת הקידמה לכל תושבי הארץ ונושא נפשו לעצמאות ממלכתית.

בשנת תרנ"ז (1897) נתכנס הקונגרס הציוני לקול קריאתו של הוגה חזון המדינה היהודית תיאודור הרצל והכריז על זכות העם היהודי לתקומה לאומית בארצו.

זכות זו הוכרה בהצהרת בלפור מיום ב' בנובמבר 1917 ואושרה במנדט מטעם חבר הלאומים, אשר נתן במיוחד תוקף בין־לאומי לקשר ההיסטורי שבין העם היהודי לבין ארץ־ישראל ולזכות העם היהודי להקים מחדש את ביתו הלאומי.

השואה שנתחוללה על עם ישראל בזמן האחרון, בה הוכרעו לטבח מיליונים יהודים באירופה, הוכיחה מחדש בעליל את ההכרח בפתרון בעיית העם היהודי מחוסר המולדת והעצמאות על־ידי חידוש המדינה היהודית בארץ־ישראל, אשר תפתח לרווחה את שערי המולדת לכל יהודי ותעניק לעם היהודי מעמד של אומה שוות־זכויות בתוך משפחת העמים.

שארית הפליטה שניצלה מהטבח הנאצי האיום באירופה ויהודי ארצות אחרות לא חדלו להעפיל לארץ־ישראל, על אף כל קושי, מניעה וסכנה, ולא פסקו לתבוע את זכותם לחיי כבוד, חירות ועמל־ישרים במולדת עמם.

במלחמת העולם השניה תרם הישוב העברי בארץ את מלוא חלקו למאבק האומות השוחרות חירות ושלום נגד כוחות הרשע הנאצי, ובדם חייליו ובמאמצו המלחמתי קנה לו את הזכות להמנות עם העמים מייסדי ברית האומות המאוחדות.

ב־29 בנובמבר 1947 קיבלה עצרת האומות המאוחדות החלטה המחייבת הקמת מדינה יהודית בארץ־ישראל; העצרת תבעה מאת תושבי ארץ־ישראל לאחוז בעצמם בכל הצעדים הנדרשים מצדם הם לביצוע ההחלטה. הכרה זו של האומות המאוחדות בזכות העם היהודי להקים את מדינתו אינה ניתנת להפקעה.

זוהי זכותו הטבעית של העם היהודי להיות ככל עם ועם עומד ברשות עצמו במדינתו הריבונית.

לפיכך נתכנסנו, אנו חברי מועצת העם, נציגי הישוב העברי והתנועה הציונית, ביום סיום המנדט הבריטי על ארץ־ישראל, ובתוקף זכותנו הטבעית וההיסטורית ועל יסוד החלטת עצרת האומות המאוחדות אנו מכריזים בזאת על הקמת מדינה יהודית בארץ ישראל, היא מדינת ישראל.

אנו קובעים שהחל מרגע סיום המנדט, הלילה, אור ליום שבת ו' אייר תש"ח, 15 במאי 1948, ועד להקמת השלטונות הנבחרים והסדירים של המדינה בהתאם לחוקה שתיקבע על־ידי האספה המכוננת הנבחרת לא יאוחר מ־1 באוקטובר 1948 – תפעל מועצת העם כמועצת מדינה זמנית, ומוסד הביצוע שלה, מנהלת־העם, יהווה את הממשלה הזמנית של המדינה היהודית, אשר תיקרא בשם ישראל.

מדינת ישראל תהא פתוחה לעליה יהודית ולקיבוץ גלויות; תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה; תהא מושתתה על יסודות החירות, הצדק והשלום לאור חזונם של נביאי ישראל; תקיים שויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין; תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות; תשמור על המקומות הקדושים של כל הדתות; ותהיה נאמנה לעקרונותיה של מגילת האומות המאוחדות.

מדינת ישראל תהא מוכנה לשתף פעולה עם המוסדות והנציגים של האומות המאוחדות בהגשמת החלטת העצרת מיום 29 בנובמבר 1947 ותפעל להקמת האחדות הכלכלית של ארץ־ישראל בשלמותה.

אנו קוראים לאומות המאוחדות לתת יד לעם היהודי בבנין מדינתו ולקבל את מדינת ישראל לתוך משפחת העמים.

אנו קוראים – גם בתוך התקפת־הדמים הנערכת עלינו זה חדשים – לבני העם הערבי תושבי מדינת ישראל לשמור על השלום וליטול חלקם בבנין המדינה על יסוד אזרחות מלאה ושוה ועל יסוד נציגות מתאימה בכל מוסדותיה, הזמניים והקבועים.

אנו מושיטים יד שלום ושכנות טובה לכל המדינות השכנות ועמיהן, וקוראים להם לשיתוף פעולה ועזרה הדדית עם העם העברי העצמאי בארצו. מדינת ישראל מוכנה לתרום חלקה במאמץ משותף לקידמת המזרח התיכון כולו.

אנו קוראים אל העם היהודי בכל התפוצות להתלכד סביב הישוב בעליה ובבנין ולעמוד לימינו במערכה הגדולה על הגשמת שאיפת הדורות לגאולת ישראל.

מתוך בטחון בצור ישראל הננו חותמים בחתימת ידינו לעדות על הכרזה זו, במושב מועצת המדינה הזמנית, על אדמת המולדת, בעיר תל־אביב, היום הזה, ערב שבת, ה' אייר תש"ח, 14 במאי 1948.

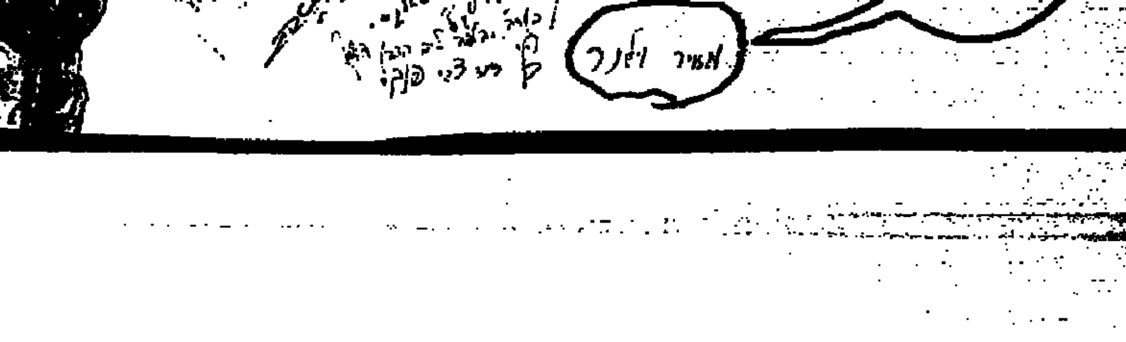

طبق الأصل

דיוקן האוייב בספרות דוקומנטארית מתש"ח

גיורא סגל

אין להניח שנורמות ההתנהגות המקובלות דורשות מלוחמים ומפקדים לגלות יחס אנושי מרבי כלפי האויב הניצב מולם בשדה הקרב. נורמות ההתנהגות בעת מלחמה שונות לחלוטין מהנורמות השוררות בחיי היומיום. גרימת מוות בכל דרך אפשרית, תוגדר במערכת החיים האזרחית כפשע שדינו מאסר, ואילו בשדה הקרב, תהיה ראויה לפעמים לצל"ש. על נורמות ההתנהגות והחשיבה מופקדת בדרך כלל המערכת החינוכית, אך בימות מלחמה מופקדת על כך, גם מערכת ההסברה והתעמולה שמטרתה לעודד ולחזק את רוח הלוחמים.

למערכת ההסברה והתעמולה הצבאית במלחמת העצמאות ניתן ביטוי בעיקר ב"דפים הקרביים" שהוצאו מדי פעם ביחידות הלוחמות, ולפי עדויות העולות מחלק מן הספרים, היא היתה אחראית, יותר מכל גורם אחר, לדה־הומניזציה של האויב. הרעיונות המובעים במאמר זה מתבססים על מספר ספרים שנכתבו תוך כדי מלחמת העצמאות, ומיד לאחריה, ומטרתו היא לבדוק את הדרכים השונות בהן מעוצבת דמותו של האוייב בספרות הדוקומנטרית של מלחמת העצמאות מ־1948.

בחלק מהספרים מעוצב האויב כנטול דמות אנושית, הן כפרט והן כקולקטיב. עיצוב מסוג זה אופייני בספרו של משה שמיר "פורצי דרך ירושלים". אצל יוצרים אחרים, נעשה הדבר בהתאמה לסטריאוטיפים מוכרים של עיצוב הזר והאוייב, בחלקם מגוחכים ומלעיגים, כמו בספרו של עמוס אילון "ירושלים לא נפלה".

במאמר זה, שהוא חלק ממחקר מקיף בנושא, נעסוק בשלושה ספרים, אשר גישתם מעמיקה ורצינית יותר, ומלמדת הן על התמודדות מחבריהם עם הבעייה והן על התמורות שחלו בגישתם עקב שינויי הזמן או הנסיבות. כוונתי לשני ספריו של אורי אבנרי "בשדות פלשת" ו"הצד השני של המטבע" ובספרו של דן הורוביץ "שנה בסוגריים".

הסברה והתעמולה הצבאית, שגייסה לשורותיה כותבים מוכשרים, אחראית יותר מכל לנסיון הכרוך בהקצנת יחס הלוחמים אל האוייב. אחד משיאי הדה־הומניזציה של האוייב, מצא ביטוי בדף הקרבי הראשון שהתפרסם בין חיילי גבעתי בשלהי הקרבות על נגבה. (כידוע, נכתב הדף הקרבי הזה על־ידי המשורר הפרטיזן אבא קובנר, ששימש כקצין התרבות של החטיבה. ייתכן שיש מקום לדיון נפרד בשאלה אם לעובדה שהוא נכתב על־ידי ניצול שואה שאך הגיע מן התופת הנאצית, היתה השפעה על לשונו וניסוחיו, אולם לא זה הנושא של דיוננו). דף קרבי זה, המובא בספרו של אבנרי ולא בכדי, הנושא את הכותרת "כלבי אנגלו־פארוק לרגלינו" פותח בהגדרת חיילי האוייב ככלבים מתעקים אשר מנפצים את ראשיהם על חומת המגן. להלן הוא ממשיך בתיאור חללי האוייב הנופלים: "ולפתע היתה רכה האדמה – גופות, עשרות גופות" (עמ' 164). התיאור מעורר סלידה, קיימת בו כמעט התענגות סאדיסטית על 'רכותה' של האדמה הנובעת מרכות גופות המתים השרועים עליה, גיא הריגה מרופד במתים. הדף הקרבי פונה אל נהג הג'יפ (כזכור, אבנרי השתייך ליחידה המפורסמת "שועלי שמשון") וקורא בפאתוס: "בני אדם תחת גלגליה רֻצַּע זָבֵר את נגבה, את בית דרס – וידהרו אל ותיעה כניט כלבי רצח – ריגם דמם" (עמ' 164).

למרות, שכאמור אין לשפוט את ההתנהגות במלחמה על פי נורמות של חיים נורמליים, קיים בכל זאת גבול דק ועדין בין עידודו של לוחם לאמץ לב והקרבה, לבין הפיכתו לבלתי־אנושי ואולי אף לפושע בעת שממליצים לו לדרוס למוות פצועי אויב השוכבים על האדמה. הדף הקרבי אף מעודד את החיילים באמירות מסוג: "כבל שתטיבו לדרוס כלבי רמים, כן תעמיק לאהוב את היפה, את הטוב, את החרות...כי בנחל נצעד. בנחל דמם של פולשים" (עמ' 164). ברור, כי המשורר האחראי לדף הקרבי גייס כאן את כל עוצמתו המטאפורית כדי לבטא את הקשר המדהים והבלתי־אפשרי מבחינה רציונלית, בין אהבת הטוב והיפה לבין ההתענגות על הצעידה בנחלי דם, ושוב עושה אבנרי בהביאו את הדברים בשם אומרם.

מספרו של אבנרי ניתן לראות, כי לדף הקרבי היתה השפעה רבה על הלוחמים והוא אף יצר סוף בתחומי התנהגות אחרים. סוף זה מתבטא, למשל, בפעילות היומיומית האקראית כאשר אבנרי מספר, כי נכנס לסעוד ארוחת צהריים בחדר האוכל בבסיס, שסוף דם פצועים שפינה בקרב, ואינו רואה בכך התנהגות חריגה, כנראה בהשפעת אותו "נחל דם", שיש לצעוד בו. הדף הקרבי הוא מסמך היסטורי שיש לו משקל רב וחלק נכבד בדוקומנטציה של קרבות נגבה, אך יחד עם זאת, מעצם הכללתו בספר, אנו למדים על תפיסת המציאות שניסו לעצב בו ועל מידת ההשפעה שהיתה לו. על השפעת דף הקרבי, שפורסם בין הלוחמים בעצם ימי הקרבות על נגבה, אומר אבנרי: "השפעת גומלין מיוחדת במינה היתה בין הדף ובין החטיבה. היה זה כאילו הדף אותו אדם בעל העיניים העצובות (רמז לעיניו של אבא קובנר – ג.ס.) למִקְלָט שקלט את רוח החטיבה כולה, שהאזין להלם לבה וביטא את רגשותיה הסתומים במלים נהדרות ומהדהדות במרחב" (עמ' 158). במקום אחר מתאר אבנרי את האקסטזה אליה הוא מגיע בעת קרב: "אני שוכח את העולם שמסביבי. אני יורה, יורה ויורה ויורה. הרגשה נהדרת שאין דומה לה... מסביב רוקד הגיהנום" (עמ' 160).

באופן כללי, ניתן לומר כי "בשדות פלשת" נמנע מסיבות ידועות (כתיבתו בעצם ימי המלחמה והרצון שלא לפגוע בתדמית הלוחם הישראלי) מלהיכנס לדיון מעמיק בבעיית הדה־הומניזציה של האוייב או מתיאורים של התאכזרות כלפיו. באותה מידה מנסה הספר להימנע גם מתיאורים קשים של פצועים והרוגים מקרב הצבא הישראלי, או מתיאורים העוסקים בהתאכזרות האוייב כלפי חיילינו. מלבד רמזים קטנים לאותן התאכזרויות בשני הצדדים, ניתן להגדיר את הספר כמתון באופן יחסי, בעיקר בהשוואה לספרו השני.

עם זאת עולה כבר בספר זה הקשר בין העיצוב הדמוני של האויב לבין עיצוב דמות האשה. אחד מפרקי המשנה בו, עוסק בנושא היחסים עם בנות המין השני ושמו "בנות". הפרק עוסק בהגיגיו של אבנרי על אודות סוגי הנערות הקיימות, טיב הקשרים עימן, סוגי חיילים והקשרים שהם יוצרים עם בנות זוגן. גם סוגייה זו, שבספר זה אך נרמזת בדרך הבדיחה והאנקדוטה ("בתורה בחוץ – לא תבין אף פעם מה התפקיד שהיא ממלאה בחיי החייל הנמצא בפנים" עמ' 36) מטופלת בדרך שונה לחלוטין בספרו השני.

אם בספרו הראשון של אבנרי "בשדות פלשת", היה נסיון לערון או להתעלם מחלק מהתופעות השליליות שבמלחמה – ביזה, לקיחת שלל בכפרים שנכבשו, עינויי ורצח של שבויים – הרי ש"בצד השני של המטבע" מתועדות תופעות מסוג זה ללא כחל וסרק. אחד הפרקים בספר מתאר את כיבוש הכפר הערבי סוכריר, אשר תושביו הביעו נכונות להיכנע. הכפר נכבש גם לאחר שהמוכתר הציג את הצהרת הכניעה ואת נכונות כפרו לשיתוף פעולה עם הצבא הישראלי.

מעבר לנושא הביזה בכפר, מודגש כאן תחום נוסף – היחס שהופגן בשיחתם ובשירתם של הלוחמים בטרום־קרב כלפי נערות היהודיות בכלל, מופגן עתה כלפי הכפריות הערביות. לגבי הנערות היהודיות שרו הלוחמים שיר חיילים שמילותיה: "אם כל הבתולות תהיינה בקבוקים / או כל הבחורים יהיו פקקים", ולגבי נשות הכפר הערביות מספר אחד הלוחמים: "אני ראיתי רואלה אחת, אחת עגולה עם עיניים שחורות ורציתי להוציא אותה החוצה..." (עמ' 49). את הלגיטימיות לאונס הערביה מסביר החייל בצורה ההגיונית הבאה: אם מותר להרוג, מותר גם לאנוס. יש כנראה קו ברור המוביל מן ההרג אל האונס, ומן האונס אל ההתייחסות הברוטאלית אל האשה: מי ששר: "סותמים, סותמים, סותמים / ימים וגם לילות" לגבי נשים מבנות עמו, יתייחס באופן דומה, ואולי אף גרוע יותר, לבנות עם נכבש.

הדה־הומניזציה של האויב והעוולות הכרוכות במלחמה מופיעות גם במקרה אחר לחלוטין הקשור באותם שלושה שבויים שנתפסו בסוכריר. עליהם כותב אבנרי: "מה קרה לשלושה? שכחתי את כל העניין מזמן. מה קרה להם? האם שוחררו? האם חזרו לסוכריר?... כל זה אינו חשוב, שהרי סוכריר עצמה איננה עוד. תושביה גורשו עוד לפני הפלישה המצרית...עברתי בכפר וכבר ראיתי בו תושבים חדשים שדיברו בשפה סלאבית מוזרה. כפר נטוש. אחד מרבים" (עמ' 53). כידוע, פרץ הוויכוח על פליטי 1948, רק בשנים האחרונות עם עבודותיהם של 'ההיסטוריונים החדשים', עד אז היה זה ויכוח שהחברה הישראלית השתדלה להימנע ממנו שנים רבות. מכאן ניתן להבין איזו עוצמה נושאת בתוכה אמירה זו של אבנרי משנת 1950, על גירוש הכפריים מאדמתם ויישוב אנשים דוברי שפות סלביות במקומם.

במקום אחר בספר, כבר לא עולה השאלה מה אירע

יציאת המצרים מכיס פאלוג'ה. צולם בידי מחלקת התיעוד של האו"ם

"נסתלק המושג 'אויב' והופיעו אחמד ומחמד, מאהר ופאדל" – כותב בספרו "שנה בסוגריים" דן הורוביץ, על תקופת השבי בירדן של לוחמי גוש עציון בתש"ח □ תפיסה אנושית זו של הצדדים הלוחמים לא היתה אופיינית לשלבים הראשונים של המלחמה □ בעיצומם של הקרבות עוצב האויב הערבי באורח בלתי־הומאני לחלוטין, בעיקר באמצעות הדף הקרבי המפורסם, שעל השפעתו מעיד אורי אבנרי בספרו "בשדות פלשת" □ מחיר ההתבהמות של האדם במלחמה מתואר בספרו השני מאותה תקופה "הצד השני של המטבע" □ על דרכי עיצוב האויב בספרות הדוקומנטארית של מלחמת העצמאות.

לפלחים שנתפסו שבויים, אלא מספר את אשר אירע להם בפועל באזור הכפר אל־דאבה שליד בית ג'וברין. אבנרי מתאר שני פלחים אשר באו לאסוף דורה משדותיהם. השניים נתפסים ומתחננים על חייהם: "דחילכם, ודחיל רבכום מא בידנא נמותו... (ואז) קבאב מאון את הרובה... אנו שומעים מאחורינו שתי יריות" (עמ' 176). מספר דקות מאוחר יותר נתפס עוד כפרי, הפעם זה כפרי רגוע שנמנע מלהתחנן על חייו. החיילים מתווכחים ביניהם מי יפול הכבוד והזכות להרוג אותו, ובסופו של דבר יורה בו צוציק שתי יריות. הערבי עדיין מתנועע: "קבאב מצמיד את לוע רובהו אל ראשו של הפצוע ולוחץ על ההדק. הגולגלת נפתחת ומשהו לבן נשפך מתוכה ארצה" (עמ' 178). התיאור הפלסטי נמסר כאן בציטוט ישיר כדי לנסות ולהוכיח עד כמה משתנה יחס הלוחמים לחיי אדם, ולאיזו חייתיות עלולה המלחמה להביא את האדם. אין מדובר בתקרית בשדה הקרב, ולא באיבוד עשתונות בלהט מלחמה. מדובר ברצח אדיש של מי שחייו אינם נחשבים עוד, של מי שאינו עוד בחזקת אדם. מפתיעה שאלתו של אבנרי בסיום הפרשה, שאלה שנשאלת בקור רוח רב, ועניינה מדוע אין הוא יכול להתרגל למחזות מסוג זה. אבנרי אינו זועק, אינו מתפלץ. הוא מסתפק בהצגת שאלה תיאורטית כביכול. אין כאן נסיון להעלות שאלה מוסרית, אלא זו יותר שאלה אסתטית־פסיכולוגית. עניין זה ראוי להדגשה דווקא בגלל העובדה שאבנרי היה למרות הכל המחבר היחיד שהעז בגלל להביא בספריו תיעוד מסוג זה. עם זאת, נמנע בדרך כלל אבנרי מלצייר את עצמו כאדם בעל מוסר יוצא דופן בקרב הלוחמים, או כמי שמפקפק על המוסר ביחידת הלוחמים.

כאמור, הדה־הומניזציה של האויב פולשת בסופו של דבר גם לתחום היחסים עם בני עמך שלך. על ביטויי תאוות ההרג שמביע במקרה מסויים אחד מלוחמי הפלמ"ח כלפי אנשי האצ"ל, מגיב אבנרי בכאב: "להרוג – הפתרון לכל. כשאתה מתרגל למחשבה שמותר לך להרוג למען המולדת, אין לך גבול. אתה מתחיל בהריגת ערבים – 'האוייבים, פראי המדבר, המסתננים, אנשי הכנופיות, נחותי הדרגה', ואז קשה לך לתפוס מדוע אסור להרוג יהודים המזיקים לדעתך למולדת. הסוף הוא שאתה מוכן להרוג כל אדם שאינו מסכים לדעתך" (עמ' 86).

אבנרי מתייחס כאן לתופעות של שימוש בטרמינולוגיה מסויימת כחלק מביצוע דה־הומניזציה ודה־לגיטימיזציה של היריב הפוליטי (שהובילה לפני מספר שנים לרצח אמיל גרינצוויג, איש 'שלום עכשיו').

כאמור, אבנרי חושף בתיאורי כיבוש הכפרים את מעשי הביזה שמבצעים הלוחמים בלא להצניע שום פרט. אף שהוא עצמו משתתף בכך, הרי בניגוד לאחרים, הוא מעיד על מוסר כליות שהוא חש. כאשר הוא פורץ לאחד הבתים במטרה לשלול שלל, הוא נוטל לידו את תמונת בעל הבית אותו הוא בוזז, ומנהל עימו שיחה דמיונית שיש בה צער, הצטדקות ובקשת סליחה. תחילה הוא מתרץ בפני תמונת בעל הבית את מעשיו, באומרו שלקיחת ביזה היא תופעה רווחת בכל הצבאות ובכל הזמנים. אחר־כך הוא שואל את בעל הבית שאלה רטורית – כיצד היה נוהג הוא אם המצב היה הפוך, לבסוף הוא חדל מהצטדקותו ואומר: "אין לי כל איבה אליך...לא היה איכפת לי שבאחד הימים ישא בני את בתך לאשה...אני מאחל לך שתצליח, ושבתך לא תגווע ברעב ולא תאלץ להיות זונה כדי לפרנס אותך. אם תגווע – תזכור שלא רציתי בזאת ושאינני אשם. כלומר, ייתכן כי יש לי חלק באשמה, אך לא מרעת. באמת..." (עמ' 102).

התדיינות זו עם עצמו מסתיימת בלעג מר, אבנרי מגדיר את עצמו ואת חבריו 'כרוצחים סנטימנטליים' המסגלים לעצמם אידאולוגיה המצדיקה רצח במצפון שקט. בספר זה מרבה אבנרי להבליט תופעות וביטויים של התאכזרות ואיבוד צלם האדם. ההראיות אשר הובלטו במקומות רבים ב"בשדות פלשת", מקבלת כאן תפנית, ואותם לוחמים אשר שפכו את דמם בקרבות עזים מתגלים לפתע כבעלי נטיות אכזריות המתעללים ללא הצדקה במאהלי בדווים לתוכם הם יורים כמה צרורות ללא סיבה, או בידי חסר פשר באחוריו של ילד ערבי בן תשע. יריות בחפים מפשע מעוצבים כמעשי משובה, אך כמו במקרה פציעתו של אותו רועה בן תשע מתברר שהדבר אינו בה משעשע. הפציעה אמנם אינה קשה, החובש מעיד כי ניתוח קל להוצאת הקליע אף עשוי היה למנוע זיהום ולהציל את חייו, אך אבנרי שואל את עצמו מי בדיוק יכול לנתח בכפר את אותו ילד ערבי, ובאישורו של החובש הוא מגיע למסקנה כי הנער שעדיין רץ ונמלט מהמקום, הוא בחזקת מת בגלל חוסר הטיפול לקבלת טיפול: "נוער, הילד רץ ואינו יודע כלל שלהלכה כבר מת" (עמ' 106). בהמשך אותו אירוע נתקלים הלוחמים בעדר פרות אותו הם מייעדים למכירה כדי לקנות משקפי אבק בכסף שיקבלו בתמורה. את בעל העדר הערבי הם מנסים להבריח ביריות מן המקום וכשהדבר אינו עולה יפה, הם מוסרים אותו לידי אנשי הפלמ"ח המעלים אותו על ג'יפ ונוסעים מהמקום תוך כדי הבטחה: "תיתנו אותו לנו, ואנחנו כבר נטפל בו" (עמ' 109).

אם עובדת הריגתו של הפלח נמסרת כאן במרומז, הרי שמאוחר יותר מגיע תיאור האכזריות של החיילים הכובשים לשיא שיש ביכולתו להדהים גם את הקורא אשר חונך על היסטוריה שונה ועל דמות חייל עברי אחר. המדובר באירוע בעת כיבוש הכפר אל־דאבה. פלוגת ג'יפים תוקפת את הכפר תוך ירי מקלעים כבד אשר מבריח את הפלחים מהמקום עוד לפני הגיע הלוחמים אל הכפר. בכפר נמצאים פרימוסים ופתמים עשנים המעידים על ארוחת צהרים שנפסקה באמצעה, וכן נותרה בו אשה זקנה בת שמונים אשר כוחה לא עמד לה להימלט עם שאר הכפריים. נתצ'ה, אחד הלוחמים, שבחייו האזרחיים נחשב ל"אינטליגנט" ובעל משרד, נעצר ליד הזקנה ודורש ממנה את כספה. הזקנה מתחננת בבכי על חייה וטוענת שאין בידיה כל כסף. " פיו פין, קרא נתצ'ה בכעס וירה ארבעה כדורים לתוכה" (עמ' 165). אבנרי אף מציין כי לכאורה לא ניתן לכעוס על נתצ'ה הנתקף בתאוות רצח בלתי נשלטת, כי יש בו צדדים חיוביים: לעולם לא ישאיר פצוע בשדה. תוך כדי ויכוח על מעשהו זה של נצוה (לא ויכוח מוסרי אלא להיפך – ויכוח מי מסוגל לרצוח ערבים רבים יותר בדם קר) מתגלות עלילות נוספות עליהן מספר בחור בשם קאבאב. לדבריו, בכיבוש הכפר אבו־שושאק, נצטוו החיילים לחסל את כל הגברים מגיל חמש־עשרה ועד חמישים. אחת הנערות, בת חמש־עשרה, התחננה על חיי אביה אשר אותו מסר נתצ'ה לידי חברו ואז חזר אל הנערה. "היא היתה מלוכלכת נורא, אבל היה לה גוף נהדר, לגמרי מפותח, כמו אצל אשה. הבל שהייתי צריך להרוג אותה אחר־כך" (עמ' 166).

תהליך ההתבהמות שעשוי לעבור לוחם בקרב, במגע עם אוכלוסיה נכבשת, משפיע גם על תחומי חייו האחרים. לא רק ביחסו לנשים, אלא גם ביחס לעצמו. ישנן דוגמאות לא מעטות שיחס החייל לעצמו ולהופעתו החיצונית, השתבש במהלך המלחמה ובשל החשיפה המתמדת לזוועות. אבנרי מתאר את עליבותם של הלוחמים המוצאת ביטוי בצורתם החיצונית ובהתנהגותם במסגרות האישיות. כאילו הוא רומז שהאנטי־הומאניזם כלפי הזולת מעוות גם את דמות המענה. הוא מתאר את הלוחמים השוכבים בשוחות ולועג למחלקה המפורסמת בתהילתה בעורף: "לא, ברגע זה אינם דומים לגיבורים. כך לא ראה אותם העורף. אנשים עלובים ישנים כאן, ישנים ונוחרים, מתהפכים מצד אל צד...בגדים מלוכלכים ומסריחים" (עמ' 114). לכאורה התיאור אובייקטיבי, מציאותי ואמין. הבעיה מתעוררת כאשר משווים תיאור מעליב זה של דמות הלוחם עם הטיפוס המעוצב ב"בשדות פלשת". אבנרי גם אינו חוסך מאיתנו את תיאור הנפגעים בקרבות ומדגיש דווקא אלמנטים נטורליסטים בתיאור הנפגעים וגופותיהם המרוסקות: "ערימות־ערימות של בשר שותת דם־מעוכי פנים, שבורי עצמות, חתוכי אצבעות, קרועי אוזניים: מטען אחרי מטען, כל פעם שישה או שמונה גופות נאנחים, בוכים צועקים ומתרישים" (עמ' 115). בדרך זו הוא עשוי לנפץ את ההירואיזם העוטף את המלחמה ואולי אף להעביר מסר של פאציפיזם. כמה קרוב איבוד צלם האדם באופן מטאפורי לאיבוד צלם האדם שגופו רוסק כפגז!

אחד הסיפורים הראשונים בו בוחר אבנרי לפתוח את "הצד השני של המטבע" הוא סיפורו של סאנשו ידידו לאוהל, החוזר מדוכא מחופשה. סאנשו יצא לחופשה בעיר ושם פגש אשה נאה מאוד אשר לאחר צפייה בסרט אף הזמין אל ביתה. לאחר שהשניים שוכבים, מביעה האשה את תקוותה ובטחונה בסופה המהיר של המלחמה. לשאלתו של סאנשו מהיכן היא שואבת את בטחונה זה, עונה האשה כי כך סיפר לה בעלה המשרת בחו"ש. הזוועה בסיטואציה זו מתבררת כאשר נודע לסאנשו ששם בעלה הוא רשקה, המפקד שלו, אשר נפל בקרב מספר ימים לפני כן – עובדה שטרם נודעה לאשתו. מה הסיבה שאבנרי בוחר לפתוח את ספרו דווקא בתיאור מפלצתי זה? אמנם בספר "בשדות פלשת" היו רמזים לעניינים דומים, אולם רק כאן מוגש הסיפור בשיא חריפותו ובהקשר קשה מכל: אשה בוגדת בבעלה שנהרג בפעולה קרבית ובעיניה נחשב עדיין לחי: "אני מכבה את המנורה...אני חושב על רשקה המכרסם כשהוא זוחל תחת מטר הכדורים אל המשוריין הבוער, המפוצעים צועקים ומיללים, ופתאום ניתז מפניו של רשקה חוטמו,ולסתו מתרסקת, ופרצופו נעשה בליל של בשר ודם, והבנזין נשפך על הכביש הבוער..." (עמ' 23). אין בספר זה מין הקשור בחדווה ובתענוג אמיתי. קיים כאן מין מר ותו לא. בעוד שב"בשדות פלשת" מעוצבים החיילים כתאבי מין ונשים, הרי שכאן מודה אבנרי בכך שהקרבות הצליחו להחניק בקרבו את ההתלהבות המינית ואם קיים בו רצון לפגוש באשה הרי שהדבר נובע רק מתוך רצון להוכיח לעצמו שאבריו פועלים "במלוא יכולת התנועה והרגש" (עמ' 143).

באותה מידה שמדובר בגבר־מכונה, כך גם הנערות המעוצבות בספר פועלות מוכניות ומוכנות לשכב עם כל חייל מזדמן (לדרגה גבוהה, יתרון) ובכך גם הן מאבדות מאנושיותן. אבנרי אף מאשים את הנשים היולדות בשר תותחים ואינן מנצלות את כוחן כדי למנוע מלחמות. לדבריו, דווקא הן הנותנות תמיכה למפלגות מיליטריסטיות כי "הן אוהבות את הגברים. הן מעריצות את הכוח הגס בכל גילויו. מרבית הבוחרים שהעלו את היטלר לשלטון היו נשים. וכל קול של אשה גרם למותו של נער גרמני" (עמ' 180).

בהקדמה נאמר כי שני גורמים מעצבים את האדם – בזמן שלום אחראית לכך מערכת החינוך על כל מרכיביה, ובזמן מלחמה דואגת מערכת התעמולה הצבאית ליצירת נורמות קרב חדשות. אפשר שההתקפה החריפה ביותר על מערכת החינוך ב"הצד השני של המטבע" קשורה לדבריו של מר בן־יהודה, מי ששימש באותה עת כראש מחלקת החינוך ומחבר לקראת סוף הספר מספר פעמים. דבריו של בן־יהודה, הם הפן האידאולוגי שמביא, לדברי אבנרי, לכל אותן תופעות אנטי־הומאניות שמתוארות בספר. אבנרי מצטט מדבריו של ראש מחלקת החינוך באותה עת: "החינוך לצבא יהפך חלק בלתי נפרד של החינוך. כל ישראל חיילים – זו הסיסמה שצריכה לרשת את מקום השאיפה העתיקה שפעלה בלב עמנו במשך דורות, להיות כל ישראל כהנים" (עמ' 262). את דבריו אלה של ראש מחלקת החינוך, משווה אבנרי לציטוט מתוך 'מיין קאמפ' של היטלר ("החינוך במדינתנו חייב להיות הכנה לשירות צבאי...על הצבא לקבל לידיו צעירים שהם מוכנים בכל להיות חיילים... בנפשו של הילד הקטן ביותר חייבת להיוולד המשאלה הלוהטת: אלוהים אדירים ברך את נשקנו, ברך את מלחמתנו").

כאן למעשה מציג אבנרי בפעם ראשונה טיעון כמעט אידאולוגי לכך ש"כפגשנו את הפלח המדוד בשדה, התייחסו אליו כה רבים מאתנו כאל פרעוש או שרץ" (עמ' 263).

"שנה בסוגריים" הוא הספר המתאר את המגע המקיף ביותר בין הלוחם הישראלי לבין הלוחם הערבי. בספר מתואר מגע קרוב שנמשך כשנה, בין השבויים מגוש עציון לבין שוביהם במחנה השבויים במפרק שבירדן. בדרך כלל נמנע הספר מנסיון ליצור דמוניזציה של האויב למרות הזוויות הקשות של כניעה ונפילה בשבי. למרות האמור לעיל ישנן דוגמאות בודדות לנסיון כזה כשאחת מהן מופיעה באופן טבעי מיד לאחר נפילת הגוש וקבלת ההחלטה על הכניעה. בשעות ההמתנה למפגש עם אנשי הצלב האדום ואנשי הלגיון, מתאר המחבר את התקבצותם של הכפריים מסביב לרכבים: "ההמון מתקבץ הולך על הרכסים שמסביב, עשרות הדמויות השחורות שליד העץ נהפכות לקבוצות של מאות, המאות מתלכדים לגוש שחור של אלפי־אדם..." (עמ' 58). נראה שנעשה כאן נסיון להעצים את תחושת האיום על־ידי העיצוב הדמוני של הכפריים ההולכים ומתקבצים לגוש עצום ומבהיל. במקום אחר, לאחר שהכפריים נכנסים לרבדים הנטושים, הוא כותב: "לא נותרו בזכרוני אלא אלפי פרצופים כה קרובים וכה אימתניים עד לאיבוד האמונה בכל שאנושי הנהו, פיות צורחים, מיללים יליל זוועות, ורבבות כרזות העורים אל־על" (עמ' 65). כאן כבר מצהיר המחבר הצהרה מרחיקת לכת בדבר איבוד אמונו באנושי, הצהרה שלא תעמוד, כפי שניווכח, במבחן הזמן. יחד עם זאת מגלה המחבר נסיון לאובייקטיביות בציינו, כי מנהיגיו של ההמון הכפרי המשולהב מנסים להרגיעו מלפרוץ לתוך הקיבוץ ואפילו נאלצים לירות מעל לראשי האנשים. כאשר מגיעים אנשי משטרת בית לחם א המשק, הם מרגיעים את הלוחמים, לוחצים את ידי האנשים ומבטיחים, כי בעוד שעה קלה יבוא הלגיון ויקח אותם בשבי. "יחסם האנושי מפליא לאחר שלושת ימי הקרב ולאחר כל מה שעוללו בכפר־עציון...על אף כל החשבונות, נזכור לאנשי הלגיון את יחסם האנושי באותו ארבעה־עשר במאי" (עמ' 62). המחבר יוצר הפרדה ברורה בין הכפריים לבין אנשי המשטרה או אנשי הלגיון, ושוב הוא מתאר כיצד הכפריים מתקיפים בצורה מאיימת לרכבים "קצתם עולים על מוקשים ונפצעים, אך השאר מוסיפים להתקדם אל עבר המשק. פרצופים לעשרות, למאות – זקנים טרוטי עיניים, נערים רזים ומוכי חולי, גברים בגיל העמידה שתבלול בעינם ורגלם צולעת, פרועים, נסערים, מזוהמים, אכולי שנאה וברק תאווה לדם ולביזה בעיניים" (עמ' 62־63). יש כאן בוודאי הגזמת מה בתיאור הכפריים: כולם חולנים, צולעים, זקנים ומזוהמים. כדי לעצור את הכפריים, נוצר שיתוף פעולה בין המגינים על הגוש לבין חיילי הלגיון אשר עמדו אלו כצד אלו כשנשק בידם. התופעה בלטה במיוחד בעין־צורים שם הוכרחו אנשי הלגיון לירות "באחיהם בני עמם ואף להרוג אחד מאנשי האספסוף" (עמ' 63) בכדי להגן על השבויים. קריאת הכפריים שנשמעה באותו יום חזרה על עצמה כפי שמעיד המחבר, גם בנסיעה אל השבי דרך העיר בית־לחם, ידיהו, סאלט ומרקא: "דיר יאסין, דיר יאסין", כך הטיחו בכל המקומות בפני הנשבעים את אותה קריאה שגרמה להם לבסוף להבין "איזה שרות נפלא שרתו אנשי האצ"ל והלח"י את המסיתים הערבים באותה שחיטה מטורפת" (עמ' 64).

גם בעת תיאור שלב השבי הראשון במשטרת חברון, נוטה המחבר להפליג בתיאורי שבח לאותם לגיונרים אשר הגנו על השבויים תוך סיכון רב נגד ההמון שהשתולל, ואפילו קנו בכספם שלהם מזון לשבויים באחד הימים שבהם לא הגיעה אספקה. ביטויי אנושיות מסוג זה הוכיחו לדעתו, שניתן למרות המלחמה, לקיים ברבות הימים חיי שלום בין לוחמים שעמדו בעבר משני צידי המתרס. בנסותו להבין את פשר התנהגותם המנוגדת כל כך של אנשי הלגיון הירדניים בהשוואה לתושבים המקומיים של חברון או בית־לחם, מעלה הורוביץ את התיזה, כי אולי נובע הדבר מהשנאה הנצחית שחש בן המדבר (מוצאם של הלגיונרים) כלפי העירונים המשכילים תושבי חברון. באופן יחסי, ולמרות התנאים הסניטריים הגרועים ששררו בבית המעצר בחברון, מתברר שבמקום שררה אווירה המזכירה במידה זו או אחרת דווקא מחנה צופים – מכתבים מועברים בין התאים, נוצר קשר מסויים עם אנשי הנערות ואפילו חל שיפור בטיב המזון. המחבר חש כנראה באווירה החיובית משהו הנוצרת בתאור את תנאי השבי בחברון, וקושר את הדבר לכך ש"אדם מזדעזע מן הטרגדיות הגדולות והקטנות, כשהוא קורא עליהם בספרים, או רואה אותן על הבד ועל הבמה, אך אינו חש ואינו מרגיש כשהוא עצמו עומד בנסיבות שאינם נופלים מאלו" (עמ' 78). סף הרגישות של מי שנמצא בשבי שונה מזה של חי בתנאים נורמליים, ולעיתים מתעוררת תחושה שהחיים בשבי נעימים לו וטובים יותר מהחיים תחת צילו מתמיד של הפחד ממוות בימי המלחמה. המחבר ממשיך לתאר באהדה רבה את דאגת הצבא הירדני לשבויים אשר בהגיעם לעמאן נמנעים מלהסיעם דרך העיר שהתפוצצה בפעם הראשונה על־ידי חיל האוויר הישראלי, כדי לחסוך מהם את המפגש עם זעם התושבים. למרות כל זאת, מפגין המחבר זלזול מסויים כלפי שוביו בהגדירו אותם: "חיילים שכל הוויתם...כל המנטליות שלהם נעוצות אי בזה בתקופה שלפני מאות שנים" (עמ' 95), "אויב פראי למחצה, מרופט" (עמ' 99), או ביטויי זלזול המתייחסים לחוסר כשרונם המקצועי של הירדנים אשר נהגו להביא את מכוניותיהם לתיקון אצל היהודים במחנה השבויים במפרק. יחד עם זאת, מדרך תיאורו את חיי היהודים במחנה אום־אל־ג'אמל, שליד העיר מפרק, מתברר שמירב העימותים שנוצרו במקום היו דווקא בין קבוצות האוכלוסיה השונות של השבויים היהודים, ופחות בין השבויים לבין השומרים הירדנים. (היחס הסביר לו זוכים השבויים מידי שומריהם הערבים מתבטא בכך שהשובים מניחים לשבוייהם לנהל את חייהם בעצמם, וכאשר בשוגג נורה למוות אחד השבויים, מכה הסרג'נט הירדני את השומר היורה ודואג לשלוח אותו למשפט צבאי. בעניין זה אף מרחיק לכת הסרג'נט, ששמו אבו אקיק, בבואו לבקר באוהלי השבויים שהיו ידידי ההרוג תוך כוונה להתנצל בפניהם ולנחמם על מות חברם.

בניגוד לספרים הדוקומנטריים האחרים, הרי ש"שנה בסוגריים" מקדיש פרק שלם לתיאור האויב, בהדגישו שהשהות במחנה השבויים הקנתה לו אפשרות להכיר אותו שהוגדר עליידו עד עתה כאויב עלום שם. לפתע ניתן היה לראות את הערבים לא רק דרך כוונת הרובה אלא "כאנשים בעלי שמות ובעלי אופי ויצרים...נסתלק המושג 'אויב' והופיעו אחמד ומחמד, מאהר ופאדל" (עמ' 117). המחבר מעלה השערה שאולי ניתן לכרוך את יחסם של השובים אל שבוייהם דווקא בנצחונות שנחל הצבא הישראלי בקרבות, ובמיוחד בגירוש תושבי לוד ורמלה (מן הראוי לשים כאן לב לשימוש במונח "גירוש תושבי לוד ורמלה" שעד היום הזה אינו מקובל על ההיסטוריונים הרשמיים של מלחמת העצמאות אשר מדגישים את אלמנט העזיבה מרצון בשני הערים). לדעתו, תבוסת הערבים בקרבות יצרה יחס של הערכה כלפי השבויים ובדבריו של אותו קורפורל ירדני: "ג'יש אל יאהוד מוש באטאל" כלומר, אין לבטל את הצבא היהודי, אלא יש להתייחס אליו בהערכה. יחד עם נימת האהדה המסויימת והתיאור החיובי לו זוכים השומרים הירדנים, ניתן לחוש בנימה דקה של התנשאות המעוצבת בצורה עקיפה. אל מפקדי היהודים הכלואים (בעצמם שבויי מתנות הכוח בגדודים) מתייחסים השומרים והמפקדים כמעט בהערצה ובלא להדגיש, החלו לקבל עליהם את מרותו. איש נהדר היה שירות טובה אף הפך להם ליועץ סתרים בסיכסוכים הפנימיים ובאינטריגות שהיו סבוכים בהם. המחבר מעריך שיחסם החיובי של הירדנים אל שבוייהם נבע בעיקר בשל תחושת נחיתות אל מול כושרם האירגוני, עושרן של התכולות שהגיעו במשלוחים מן הארץ, ועליונותם התרבותית של מירב השבויים היהודים יחסית לשוביהם. אבו־אקיק, הסרג'נט הירדני אף מביע באוזני ההורמוניות את הערכתו הרבה "ליהודים, לתרבותם וליכולתם לבנות חיים המיוסדים על עקרונות וערכים אחרים, שאינם מצויים לצערו אצל בני עמו" (עמ' 126).

אבל יחד עם זאת, את רוב המשקל לשיפור ביחס לשבויים תולה המחבר בצד האנושי, "ביחסים האישיים ובאמון שרחשו מפקד המחנה ועוזריו בקרב החיילים והמפקדים הערבים" (עמ' 119). דומה כי חשוב מאוד להדגיש כאן את הצגת האפשרות ליצירת יחסי אנוש בין מי שעד עתה נלחמו זה בזה, ואת במיוחד לאור העובדה שאנו נמצאים עדיין בתקופה של מלחמה. אין כמעט ספק, כי יש כאן ביטוי חשוב לרוח של אופטימיות נטולת כל דעות קדומות או שנאה תהומית ובלתי מתפשרת. האוייב מוצג כאדם, כבן אנוש בעל רגשות, והוא אינו עלום שם וחסר צורה ודמות. ניתן לעיתים לומר, כי ספרו של הורוביץ מפגין במקרים רבים אהדה רבה יותר אל אנשי המשמר הירדנים, מאשר כלפי חלק מהטיפוסים שמוצאם מהעיר העתיקה, עימם ישב כשבוי במחנה, תוך מאבקי כוח וסכסוכים בלתי פוסקים.

אחד ממוקדי הביקורת של הורוביץ מופנה כלפי סממני התרבות האוריינטלית בחברה הערבית, אך ראוי והוגן להדגיש כי ביקורתו של המחבר על מה שהוא מגדיר כ'אקזוטיקה מזרחית ותרבות אוריינטאלית' באה על רקע חברתי מעמדי, ולא על רקע לאומי. ביקורת כזאת מוצאת כה ביטוי גם ביום השחרור כאשר מגיע משלוח השבויים המשוחרר אל העיר עמאן. את האקזוטיקה המזרחית הוא מתאר כאן כמסכה רומנטית לבורות, מחלות, סרחון וזוהמה, שהם הפנים האמיתיים של האוריינט. המחבר מעיד על עצמו כי רק בני הארץ אשר חיו לצידם של הערבים יודעים להעריך נכונה את היופי הכלול באוריינט. יופי המוצג לראווה על ידי ריקודי בטן במועדונים מפוקפקים בביירות, או אוהלי בדווים ציוריים. על מאפייני האוריינט הוא אומר כי "בכל שיקדימו לעבור מן העולם, כן ייטב גם לנו (הישראלים) וגם לבידוריהם האבידיים, שאת רוב גבורתם וגודל נפשם ראינו בעליל במערכת ארץ־ישראל האחרונה" (עמ' 147־148). אין כאן כמדומני, לעג וזלזול מרושע כלפי האויב, אלא דווקא השקפה ביקורתית של לוחם המסוגל להפריד בין גאותו על כשלון האויב בקרב, לבין ביקורתו את השיטה והתרבות שהביאה את לוחם האויב להיות עלוב וחסר תושיה.

השינוי החברתי שיתרחש בעולם הערבי, ייטיב לדעתו בסופו של דבר עם שני העמים: היהודי והערבי כאחד, ובשל סיבה זו בדיוק, מהווה עבורו עמאן, העיר המודרנית והבנויה היטב, מקור לעידוד, ואת למרות ידיעתו שמאחורי הבתים המודרנים מסתתרים משכנות עוני. תחושה דו־ערכית מקננת במחבר גם בעוברו על פני מחנה הפליטים באזור יריחו, אמנם קיימת כאן שמחה לאיד על נפילת האויב, אך יחד עם זאת גם רחמים על אותם פליטים שנקרעו מביתם.

אפשר שהביטוי החזק ביותר שבו מגדיר המחבר את יחסו לאויב, מתרחש דווקא בעיר נצרת לאחר המלחמה. המחבר נכנס לאכול במסעדה ערבית ששמה "ישראל" ועל קיר המסעדה כרזה בעברית בנוסח הבא: 'חייל שמור פיך – האויב מאזין'. הכרזה מלווה באיור של דמות ערבי בכפייה המטה אוזן בהקשבה יתרה. תחושות מנוגדות עוברות אל המחבר: הוא רואה את כל הטראגי־קומי שבמצב נורא זה, חש גאווה נסתרת של מנצח ההולך ברחובות עיר כבושה, אך יחד עם זאת מתבייש והיה רוצה שהמלצר יחדל מלהתחנף, אלא ישרתו בנאמנה ובאיבה כדי שניתן יהיה לדרוש לו כבוד.

פרק מתוך עבודת דוקטוראט על הנושא

"ציפור הסבך הכחולה"

פרק מסיפור מאת אלישע פורת

א.

ענין העובר שהפילה עלה ביניהם לראשונה רק בבית הקולנוע באילת. שבה זכר איך השתוו בנסיעתם חופשה מה לעשות. לשניהם לא התחשק לשוב את מאהל הטולות שלהם בחוף של רהב. וכבר קנו מלאי גדול של סיגריות ושימורים. וכבר הלכנו הביתה ומסרו לכולם, להורים לאחים ולחברים, שלום להם ובריאותם תקינה. וגם שהם, כמו תמיד, מתגעגעים. ונעמה משכה אותו בהולכת פתאום אל אולם הקולנוע, במרכז המסחרי החדש. הוא היסס ושאל "איך אפשר לדוגב? כי הסרט ייגמר מאוחר וכבר יהיה לילה, ורק משוגעים יורדים בלילה לדרום סיני. "אז לא נחזור הלילה", אמרה נעמה "ונישאר על החוף של אילת. נשתה קפה, נעשן, נתבונן בכוכבים". כי היא כבר לא זכרה את כל השמות של מערכות השמים שהוא לימד אותה. "ומחר, עם הזריחה, נרד לכביש ונעלה על אחת ממשאיות הענק היורדות לדרום סיני".

באמצע אותו הלילה שבו סיפר לו ברק על השערוריה, לא סיפר אותה אפילו פעם אחת בעניין ההפלה. הוא דחה את הדברים הנוגים של ברק, כמו שדחה את התנהגותו השתצבית, שאנו מראשו המתיחה. אבל הדברים שאמר לו, על הודעה המתקבלת בדחיפות, ועל מעשה האשמות, ועל התעקשותה של נעמה וסירובה להודיע להורים. כל אלה חילחלו עמוק בתוכו, הם נצברו בתחתית זכרונו, העיקו עליו ופירנסו את חלומו, והוא ידע שיבוא יום והוא לא יוכל לעצור בעצמו, ויהיה מוכרח לשתף איתה על הנסיבות המצערות של הפקעתה. ובינתיים הגנו את אהבתם, במשך אחר ארוך של שקט ושמחה מתוחשת, ולא הניחו לשום צער ודאגה לקלקל את אושרם.

באולם הציגו סרט אמריקאי מתוחכם, נדוש וצפוי למן התמונה הראשונה. הוא השתעמם עוד לפני שהתיישב. עוד ניסה לעקוב אחרי התהליך המשמים והארכני של התבגרות הגיבורה בעיירה עוד פעם לראות את נשפי הסיום ובמוקוטיקים את השיחות האודיליות מתחת לגזוזטרת העץ. כשכולם מקבלים כל הזמן את ויעותם הוא לא היה מרוכז והרשה לעצמו לשקוע בנמנום. אבל נעמה צפתה בסרט ברתיקות, ושבה חשב שהיא פשוט מתגעגעת לקצת תרבות, לקצת עידון ולקצת ריגוש, אחרי הטול הים המלח שגלגל אותם עד מתק. על המסך התאהבה הנערה, והתאהבות צפויה מאוד לדרא, באיש מבוגר ממנה המקורב למשפחתה. ולאחר אהבים סוער אבל חשוך, נודע לה שהיא בהריון. נעמה נשכבה אל הבר. היא שמטה את ידו הקשישה את גופה אפנים. על הבר רצו בזה אחר זה ריבוירים מבולבלים, הנערה הגונה, מישהו ניזם אותה, הבזיק ביקור חטוף במרפאת נשים סודית. ואחר כך ישר אל מיטתה, לאחר שכבר הפילה את העובר. החדר הצפי באור וכפרחים, היא לבושה בחלוק תכלת רך ובוכה ללא מעצור. הוא הבחין שנעמה מרעידה, וגם שגם היא נשטפת בבכי. והוא הושיט ידו וחיבק את כתפה, והיא השעינה את לחייה אליו והגבירה את בכייה. אנשים מסביבם היסו אותה, העירו להם, ומישהו הציע להם לצאת. כי בחוץ יש אוויר ים מלא ביוד. התנקמת הקצרה של הבחורה תעבור לה מיד. והוא משך בה, והיא קמה להוצה אליו ומגרדת בבכי, והם יצאו מהאולם, [illegible] בלי לאמר כלום, אבל [illegible] והשיבה לו בלבן רפה. הוא חיבק את כתפה, והשתדל להרגיעה. הוא חשב שהיא ראתה בסרט תמונות שהזכירו לה את מה שהתאמצה לשכוח. ואולי פשוט התגעגעה אל העובר שהפילה כלומר אל הילד שיכול היה להיות? והוא נזכר לבקע במראות הלא נעימים של אשפת נפולת העוברים, המסולקת ממחלקת הנשים, ושם באחד הפחים, מוטל גם העובר שלה, שלהם, שיכול היה להיות ילד או ילדה תמורים. והוא לא ידע באותו הרגע מי משניהם מתגעגע יותר אל העובר שהופל. הם התיישבו על ספסל אבן, מול הים ומול האורות המהבהבים של נמל עקבה. שבה הדליק סיגריה, והציע אחת גם לנעמה. "בתנאי שתפסיקי לבכות", ונעמה אמרה בקול לא ברור "עוד מעט, עוד כמה דקות. אני כבר מפסיקה".

והוא הציע לה לנשום עמוק, ולהפעיל את טכניקת ההתרגעות שלמדה בחוג לשיפור הנשימות של הנקי. והוא שאפה אל תוכה את האוויר מלא היוד שעל חוף הים, והשתדלה לעצור את דמעותיה. ובדרך רשובה קינחה את לחייה ונטלה ממנו את הסיגריה שהדליק בשבילה. והם ישבו ועישנו מול המפרץ השליו, וניסו לשכוח את התמונות המצערות המתרבן שהוציא אותם מהלוחמם. שבה זכר שהוא אמר לעצמו שיותר לא יזכיר לנעמה אף פעם, לא את הנסיעה לבית החולים, ולא את פגישתה עם המזכירה המיוחדת במשק, ולא את הסרט הזה. הוא רשם לעצמו בעניין תזכיר קצר לזיכרון, אולי יצורף להוסיף כמה מלים לרשימות שהותירה נעמה, ושהוא עדיין מתלבט מה יעשה בהן. חלפה כבר חצי שנה מאז שנסתלקה, והנדר שנדר, שלא יגלה לאיש מה כתבה, החל להיסדק.

הרי שהרי אם יש ברשימות דברים יפים ומרגשים, או כאלה המעידים על עומק הרגשות שלה, או על כך שיכלה להתפתח לאישיות מרתקת, הרי אין לו שום רשות להסתיר אותם מעיני קוראים מעוניינים. אבא שלה קרא להם "הפנקסים הרומיים שלה" שם שהביא עמו מנעוריו הרחוקים. ואמה לא הסכימה וכינתה אותם "הרשימות שלה", אבל שניהם לא ידעו מה כתוב שם. הוא דחה את ההחלטה על גילוי הרשימות מיום ליום. ובכל פעם צצו נימוקים חדשים בעד ונגד, ובלבלו אותו מחדש.

והוא רשם בקצרה "הרמנו בערב לאילת. אחרי הקניות הרגשנו ריקנות. נעמה רצתה לראות סרט. נכנסנו. כאילו כל המון נוהרים כמונו, שעלו לאילת מחופי סיני. הסרט היה מתוחכם. בשלב מסוים פרצה נעמה בבכי. ניסיתי להרגיע, אבל לא הצלחתי. הבכי שלה התחזק. מהקול הרשף שבגא, יצאנו. היא הרטיבה את הבגדים, אבל ביובש של אילת הכל התייבש מיד. הסתובבנו על הטיילת החדשה, ליד האגם המלאכותי. עישנו והתנשקנו. נעמה לא רצתה לדבר. האם התגעגעה אל הילד, שהיה עוברה? האם התחרטה? האם ניחשה שלא תתעבר שוב? האם בגלל זה הקפידה כל כך? האם בגלל זה עשתה לי את המוות עם אמצעי המניעה? לא היו שום שאלות. ישבנו על הספסל ועישנו. סיגריה ועוד אחת. היא נשמטה לאיזו תהום פרטית משלה. האם ברק ידע יותר ממה שסיפר? ומי לכל הרוחות היה האיש הבשרי מהמשק?"

אבל הוא לא רשם שגם הוא התחרט. וגם הוא התגעגע לשמוע אל ילדם שלא נולד. וגם הוא היה קרוב להרטיב את בגדיו. כשנזכר את נתיב הייסורים שנעמה עברה, מתחנת האוטובוסים המרכזית ועד לקומה השלישית בבית החולים, ליד הטיפולים. והוא זכר גם את הנסיעה הקלה לימין, שנעמה שעטפה מולה, על המדרגה הצרה שבמשק, ועל "משקל האפס" של ימי הסתו, הקשים כל כך להגדרה. והוא זכר את "הכמה גרמים עלובים" של ציפורי הסבך, וחשב שגם לנעמה כבר היה לה באותו הלילה באילת "משקל אפס", וכבר היתה לכודה לגמרי בתוך הסבך. ושום משקל נוסף לא היה ביכולתו להציל. כי החלטתה כבר היתה אז מגובשת, למרות שלא גילתה אותה אפילו לשבה אהובה. עד שמאז הלוויה עקף את צריפה ומצא לו דרכים אחרות לחדר האוכל. ובעצם לא מאז הלוויה, אלא כמה ימים לאחריה.

הוריה המבוגרים ביקשו אותו שיעזור בהעברת הפציה של נעמה לדירתם. הוא התגייס לעזרתם, והעמיס על הסנדר את מעט הדברים שהותירה אחריה. ויום אחד שם לב שהוא עוקף גם את בית התינוקות בדרכו לחדר האוכל. הוא בחן את עצמו, אם זה בלבול מבוזן, שכחה תולפת, או שבאמת מפריע לו בית התינוקות. וכך מצא את עצמו מתמרן בין שני מוקשים בדרכו. בין צריפו שבשכונת הצעירים הצפופה, ובין חדר האוכל, ובין המזכירות והמפעל. הוא מיעט לבקר את הוריה, והתחמק מלפגוש בהם בחצר המשק.

ולבסוף התרגל גם לעקוף את דירתם. ושבה חשב שחסר לו רק שיעקוף גם את צריפו של ברק כדי שלא יוכל לנוע בכלל במרדכות.

הצריף של נעמה לא נשאר נטוש. וזמן קצר לאחר שפינו אותו מתפציה, התגוללה בו צעירה אחרת. מבכות המשק, ובלילות שב האור הוליטות, הגינה שהמנוחה שבה לפרוח. ובערבים ישבו אל המודיכה שלפני הודיה לא רק ריבועי האור, אלא גם צלילי מנגינה עליזה. על המרפסת נתלו שוב מגבות לחוף לייבוש. מגבות צבעוניות שצבעו את לבו, כשנזכר במגבות הכחולות שלה.

בערבים הפנויים הוא ישב אל השולחן, וניסה להשלים סדר ברשימותיו. באלה של נעמה לא העז לגעת. והצרור עוד היה זרוק למראשותיו. הוא רשם: "כביסה להוריה, לפי בקשת ההורים. הם נשארו לעמוד בחוץ. לא היה להם כוח להיכנס. האמא שלה בכתה. האבא שלה התכוב בעצבנות. צרור דפים של רשימות. כמה מכתבים ושניים שלושה יומנים. הבדיקה יותר מאוחר, התרגשתי, הולם ברקות, קוצר נשימה, גרון יבש. הניירות נדחסו לכיס המעיל. מבט על החדר. הכל תקין. האורות דולקים. הברזים לא מוזלים. שוב פתק. המיטה מסודרת על אחרים מתניירות אפשר לקרוא "לאבא, לאמא". המכתבים לא נבדקו. המעיל היה טעות. במעט והושלך לכביסה. ברגע האחרון נפל משהו מהכיס הפנימי. קשיים בהירדמות. הניירות מציקים, לא נותנים לישון. העברת הצרור ממגירה למגירה. בסוף תקועים בין הספרים הכי אהובים. קרוב לראש. המרף קרוב. אפשר להושיט יד מהמיטה. אפשר בקלות לגעת בהם".

והוא שם לב שהוריה מכנים אחד את השני "אמא" ו"אבא". זה היה מגוחך בעיניו, אבל גם מושך מעט. והוא הצטער שלא הספיק לדבר על כך עם נעמה. הכל, איך היה מתקבל בעיניה, אילו היה קורא לה, בשגגה מכוונת כמובן, "אמא"? והכל שלא הספיק להפתיע אותה. היא היתה נבוכה, מבקשת ממנו שיחדל מיד. ואולי גם בוכה, כרגיל. ואז היה צריך לפייס אותה, להשקיט את בכיה, ולשכך את צערה. והוא שב בדמיונו אל הצרור המרמס שהוטל על האשפה במחלקת הנשים. ממש כמו צרור הדפים שלה, שהושלך אל הכיס הפנימי של מעילו. הצרור הזה הקנה לו זכות להיקרא "אבא"?

איך היתה נעמה מתכעסת, אילו היה מגלה לה מה שחלף בדמיונו המופרע. ובכל זאת התגעגע אליה כל כך, שהיה מוכן לשמוע אפילו איך היא נוהמת ואומרת "שמע שבה, לפעמים אתה לגמרי מופרע. מה אתה משתולל עם הדמיון החולני שלך? מה יש לך עם פריחות הדרכים? מה אתה מנפח תופעת טבע פשוטה? ועוד רצית פעם להיות בוטנאי?"

והוא רצה להשיב לה שהויכוח ביניהם על תופעות הטבע הוא ארוך ומתמשך, ובקורס של מדריכות הטבע בצבא דפקו לה את הראש, והרגו לה את הטבע. מפני שאם למדה על סיפורי העם הקשורים בצמחים, ועל האמונות העממיות הנובעות מצורות שורשים, הרי שהמורים המיובשים שלה עיקרו את נשמת הטבע. "פריחות הדרכים" היא תופעת טבע, או דימוי שירי נפלא? יש או אין דמיון מרהים בין ריח הדרכים ל"ניחוח האביונה"? והוא תאר לעצמו איך היתה מתנפלת עליו. ומכה אותו באגרופיה, וצועקת עליו "משוגע, מופרע, מטומטם שכמוך" אילו היה אומר לה שגם הצרור המרמס שהוטל אל האשפה של חדר הטיפולים בבית החולים, לא היה סתם צרור. והיא היתה אומרת לו בקרירות "שמספיק שבה, מספיק לקשקש. אולי נתחלף? אתה היית מוכן לשכב שם, על מיטת העינויים? בחדר המבריק מנוהר התרסינה והבידוסטתו? די, אני לא רוצה יותר לדבר על זה אתך".

והוא שב אל המחברת שעל שולחנו ורשם: "לשום בכתון צריך להעתיק, שלא ילך לאיבוד. להעתיק הכל, את כל מה שהשאירה. בינתיים עוד אין כוח. או אפשר לצלם. להביא למשרד של המפעל ולצלם. בכל מילה יש משהו ממנה. בכל שורה יש משהו שרצתה להגיד. עותק גם להורים?"

היא לא היתה בבית. היא לא היתה בשום מקום. ושבה הקיף את הדרה הריק, טיפס על שני הבלוקים השבורים, והציץ אל החדר השומם. הגינה היתה רמוסה, והקוצים היו באין כל מיני סימנים קטנים העידו שאין איש בבית. הוא היה טיפש ומוכה צער, ובימים הראשונים סבב סביב צריפה כמו גשש. אולי המקה מהולך, אולי השאירה עקבות, אולי הפילה משהו בתמונה. הכאב פתאומי חלף בו כשנזכר איך אמרה לו על המוח הצר "שצריך לקחת תנופה" כדי להקפיץ את האבן על המים. האיך קפצה היא אל המים? כמה, הלכה כמה צעדים לאחור, כדי שתהיה לה "ריצה מספיקה"?

אפשר להשתגע מזה, חשב. לא צריך שום תנופה בשביל להטביע את עצמך. צריך רק משקל מכביד. היא מילאה את כיסיה באבנים? חיברה משקולת לקצה רגלה? לכל הרוחות. הרי ידעה שציפורי הסבך אינן טובעות. "משקל האפס" שלהן מונע את טביעתן. ואז היתה צריכה להוסיף על "הכמה גרמים" שלה משקל קריטי, שהספיק למשוך אותה כלפי מטה, אל תוך קרקעית הבריכה ולא נתן לה להתרומם אל פני המים. הוא היה בטוח שהיא התחרטה. ובאמת רצה לדבר על זה עם החוקרת מהמשטרה. "תגידי, אני רוצה לשאול אותך משהו. משהו אישי. היו עליה סימנים שנאבקה עם עצמה? היו סימנים שרצתה להשתחרר ממשקל היותר שלה, ברגע האחרון? היו סימנים שרצתה לצוף?"

והוא רשם עוד במחברת: "הכרים הכחולים מונחים על המרבד הכחול. הכל מסודר כרגיל. בכר שלה נותרה אפילו גומה. גומה שהשאיר ראשה. היה רצון לשלוח יד, ליישר את הגומה. על השולחן היה מונח הצרור. למעלה שנים שלושה יומנים. ומתחת כמה מכתבים. להרים? לקחת? לפתוח? הכל נגרף אל הכיס הפנימי של המעיל. בעיניים עצומות. בלי להבחין בכתוב. פתאום לבד בחדר. רשימת קניות המסע הגדול לרהב. האם הקדים מישהו וכבר סייר בחדר? חשודות, כן, יש חשודות. יכול להיות שמישהו כבר היה. האם ברק אמר את כל מה שידע? האם ברק הרים משהו משולחנה? בקצה רשימת הקניות צוין תאריך מדויק: את היום ואת החודש ואפילו את השעה. הסיפה: לא לשכוח לקנות בסופר באילת. כי במכולת של כפר הנופש חסרים המון דברים".

והוא הוסיף בצדה "כן, היתה השתדלות מיוחדת לא לקרוא את הכתוב על המכתבים. אבל האחרון נפל על הרצפה. הוא הורם מיד. אבל כשהוכנס אל כיס המעיל, אי אפשר היה שלא לקרוא מה היה כתוב עליו. המכתב היה אליי".

ב.

הימים האלה, יום רביעי ויום חמישי, כשבוע לפני הפסח, לא יימחקו מזכרונו. בעצם היתה רק יממה אחת. זו שבין יום רביעי אחר הצהרים, ועד לצהרי יום חמישי. אבל בזכרונו הם חקוקים כמו שני ימים שלמים וארוכים. כשהתעורר משנתו פתאום, מדפיקות חזקות בדלת הצריף היה מטושטש לגמרי. לא די שעבר משמרת מוקדמת, אלא שהלך לנוח מעט לפני שיתייצב למשמרת הלילה. ופה מעירים אותו בלי התחשבות. הוא, בישב על הרצפה וניגש לדלת, ושאל "מה קרה? מי זה? מה פתאום בשעה כזאת". בתוך עמדו הוריה של נעמה מודאגים. הם הקישו על דלתו למרות שידעו שהוא ישן, ולמרות שידעו שמחכה לו עבודת הלילה. אבל קרה משהו חמור. נעמה נעלמה, ויש להם הרגשה רעה. כבר כמה שעות שאף אחד במשק לא ראה אותה. לא בבית הילדים ולא בספריה ולא בחדר הריתמיקה.

הפראית הנחושה הזו שוב עוללה משהו. מתי כבר תחדל להתאכזר לאוהביה? והוא קפץ התלבש והצטרף אל המחפשים. הוא חשד מיד. ואי השקט של הוריה דבק גם בו. יותר מדי סימנים קטנים העידו לאחרונה, מאז שבו מהדרשי השכחה שבסיני, שנעמה מתקשה לחזור לחיים הרגילים במשק. שבה עבר ליד המגדל וראה שיש כבר תנועה בחדר הקשר שבקומה התחתונה. ועד שהלך לחדר האוכל, לראות אם מישהו מחפש אותו, כבר הצטופפה ליד המגדל חבורה שלמה. "למה הוציאו אותו רק עכשיו? למה לא הודיעו לו מיד כשנעלמה? ובכלל, למה לא מודיעים לו שום דבר?"

במבוא של חדר האוכל, ליד הטלפון הציבורי ובין תאי הדואר, כבר עמד שולחן. על השולחן כבר נפרשו גליונות. כתובות ומספרי טלפון נוספו בכל רגע, ומישהו שירטט להם צבעוני. ובמגדל כבר התארגן מטה לחיפושים. הפראית והנחושה הזו, מה היא עוללה לעצמה? עוד לא היה מטה מושלם, עוד לא הספיקו לגייס את כל מי שצריך לגייס.

אבל יש כבר עבודת מטה מסודרת, שהמזכיר שולט בה, ונכנסים כבר לעצור את השמועות. למה כי מישהו שאל, ומישהו ראה, ומישהו חשב שראה, וכבר רצות השמועות. ואם ביום רגיל הן מיותרות, הרי שעכשיו הן ממש מזיקות. צריך לעצור את השמועות לפני שיהיה מאוחר מדי. וצריך למצוא את נעמה לפני שיהיה מאוחר מדי.

המזכיר קרא לו והם פרשו לרגע הצידה. אתה מבין שהעניין חמור? שבה הבין. עוד היה מטושטש מעט מהשינה הכבדה שהפריעו, אבל הבין. הפראית הנחושה שלו שיגעה את כל המשק. למה שבו? למה עוד פעם? היא כבר עשתה פעם דבר כזה? היא איימה להסתלק? מישהו שמע אותה כשאיימה להיעלם? האם רמזה להיכן היא מתכוונת להסתלק? או בקצרה שבה, מותר לשאול אותך שאלה גלויה: האם היה עליה לחצים שלא יכלה לעמוד בהם? האם הרגשת במשהו מוזר אצלה בימים האחרונים? וסלח לי שבה, על הגסות, האם פרצה אצלכם מריבה רצינית? אתה מוכרח להבין שבה. אתה מוכרח לעזור לנו. אתה חייב להציע כיוון לחיפושים. לאן יכלה לכל הרוחות, להיעלם?

והוא רשם מאוחר יותר במחברת: "היה ברור מיד שהיא רצה לבריכות הדגים. חצתה את הגול. על הגשר או מתחתיו. ומיד אחרי העליה פנתה אל הסוללה הסרוקה. ימינה ואחר כך שמאלה אל תוך הסבך. היה ברור שהסתבך למים הדרך יותר מדי קצרה. ישבה כמה דקות במחבוא הקבוע שלנו. עישנה בעצבנות, ידיה רעדו. רצתה לקום, לקפוץ, עם הבגדים? רגע אחד, חזרה וישבה, ושוב עישנה. היא יכלה לעשן שם יום שלם. הבאנו איתנו המון סיגריות מסיני. מלאי גדול למדי. אבל העשן היה מגלה אותה. גם הריח החריף וגם התימור האיטי של העשן מעל לקנים. ובעשן יש סכנת גילוי מיידית. לפי הרשף ולפי האדר המנותל על פניה. בינתיים היסטה. הזמן עבר".

במטה עבדו בצורה מסודרת. בתחילה סרקו את החורשות הקרובות. את כל התעלות המתוחות, כולל הבור העמוק לניקוז הזבל בחצר הרפת. בחורף האחרון טבע שם ילד מהגנים ורק בנס ניצל. אחר כך היה רוגז על רכז הרפת. המזכיר דאג למחרת שיגדרו את פתח הבור. אבל אפשר להרים את הרשת במאמץ. זאת אומרת, אדם מבוגר, שמעוניין להיכנס לבור, ועוד שאגב כוחות מיוחדים לכך, יוכל להרימה ולטבוע בבור. אחר כך גייסו את תלמידי הכיתות הבוגרות. לא מצאו כלום. לא בתעלות ולא בחורשות. נשארו רק כמה אתרים חשודים, אבל במטה לא השלה את עצמו אף אחד שנעמה תימצא בהם.

לפני החושך התארגנו לחיפושי לילה ממושכים. הובאו פנסים, מערכת הבריזה התוקנה והופעלה לנסיון, ממש כמו בימי חירום. החל בסריקה שיטתית של המקלטים. החורשים, שנבנו מעל לקרקע, היו פתוחים. באחדים פעלו האמצעים ובאחרים היה חדר מוסיקה וחדר פיתוח של החוג לצילום. האורות תקינים בהם, ואין בהם שום ממתר. רגע, הגגות. צעק מישהו במטה. רצו אל גגות שני בתי הקומות שבמרכז. על גג בית המזכירות היה הפתח הסום. בדלת ברזל, מנעול חלוד וכבד, וכמה קורות ממוסמרות. כי כמה ילדים ניסו לעשות מהגג הזה. הם התקינו לעצמם מצנחים מאולתרים מסדינים קשורים, וקפצו אל המדשאה.

נו ואיך זה נגמר? מה הקפיצה המטופשת של הילדים? אחד שבר רגל, השני נקע יד, והשלישי נתקע במרווח בין הקומות וצרח כמו משוגע. הביאו את הסולם הטלסקופי מהחשמליה וחילצו אותו. ומאז מגרו את הגג. על בית התרבות לא נמצא שום דבר. הגגות נמצאו ריקים.

שבה רשם במחברת המתוחה שעל שולחנו "כבה ישבה ועישנה. הזמן עבר ושום דבר לא קרה. האנפות צעקו, האגמיות התרוקו לאמצע הבריכה, והקרפיונים קפצו מדי פעם מעל למים. נחושה ופראית, למי את מתאכזרת? המים היו עכורים. כל הבוחל המפתה שלהם נמוג. רק עכירות בוצית, והבוץ סמיך בקרקעית. היא ידעה על הבוץ? היא הכירה בכוחו של הבוץ? אולי. אולי מתרחצה הלילית שלהם. כנראה גם מהזדמנויות נוספות. כמו שהתרחצה איתו, יכלה להתרחץ גם עם אחרים. ייתכן שבדקה בעצמה את מצב הבוץ. איך זה "בדיקה?" עם מוט ארוך, או עם קנה מקפיץ".

לא, היא צללה לקרקעית. לאט לאט ירדה לקרקעית. אל תשכח שבה קרקע הבריכה נבנתה בשיפוע. כמה מטרים טובים מהגדה המים הדודים. כן אבל, שאיבת מי השפכות בחורף. זה משנה את הכל לא? זה מרים בין סובעי מהגול לא? נכון, ואל תשכח את ה"שיפוץ" שנעשה בבריכה. מתי זה היה? לפני שנתיים או שלוש, לאחר שרוקנו ממנה את המים בסוף הקיץ. סרחון פגרי הדגים היה נורא, אבל אז נבנו המהנדסים ובכמה ימים גרדו את הבוץ המסריח. יישרו והעמיקו ובעצם בנו בריכה חדשה. מסוכנת יותר או פחות מהישנה? שבה אתה נגרר להוסית, לשוליים.

הסוללה הסרוקה והמדיית הגדות העבותה שלא השמדה? הדריה המצבצץ של המים? והטעם הזעום הלוהסבניה והוא נזכר בבריכה "די שבה, גם אתה מענה אותי. למה גם אתה מענה אותי? חשבתי שאצלך אשכח מהעינויים".

למחרת ביום חמישי, מעט אחר הצהרים, שכב על מיטתו בוהה ומעשן. מטה החיפושים שלח אותו לנוח. כולם ידעו שהחלק הקשה עוד לפניו. הוא לא הצליח להירדם. בעיניו לנעמה עינו אותו, והצער מכרסם, שלא הספיק להיפרד ממנה כמו שצריך. הוא הרתיח קפה ושתה כוס ועוד כוס. ואחר כך שף את הבוטות ושכב על המיטה ועישן באפלולית. פשוט שכב והיה אל כתמי האור שעל קירות צריפו. הוא לא הסתכל בשעון, ולא היה לו אכפת בכלל איך חולפות השעות. הוא ידע שנעמה הלכה ולא תחזור, ותהיה רק מתי יגלו את גופתה. הוא הצטער שלא הספיק להיפרד, היה לו חבל על נעמה, ועל עצמו לא התפנה בכלל לחשוב.

אחר כך נכנס המזכיר לחדרו, הניח יד על כתפו ושבה הבין מיד. המזכיר אמר לו שאם קשה לו, הוא לא מוכרח לבוא איתם. אבל ההורים שלה ביקשו שהוא ישתתף בזיהוי. ושבה קם לאיטו, ניגש אל החלון ופתח את התריס, וזרק את המאפרה אל סל האשפה. התחיל הפנס אל ארון הכלים. ואפילו לא שאל את המזכיר אם מצאו אותה על הקרקעית הבוצית של בריכת הדגים. והוא הכניס לכיס הצלצה את הפנקס הקטן שרשם בו את העט הכדורי, ושאל את המזכיר אם נחוץ עוד משהו. והמזכיר אמר שלא נחוץ שום דבר, כי המטה כבר דאג לכל הפרטים. ושבה יצא אחריו ונעל את הדלת כרגיל, ושלשל את המפתח לתוך נעל העבודה השמאלית, בארגז הנעלים. וכשהתרחקו נזכר איך נעמה אמרה לו שיוליך את המחבוא המסריח של המפתח. כי זה ממש לא נעים לחטט בתוך נעל העבודה שלו. והוא כבר לא זכר מה השיב לה, והם נכנסו לטנדר, ונסעו לא דרך שכונת הצריפים. חלפו על פני הפעוטון שהיא עבדה בו כעוזרת, ושבה נזכר שאמר לה שכמה שהנעל יותר מסריחה ככה ינסו פחות להוציא את המפתח. הם יצאו אל דרך השדות הראשית.

לפניהם נסע רכב הפינוי ומילא את האוויר בצפירותיו הנואשות, ושבה שראשו היה צלול לגמרי, ושבתוכו היתה הרגשת רווחה מופלאה, שקטה ותלמונית, שאל את המזכיר אם הוא זוכר את שני הדייגים שטבעו בבריכות הדגים בחורף הקשה שלפני שנתיים. המזכיר אמר לו שאולי לא כדאי דווקא עכשיו להעלות זכרונות כאלה, אבל שבה חזר על הסיפור בכוונה מיוחדת. איך יצאו בבוקר לדוג, מורגלים בדיג נהרות בארץ רחוקה. ואיך נשמט הראשון אל הבוץ, והשני, הבוה, שרצה להציל אותו נגרר אחריו. ואיך הספיק לצעוק אל הילד שהיה איתם, בנו של זה או של זה, שבה לא זכר בדיוק. הילד המבולבל רץ כמו משוגע. חצה את חצר המשק פעמיים עד שמצא מישהו, ואחר כך הוא הטעה את צוות ההצלה, מפני שלא זכר מאין בא, ועירבב לגמרי את הכיוונים.

והמזכיר אמר שוב, שזה לא הזמן המתאים להעלות זיכרון כזה. אבל שבה דבק בסיפור, והמשיך והזר, איך הגיעו המצילים אל המאגר, ואיך גיששו על קרקעית הבוץ עם מוטות ארוכים שהביאו מסככת האבוקדו הסמוכה. ואיך התגרנו כמה בחורים צעירים להפשיל את מכנסיהם, ולגשש אחר הדייגים הטבועים ברגליים יחפות. ואיך כל זה לא הועיל. הילד המבוהל התרדף להיתם על מדרון המאגר.

שבה עצם את עיניו וידע בדיוק מתי הם חוצים את הגול, מתחת לגשר ולא מעליו. ואחר כך ידע בדיוק שהם מטפסים במעלה הסוללה הסרוקה, ואחר כך פנו ימינה ותיכף שמאלה אל הסבך. ושם ודאי נמצאו הסימנים הראשונים למחפשים אבל האחרונים לנעמה, שהיא השאירה על הגדה. אחד צוחים מר תמהר כמו שהיה לו אתמול, והוא לא יוכל לשכוח. והוא פקח את עיניו, והתנשם עמוקות, והמשיך בקול חלוש האחיד לספר למזכיר, שאטם את אוזניו ובכלל לא רצה לשמוע.

המתנדבים לא העלו שום דבר. הם חצו ברגליים יחפות, ובתחתונים שמלאו בבוץ, את כל המאגר שלוש פעמים. מקצה אל קצה. מביתן המשאבות ועד לצינור הבטון הגדול של היציאה. אבל לא גילו שום דבר. והיו מוכרחים להזעיק את הצוללנים מהבסיס הצבאי הסמוך. וגם להם, שהם אנשי מקצוע מתורגלים היטב, גם להם היו קשיים. וגם הם לא מצאו מיד את הגופות. ואתה מתאר לך, שאל שבה את המזכיר, ואתה מתאר לך איך הילד המבולבל. שאף אחד לא הצליח להבין מה הוא צועק, רץ ומקיף את שפת הבים. שעות על גבי שעות. הוא לא יכול להרגיל לרוץ. והוא לא הפסיק לצעוק לעזרה, עד שתפסו אותו כמה בחורים ממש בידים, והכניסו אותו לאחת המכוניות וסילקו אותו משם.

המזכיר אמר שכולם שוכחים שהסכנה האמיתית היא לא במים. אלא בבוץ הבוגדני, שמצטבר על קרקעית הבריכות, ובתחתית המאגרים. והוא שוכב לו שם בשקט, מחורף לחורף, משיטפון לשיטפון, מחכה ואורב.

שבה היה שיכור מעייפות, והמזכיר שאל אותו אם לא יהיה קשה לו מדי. כי אפשר עוד להסתובב ולחזור הביתה, אבל שבה אמר לו שהוא מודה לו שלא שכח אותו, ובא לקרוא לו, להשתתף בזיהוי. כי הוא לא היה סולח לעצמו אם לא היה בא. וזה לא רק בגלל שנעמה לא הספיקה להיפרד ממנו. אלא שדווקא בגלל שהיא חשבה שאולי לא יבוא. והוא אמר למזכיר, שדבריו מכוונים עכשיו גם לנעמה. למרות שיכול להיות שהיא לא שומעת.

והמזכיר אמר לו שלא יתרגש יותר מדי, ובכל מקרה רכב הפינוי שהול מצפירותיו האיומות, נמצא כאן סמוך. אבל שבה לא הקשיב לו, ואמר שהיה נוסע לזהות אותה בכל מקום שבעולם. אם היתה מתרסקת בתאונת דרכים בצרפת, נמעכת מול קיר שליד הכביש, היה ממהר ונוסע. אם היתה מתהפכת באוטובוס של תיירים במורדי הרי האנדים, בפרו או בבוליביה, היה טס אליה מיד. ואם היתה נעלמת בנפאל, באיזו בקתה שליד אגם, היה מגיע אליה. הוא היה מתגבר על הכל. על פחד הטיסה שלו, על מחלת הגבהים שלו, על רגישותו למים מזוהמים. הוא היה מגיע אליה על גב חמור או קשור לפרד או נאחז בצמרה של אלפקה זוהרת. ואפילו בזחילה על גחונו. רק לראות אותה עוד פעם אחת, את ציפור הסבך הכחולה שלו, שהביאה עליו אושר כזה וקנאה מכלה כזו.

ואז עצרו על הגדה סמוך למחבוא שלהם, שבין קני הסוף ושבה ירד אחרי המזכיר. האוויר היה שקוף מדי, והכאיב לעיניו. ומסביב היתה פרושה שמיכת דממה מהודקת, שלא נשמעו דרכה שום קולות. לא ציוצי הציפורים ולא קרקורי הצפרדעים. ולא אוושת הרוח החולפת בקנים. דממה כל כך מעיקה שאוזניו ממש כאבו. רגליו היו כבדות, והלמו כאילו מעוגנו בנתיב המוסר. והוא התפלל בנפשו שתתבושות הבוץ שבתוך היתה עטופה כולה, לא יכאיבו לה. והוא ביקש שהאלונקה המנטפת לא תלחץ עליה יותר מדי, והוא חשב כמה דומה היא נראית, מתחלת כולה בירעיעת הבוץ. וכמה רחוק הצבע הזה מהצבע הכחול שהיא אוהבת. והוא מלמל לציפור הסבך שלו, ציפור הסבך הכחולה שלו. והוא השתומם עד לאן רדפה אותה קנאתו.

חוה פנחס כהן

נעלים

הוא תופס אותי תמיד בנעלים או בתפוחי־אדמה
מרקבן פורחים. שם נעצר לאותו שקט שבין נשמות
פורחות, ביום ששי בצהרים
הלכתי עם בתי לקנות לה נעלים, נעלים.
ופתחתי ארנק וכתבתי מספר, מחיר בש"ח.
וברדיו אמרו שאשה צעירה נרצחה מיריות בדרכה.
בכה לא ממשפט ודאי מכל בודאי
בצלמות פורח שקר בשבט, חזק ככל צר וחלמיש
ולא מניתי עוד מספר הנעלים תלויים פעורים
על שרוכיהן מתרים
ואגלי היה pause בלב. ילדות משוררות
בלא יודעין, ויש מיתר
שאני מכונת לחיקי מושכת ילדי אלי
לקשר ואורכה להתיר,
שולחת, מותחת מפקידה ומסיקה אותם

לולי שמעבר שמתוך המרחק לא יצמח קשר שאין להתיר
עד מתי אפשר למשך ולהתיק ומתי יש להתיר
בפרשת יתרו היו לי סימנים שאין בי מבין

אלהים תמיד תופס אותי בנעלים או בריחו הרע של תפוחי־אדמה
לבשורת האין זמן ומקום לבן עד הרגע הבא בתנועה.

ברכת כוהנים

ולשם רכנים ושליתותיהם מבכות על ילדיהם
מי באהל זקני ולבי זקנה בלעות
ומי שמהרו בתהום לצדדים לפקע
זה בצד זה, מכסים וקרים ואינם ידועים
מהמקום הגבוה בין הילולות ממנו אני מציצה
בעינים גלויות

ראיתי גם שלית רבת קפלים אדמה ואפלה
שסמני הגוף תתקיה נעלבים

עד שבתה עיני והייתי כעוד
פעם רואה ופעם אינ
ועיני שפכו מים רבים
נוכח פני הפשים
שקצות שערך ובלולות בחיה לקראת החג
יוצאות מתוך בכרי הראש וקרים קשים
פרושים לפניה על בגש זכר
למתנות הדרוגיה
ותן תבחות על העץ שלי הפתוחה
כמים ואגלי זה שלהן שוטפות במבחן לקמטי
העינים

ומחוץ לבית
אורב חרב

ומדבר אחד הייתי שנים.

مطابق للأصل

פרסי ישראל

תרומה מיוחדת לחברה.
עדה (אסקולי) סרני, ילידת רומא, בת למשפחה המתייחסת למגורשי ספרד, נישאה באיטליה לאנצו סרני, בן למשפחה יהודית איטלקית מהאצולה היהודית של אותם ימים. עדה ואנצו, העולים החלוצים הראשונים מאיטליה, חברי קיבוץ גבעת ברנר, מילאו תפקידים מרכזיים ושליחויות רבות בארץ ובחו"ל. היא דמות מופת להתנדבות, למסירות ולהקרבה למען העם והמדינה.

ספרות עברית.
הסופר אברהם ב' יהושע הוא מן הסופרים הבולטים ב"דור המדינה". סיפוריו הראשונים בשנות החמישים והשישים, נטשו את התימות החברתיות־הלאומיות ואת תאר הסיפור הריאליסטי, והתרכזו בתיאור מצבי גבול חריגים של בדידות ובידוד כפוי, טירוף ואלימות, אפאתיה קיצונית ומשאלות מוות. הוא הביא אל הספרות הישראלית עושר של מבנים, החל מן העלילה המסופרת על ידי קולות שונים ומנקודות תצפית שונות ב"המאהב" וב"גירושים מאוחרים", וכלה בסיפורה של שושלת מאבי הנפרס לאחור על פני למעלה ממאה שנה מבעד לחמישה מונולוגים דרמטיים של בניה. רק ב"השיבה מהודו" זיכה סוף־סוף את קוראיו ב"רומן נורמלי".

חקר הפסיכולוגיה.
את הידע המדעי שלו השכיל פרופ' אמיר לתרגם לתחום העשייה בהקשרים חברתיים שונים, כגון יחסים בין העדות, יחסים בין ערבים ליהודים, יחסים בין דתיים לחילוניים, ולאחרונה גם טיפל בנושא העלייה מרוסיה ומאתיופיה. האינטגרציה החברתית בישראל הושפעה ועדיין מושפעת בצורה משמעותית מתרומתו של פרופ' אמיר. על כל אלו החליטה ועדת השופטים של פרסי ישראל בתחום מדעי החברה לעניק פרס ישראל בחקר הפסיכולוגיה לשנת התשנ"ה לפרופ' יהודה אמיר.

חקר הכימיה.
פרס ישראל במדעים מדויקים לשנת התשנ"ה מוענק לפרופסור ישראל דוסטרובסקי על תרומותיו המדעיות המעמידות אותו בשורה הראשונה של החוקרים בעולם בתחומים שונים של הכימיה הגרעינית, הכימיה הפיסיקלית, מדעי הסביבה וחקר אנרגיית השמש. הישגיו כוללים פיתוח שיטות חדשניות להפרדת איזוטופים, מחקרים חלוציים בתחום גילוי מוצבים והידרולוגיה, תרומות לחקר ריאקציות גרעיניות, עבודות חלוציות בתחום אנרגיית השמש, ולאחרונה – תרומה מכרעת לניסוי שגילה לראשונה את חלקיקי הניוטרינו הנפלטים ממרכזה של השמש כתוצאה מתהליך הבעירה הראשי המתרחש שם.

ארכיאולוגיה של ארץ ישראל.
ד"ר קלר־אפשטיין היא חלוצה, חברת קיבוץ גינוסר, העוסקת במחקר הארכיאולוגי וצועדת בו בדרכה העצמאית משך עשרות שנים. כחוקרת מעולה של הארכיאולוגיה המקראית והארכיאולוגיה הפרהיסטורית, תרמה ד"ר אפשטיין רבות בפרסום סקרים וחפירות שערכה, בניתוח ממצאי חפירות קדומות, בדיון בנושאים גיאוגרפיים־היסטוריים, ובראש ובראשונה בגילוין של תרבויות עלומות בגולן.

חקר ההיסטוריה.
פרופ' עמוס פונקנשטיין הוא איש אשכולות, שהעשיר במחקריו את תולדות ישראל והעמים ברמה ייחודית של איכות ומקוריות. עבודתו היא שילוב מעמיק בין חקר העולם היהודי ומושגיו המדעיים והתרבותיים, מחד גיסא, ובין ההיסטוריה הכללית ותהפוכותיה המדעיות, מאידך גיסא. עבודתו נוגעת במגוון רחב של נושאים כמו פרשנות המקרא, תולדות ימי הביניים והפילוסופיה הנוצרית המדיאבלית, ההשכלה והאמנסיפציה, המהפכה המדעית של המאה ה־17, חקר התנועה הציונית ומשמעות השואה, תולדות הרעיונות באירופה וסוגיות בהיסטוריוגרפיה.

גיאוגרפיה של ארץ ישראל.
דב ניר הוא בדרכו המדעית כחוקר מובהק בתחום הגיאומורפולוגיה. פרסומיו המדעיים הראשונים עסקו בשלל נושאים פיסיים ובמספר רב של סקרים גיאומורפולוגיים באזורים שונים של ארץ ישראל וסיני. רשימת האזורים שנחקרו על ידי דב ניר באספקטים הגיאומורפולוגיים וההידרוגרפיים שלהם מלמדת על הביסוס הרחב ביותר של חלקי ארץ ישראל שנחקרו על ידו במסגרת מחקריו הרבים בתחום הגיאוגרפיה הפיסית.

תרומה לחברה.
יצחק בן אהרון הוא אחרון הנפילים של תנועת העבודה והתנועה הקיבוצית: מנהיג הדוגל בדוגמה אישית, אך בעצמו הוא: אינדיבידואליסט ונונקונפורמיסט; מוותיק מייסדי הקיבוץ המאוחד ומנהיגי תנועת העבודה, שהיה חבר כנסת ושר בממשלה; מעורר שקרא וקורא לעת ולתמורה; מנהיג ולוחם ללא לאות, חודר תחושת חרדה לבאות, מתריע בשער ונושא את דגל האיחוד של תנועת העבודה.

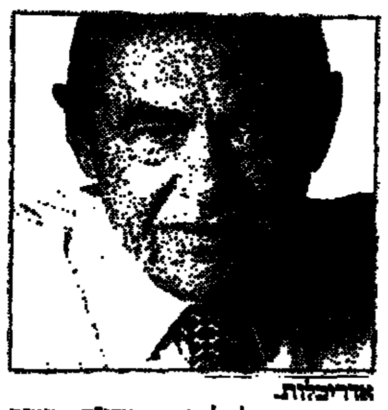

אדריכלות.
פרס ישראל לשנת התשנ"ה מוענק לדוד רזניק על תרומתו הניכרת באדריכלות ובתכנון ערים. דוד רזניק יצר סגנון ייחודי המשלב טכנולוגיות מתקדמות, קונסטרוקציות נועזות, נוכחות בולטת בשטח תוך כיבוד מסורות בנייה מקומיות והקפדה על אסתטיקה חזותית, חיצונית ופנימית. גישתו המקורית התייחסה ותרמה לשינויים במבנה המרקם הפיסי והעירוני של ישראל. הוא התאים לתנאים המיוחדים בישראל את הסגנון המרהיב המרשים של מורו, האדריכל אוסק נימאייר ברזיל.

שירה עברית.
נתן זך הוא מגדולי השירה העברית במאה העשרים. כבר בשיריו הראשונים רכשה המילה השירית הבודדת בולטות חדשה. המשורר גישש אחר צורות הבעה חדשות שלא יניחו למילה לשקוע לתוך השורה, החרוז או הבית. עם ילות השיר זכו גם ההגות, הרגש או המצב שהשיר עיצב להיות מוחשיים בייחודם ולא לטבוע בתוך הפיוטיות הכללית המורגלת. בספר שיריו השני, "שירים שונים", נתגבשה הפואטיקה של זך, והעמידה צורות שירה ואופני הבעה חדשים שהשפיעו עמוקות על המשוררים בני הדור, לרבות אלה הצעירים מנתן זך ואלה המבוגרים ממנו.

פיסול.
פרס ישראל לפיסול לשנת התשנ"ה מוענק לאמן מנשה קדישמן על כלל יצירתו בתחום הפיסול, שזכתה להכרה בארץ ובעולם. עבודתו הפיסולית של מנשה קדישמן העמידה תפיסות פורצות דרך בתחום הפיסול המינימליסטי, המושגי והסביבתי.

חקר מדעי המחשב.
פרס ישראל למדעי המחשב לשנת התשנ"ה מוענק לפרופסור מיכאל רבין על תרומותיו העיוניות, המקוריות ורבות ההיקף במדעי המחשב. פרופ' מיכאל רבין הוא בעל מעמד בכורה מיוחד בקרב מדעני המחשב בישראל, והוא נמנה על מדעני המחשב המצטיינים ביותר בעולם. עבודתו המדעית הפורייה והיוצרת של פרופ' רבין מתמקדת בכמה תחומים עיקריים: לוגיקה מתמטית ותורת החישוביות, אלגוריתמים הסתברותיים וחישובים מבוזרים ומקביליים. בכל אחד מתחומי מפתח אלה היו תרומותיו של פרופ' רבין פריצות דרך שהטביעו את חותמן על תחום המחקר בכללותו.

חקר החינוך.
ועדת השופטים של פרסי ישראל בתחום מדעי החברה החליטה להעניק את פרס ישראל לשנת התשנ"ה לפרופ' רנה שפירא. פרופ' שפירא ראויה להוקרתה של מדינת ישראל על השגיה הייחודיים והמצטיינים כאשת חינוך וכחוקרת ההיבטים החברתיים של החינוך. שילוב נדיר ופורה זה של עשייה חינוכית ופעילות מחקרית מציין את פעילותה של פרופ' שפירא מראשית דרכה. צמיחתה מן השדה החינוכי הובילה את פרופ' שפירא לעסוק בהבנתם המדעית של התהליכים המרכיבים את אותו שדה ובחיפוש דרכים לשפרו. המיזוג בין השטח לאקדמיה הניב פעילות מחקרית וציבורית מסועפת ורבת פנים.

ציור.
פרס ישראל בציור לשנת התשנ"ה מוענק לאמנית לאה ניקל. פעילותה רבת השנים של הציירת לאה ניקל מתאפיינת בחיוניות ובדינמיות בלתי נלאים ובכוח התחדשות ויצירתיות בלתי פוסקים. לאה ניקל היא מחלוצות הציור המופשט בארץ, אך חשיבות יצירתה היא מעבר לגבולות הארץ. הציור המופשט של לאה ניקל מתאפיין בעוצמה הצבעונית ובתנועה הקומפוזיציונית של נופי הנפש שלה, עם הביטוי לאסתטיקה האבסטרקטית שביצירתה, אך הם פורצים את הגבולות המקובלים של האבסטרקט הלירי, וכובשים להם טריטוריות חדשות בלבם של שוחרי האמנות.

מדליקי המשואות

שמואל פרדמן: נולד בקטוביץ, גרמניה בשנת 1916. פעל בתנועת הנוער החלוציות ובארגון עליה "בלתי ליגאלית" לארץ. שמואל פרדמן נושא את נס התיירות בישראל, שרת במשך שנים כנשיא התאחדות המלונות הבינלאומית שמושבה בפריס וקבע את דפוסי ההתנהגות המקצועיים בתעשיית התיירות וסלל נתיבים למהלכיה של התיירות בישראל במשך 40 השנים האחרונות.

סלו שרף: נולד ברומניה ב־1915. חבר בתנועת הבונים והחלוץ מ־1930. עלה בשנת 1934 וגר בירושלים. ייסד את חברת התעופה "מרבאקס" בשנת 1945. בשנים הראשונות לקיום המדינה תרם לפיתוח ענף התעופה והביא עולים מהודו דרך האוויר. ייסד את ארגון סוכני התיירות בישראל וגם כיום, בגיל 80, הוא פעיל בענף התיירות ובחברת "מרבאקס".

רעות רבהון־שפיגל: תלמידה במגמת מוסיקה ביה"ס לאמנויות "רעות" אשר בחיפה, נולדה בשנת 1980. היא יו"ר מועצת התלמידים ופעילה במועצת התלמידים והנוער המחוזית בוועדת תאום וארגון ובמועצה הארצית בוועדת נוער וקהילה. השנה ניגנה בהרכב כלי ערבי־יהודי בשיתוף עם תלמידים מבית ספרה ובית־הספר הערבי "כרמל". רעות אירחה את משלחת הנוער הראשונה שהגיעה מירדן לישראל.

אנטואן שאהין: נולד ב־1931 בחיפה, אך מילדותו גר בנצרת. בשנת 1968 החל את עבודתו במשרד התיירות וכיום הוא מנהל לשכת התיירות בנצרת. בתוקף תפקידו והיותו מעורה בנעשה בקרב ערביי ישראל, נשלח מספר פעמים לשליחויות הסברה בעיקר לארה"ב. בתוקף מעמדו אירח מר שאהין עשרות נשיאים וראשי ממשלה אשר ביקרו בעירו, להם הסביר את המורכבות שבחיי הערבים והעדות הנוצריות בארץ. פועל לחיזוק ולהידוק הקשר של המסדרים הנוצריים הרבים עם המדינה – בארץ ובחו"ל. זכה בפרס השר לענייני דתות לשנת תשמ"ח.

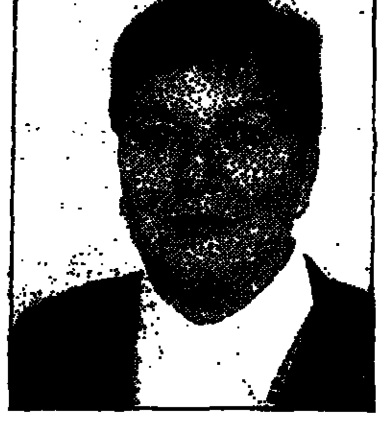

מרים בקיאלי (אל־על): נולדה ב־1942 בישראל, נשואה ואם לשניים. למדה באוניברסיטת ניו־יורק קורסים במינהל ובאנגלית, ובאוניברסיטה העברית קורס ניהול בכיר. משנת 1965 עובדת באל־על, ומשנת 1992 כראש אגף תנועה ותכנון מסחרי.

אלפונס נוסבאום: נולד בציריך שבשוויץ ב־1939. עלה לארץ ב־1961 ושנה לאחר מכן הגיע לאילת בה הוא חי ועובד במלונאות ותיירות. כיום הוא מבעלי כרכו תיירות של חבר אילות. הנו חבר בוועדת התיירות של העיר אילת ומתנדב ביחידת החילוץ באילת. נשוי ואב לשתי בנות וסב לנכד.

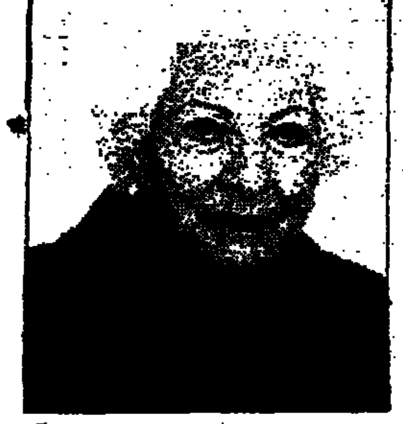

פנזי מרגנשטרן: נולדה בפולין, למדה בגימנסיה העברית בקרקוב ובגיל 18 זכתה בפרס ביאליק. בשנת 1939 ברחה עם משפחתה מקרקוב ולאחר שנתיים קשות דרך וילנה, רוסיה, יפן ומקסיקו, הגיעה לניו־יורק. עלתה לארץ ב־1965. בשנת 1969 הקימה את הארגון "שירות מתנדבים לתיירות", שמטרתו הכנסת כספי למדינה דרך התיירות ולא באמצעות גיוס כספים. ב־1981 זכתה עם הארגון באות הנשיא למתנדב ובאותות מראשי עיריות ירושלים, תל אביב וחיפה.

כרזת יום העצמאות ה 47 למדינת ישראל

סגן צביה השמונאי (צה"ל): נולדה ברומניה בשנת 1971 ועלתה לארץ בשנת 1973. עם גיוסה לצה"ל באוגוסט 1992 הצטרפה ליחידת הקישור לכוחות זרים כקצינה מקצועית אקדמאית. סגן צביה השמונאי מכהנת כיום כקצינת המבצעים של יחידת הקישור לכוחות זרים וכמתאמת שיחות השלום עם ירדן מטעם צה"ל. במסגרת תפקידה נכחה בדיוני ועדות השלום השונות והיתה אחראית על פרוטוקול השיחות. משתתפת בקביעות בסיורים מדיניים וצבאיים ישראליים־ירדניים כנציגת צה"ל. נשואה ומתגוררת בהרצליה.

רחל גולדברג (נווה אילן): נולדה ב־1941 בבוסטון (ארה"ב) וגדלה בבית דובר עברית. היתה פעילה בתנועת נוער יהודי ובמחנות קיץ דוברי עברית. הנה בעלת תואר שני מאוניברסיטת בוסטון בפסיכולוגיה קלינית. היתה ממייסדי הגרעין של נווה אילן שהתארגן בארה"ב ב־1967 בחסות ארגון נשות הדסה, ועלתה עם הגרעין ב־1970. ב־1976 החלה את עבודתה בכפר הנופש בנווה אילן, צעדו הראשון של הקיבוץ בתיירות, ולקראת בניית המלון עסקה בשיווק. ב־1988 התחילה לנהל את המלון שבקיבוץ אשר זכה בתואר תיירן מצטיין לשנת 1993.

יוסי הכהן (אגד): נולד בקיבוץ נוהים. בסוף 1970 הצטרף לחברת אגד כנהג וחבר מן המניין. בהתקפת המחבלים על אוטובוס הדמים במרץ 78 נהרגה אשתו רבקה ושני בניו רועי ואילן. יוסי נפצע קשה ושתי רגליו נקטעו. קיבל את עיטור האומץ על חלקו בחילוץ חלק מהנוסעים באוטובוס. לאחר שנה בבתי חולים חזר לאגד מהלך על שתי רגליים תותבות, ומשנת 1979 כיהן כ־12 שנים כמנהל מחלקת תרבות וספורט בצפון. כיום הוא מכהן כמנהל בית־הלוחם חיפה.

דוד וילק (משרד התיירות): עלה לארץ בשנת 1937, הצטרף להגנה. לאחר קום המדינה עבר במשטרה והיה מפקד נפת ירושלים. ב־1958 עבר לחברה הממשלתית לתיירות. עם הקמת משרד התיירות כיהן שם בתפקידים שונים ועזר להקים רשת מוסדות להכשרת כח אדם בכל ענפי התיירות.

ראיה [illegible]: נולדה בשנת 1980, תלמידת ביה"ס "כרמל" בחיפה. למדה בלט במשך חמש שנים והיתה התלמידה הערביה היחידה בתיאטרון ליאו בק. בשנת 1990 במסגרת פסטיבל הכרמל הראשון לשירה זכתה במקום השני וב־1991 בפסטיבל הכרמל השני זכתה במקום השלישי. בשנים 1993־1995 השתתפה במפגשים עם תלמידים מבתי ספר יהודיים במסגרת בית ספרה ובית הגפן בחיפה. ראיה שותפה עם תלמידי כתתה במבצע "איכות חיים" לנקיון העיר חיפה.

אריה ארזי (אוניברסיטת בר־אילן): נולד ברמת־גן בשנת 1953. עובד באוניברסיטת בר־אילן משנת 1978 כמורה במחלקה ללימודי ארץ־ישראל. כיום הוא מכהן כראש מינהל לשכת דיקאן הסטודנטים. פעיל בתחום התיירות שנים רבות, נמנה עם מייסדי הקרן לקידום לימודי ארץ ישראל העתיקה. יזם והדריך את הקורסים האוניברסיטאיים הראשונים בארץ להכשרת מורי דרך ומלווי קבוצות אקדמיים. בשנים 1993־1995 מקים ומנהל את מועדון ארץ המורשת לידידי אוניברסיטת בר־אילן. תושב אלקנה נשוי ואב לארבעה ילדים.

אורי אפק, הבודק בדו"ח על משחק הכדורעפניות בלוכסמבורג:

פרשת משחק הכדורעף תוכרע במוסדות השיפוטיים של ההתאחדות לספורט

הבודק תוקף את ה"קומדיה של טעויות" בפרשה, החל מחוסר התגובה של ראשי המשלחת לבקשת המארגן הלוכסמבורגי "להאריך את המשחק", המשך בדיווח השקרי לארץ (נצחון במקום הפסד), קשר השתיקה של כל חברי המשלחת, וכלה בחוסר התגובה של איגוד הכדורעף ● הבודק טוען, כי אין בידיו הכלים לבדוק מי מהעדים דובר אמת, אחרי שקיבל עדויות סותרות ● ממליץ להקפיד להבא על הגשת דו"חות מסודרים ואמיתיים בכתב ולהגביר את המודעות הלאומית בהופעות ייצוגיות ● סגן שר החינוך מיכה גולדמן קיבל אתמול את הדו"ח ותמך בהמלצות

מאת אורי פרידמן

אורי אפק הגיש אתמול את דו"ח [על] משחק הכדורעף בין נשות ישראל ללוכסמבורג (3:2) במסגרת טורניר "פולמן" המסורתי בלוכסמבורג, לידי סגן שר החינוך התרבות והספורט, ח"כ מיכה גולדמן, בעקבות חשד שישראל נתנה את המשחק בכוונה.

[מס]קנה התשובה מבהיר הבודק, כי [אינו] יכול לשים את ידו בודאות על אשם זה או אחר, וכי הוא ממליץ להעביר את הנושא לבדיקה יסודית ולהכרעתם של המוסדות השיפוטיים בהתאחדות לספורט. אפק מבהיר בדו"ח, כי אינו מוסמך להחליט מי מהעדים אמר את האמת וכי קיבל דיווחים סותרים, שאף אינם תואמים את אשר אמרו העדים לתקשורת.

הבעיקר, קיבל אפק דיווח מנוגד ביותר משני העדים המרכזיים, ראש המשלחת [...] מגריזו ומאמן נבחרת הנשים של ישראל, יעקב הרשקו.

כמו כן, מדגיש אפק את קשר השתיקה שאפף את כל הנוגעים בדבר, מתרעם על דיווח השקר של ראש המשלחת לארץ, שבישר על נצחון 0:3 במקום על הפסד 3:2 ללוכסמבורג, וכן על העובדה שאין שום מסמך כתוב על המסע. הבודק מחווה את דעתו, שראש המשלחת והמאמן היו חייבים להשיב בשלילה תקיפה ומנומסת לבקשתו יוצאת הדופן של מארגן הטורניר, הלוכסמבורגי מאייר, למרות שהוא תופס עמדה בכירה בכדורעף האירופי ואפשר להבין את הלחץ בו היו מצויים הישראלים, בעיקר נוכח העובדה, שגם נבחרות אחרות הפסידו מערכות במתכוון ללוכסמבורגים המארחים, כדי לרצות את רצון הטלוויזיה שהעבירה בשידור ישיר את המשחק וביקשה לצרכי השגת פרסום, כמה שיותר דקות משחק.

אפק ממליץ ללמוד את הלקחים ולהבא להקפיד על הגשת דו"חות מסודרים, מדוייקים ואמיתיים מכל מסע ולהגביר את המודעות הלאומית והשליחות הציבורית של נבחרות ייצוגיות.

"מאז קיבלתי את המינוי", כותב הבודק לסגן השר, "העמקתי התרכזתי בבדיקת הדברים ובמהלך 10 הימים האחרונים עשיתי כמיטב יכולתי.

הגעתי לסיכום חד משמעי שאין לי את הכלים והזמן אינו מספיק, ולכן לא נותר לי אלא להמליץ לך להעביר את הנושא לבדיקה יסודית של המוסדות השיפוטיים בהתאחדות לספורט".

בדברי הסיכום של הדו"ח כותב אורי אפק:

● יש להגיב בהקדם, למרות שחלף זמן רב.

● בכל התפתחות יש להדגיש, כי היתה כאן שלשלת של מקרים שלא ראויים להיכלל בספורט אמיתי.

● גם אם אין לי נתונים על כך שנתנו משחק, על המוסדות המשפטיים לבדוק ולהעמיק בבדיקה.

● במקרה של שתי בולט במסירת עובדות, לא היו לי הכלים המספיקים לבדיקה מוחלטת של היכן האמת המלאה.

● כעקרון, תודה לתקשורת שהעלתה דברים, נתנה לה מקום ותשומת לב, כי על פניהם הם נראו קשים מאוד.

● חומרת המקרה חייבת לשמש מנוף חינוכי וספורטיבי לעתיד, למען לא יקרו יותר מקרים דומים.

● יתרכז כל אחד בתפקידו: שופט ישפוט; מאמן יוליך להצלחה; ספורטאי ימצה את כל יכולתו; ראש משלחת מופת ומעל למחוכרים.

● בולטת עוצמת היעדר תגובה משמעותית של האיגוד.

● דיווח אמת, עובדות מדוייקות, דיווח בכתב – חובה.

● יש מקום להתחשבות ולהבין את הלחץ הבלתי רגיל, בו עמד ראש המשלחת ועל כך, שעם שובו מיהר להעמיד את הדיווח על דיוקו, "התנדב" בפני כלי התקשורת לקחת הכל על כתפיו.

להזכירכם, הפרשה התפוצצה לאחר גילויו של העיתונאי גרלן חזני ב"ידיעות אחרונות", ומאז פורסמה וקיבלה כיסוי נרחב בכל כלי התקשורת.

בנושא השיפת הפרשה בתקשורת כתב הבודק:

"לא תמיד שוררת האוירה ההרמוניה סביב כיסוי התייחסות ותגובת התקשורת לבין תחושת ענף הספורט והספורטאים.

גם הפעם יש גורסים, שהתקשורת הציגה התייחסות לאירוע מהפרופורציה הראויה. אני חושב שיש להעריך את מי שחשף את המקרה, להעלות על נס חזוני את היקף תשומת הלב של מירב כלי התקשורת, עיתונות, רדיו וטלוויזיה, כי לא נראים הדברים באוסף של מעידות, טוב שזו היתה ההתייחסות כדי שבעתיד לא ניתקל במקרים דומים".

ראש המשלחת ללוכסמבורג ב־91, אשר גולדשלגר:

גם אז הרגשתי שעושים לנו טובה בעצם הזמנתנו

"גם כאשר שימשתי ראש משלחת הנשים של ישראל לטורניר "פולמן" בלוכסמבורג בשנת 1991, נתקלנו בבעייה דומה, לזאת שנתקלו בה ראשי המשלחת השנה", כך מגלה חבר הנהלת איגוד הכדורעף בקדנציה הקודמת, אשר גולדשלגר, שהיה ראש המשלחת ללוכסמבורג לפני 4 שנים.

גולדשלגר מגלה, כי לקראת פתיחת הטורניר המסורתי, נתנו למשלחת הישראלית להבין, שעושים לנו טובה בעצם הזמנתנו לטורניר והסוגיה הזאת הוכרה לנו במהלך הטורניר, שמא נשכח. משתתפי טורניר "פולמן" מתארחים במלון "פולמן" המפואר בלוכסמבורג.

"אז", מוסיף גולדשלגר, "להמנו בנבחרת בחירוק שיניים כדי להגיע לגמר, ולא התחשבנו בשום רמז, שאפשר היה להבין ממנו על כוונות בלתי ספורטיביות. אותו מאייר, מארגן הטורניר, שולט כבר שנים בטורניר ובעל עמדה בכירה בכדורעף האירופי, בהיותו חה"י איגוד השופטים האירופי.

"בכל פעם שהיתה התארגנות של הנבחרות היו לנו שיחות, לא תמיד קיבלנו את, מה שרצינו בנושא שעות ומקום אימונים, תמיד הזכירו לנו שעשו לנו טובה שהוזמנו. אבל לנבחרת הנשים אין הרבה הזמנות לאירופה, חוץ מטורניר האביב וטורניר "פולמן".

גולדשלגר: "אם זכרוני אינו מטעה אותי, הבעיה הזאת עוד בארץ, כשבכל היערכות היה ברור, שאין אלטרנטיבה לנבחרת הנשים, אלא טורניר זה, וצריך לנסוע עם ראש פתוח. זה, לדעתי, כבר מהווה בעיה עקרונית, כשאתה נוסע בהרגשה שעושים לך טובה...

אני שמח, שבטורניר שלי, הנבחרת בהדרכת המאמן אורי שפירא, לחמה ושיפסה למשחק הגמר, בו נוצחה לנבחרת אוסטריה החזקה, אחרי שניצחנו קודם את לוכסמבורג".

גולדשלגר מציין, כי בדו"ח המסע שמסר, שיבח את שיתוף הפעולה בין כל גורמי המשלחת, השחקניות, המאמן, מנהל הנבחרת אבנר מילמן.

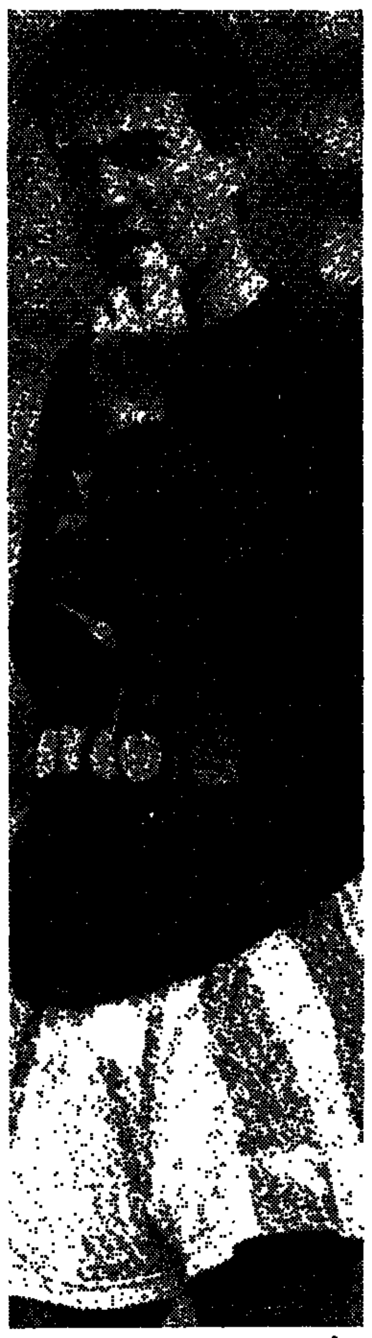

איל ברקוביץ יחגוג את יום העצמאות ה־47 של מדינת ישראל, בציפייה דרוכה להצגה המפלה הגורלית בשבת, באיצטדיון בהרצליה

נצחון גדול לאלופה

הוקי קרח

אלופת העולם, שוודיה, הביסה אתמול במשחק הראשון במסגרת רבע גמר אליפות העולם, הנערכת בביתה, את איטליה 0:7.

הניקס החזירו את יתרון הביתיות

אוּ.בּי.אֵי — פליאוף

הניו־יורק ניקס החזירו לעצמם את יתרון הביתיות, אותו שמטו בעקבות הפסד הבית לקליבלנד, כשניצחו במשחק החוץ הראשון את הקאבלירס על חודו של סל 81:83 כרן פאריי המקומי מוסיא מטווח שלוש בשניות הסיום ומחמיץ נצחון.

פטריק יואינג הוליך את הניקס עם 23 נקודות כשהוא מוסיף 10 ריבאונדים. מנגד הוביל מרק פרייס את המקומיים עם 21 נקודות כולל 16 מ־16 מהקו, אך רק 2 מ־9 מהשדה.

הניקס מוליכים עתה 1:2 כשהמשחק הרביעי ישוחק אף הוא בקליבלנד. אם היתיים ינצחו תחזור הסדרה ל"מדיסון סקור גארדן".

● בלוס־אנג'לס עלו הלייקרס ליתרון 1:2 על הסוניקס מסיאטל בזכות נצחון 101:105 אותו הובילו סדריק סאבלוס עם 24 נקודות וניק ואן אקסל 23. שון קמפ הירבה לקלוע למנוצחים 30 נקודות ו־11 ריבאונדים. המשחק הרביעי מחר בערב בלוס־אנג'לס.

קנסות למתפרעים

דניס רודמן, ג'ק היילי האוורד ג'ונסון, כולם שחקני סן אנטוניו ספרס וגרג גרנט מדנבר נאגטס נקנסו לאחר שהיו מעורבים בקטטות במהלך המשחק בין קבוצותיהם ביום ראשון.

רודמן נקנס ב־7500 דולאר, באשמה שהטיל את מוטומבו דיקמבה לפרקט. היילי ספג קנס זהה בגלל שמירפק את גרנט בראשו ואילו גרנט ספג 5000 דולאר קנס לאחר שהחליף מהלומות עם ג'ונסון. זה האחרון שורק הכדור בפניו של גרנט ישלם 2500 דולאר. היילי ג'ונסון החזק במהלך המשחק המשמעות היא קנס אוטומטי של 1000 דולאר לכ"א.

חוזה לשלוש שנים

גארי סט. ג'יין שהוליך את קבוצת סקרמנטו קינגס לעונתה הטובה ביותר בעשור האחרון החתם בתחילת השבוע על חוזה לשלוש שנים בקבוצה.

לא נמסרו פרטים על החוזה אך נרמז כי המאמן יקבל שכר של כ־700,000 דולאר לעונה.

הקינגס סיימו העונה עם מאזן של 39 נצחונות (11 יותר מאשר בעונה החולפת) מול 43 הפסדים והפסידה את הכניסה לפליי־אוף רק במשחק האחרון.

הגביע יונף בידיים איטלקיות

המוליכה האיטלקית, יובנטוס, והשניה בטבלה, פארמה, יתעמתו הערב במשחק הראשון בגמר האירופי הראשון לעונה זאת ● יובה, המצויה בכושר גבוה, מקווה לזכות בדאבל (גביע אירופה ואליפות איטליה), אך פארמה, בהופעה שלישית רצופה בגמר אירופי, לא תוותר בנקל

גמר גביע אופ"א

שתי המובילות של הכדורגל האיטלקי השנה, קבוצות יובנטוס ופארמה, יפגשו הערב במשחק הראשון בגמר גביע אופ"א בהרגשה של אופטימיות.

זה יהיה המשחק הראשון מבין חמישה בין שתי הקבוצות בששת השבועות הקרובים. ב־21 בחודש הן אמורות לשחק במסגרת הליגה, ב־7 וב־11 ביוני בגמר הגביע האיטלקי, כמובן, בגומלין בגביע אופ"א.

יובנטוס, המוליכה את הטבלה עם יתרון של שמונה נקודות, הוכיחה כי היא מצויה בכושר שיא בנצחון הליגה בשבת על פיורנטינה 1:4 (בנצחון הליגה הראשון שם מזה 13 שנה). לעומת זאת נאלצה פארמה להזיע מול קבוצת התחתית מבראשיה לפני שניצחה 1:2.

"יובה" זכתה בגביע אופ"א שלוש פעמים בשנים 1977, 1990 ו־1993. לפארמה אין עדיין זכיות במפעל זה, אך באירופה כבר גביע למחזיקות גביע. המפגש נגד יובנטוס הוא הגמר השלישי ברציפות של פארמה במפעל אירופי. כאמור ב־1993 נטלה את גביע המחזיקות ואשתקד הפסידה בגמר של אותו מפעל.

זהו גם הגמר הכל איטלקי בשש העונות האחרונות. בשבע העונות האחרונות הופיעה לפחות נציגה איטלקית אחת בגמר גביע אופ"א.

הגם שיובנטוס תחסר לפחות חמישה משחקני הגנה בכירים שלה – מורנו טוריצ'לי וקיארו פררה מושעים, ויורגן קלר, אלסנדרו אורלנדו והשוער אנג'לו פרוצ'י פצועים – נשמע המאמן מרצלו ליפי מעודד.

"אם היינו מפסידים לפיורנטינה היתה כל התמונה משתנה, אבל זה לא קרה. אני חושב שהפארמה אותה נפגוש בגביע אופ"א, שונה מהקבוצה נגדה שיחקנו בליגה. החשש היחידי שלי הוא שנצטרך לפגוש אותם ללא ההגנה שלנו."

ליפי מקווה שמסימו קררה וסג'יו פורטיני יתאוששו מהפציעות שספגו נגד פיורנטינה וישלימו חוליה אחורית שתכלול גם את לוקה פוסי והקרואטי רוברט יארני.

למזלו של ליפי יש לו חוליית חוד חזקה או הטובה בליגה, בכיכובם של רוברטו באג'יו, ג'יאנלוקה ויאלי ופאבריציו ראוונלי. כשמאחור תומכים קשרים לא פחות טובים בדמותם של הצרפתי דידיה דשאמפ, והפורטוגלי פאולו סוזה.

יובנטוס גברה על פארמה בליגה 1:3 בחודש ינואר במשחק שהקפיץ את תקוותיה לזכיה באליפות. בפארמה זוכרים עדיין את הנצחון 0:2 על יובנטוס בגמר הגביע האיטלקי במאי 1992.

פארמה תתייצב בהרכבה הכמעט מלא כשרק השוודי תומס ברולין הקשר המושעה מסימו קריפה יעדרו. הקבוצה שמה יהבה על הזלוץ הקולומביאני פאוסטינו אספריה, המצוי בכושר אישי מעולה, ועל הקשר ג'יאנפרנקו זולה. זולה הבקיע העונה 31 שערי ליגה וגביע, כולל הצמד לרשת בראשיה בשבת.

מאמן פארמה נאביו סקאלה אמר ערב המשחק כי לדעתו שתי הקבוצות ברמה שווה "יש לנו לא יותר ולא פחות מאשר להם" אמר. שלושת הזרים של פארמה במשחק יהיו אספריה הפורטוגלי פרננדו קאוטו והארגנטיני נסטור סנסיני.

הערב באנגליה: קרבות הישרדות

קריסטאל פאלאס מחפשת כריס ארמסטרונג טוב יותר הערב, כאשר תאבק על חייהם בליגה הבכירה במשחק חוץ נגד סאותהמפטון.

בארבעה מחמישה המשחקים שיערכו הערב יהיו מעורבות קבוצות מהתחתית שארבע מהן ירדו בתום העונה מהליגה שתקטן בעונה הבאה מ־22 ל־20 קבוצות.

פאלאס הרביעית מהסוף עם 41 נקודות מקדימה את נוריץ' בהפרש שערים כשנותרו לה שני משחקים יותר מאשר לירידתה. לסטר ואיפסוויץ' כבר ירדו.

אסטון וילה אף היא בצרות לאחר שהבקיעה שני שערים בשמונה משחקיה האחרונים. הערב הם בבית נגד מנצ'סטר סיטי ש־48 נקודותיה מבטיחות כמעט סופית את השארותה.

פיינליסטית הגביע, אברטון, עם 44 נקודות חייבת להשתפר שעה שתפגוש את צ'לסי.

ווסטהאם (45 נקודות) יכולה להמלט מצרות אם תמשיך בקו הנצחונות, אותו התחילה ביום ראשון נגד המוליכה בלקבורן, כשתארח את קפ"ר.

בצמרת מחפשת ניוקאסל להבטיח מקומה בגביע אופ"א עונה שניה ברציפות. היא תנסה לעשות זאת על חשבון טוטנהאם אותה תארח.

דבר טוטו/ אבשלום בן צבי

גורלות ייחרצו השבת בהרצליה

1. מכבי פ"ת – ביתר ת"א. מכבי פ"ת, צריכה נקודה אחת כדי להינצל סופית מסכנת הירידה. היא תשיג אותה במשחק הביתי. ועוד הערה קטנה. אחרי שמורדוב הסיח האשמות חסרות שחר נגד סבי אלנקווה, יש לי בקשה קטנה אליך. לך הביתה בנצי ותמשיך להתעסק בזבל ובביוב של העיר ת"א. תודה. (מוטו: פלוס + x) המלצה 2x

2. מכבי הרצליה – מכבי ת"א. חודשים ארוכים שכבה הרצליה, מתחת לקו האדום. עד שזאביק ולצר, הגיע ועופר מזרחי, נכנס להוליך גבוה. הרצליה, בהרכב מלא הלהיבה במשחק הקודם נגד מכבי ת"א (4:4). הפעם הסיפור יהיה שונה לחלוטין. מכבי בפורמף לפני מכבי חיפה תרצה לגמור וללכת הביתה מבלי המתיח לתוצאה של חיפה. הפסד של הרצליה והיא מסתבכת עמוק בתחתית. (מוטו: פלוס + 2) המלצה 2x

3. בית שאן – הפועל ב"ש. אין כאן הרבי בירורות. נצחון לכאן או לכאן. אבל צריך לזכור שבית שאן לא כבשה שער מאז סיום מלחמת העולם הראשונה ושהניה שחכו כתי זכו בשלוש נקודות רצופות. (מוטו: פלוס + x) המלצה 21

4. הפועל חיפה – עירוני אשדוד. הפסד של עירוני אשדוד ויש לנו יורדת בטוחה. אוהדים רבים יחזיקו אצבעות לבנין ועשר שניצחו לאחרונה לפני שלושה מחזורים. הניכיו של ויקו עדיפים על אלה של שייע הם ינצחו. (מוטו פלוס + 1) המלצה 1

5. ביתר י-ם – מכבי נתניה. שימו לב חברים להפתעת השבת. נצחון חוץ מרהים של נתניה בירושלים, נצחון שלא יעלה אותה מעל הקו האדום. (מוטו פלוס + x) המלצה 21

6. עירוני ראשל"צ – מכבי חיפה. במכבי חיפה יודעים שרק אם ינצחו עד סוף העונה לא בטוח שיזכו באליפות. תוצאת המשחק עשויה להיות מושפעת באופן ישיר מתוצאת המשחק המוקדם בין מכבי ת"א והרצליה. (מוטו פלוס + 2) המלצה 2

7. בני יהודה – הפועל פ"ת. מילה אחת, תיקו. (מוטו פלוס + x) המלצה x

8. הפועל ת"א – צפריריים חולון. להפועל ת"א שני תארים השנה. אלופה התיקו והקבוצה שלזכותה מספר ההפסדים הנמוך ביותר. המאזן לא ישתנה אחרי שבת וזה אחד הבאנקרים של השבוע. (מוטו פלוס + 1) המלצה 1

9. קרית שמונה – הפועל ב"ש. כ"ס שלוש נקודות מהמקום השני אבל יודעת שאין לה סיכוי לעלות. קרית שמונה ניצחה כבר את מכבי יפו וכ"ס זה מכשול קט עבורה כדי להינצל סופית מסכנת הירידה. (מוטו פלוס + x) המלצה 1

10. הפועל לוד – נס ציונה. נס ציונה אוירה של סוף עונה ובעצם לכמה לה להפריע ללוד לברוח מהתחתית. (מוטו פלוס + 1) המלצה 1

11. הפועל אשקלון – הפועל אשדוד. אשקלון רוצה אבל לא יכולה. אשדוד עם רזני דורה באוירה חדשה תנסה לכבוש שנית את ההר. (מוטו פלוס + 2) המלצה 2

12. הפועל י-ם – הפ. חדרה. נקודה טובה לשתי הקבוצות. י-ם תחסר את הכוכבים אסיאג הריין חדרה תחסר את נורי, פודגורצ'אני וסויסה. (מוטו פלוס + x) המלצה 1x

13. הפועל בייבה – שמשון ת"א. משחק רדיוס בכפר קאסם, סבו תינתן לשמשון הזדמנות להתחיל במבצע איסוף 12 נקודות עד סוף העונה. (מוטו פלוס + 2) המלצה 2

14. הפועל בת"ים – קרית גת. בת"ים, מנצחת בלי הפסקה. צריך לקיים ק להופעה. קרית גת, בהחלט מסוגלת להפתיע. (מוטו פלוס + x) המלצה 21

15. מכבי יבנה – הכח ר"ג. יבנה גברה את הסידוך עם אשליות העליה לכרות שקשה לנצח אותה ביבנה הרי שבמשחק חשוב זה תנצח הכח. המלצה 2

הפסד פתיחה לאלוף העולם

אליפות העולם בטנ"ש

אלוף העולם בטניס שלחן הצרפתי ז'אן פיליפ גאטיין נוצח במפתיע בפתיחת אליפות העולם הקבוצתית הנערכת בטאייג'ין, סין, אך זה לא מנע מנבחרת צרפת לנצח את הרוסים 1:3. האלוף הפסיד לדימטרי מאזונב.

אלופת העולם נבחרת שוודיה התאמצה מול רוניה 1:3 ולעומת זאת ניצחו הסינים בקלות את ההולנדים 0:3.

בין הנשים נצחון קל לסינית על צרפת 0:3 ובאותה תוצאה ניצחה גרמניה את אנגליה.

2 נצחונות לנשות ישראל

שני נצחונות נרשמו לזכות טניסאיות ישראל ביום הפתיחה, בתוצאה זהה 0:3 על לוכסמבורג ופורטוגל.

נצחון שלישי לכדורעפניות

נבחרת הנשים של ישראל בכדורעף השיגה את נצחונה השלישי בטורניר האביב באוסטריה לאחר שניצחה את אסטוניה 2:3 במשחק שארך שעתיים ורבע. יש לציין שהמערכה החמישית נסתיימה בתוצאה 21:23.

קודם לכן ניצחו הישראליות את צרפת וסלובניה.

בינתיים קיימת חקירה מטועפת על ההפסד בביטול שהיה מכוון ללוכסמבורג בחודש שעבר.

ברכות חמות
לחב' "קוריאה מוטורס ישראל" בע"מ (ק.מ.י.)
למנכ"ל ולצוות העובדים
לרגל קבלת חב' "קאיה" בישראל
שאו ברכה, הצלחה ושיתוף פעולה פורה
מוסך קאיה יפו בהנהלת רכטמן
שניצלר 23, יפו ת"א טל. 6818118 פקס.6815691

ברכות לבביות
לחב' "קוריאה מוטורס ישראל" בע"מ (ק.מ.י.)
ולמנכ"ל מר יונתן וולד
לרגל השקת דגם "קאיה ספיה 1600"
שאו ברכה, הצלחה ושיתוף פעולה פורה
ש.ש. מוסך איכות בע"מ
KIA
מוסך החלפים קאיה אזור ירושלים
רח' יד חרוצים 16 תלפיות ירושלים טל. 713349

ברכות חמות
לחב' "קוריאה מוטורס ישראל" בע"מ (ק.מ.י.)
ולמנכ"ל מר יונתן וולד
לרגל השקת דגם "קאיה ספיה 1600"
KIA לוי ישראל
סוכנות ראשל"צ רחובות והסביבה

ברכות חמות
לחב' קוריאה מוטורס
ישראל בע"מ (ק.מ.י.)
ולמנכ"ל מר יונתן וולד
לרגל השקת דגם קאיה ספיה 1600
KIA
מוסך טופז מורשה קאיה
א. תעשיה ישן, ראשל"צ טל. 03-9672135

ברכות חמות
לחב' "קוריאה מוטורס ישראל" בע"מ (ק.מ.י.)
ולמנכ"ל מר יונתן וולד
לרגל השקת דגם "קאיה ספיה 1600"
KIA משאל!
אפיק נ.ר. מוטורס בע"מ
סוכנות מכוניות קאיה אזור ירושלים
טל. 02-783312

זר ברכות
לחב' "קוריאה מוטורס ישראל" בע"מ (ק.מ.י.)
ולמנכ"ל מר יונתן וולד
לרגל השקת דגם "קאיה ספיה 1600"
שאו ברכה, הצלחה ושיתוף פעולה פורה
מוסך "קאיה" ת"א
טל. 03-373022

איחולים לבביים
לחב' "קוריאה מוטורס ישראל" בע"מ (ק.מ.י.)
ולמנכ"ל מר יונתן וולד
לרגל השקת דגם "קאיה ספיה 1600"
KIA קאיה צפון בע"מ
* מכירות * מוסך שרות
מול קניון לב המפרץ צ'ק פוסט, חיפה
טלפון: 04-418608

ברכות חמות
לחב' קוריאה מוטורס
ישראל בע"מ (ק.מ.י.)
ולמנכ"ל מר יונתן וולד
לרגל השקת דגם קאיה ספיה 1600
KIA
שאו ברכה, הצלחה ושיתוף פעולה פורה
סוכנות קאיה באר־שבע
טל. 07-270984

שידורים לחג

כללית

חינוכית

08.00 "יוצרים צעירים". ד"ר יולי תמיר משוחחת עם ארבעה יוצרים צעירים המבטאים את אבדנם של קרובי משפחה באמצעות סרטים שיצרו. משתתפים: ... דיים, קדוד אריקין, ענת הרמתי ורותם אברוצקי.
08.40 "בבילד של אבא". רענן קוסוביץ התייתם מאביו בגיל 4. בסרט הוא מדבר לראשונה עם אמו, ... ואמו על מות האב.
09.00 "עם זכרון היותר". ילדים וילדות שאיבדו את אביהם או אחיהם במהלך השירות הצבאי מספרים על השפעת השכול והתמודדות בחייהם, ועל התמודדות עם השכול בכל ימות השנה.
09.30 "כדי שלא יאבדו". שירים שכתבו חיילים שנפלו ומבצעות להקות הצבאיות.
10.00 שיחות בוקר. על הנצחת הנופלים באמצעות היצירה האמנותית.
10.30 הדים בעיניים (ש.ח.)
11.00 טקס יום הזכרון לחללי מערכות ישראל. שידור ישיר מהר הרצל.
11.30 לקט שירים ליום הזכרון.
12.00 קשר משפחתי. לזכרו של נמרוד סגוי.
12.25 "גבי ישע. לא אשכח זאת רעי". תכנית תעודה על הקרב בגבי ישע.
13.15 "כל פעם בחורף". פגישה עם משפחתו של החייל ערן כהן, הנעדר מאז מלחמת יום הכיפורים.
13.35 "גדוד 890, פלוגה א', אוגוסט 54". לוחמים יהודים בצנחנים בשנות החמישים השתתפו בפעולות התגמול מספרים על התקופה, על החברים שנפלו ועל ההתמודדות עם האבדן.
14.15 קשר משפחתי. לזכרו של אבא. ארבע אחיות מספרות על אביהן, גדעון צימבל ז"ל, שנפל במלחמת יום הכיפורים.
14.45 "ריקוד החבר". הדיוקן חיים אך מבצע ריקוד לחבר חבר.
14.55 "חבר שלנו מת". שירים שנכתבו בעקבות אבדן.
17.00 ערב חדש.

כללית

06.30 הודעות בעברית.
06.31 חדשות בערבית.
06.45 לקט שירים ליום הזיכרון.
07.00 "בוקר טוב ישראל". תכנית הבוקר של הטלוויזיה.
15.30 "ירושלים – קרבות סביב לה". תכנית מיוחדת ליום הזיכרון. מאיר פעיל וקבוצת ילדים מטיילים בעקבות הלוחמים בפריצת הדרך לירושלים.
16.00 "זאב לראשון". תכנית מיוחדת ליום הזיכרון.
17.00 ערב חדש.
17.35 "מי מספר". ראיונות עם שלושה סופרים השכולים בשכול – רעיה הרניק, דבורה עומר ואהוד בנזר.
18.00 "מתי בא לי פתע". קטעים מתוך "גורילי אש", בביצוע שחקנים צעירים.
18.15 החדשות באנגלית.
18.50 "הולכים בדרך לשלום". תכנית אירוח שמשתתפים בה שלושה בניהם של משפחות שכולות דרוזיות.

19.00 חדשות.
19.30 מהדורת חדשות לסיכום אירועי יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל.
19.50 טקס הדלקת המשואות לסיום יום הזיכרון ופתיחת חגיגות יום העצמאות – שידור ישיר מהר הרצל בירושלים.
20.55 דבר נשיא המדינה עזר ויצמן.
21.05 מבט.
21.30 "חוגגים עצמאות". תכנית הבידור המרכזית לליל יום העצמאות בהשתתפות אמנים האורחים.
24.00 חדשות
00.05 "קרוקודיל דאנדי". קומדיה אוסטרלית מ־1986. מייקל ג'יי דאנדי הוא הרפתקן וצייד תנינים אוסטרלי חד לבוש מבע. בעקבות פרסומו מגיעה אליו עיתונאית מניו יורק, ויוצאת עמו לסיור בג'ונגל האוסטרלי. לאחר מכן הוא מתלווה אליה לג'ונגל אחר להלוסין – לעיר ניו יורק. בתפקידים הראשיים: פול הוגן ולינדה קוזלובסקי. במאי: פיטר פיימן.

ערוץ 2

14.00 "קלפים פתוחים". תכנית מיוחדת ליום הזיכרון.
15.00 "קונצרט אראאיקה" של בטהובן. התזמורת הפילהרמונית הישראלית בניצוח ג'וזפה סינופולי.
16.00 "ערב לזכרו של האלוף נחמיה תמרי ז"ל". הפקה מקורית (ש.ח).
17.00 החדשות.
17.05 שירים עבריים ליום הזיכרון.
17.0 "הגיבור הגלי". תכנית מיוחדת על הקולנוע הישראלי. דמותו של החייל הישראלי כפי שהיא משתקפת בקולנוע הישראלי.
18.00 "לזכרם – חיים בריזנה ועופר חדש ז"ל". סרט תעודה על חיים בריזנה שנפל במלחמת ההתשה, ועל עופר חדש שנהרג בלבנון באוגוסט השנה.
19.15 החדשות.
19.45 טקס הדלקת המשואות מהר הרצל – שידור ישיר.
20.45 החדשות.
21.00 "בשידור חי, דן שילון מארח". משדר מיוחד ליום העצמאות, עם שמעון פרס ובנימין נתניהו ומיטב אמני ישראל.
24.00 "בלוז לחופש הגדול". סרט מ־1987. במאי: רנן שור. עם יואב צפיר, דוד צוויגנבאום, שחר סגל, נועה גולדברג ועוד. סיפורה של קבוצת צעירים תל־אביביים בתקופת החופש הגדול שלפני הגיוס – בימי מלחמת ההתשה של סוף שנות ה־60 ותחילת ה־70: לבטים, אהבות, פחדים, חלומות ואכזבות.
01.50 "שיר בלילה".

ערוץ 33

המשך שידור שמות הנופלים במערכות ישראל.
19.50 טקס מהר הרצל בשידור חי והכרזת פתיחת חגיגות יום העצמאות.
21.00 תכנית מיוחדת ליום העצמאות. מערכונים, קטעי ארכיון מיוחדים, מבוקים ומכרונות מרגעים היסטוריים בדרכה של המדינה מאז הכרזת העצמאות ועד היום.

כבלים

ערוץ 3

שידורי יום הזכרון
10:30 אליעזר (ישראל, 1993). סרט ביכורים של ערה אריקה, המספר על אליעזר אריקין שנפל ביולי 47 בהתקפה על מתקני רדאר בריטים בחיפה. הסרט חושף דרך את בעיית ההשארה מבצע בשדה קרב.
11:00 אדים (ש.ח)
11:25 "יכני בית". דרמה ישראלית מקורית, שכתב בני ברבש וחיים אחרי ברבש. סיפורו של חבר האצ"ל דב גרונר שנידון למוות בדצמבר 1946, בעקבות השתתפותו בהתקפה על בניין המשטרה הבריטית בר"ג. הסרט מתמקד בימיו האחרונים של גרונר בתא הנידונים למוות. עם: יורם חטב, שלמה תרשיש, זאב שמשוני, אהוה הדר, עידית טפרסון, רמי ברוך.
13:20 20 שנה למלחמת יום כיפור. סרט תעודה של הבמאי ראובן הקר. סיפורם של הגיבורים האלמוניים במלחמת יום הכיפורים.
14:05 קופסת הלילה. בקרב על כיס פלוגה במהלך מלחמת השחרור נהרגו כ־90 מחיילי חטיבת אלכסנדרוני. מדוע השתבשה תכנית הקרב, מדוע היה הקרב אבוד לפני שהחל, ומה הקשר שלו לשיר "על המשלט ישבת עיר".

יום ד' יום העצמאות

גילה אלמגור וגבי עמרני ב"הצילו את המציל", ערוץ המשפחה, 21:50

14:40 מונולוגים. ראיונות עם בני משפחה שיקיריהם נפלו במלחמות ישראל.
15:00 עצרת יום הזכרון (ש.ח)
16:30 אורחים בסלון. תכנית מיוחדת ליום הזכרון.
17:15 הצער והמיסטיקה (ישראל, 1995) (ש.ח)
17:45 מונולוגים 95' (ישראל, 1995) (ש.ח)
18:15 ואז הגל נהיה בלגן (ישראל, 1995). סרט תיעודי שעוקב אחר צעירים שחייהם הושפעו מפיגוע האוטובוס בעפולה לפני שנה. הפיקה עמית ברודאר וג'ולי שלו. במאי: אמיר פלדמן.
19:00 אליעזר (ישראל, 1993) (ש.ח)
שידורי ערב יום העצמאות
19:30 לא שם זין (ישראל, 1987). עיבוד לספרו המצליח של רן בן אמוץ. צעיר מאבד את שתי רגליו במלחמה ומתקשה להסתגל לחיים בכסא הגלגלים. הוא מתנכר לחברתו ולמשפחתו, אך מתעשת בעקבות מותו בקרב של חבר הטוב. במאי: שמואל אימברמן. עם: איקה זוהר, ענת ווקסמן, שמואל וילוזני.
21:00 ספיישל "שמש ונחרים" בהנחיית צ'יפי שביט. עם חברי כנסת מהקואליציה והאופוזיציה.
21:50 הצילו את המציל (ישראל, 1977). קומדיית סטיות. אורי זוהר הוא מציל תל אביבי רודף שמלות שנופל בפח שטמנו לו חותנו העשיר. סרטו האחרון של זוהר שגם כתב, הפיק וביים. עם: גילה אלמגור, גבי עמרני, חנה לסלאו ויוסף שילוח.
02:00 הם היו עשרה (ישראל, 1960). דרמה היסטורית. עשרה חלוצים מתיישבים בתחילת המאה על גבעה נידחת בגליל ונקלעים לעימותים עם ערבים. במאי: ברוך דינר. עם: עודד תאומי, ניצה דינר, במסה צד תיסים עדיקרי.
03:45 ברין (ישראל, 1984). דרמת מתח. סיפורו של בלש פרטי "יוסף שילוח" שיוצא לעיירת פיתוח לחקור...
05:15 אשה זרה (ישראל, 1992). דרמה של מיכל בת אדם. סטודנטית צרפתיה הנשואה לישראלי מתקשה להסתגל למציאות הישראלית. עם: מאי אורזן, גידי גוב, שרון אלכסנדר.

ערוץ הסרטים

ביום הזכרון מתאחדים שידורי ערוץ 3 ד"א.
20:15 מהאקטטר (1988, ארה"ב). מתכאב אימפרסיוניסטי השני של מראות וצלילים שיצר הבמאי גודפרי ראג'יו בעזרת מוסיקה מחפת של פיליפ גלאס. תצפית על הדרך בה הקדמה תולשת את בני האדם מהקרקע ומהשורשים, ומובילה אותם לתוך הערים הגדולות רוחשות פעילות בעוצמה הגדולה מכל תנועה אידיאולוגית או משנה כלכלית.
22:00 סוד השלוה שלי (1987, ארה"ב). קומדיה. צעיר מקנזס מגיע לניו יורק כדי להשתלב בעולם העסקים. תוך 3 חודשים הוא מצליח להדיח להנהלת חברת ענק ולנהל רומן עם הפילגש של הבוס. במאי: הרברט רוס. עם: מייקל ג. פוקס והלן סלייטר.
23:50 הארי המזוהם (1971, ארה"ב). פעולה. קלינט איסטווד הוא הארי קלהאן, שוטר קשוח, שממהר לשלוף ולהרוג מתוך דבקות באכיפת החוק. כאשר המשטרה מגלה אוזלת יד, יוצא קלהאן בעקבות רוצח מטורף שמאיים על העיר. ביים: דון סיגל. עם: אנדי רובינסון, הארי גוארדינו וג'ון מיצ'ם.
01:35 בית קברות לחיות (1989, ארה"ב). מותחן עפ"י ספרו של סטיבן קינג. משפחה שעברה לקרבת בית קברות עתיק, מגלה שהמתים הנקברים באתר קמים לתחיה והופכים לרוצחים. עם: דייל מידקיף, פרד גווין, דניס קרוסבי. ביימה: מרי למברט.
03:15 ללא מוצא (1987, קנדה). מותחן. קצין נתנים חושף תקלה במבצעי מסוקים, ונרצח לפני שהוא מצליח להזהיר על כך. אשתו (איימי מדיגן) נרדפת על ידי רוצח בעלה. במאי: מריו אזופרדי.
05:15 ... (1992, ארה"ב) (ש.ח)

ערוץ הילדים

יום הזכרון שידורי ערוץ הילדים וערוץ 3 מתאחדים.

הצגה שניה

22:00 הציפורים (1963, ארה"ב). מתח. ציפורים תוקפות עיירה קטנה בקליפורניה וזורעות אימה אצל התושבים. מסרטיו הגדולים של היצ'קוק המשרטט עולם מסוים שבו הטבע מתקומם נגד האדם. תסריט: איוון הנטר. צילום: רוברט בורקס. עם: טיפי הדרן, רוד טיילור וג'סיקה טנדי.
24:00 הגיבורים של קוקלשל (1955, אנגליה). מרע בריטי. מבוסס על אירוע אמת. ... הוא מצליח, מאבד את צוותו המפוכח, והופך לצוות רשמי המבוך, הניתוק סרט אנשים חזיתה. ביים: חוזה פרר. עם: טרבור הווארד וחוזה פרר.
01:20 מלחמת יצורי החשמל (1957, אנגליה). מדע בדיוני. סרט המשך ל"קוואטרמאס". איום מדע חלל נתקל כאתר מחקר, ומגלה כי מחוצר בברכה התאוקלמת ליצורים שכלשו מפלנטה אחרת. שלטים פקידים לא אנושים אחרים בגוף שהשתלטו ממסמאים. ביים: ואל גסט. עם: בריאן דונלבי, ג'ון לונגדן, סידני ג'יימס, וזה דייר.

שש פלוס

20:30 אריה משפחתית. קומדיה.
20:55 לוסי אמבטי. קומדיה.
21:25 חופשי על הבר. קומדיה.

ערוץ 8

21.00 דיסקברי. מלכת הפילים, חלק 1.
22.00 דיסקברי. מלכת הפילים, חלק 2.
23.00 דיסקברי. ביקור בממלכת המבצ'קין.

רדיו

קול המוסיקה

06.06 "שחרית מוסיקלית". אקלנו לארנב: באך: שלושה כוראל־פרלודים; שובר: אימפרומפטו בסול במול מג'ור, אופ. 90 מס' 3; פרסטה: דיוקנאות; צ'ייקובסקי/ גלאזונוב: "הרהורים".
07.07 "שחרית מוסיקלית". בואלמה: וריאציות סימפוניות לצ'לו ולתזמורת, אופ. 23; ליליטה בולנז'ה: תפילה לילי בולנז'ה; נוקטורן וירלולה; פולנק: רפסודיה ארגנו והאריאציות לצ'לו ולתזמורת.
08.05 "שחרית מוסיקלית". רחמנינוב: שלישיה אלגית מס' 2 ברה מינור, אופ. 9.
09.05 "קונצרט בוקר". התכנית: "מוסיקת אבל": שוברט: רביעייה מס' 14 ברה מינור לכלי קשת, "העלמה והמוות"; ברג: קונצ'רטו לכנור ולתזמורת; מרקוביץ: הקטמה "אלכסנדר ניבסקי", אופ. 78.
11.00 צפירה לציון יום הזכרון.
11.02 "קונצרט בוקר". מוסיקה קונצ'רטו לתזמורת, כלי קשת, מכנור ושימפנה; בלוך: "סימפוניה ישראלית".
11.57 "בימת שיר". נתן זך.
12.00 "ארגנו". פרקים מתוך קונצ'רטי לצ'לו ולתזמורת מאת ויוואלדי, שטאמיץ, היידן, בוקריני, דבורז'אק ואלגר.
13.00 "אמן השבוע". היגרויך שיף, צ'לו. ברהמס: סונטה מס' 1 במי מינור לצ'לו ולפסנתר, אופ. 38; שוסטקוביץ': סונטה ברה מינור לצ'לו ולפסנתר, אופ. 40.
14.05 שבוע בתמונות.
14.06 "הדרך". צלילים וקולות בעקבות הזמן.
15.00 "מפתחות". "על עצמאותה של המוסיקה הישראלית".
16.00 "בבקשתך". אלבינוני: אדג'ו לכלי קשת; ל. ברנשטיין: "הללי". נוקטורן להליל, כלי קשת וכלי נקישה. מוצרט: אדג'ו לכנור ולתזמורת, ק. 261; שופן: נוקטורן מס' 7 בדו דיאז מינור. הארי גארל: "ימי מאבק וקומוויות"; בטהובן: סימפוניה מס' 3 במי במול מג'ור, "ארואיקה".
18.00 "צלילים בין קרביים". פורה: "פלאס ומליסנדה", אופ. 80; בריטן: סרנדה לטנור, קרן וכלי קשת, אופ. 31; סיבליוס: רביעיית כלי קשת ברה מינור, "קולות אינטימיים"; ארן איוואר: שיר מתוך לכנור ולתזמורת "רביסי "הקר".
20.05 "זהר הזהב – אמנים גדולים בהקלטות היסטוריות". בריטן: סונטה מס' 3 בדו מינור, אופ. 45; בריטן: סונטה מס' 2 במול מג'ור, אופ. 15.
21.05 "מקלטות התזמורת הסימפונית ירושלים רשות השידור". בטהובן: קונצ'רטו ברה מג'ור לכנור ולתזמורת, אופ. 61; בטהובן: פנטסיה לפסנתר, מקהלה ותזמורת, אופ. 80.
22.00 "נשף העצמאות". התזמורת הסימפונית ירושלים רשות השידור. קטעים קלאסיים קלים מאת צ'ייקובסקי, בורודין, לבר, שטראוס.
22.57 "בימת שיר". נתן אלתרמן.

רשת א'

06.06 שירים עבריים.
09.05 "שכול והנצחה".
10.05 "סלהדיר". "הכרזות מלחמות ישראל".
11.00 צפירה לציון יום הזכרון.
11.02 טקס יום הזכרון לחללי מערכות ישראל והרצל. שידור חי מהר הרצל.
11.30 "שירים ליום הזיכרון".
14.05 "צימוקים ושקדים". שירים בידיש.
14.55 "בימת שיר".
15.05 "בני נשר משוחחים על שכול והכרה".
16.05 "שירים כתובים באבן". הורים שכולים כותבים על יקיריהם.
17.05 "הגנה".
17.55 "קראתי ספר".
18.05 "הכל מרשות". יהדות ומסורת.
19.05 "פרקי היום בתנ"ך".
19.15 "עד ביטוי אחד היי". הפעם: "המדינה שלי". כתובה וקוראת נורית יובל.
19.30 "תפילה חגיגית ליום העצמאות".
21.05 "פרקי הדיה מיוחדים ליום העצמאות".
22.05 "מלים שמבטות לבעת".
23.05 שירים עבריים.

רשת ב'

06.06 "הבוקר הזה". חדשות + מוסיקה.
08.05 "הקרב האחרון".
08.07 "עניין אחר".
09.07 "שירים ליום הזכרון".
11.00 צפירה לציון יום הזכרון.
11.02 טקס יום הזכרון לחללי מערכות ישראל והרצל. שידור חי מהר הרצל.
11.20 "שירים עבריים".
12.05 "הקרב האחרון".
12.07 "בתוך היום". משדר צבריים.
14.07 "שירים עבריים".
18.07 ראיון עם ראש הממשלה יצחק רבין.
19.05 "הקרב האחרון".
19.07 "שירים עבריים".
19.45 טקס הדלקת המשואות. שידור חי מהר הרצל בירושלים.
20.45 "דבר נשיא המדינה עזר ויצמן".
21.05 "שירים עבריים".
01.05 "גימל בבית". עצמאות 95'.

רשת ג'

06.06 "שלושה רחות". נגר עברי.
11.00 צפירה לציון יום הזכרון.
11.07 "שלושה רחות" המשך.
20.05 "הגגימל עצמאות". שידורים חיים ממקומות מופעים.
01.05 "רשת גימל משדרת ברשת ב'". משדר משותף.

גלי צה"ל

05.02 "צלילי בוקר". שירים עבריים.
05.56 "באמצע מילולי".
06.00 מבזק ידיעות.
06.05 "שש בבוקר". שירים עבריים.
06.30 "בוקר טוב ישראל".
07.07 "שבע אפס שבע".
08.00 "בוקר טוב ישראל". מהדורה שניה.
09.05 "לצייר זיכרון בצלילים".
11.05 צפירה ושידור הטקס המרכזי ליום הזיכרון לחללי מערכות ישראל הנערך בבית הקברות הצבאי בהר הרצל.
12.05 "המספוח". על טקס אחד בבית־ספר אחד ועל אנשים רבים.
13.00 "בצהרי היום".
13.15 "שירים עבריים".
14.05 "הכרזות". שיחות עם קרובים על הנופלים.
16.05 שירים עבריים.
17.00 "ערב טוב ישראל".
18.05 "אחרי 21 שנה". שיחה עם משפחת מג"ד רון פרוניק על סגן אחרי, שנפל במלחמת יום הכיפורים.
19.05 שירים עבריים.
19.15 חדשות ערוץ 2.
19.45 טקס הדלקת המשואות ופתיחת אירועי יום העצמאות. שידור ישיר מהר הרצל בירושלים.
20.30 ברכת נשיא המדינה ליום העצמאות.
21.05 "ממשים, רוקים, וקסר". פתיחת שידורי יום העצמאות.
22.05 "מוסיקה עברית". מוסיקת ריקודים עברית.
00.00 "צבת הבידור הגדולה של ארץ טל".
02.00 "לא יכולים לישון". מוסיקה לשעות הקטנות של הלילה.

גלגל"צ

07.05 "מדינה בדרך".
09.05 "מתוק".
10.05 "שמש".
12.05 "מיזוג אוויר".
13.05 "משנה לדרך".
14.05 "ספסוף".
15.05 "זהב קטנט ממשיך לנסוע".
16.05 "הכס בכביש".
18.05 "צלצלאה".
20.05 "מתנות להגדרה".
22.05 "לילה טוב".

כללית

כללית

08.00 "שיר שלום". פרקי תפילה. קונצרט חגיגת לחג העצמאות.
09.00 חדשות.
09.05 "אליעזר בן יהודה". אופרת רוק מאת הלל ביקלפנקס. סיפור חייו של אליעזר בן יהודה ומאבקו על החייאת השפה העברית.
10.00 אלפון העצמאות. "אוצר העצמאות". משחק של חידוש שישה מסעתפים מדן ועד אילת. המשדר ילווה את כל שידורי יום העצמאות.
11.00 "חידון התנ"ך ה־32 לנוער יהודי בעולם". החידון יועבר בשידור ישיר מתיאטרון ירושלים.
12.45 "מפגן צה"ל". שידור ישיר.
14.15 "החורשים". סרט תעודה. לפני 25 שנה תיעד ... הגורל את סיפורם של חמישה צעירים שהיו באחית הרכב המקצועית. עתה חזר שגריר אליהם אל בניהם ובדק היכן הם היום. החמישה הם עוזי ברעם, אביגדור קהלני, יוסי עפריאלי, ארנון מילצן וחיים בקישר.
15.00 "אלפון העצמאות". "אוצר העצמאות" בשילוב ראיונות וכתבות על נושאים הקשורים בשנת תיירות השלום ויום העצמאות ה־47 של מדינת ישראל.
15.30 "זאב לשלום". תכנית מיוחדת ליום העצמאות.
16.30 "אלפון העצמאות". "אוצר העצמאות".
17.45 חדשות אנגלית.
18.00 "עם לילית נגר". תכנית ראיונות ואירוח מיוחדת ליום העצמאות.
19.00 חדשות.
19.30 טקס הענקת פרסי ישראל. שידור ישיר בתיאטרון ירושלים.
20.55 הגרלת הלוטו בשידור חי.
21.00 "מבט".
21.30 "אלפון העצמאות". "אוצר העצמאות".
22.30 "חיים סכאלה" עם מאיר עמית. חלקה השני של התכנית ישודר מחר.
24.00 חדשות
00.05 "פסוקו של מקום". הר עפרון הוא הקסטל.
24.00 "פסוקו של מקום".

(ש.ח)
11.15 "פלספס". מופע בידור מפני קהל. תכנית מיוחדת ליום העצמאות. משתתפים: אבי גרייניק, עידן אלתרמן, ירדן ברמכבא, תומר יוסף, תומר שרון, דני קרפל, חנן לדרמן.
11.40 "צלילים קסומים מהודו". ביקור התזמורת הפילהרמונית הישראלית בהודו.
12.30 "זמני סנדרסון". תכנית קומית המתארת יום בחייו של דני סנדרסון. התכנית כוללת שירים מתקליטיו וקטעים קומיים שנכתבו במיוחד עבור הטלוויזיה (ש.ח)
13.30 "שתי אצבעות מצידון". סרט קולנוע ישראלי מ־1986. סיפורה של יחידה ישראלית בלבנון 1982. במאי: אלי כהן. שחקנים: רוני פינקוביץ, שאול מזרחי, אלון אבוטבול, גד ראבת, אוסי הלל, בועז עופרי (ש.ח)
15.15 "אוהבים ניני וגיל דור בהופעה חיה" (ש.ח)
16.20 "רוח מזרחית". קטעים נבחרים מתכנית הבידור המוסיקלית בסגנון יםתיכוני בהנחיית יעל אבקסיס.
16.55 "אשתר".
17.00 החדשות

17.05 "ברהור". קטעים נבחרים של הגשת לוח השידורים של מלצר בביכורו של שלמה בראבא.
17.15 "מבצע יהונתן". סרט קולנוע ישראלי. שיחזור קולנועי של חטיפת מטוס אייר פראנס לאנטבה וחילוץ נוסעיו ע"י כוח משימה מיוחד בפיקודו של יוני נתניהו. שחקנים: קלאוס קינסקי, יהורם גאון, גילה אלמגור, אסי דיין, שייקה אופיר ואריק לביא. במאי: מנחם גולן.
19.45 "ברהור". קטעים נבחרים.
20.00 החדשות
20.00 "ברהור". קטעים נבחרים.
20.35 "הקומדי סטור – מתש"ח ועד היום".
21.45 "ברהור". קטעים נבחרים.
22.00 "אסקימו לימון". סרט קולנוע ישראלי מ־1978. חוויות התבגרות של נוער תל אביבי בראשית שנות השישים. שחקנים: יפתח קצור, יהונתן סגל, צחי נוי, ענת עצמון, מנשה ורשבסקי, אופליה שטרל. במאי: בועז דוידזון.
2.55 "ברהור". קטעים נבחרים.
24.00 "יהודית רביץ בהופעה".
01.00 "שיר בלילה".

ערוץ 2

08.00 "יוסי הכספר". יוסי מספר ומשוחח עם הילדים על עצמאות ואחווה. (ש.ח)
08.30 "שמונה בעקבות אחד". סרט קולנוע ישראלי מ־1964. עיבוד לסידרה של ימימה טשרנוביץ־אבידר על החבורה הסודית "החמישה", שחבריה מתפתעים יום אחד לגלות איש מבוגר המציג עצמו כחוקר חיות שהתגנב לחבורה שלהם. שחקנים: שייקה אופיר, ניקו ניתנאי, יוסי (בוטבוט) צור, אלישבע מיכאלי, גאולה גיל, איתן פריבר, שלמה וישינסקי, יעקב בנאי.
10.15 "לילות כנען". אביהו מדינה ואמנים בהופעה

ערוץ 33

16.00 משדר מיוחד בערבית ליום העצמאות.
18.00 עמוד האש. 3 פרקים מיוחדים מהגירסה האנגלית, אשר הופקה עבור ערוץ 4 הבריטי. הפרקים מתמקדים במאבק על העצמאות והקמת המדינה.
21.00 חדשות.
21.30 סינמה 3. הסרט "נשקיני קייט".

כבלים

ערוץ 3

08:00 חבורה שכזאת (ישראל, 1963). סיפורה של חבורה הוסופית: יוסלה, יוסקה וויסניין (יוסי בנאי, בומבה צור ואבנר חזקיהו), המגיעים לקיבוץ כדי להצטרף לפלמ"ח ונתקלים בתוך של תעלולים, קונפליקטים ואהבות ראשונות, לצד אימונים, עבודה בשדה ובסימנות של הורדת מעפילים.
09:35 פיקסה במילואים (ישראל, 1971). פישקה תלמיד הישיבה הקטן הגה בצילו של שמיל הענק. כשמשיל יוצא למילואים מצטרף אליו פישקה ומתוך בטעות, הם נשלחים למשימה מעבר לקווי האויב ומזכה את פישקה בהערכה. משה טולו ושל סמית.
11:05 שני קוני למל (ישראל, 1966). קומדיית טעויות מוסיקלית המתרחשת בעיירה בפולין. בת הגביר מאוהבת בסטודנט, אך אביה מייעד לה שידוך אחר, את קוני למל המגמגם. המצב האמיתי מתוחה לקוני למל, מה שמוביל לאינספור אי הבנות. מייק בורשטיין והדמן אוניקבסקי.
13:05 להקת "סיפקה" ולהקת "שפתיים" במופע מ"דיר ארם ועולמר".
14:40 מאחורי הסורגים (ישראל, 1984). מתמרדים האסירים שנעשו בישראל. אסירים יהודים ואסירים ערבים במתקנים ערבים מתאחדים כנגד שלטון העריצות של הכלא. היה מועמד לאוסקר. ביים: אורי ברבש עפ"י תסריט של בני ברבש ועדן פריים. עם: מוחמד בכרי, ארנון צדוק, אסי דיין, רמי דנון ובועז שרעבי.
16:20 עדים כפיל. שידור חוזר של תחרות הכפילים.
17:55 ספיישל "שמש ונחרים" בנחמה צ'פי שביט.
18:50 מבצר בגויה (ישראל, 1980). דרמה חברתית של זאב רווח. צעיר מאחור מדרום העיר שעומד להתגייס מתאהב באכזבה מהמפכם ומנסה לכבוש את ליבה. פער המעמדות עומד לו לרועץ. עם: זוהר צינוי, דליה שימקו, שרון אלכסנדר, שחר סיקרצ, דליה מלכה, עהליה פגיאל.
20:15 שתוק טאה. קומדיה.

יום ה' יום העצמאות

אוהבתם ניני וגיל דור בהופעה חיה. ערוץ המשפחה, 15:15

21:00 יצפאן עובר כל גבול. תכנית בידור חדשה.
21:35 עבודה בעיניים (ישראל, 1988). סרט מתחזות מבית היוצר של יגאל שילון, בכיכובם של נתן דטנר ואבי קושניר. עם: אייל גפן, רוזי רותם, תיקי דיין.
23:00 הכבנה השחורה (ישראל, 1977). קומדיית סלפסטיק מטורפת. אברך שהכניס את חברתו להריון התמפקר, מנסה לברוח מהרביה שנודעים להביאו לחופה. במאי: בנימין חיים. עם: דני כרמון, אורנה אורשן, אריק מנקין.
00:15 הגיבור ה־11 (ישראל־גרמניה, 1975). דרמה אירוטית.
01:50 סירון לבנות. דרמה.
02:40 רמינגטון סטיל. בילוש.
03:30 נוכלת בשירות החוק. פעולה.

ערוץ הסרטים

06:15 התכריות של אישותי (1992, צרפת).
07:45 הבודדים (1991, ארה"ב) (ש.ח)
09:15 חורים צעירים (1987, ארה"ב) (ש.ח)
10:55 מה נשמע דוק (1972, ארה"ב). קומדיה עם ברברה סטרייסנד וריאן אוניל. מוסיקולוג מפוזר וארוסתו נקלעים לפרשה של גניבת תכשיטים לאחר שנערה מוזרה נטפלת אל הגיבור. ברקע הנרשות לסלפסטיק ולקומדיות הרומנטיות של שנות ה־30. במאי: פיטר בוגדנוביץ'.
12:30 קשוחים שבאלה (1986, ארה"ב).
14:15 בת 16 הייתי (1984, ארה"ב). לסמנטה בייקר יש יום הולדת. אבל משפחתה טרודה בחתונה של אחותה. גיל 16 הוא זמן מצוין להתאהב בתותיך של הכיתה, אבל זה מעריך נשים מנוסות יותר. ביים: ג'ון יוז. עם: מולי רינגוולד, ג'סטין הנרי, מייקל שופלינג, אנתוני מייקל הול.
15:50 גולד עם מזל (1991, ארה"ב). קומדיה. פרנק פאי (ג'ני איילו) זוכה בשפה מליון דולר בלוטו של מדינת ניו יורק, אך הוא אינו מאושר. להיפך: כל חייו הוא חש נרדף ע"י מזלו הטוב. במאי: ג'ורג' גלו.
17:35 ביש מזל (1991, ארה"ב). קומדיה. מרסיק שודס מכבב כרואה חשבון שלומיאל, שנשלח בידי מעסיק עשיר לסייע לבלש פרטי (דני גלובר) לאתר את בתו שנעלמה במקסיקו. נכוחתו של רואה החשבון אינה עוזרת לבלש. במאית: נאריה טס. שחקנים: סקוט וילסון, הארי שירר.
19:10 מלחמות השוחקים (1987, ארה"ב). דרמת פעולה עתידנית. דולף לנדגרן הוא גיבור מיתולוגי המגיע עם חבורת לוחמים לכדור הארץ, ויוצא לחפש את המפתח שמעניק לבעליו את השליטה ביקום. במאי: גרי גודרד. עם: פרנק לנגלה, מג פוסטר, ביל ברטי וקורטני קוקס.
21:00 באגסי (1991, ארה"ב). דרמת מתח מרותקת המגוללת את סיפור חייו של בנג'מין "באגסי" סיגל (וורן ביטי). אגדת מאפיה אמיתית על הפשע והמיתולוגי שהקים את לאס וגאס בימים הפרועים של שנות ה־30. במאי: בארי לוינסון. עם: הארווי קייטל, אנט בנינג, אליוט גולד וג'ו מנטניה.
23:15 מורין פיקס (1992, ארה"ב). מותחן. מעין הקדמה לסדרת הטלוויזיה הבמאי דיוויד לינץ' מתאר בדרכו את שארע ללורה פלמר (שריל לי) לפני רציחתה. עם הצוות המוכר מהסדרה, שנעזר בטווידה קלי, הרי דין סטנטון, כריס אייזק, קיפר סתרלנד ודייוויד באוי.
01:30 מדוק בנייורק (1990, ארה"ב). פעולה. מנהיג של המאפיה (כריסטופר ווקן) משתחרר מהכלא במטרה להפוך לאיל סמים. שוטר אירי צעיר (דייוויד קרוזו) יוצא להילחם בו. במאי: אייבל פררה. עם: לארי פישבורן, וסלי סנייפס.
03:10 קשת שחורה (1990, ארה"ב) (ש.ח)
04:55 תינוק או לא תינוק (1988, ארה"ב) (ש.ח)

ערוץ הילדים

06:30 להתלבש עם שש. מצויירים.
07:30 להתלבש עם שש (ש.ח)
08:30 המתוק של כאילו (פרק מיוחד ליום העצמאות). אריגמי, תום והחתול השובב.

09:00 גינת ההפתעות. יום העצמאות.
09:05 מקורי החבורה.
09:30 פרופסור קשת.
10:00 יום העצמאות בערוץ הילדים.
10:05 שש על הבמה. מופע ערוץ הילדים על הבמה.
10:30 יום העצמאות בערוץ הילדים.
10:35 כדור פורח במצרים. ביקורם של מיכל ינאי ושי אביבי במצרים במסגרת סיורי הכדור הפורח.
11:00 יום העצמאות בערוץ הילדים.
11:05 המדריך לתייר המעופף. ביקורם של שודר מנשה ועמוס שב בזוגות הארץ.
11:30 יום העצמאות בערוץ הילדים.
11:35 הכבנה המעופפת בירדן.
12:00 יום העצמאות בערוץ הילדים.
12:05 הכבנה המעופפת בפריז.
12:30 יום העצמאות בערוץ הילדים.
12:35 כדור פיצוץ. ספיישל משידורי "שמע כדור פיצוץ" מהקרן האדום.
13:00 הסופגניה המעופפת.
13:30 האחון המעופפת.
14:00 המתוק של כאילו. אריגמי, תום והחתול השובב
14:30 גינת ההפתעות (ש.ח)
14:35 מקורי החבורה (ש.ח)
15:00 פרופסור קשת (ש.ח)
15:30 יום העצמאות בערוץ הילדים (ש.ח)
15:35 שש על הבמה. מופע פורים בערוץ הילדים
16:00 יום העצמאות בערוץ הילדים (ש.ח)
16:05 כדור פורח במצרים (ש.ח)
16:30 יום העצמאות בערוץ הילדים (ש.ח)
16:35 המדריך לתייר המעופף (ש.ח)
17:00 יום העצמאות בערוץ הילדים (ש.ח)
17:05 הכבנה המעופפת בירדן (ש.ח)
17:30 יום העצמאות בערוץ הילדים (ש.ח)
17:35 הכבנה המעופפת בפריז (ש.ח)
18:00 יום העצמאות בערוץ הילדים (ש.ח)
18:05 כדור פיצוץ (ש.ח)
18:30 הסופגניה המעופפת (ש.ח)
19:00 האחון המעופפת (ש.ח)

הצגה שניה

22:00 ורטיגו (1958, ארה"ב). יצירת מופת שכיים היצ'קוק. בלש משטרה שפרש בשל פחד גבהים עוקב אחר אשה מיסתורית, הנרדפת ע"י עברה. תוך כדי מעקב היא מתאהבת לנגד עיניו. הוא שוקע בדיכאון עד שהוא נתקל באשה הדומה לה. עם: ג'יימס סטיוארט, קים נובק וברברה בל גדס.
00:10 זיגי סטארדאסט (1973, ארה"ב). תיעוד מופע הרוק המסעגן של דייוויד בואי ולהקתו משנת 1973 (כוכב הקלסי שכלל את מיק רונסון המנוח. התופעה המלוטשת שלהם בלהתון מציגה את סגנון הרוק המנצב" בתמארות. במאי: די.איי. פנבייקר.

שש פלוס

19:30 שלושה בריזה אחת. קומדיה.
20:00 בשאים פלוס. קומדיה.
20:30 אריה משפחתית. קומדיה.
20:55 לוסי אמבטי. קומדיה.
21:25 חופשי על הבר. קומדיה.

ערוץ 8

08.00 אוניברסיטה פתוחה.
10.00 דיסקברי. צ'י צ'י הגבורה.
11.00 דיסקברי. מסע אל הקוטב הצפוני.
12.00 דיסקברי. מלכת הפילים (ש.ח)
14.00 אוניברסיטה פתוחה.
16.00 דיסקברי. הרוחות של יערות הגשם, 1.
16.55 דיסקברי. הרוחות של יערות הגשם, 2.
18.00 אוניברסיטה פתוחה. גוף יהיר. חג בקיבוץ.
18.30 אוניברסיטה פתוחה. אמנים במעבר תרבויות.
19.00 אוניברסיטה פתוחה. אוצרות מארץ הקודש.
19.30 אצר פתוחה. סיור במעלי מים בירושלים.
20.00 דיסקברי. צ'י צ'י הגבורה (ש.ח)
21.00 מלקסום. מגזין ערוץ 8.
21.30 דיסקברי. תוצרת ארה"ב.
22.10 דיסקברי. ביקור בממלכת המבצ'קין (ש.ח)
22.30 בראבו. נסטינג. להקת המחול של רומניק באנואמה, במאטמה של לואי ארגון.
00.30 בראבו. פורטה פיאגו. על התפתחות הפסנתר.
01.05 אוניברסיטה פתוחה.

רדיו

קול המוסיקה

07.10 "שחרית לבוקר חג". שעה ראשונה. באך: סוויטה בלה מינור לכינור; ויוואלדי: קונצ'רטו בסי מינור לצ'לו ולכלי קשת; מוצרט: דיוורטימנטו מספר 2, מתוך ק. 439 ב'.
08.05 "שחרית לבוקר חג". שעה שניה: בטהובן: שלישיית כלי־קשת במי־במול מג'ור, אופוס 3; שופן: פלונז בריינס, אופוס 3.
08.55 פרטים על שידורי היום ב"קול המוסיקה".
09.05 "קונצרט לבוקר חג". פאול בן־חיים: "תרועה לישראל"; הנדל: "דיקיף רי נגר מלכותיים"; יוסי בר־חיים: "מגילת העצמאות"; בטהובן: קונצ'רטו מספר 5 במי־במול מג'ור, אופוס 73, "הקיסר"; מאהלה: סימפוניה מספר 2, "התחיה".
11.57 "בימת שיר". נתן זך.
12.00 "שעתיים בצהריים".
14.05 "שבוע בתמונות".
14.06 "הדרך". צלילים וקולות בעקבות הזמן.
15.00 "מוסרת הארץ".
16.00 "אנסמבל". אנדראה וג'ובאני גבריאלי: "הכנורה והבאנית"; "תוגה מוסיקלית" להכתרה של הדוג'ה מרינו גרימאני; היידן: רביעיית כלי־קשת ברה מג'ור, אופוס 33/6; ברהמס: שלישיית קלרינית בלה מינור, אופוס 114.
18.00 "תקליטורים חדשים". הפסנתרן הצעיר קונסטנטין ליפשיץ. באך: פתיחה בסגנון צרפתי; פרטיטה; פרוקופייב: סונטה. שלישית: ברהמס: אינטרמצו... פסנתר מספר 2 בפה מינור, אופוס 73. רלף בסוני/ אוק קסמה. בריטן: קונצ'רטו לפסנתר ולתזמורת אופוס 13.
20.05 "מפלגת הקלסות". גוגה בראור (קלרנית), מאוריסי פאות (בסון) ושרה שוקהמן (פסנתר): בטהובן: רואו לקלרינית ובסון; בריס: סקוונצה לקלרינית סולו; לוטוסלבסקי: "אקרטות למחול" לקלרינית ולפסנתר; ר' קרימנס: סונטה לקלרינית, אופוס 167.
21.00 "ענבים, הגה, ל, סירונה". זמירה לוצקי ושלמה ישראלי מארחים יצ' ית ויזברים.
22.57 "בימת שיר". נתן אלתרמן, עם יוסי בנאי.
23.00 "מפגש התקליטיה".

רשת א'

07.00 חדשות באנגלית ובצרפתית.
07.30 "תפילת שחרית חגיגית ליום העצמאות". שידור חי מבית כנסת בירושלים.
09.05 "פגישה, הפינפנישה". עם חנן יובל.
10.05 רחל פרקובסקי: אמת בוגרת. דיוקנה של ביניה הקריסטלוגיה ומייסדה אגודת אופו בנגרים.
11.00 "חידון התנ"ך העולמי לנוער יהודי".
14.05 "ארץ ועם". מגזין פולקלור.
14.55 "בימת שיר". עם אילנה צוקרמן.
15.05 "בראש צעיר". שירי חג.
16.05 "בעקבות הזמן הספרדי המכור קמצ'". ראיון עם השר אב. יהושע, חתן פרס ישראל לשנת 1995.
17.05 "הכל והב". שירי המדינה.
20.00 "טקס חלוקת פרסי ישראל". שידור ישיר מתיאטרון ירושלים.
20.15 "תפילה בזמר". "עולם הסידורים".
22.05 "פנים אל פנים".
23.05 "סיפורי מבואר". סיפורי מקור קצרים וקטעי מוסיקה קלאסית קלה.

רשת ב'

06.06 "הבוקר הזה". חדשות + מוסיקה.
07.06 "בוקר של עצמאות".
08.05 "הילדים של המדינה".
09.07 "בוקר של עצמאות".
10.05 "הילדים של המדינה".
10.07 "עצמאות 95". משדר מיוחד.
11.05 "הילדים של המדינה".
11.07 "עצמאות 95".
12.05 "הילדים של המדינה".
12.07 "עצמאות 95". משדר מיוחד.
13.05 "הילדים של המדינה".
13.07 "עצמאות 95".
14.07 "עצמאות 95".
15.05 "הילדים של המדינה".
15.07 "עצמאות 95".
15.45 "עיתונות חיה". יואל רפל.
16.05 "הילדים של המדינה".
16.07 "עצמאות 95".
17.05 "הילדים של המדינה".
17.07 "עצמאות 95".
18.05 "הילדים של המדינה".
18.07 "מוצאי עצמאות".
19.05 "הילדים של המדינה".
19.07 "מוצאי עצמאות".
20.00 מבט לחדשות. העברה מהטלוויזיה הישראלית.
21.05 "בהגשה אישית".
23.05 "כל היום" + מוסיקה.
00.05 "יומן חצות".
00.15 "שניה ביותר ובכל אחד לחוד".
02.05 "לילה זה מאור".
05.05 "אור ראשון". עם איזי מן.

רשת ג'

07.05 "איזה יום יפה" משדר בוקר ליום העצמאות.
10.05 אנצר אפיקטנזה 95'. משחק מסטולים משותף עם הטלוויזיה הכללית. המשחק ישודר עד 18.00
18.05 חפלה בדרכים.
21.05 "להיטים להיטים".
23.05 "בדרך אל הפאב".

גלי צה"ל

05.02 "צלילי חג". שלוש שעות של מוסיקה מרקיעה.
08.00 "הדים היפים".
11.05 "יום העצמאות". תכנית מיוחדת ליום העצמאות.
12.30 "מפגן צה"ל". שידור ישיר מהטיילת בתל־אביב.
13.30 "עשור לכותרת חזרות". תכנית מיוחדת לרגל עשור לאיחוד ההיסטורי של להקת כוורת במאריק הירקון בתל־אביב.
15.05 "מה אתה עשית בשביל המדינה" שיחות טלפון עם מאזינים.
16.05 "גל אלופים". שירים לבקשת אלופי צה"ל.
17.05 "הגיגות עשרים שנה לסרט "גבעת חלפון אינה עונה".
18.05 "שישנוב" תכנית סוף השבוע של גלי־צה"ל.
20.05 "זכה את התקליטיה".
23.05 "עשרים וארבע ושות שהיה".
00.00 "יומן חצות". יומן לסיכום חדשות הערב.
00.10 "ציפורי לילה". עם דורון נשר. תכנית מוסיקלית בנימה אישית.
02.00 "לא רוצים לישון". מוסיקה לשעות הקטנות של הלילה.

גלגל"צ

07.05 "מדינה בדרך". עם נועה ירון.
09.05 "מתוק". עם לילך ברנע.
10.05 "שמש". עם אלי ישראלי.
12.05 "מיזוג אוויר". עם ארי שמאי.
13.05 "משנה לדרך". עם אודליה יבין.
14.05 "ספסוף". עם סיון דורון.
15.05 "זהב קטנט ממשיך לנסוע".
16.05 "הכס בכביש". עם רזי להנגל.
18.05 "צלצלאה". עם לאה טה.
20.05 "מתנות להגדרה", אמנים לנתינה מתנות.
22.05 "לילה טוב".

נערות רעות: מרילה שוורצה

סיבה מוצדקת: שון קונרי וקייט קפשאו

ים הזיכרון

קשר השכול מאחד את רעיה הרניק, דבורה עומר ואהוד מנור שסיפרו את סיפורם ב"מי מופר", המשודר בערב יום הזיכרון בערוץ 1, ב־17:35.

רעיה הרניק שכלה את בנה גוני במלחמת לבנון. אישיותה המרשימה, כתיבתה הספרותית והתבטאויותיה הפומביות עשו אותה לאחת הדוברות הבולטות בגנות המלחמה. הסופרת והמחזאית דבורה עומר שכלה את אמה בתאונת אימונים לפני קום המדינה. דמות האם היתה השראה לכמה מגיבורות ספריה. אהוד מנור שכל את אחיו יהודה במלחמת ההתשה, שכול ששינה, על פי עדותו, את מהלך חייו.

ובאותו ערוץ, בתוכנית נפרדת, ב־18:30 יובא גם סיפור השכול של שלוש משפחות דרוזיות. ראוי לשאול את מנהלי ערוץ 1 מדוע מצאו לנכון להציג את שתי התוכניות הללו בנפרד, ולא בתוכנית אחת. האם גם בשכול הדרוזים הם "מגזר"?

הצפירה הדוממה לזכר הנופלים תפריד בין יום האבל לבין החג. מלכי שני העדרים יתחרו ביניהם בבישור הגיגות השלום: דן שילון יזמין את שמעון פרס ובנימין נתניהו "בשידור חי" (ערוץ 2, 21:00) ויגדיל לעשות דן מרגלית, שיזמן את יצחק רבין לצד דוד לוי, שלא לדבר על גולת הכותרת: ראש הממשלה ומלך ירדן במעון המלכותי כשברקע – כבר הספקנו לראות – זיכוי התמיכה והגאווה של הרעיה, היפה במלכות, נור (בחליפת אוף וייט ופרח כחול בדשה) (ערוץ 1, 21.30). תחרות מרה וקשה בין העוקץ והדבש של מרגלית, שהחיבוק הוא הריגון ד'אסר המרקעי שלו בכל ימות השנה, לבין שילון, שהדבש והשמאלץ הגיגרים שם תמיד, יתעבו לכבוד חגנו הלאומי. למאוורכיסטים מתונים.

מי שעוד נשאר בחיים ועדיין לא שבע די רחת לוקום ודבש אחרי המפגעים בערב הקודם, יצטייד נא בסבלנות עד מוצאי יום העצמאות, שאז יקבל את מנת הכולסטרול האולטימטיבית: עמוס אטינגר יקדיש חיים שכאלה למאיר עמית. תשדיר אהדה ודעות לכל מי שהצטופפו אצל עמית על הדשא השנה ולפניה, ובשנים שיבואו. (ערוץ 1, 22:30). המשך מובטח ביום ו', במקום המתוק של יאדיקוס.
למאוורכיסטים אקוטיים.

■ יום העצמאות הוא קצת חגם של יוצרי הקולנוע הישראלים. שבסרטיהם נוכל לצפות ביום זה בריכוז גבוה מן הרגיל. מומלץ לצפות בסרטו של רנן שור "בלוז לחופש הגדול" עם יואב צפיר ושרון סגל המצוינים (יום ד', ערוץ 2, 24:00) ובסרטו הישן, מלא החום של ברוך דינר "הם היו עשרה" עם ניסים עזיקרי, בומבה צור ועודד תאומי (יום ה' לפנות בוקר, ערוץ 3, 02:00).

■ יוסי יורעאלי, חיים בן שחר, עוזי ברעם ואביגדור קהלני לא היו אלמונים גמורים כבר לפני 25 שנה. מיכה שגריר הימר על הצלחתם העתידה ובולטותם בתחומי עיסוקיהם. יורעאלי היה לאחד מבמאי התיאטרון המקוריים והיהודיים, ושחקנים מוכנים לעשות הרבה כדי להשתתף בהצגה שלו, גם אם הצלחתה אינה מובטחת. חיים בן שחר, מרצה צעיר לכלכלה, היה לדיקן הפקולטה למדעי החברה, נשיא אוניברסיטת תל־אביב, מועמד מטעם מפלגת העבודה לתפקיד שר האוצר במערכת הבחירות של 1981, וכיום מצליחן בתחום היעוץ הכלכלי (בעיקר למי שכבר הצליחו ואינם זקוקים לעצתו בבהילות). עוזי ברעם, מנהיג המשמרת הצעירה במפא"י, לימים מזכ"ל מפלגת העבודה ובממשלה האחרונה שר שהולך תיקים. אביגדור קהלני, מגיבורי הקרב על הגולן, היה לראשי השתדלנים למען הגולן. שגריר חזר אליהם מקץ 25 שנה. "היורשים", יום ה', ערוץ 1, 14:15.

"בלוז לחופש הגדול", יום ד', ערוץ 2, 24:00

סרטים חדשים / ורדה צימרמן

קונצרט לשלושה שחקנים

העלמה והמוות

מחזהו המצליח של אריאל דורפמן (המועלה גם בהבימה), היה לסרט קולנוע שדורפמן השתתף בכתיבת תסריטו ורומן פולנסקי ביים. קונצרט לשלושה שחקנים, הנפגשים בלילה סוער וסוען מאוד בחווה מבודדת במדינה דרום אמריקנית. עו"ד ג'ראררו אסקובר (סטוארט וילסון), שהנשיא מבקש ממנו לעמוד בראש ועדה לחקר פשעי השלטון הקודם, רעייתו פאולינה (סיגורני וויבר), שנעצרה לפני 15 שנים בהיותה סטודנטית, עונתה ונאנסה ולא גילתה את שם עורך עתון הסטודנטים המחתרתי, שהוא בעלה היום. הצלע השלישית הוא דר' רוברטו מירנדה (בן קינגסלי) המסיע לבית את עורך הדין שמכוניתו נתקעה בסופה. פאולינה חושדת כי מירנדה הוא אותו רופא, שאותו לא ראתה אבל את קולו זיהתה, שאנס אותה והשמיע תוך כדי את "העלמה והמוות" לשוברט, והיא מחליטה להשיב לו באותו מטבע. לחייב אותו להודות במעשיו ולא – יומת.

סיבה מוצדקת

סרט מתח פתלתל, שבמרכזו שני רוצחים, פרופ' למשפטים ואשתו. צעיר שחור (בלייר אנדרווד) נאשם ברצח ילדה בת 11. הוא נדון למוות ומבקש את עזרתו של הפרופ' (שון קונרי). זה מצליח, הצעיר השחור משתחרר. בבית הכלא נמצא נידון למוות נוסף (אד האריס), שמספק את הסיבה לשחרור. אבל מסתבר שלא כל מה שנראה על פני כבשן ופניר הוא כך גם במציאות, ולהתנהגותו של השוטר השחור הרע (לורנס פישבורן) יש צידוק.

תופר החלומות

סיפור אגדה. צעיר יתום נשלח לעבוד אצל חייט יהודי, וחייו משתנים. הוא מגלה כשרון תפירה וגם רעיונות עיצוביים לא חסרים לו. המתפרה הקטנה הופכת לבית אופנה גדול ומצליח. היתום ימצא לא רק ייעוד בחיים אלא גם משפחה, חברות ואהבה.
סרטו הראשון כבמאי של רמי דישמין. עם ז'אן יאן וקן הידלין.

העורב

מבוסס על סדרת קומיקס, ומציג את ברנדון לי, בהופעתו האחרונה, בתפקיד הגיטריסט אריק דרייבן בסרט המשלב אקשן עם פילם נואר. לי נהרג במהלך ההסרטה, וגם דרייבן וחברתו נרצחים בסרט על ידי חבורת בריונים, אלא שכוח מסתורי עוזר לגיטריסט לחזור לאדמה כדי לנקום, כשעורב שחור עוזר לו במשימה.

נערות רעות

עמוס קולק מגלם סופר שמתגורר בבית מלון עלוב במרכז מנהטן ומתחיל לראיין זונות רחוב על מהלך חייהן ועבודתן. עמוס קולק גם ביים את הסרט שחלקו תיעודי ומשתתפות בו נשים העובדות במקצוע העתיק וגם שחקניות.

בתי הקולנוע

תל־אביב

גורדון: ניחוח הפאפיה הירוקה א', ב', ד', ה' 18.00, 20.00
האורח קין א', ב', ד', ה' 22.00
בן העיר 1: פריסילה – מלכת המדבר א', ב' 17.00, 19.30, 21.45. ג' 17.00. ד' 20.00. ה' 17.00, 19.30, 21.45
בת: קליעים מעל ברודווי א', ב', ה' 17.00, 19.30, 21.30. ד' 21.50
דיזנגוף 1: שמש בוגדנית ג' 11.00, 13.40, 16.20. ד' 22.00. ה' 19.00, 21.50
רומן על אבות ד' 20.05
דיזנגוף 2: פרדי קרוגר – הסיוט החדש א', ב' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.30, 21.50. ג' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00. ד' 20.05. ה' 19.30, 21.50
דיזנגוף 3: אל המערב הקסום א', ב' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.30. ד' 20.05. ה' 19.30
כלבי אשמורת א', ב' 21.50. ג' 11.00, 13.00, 15.00, 17.00. ד' 22.00. ה' 21.50
הוד 1: לא פראייר של אף אחד א', ב', ה', 13.30, 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
הוד 2: נל א', ב' ה', 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
ריצ'י ריץ' א', ב', ה' 13.30, 17.00
הוד 3: בשם האהבה א', ב', ה' 13.30, 17.00, 19.45, 22.00. ד' 21.30, 24.00
הוד 4: פורסט גאמפ א', ב', ה' 13.30, 16.30, 19.15, 22.00. ד' 21.15, 24.00
הקולנוע: הפיתוי האחרון ב' 17.00. ד' 20.00, 22.00, ה' 17.00, 19.30, 21.45
חן 1: נישואין נוסח מיאמי ד' 21.50. א', ב', ה' 17.00, 19.30, 21.50
חן 2: ספרות זולה א', ב', ה' 19.10, 21.55. ד' 21.50
על כלבים וגנבים א"ג 17.00. ה' 11.30, 14.30, 17.00
חן 3: רוחות של תשוקה א', ב', ה' 16.45, 19.20, 21.55. ג' 17.00. ד' 21.50
חן 4: סטריים פיישר א', ב', ה' 11.30, 14.30, 17.00, 19.30, 21.50. ג' 11.30, 14.30, 17.00. ד' 21.50
חן 5: טיפשים בלי הפסקה א', ב', ה' 11.30, 14.30, 17.00, 19.30, 21.50. ג' 11.30, 14.30, 17.00. ד' 21.50
חן 6: מלך האריות (אנגלית) א', ב', ה' 11.30, 14.30, 17.00, 19.30, 21.50. ד' 21.50
פאר 1: שיגור בחיור א' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
התפרצות ה' 17.00, 19.30, 22.00
פאר 2: רוצחים מלידה א', ב', ה' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
פאר 3: חשיפה א', ב', ה' 16.30, 19.15, 22.00. ד' 21.15, 24.00
לב 1: ליאון א', ב' 11.45, 14.00, 17.00, 19.30, 22.00. ה' 20.00, 22.00, 24.30
לב 2: חומות של תקוה א', ב' 11.30, 13.30, 16.35, 19.15, 22.00. ג' 11.00, 13.30, 16.30. ד' 20.00, 22.30. ה' 20.15, 22.35
גירסת בראונינג א', ב' ה' 11.30, 13.15
לב 3: חומות של תקוה א', ב' 15.00, 21.00. ה' 22.00. ה' 20.15, 22.00
גירסת בראונינג א', ב' 11.15, 13.00, 17.30. ד' 19.15, 20.00
לב 4: סיפור חיים א', ב' 11.45, 16.30, 19.15. ד' 20.00, 22.15. ה' 20.00, 22.25
[illegible] א"ג 14.00
[illegible] קטן א', ב' 17.00, 19.45, 22.00. ה' 20.00, 22.00
רב אור 1: משהו ללבוש א', ב' ה' 16.40, 19.20, 21.55. ד' 21.50
רב אור 2: לפני הזריחה א', ב', ה' 17.00, 19.30, 21.55. ד' 21.50
רב אור 3: ארבע חתונות ולוויה אחת א', ב', ה' 17.00, 19.30, 21.53. ד' 21.50
רב אור 4: נשים קטנות א', ב', ה' 17.00, 19.20, 21.55. ד' 21.50
רב אור 5: ספרות זולה א', ב', ה' 16.15, 19.05, 21.55. ד' 21.50
שחף 1: התפרצות א' 17.00, 19.30. ב' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
העלמה והמוות ה' 17.00, 19.30, 22.00
פורסט גאמפ א', ב', ה' 16.30, 19.15, 22.00. ד' 21.15, 24.00
תל־אביב 1: התפרצות א', ב', ה' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
תל־אביב 2: מסע בין כוכבים – רוחות א', ב', ה' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
תל־אביב 3: צניחה חופשית א', ב' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
סיבה מוצדקת ה' 17.00, 19.30, 22.00

ירושלים

גיל 1: התפרצות א', ב', ה' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
גיל 2: פורסט גאמפ א', ב', ה' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.15
גיל 3: פרדי קרוגר – הסיוט החדש א', ב' 17.00, 19.30, 21.45. ד' 21.30, 24.00
סיבה מוצדקת ה' 17.00, 19.30, 22.00
גיל 4: ליאון א', ב', ה' 17.00, 19.30, 21.50. ד' 21.30, 24.00
גיל 5: חומות של תקוה א', ב', ה' 19.15, 22.00. ד' 21.15, 24.00
מסע בין כוכבים – רוחות א', ב', ה' 17.00
גיל 6: נל א', ב' 19.30, 20.00. ד' 21.30, 24.00
ריצ'י ריץ' א', ב', ה' 17.00
העלמה והמוות ה' 17.00, 19.30, 22.00
גיל 7: בשם האהבה א', ב', ה' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
גיל 8: לא פראייר של אף אחד א', ב', ה' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
חן 1: ספרות זולה א', ב', ה' 19.05, 21.55. ד' 21.50
על כלבים וגנבים א', ב', ה' 17.00
חן 2: קליעים מעל ברודווי א', ב', ה' 17.00, 19.30, 21.55. ד' 21.55
חן 3: רוחות של תשוקה א', ב', ה' 16.40, 19.20, 21.55. ד' 21.55
חן 4: נישואין נוסח מיאמי א', ב', ה' 17.00, 19.30, 21.55. ד' 21.55
חן 5: טיפשים בלי הפסקה א', ב', ה' 17.00, 19.25, 21.50. ד' 21.50
חן 6: משהו ללבוש א', ב', ד', ה' 21.55
סטרים פיישר א', ב', ה' 17.00, 19.25
חן 7: לפני הזריחה א', ב', ה' 17.00, 19.30, 21.55. ד' 21.55
תיאטרון ירושלים
[illegible] ב' 19.00, 21.30. ד' 19.00
שתיקות הפרחן א', ב' 19.30, 21.30. ג' 21.30

חיפה

אורלי: חומות של תקוה א', ב', ה' 18.40, 21.20. ד' 21.20
סינמה קפה מוריה: ליאון א', ב', ה' 19.30, 21.30. ד' 22.15, 24.15
סינמה קפה עממי
סינמה 1: סיפור חיים א', ב', ה' 19.15
גירסת בראונינג א', ב', ה' 21.15
סינמה 2: נשים קטנות א', ב', ה' 19.15, 21.15
עצמון 1: התפרצות א', ב', ה' 16.20, 18.50, 21.20
עצמון 2: פרדי קרוגר – הסיוט החדש א', ב', ה' 16.30, 19.00, 21.20
עצמון 3: צניחה חופשית א', ב', ה' 16.30, 19.00, 21.20
עצמון 4: מסע בין כוכבים – רוחות א', ב', ה' 16.30, 19.00
חשיפה א', ב', ה' 21.30
עצמון 5: לא פראייר של אף אחד א', ב', ה' 16.30, 19.00, 21.20
פנורמה 1: פורסט גאמפ א', ב', ה' 16.15, 18.45, 21.30
פנורמה 2: נל א', ב', ה' 16.30, 19.00, 21.30
פנורמה 3: אהובתי הנצחית א', ב', ה' 19.00, 21.30
ריצ'י ריץ' א', ב' ה' 16.30
רב אור 1: נישואים נוסח מיאמי א', ב', ה' 16.30, 19.00, 21.20. ד' 21.20
רב אור 2: קליעים מעל ברודווי א', ב', ה' 19.00, 21.20. ד' 21.20
על כלבים וגנבים א', ב', ה' 17.00
רב אור 3: ספרות זולה א', ב', ה' 18.30, 21.15
רב גת 1: טיפשים בלי הפסקה א', ב', ד', ה' 16.45, 19.00, 21.20
רב גת 2: רוחות של תשוקה א', ב', ה' 18.45, 21.20. ד' 21.20
רב מור 1: חומות של תקוה א', ב' 18.40, 21.20. ד' 21.30
על כלבים וגנבים א', ב', ה' 17.00
רב מור 2: קליעים מעל ברודווי א', ב', ה' 16.45, 19.00, 21.20. ד' 21.30
רב מור 3: ספרות זולה א', ב', ה' 18.45, 21.30. ד' 21.30
רב מור 4: טיפשים בלי הפסקה א', ב', ה' 16.45, 19.00, 21.20. ד' 21.30
רב מור 5: נישואים נוסח מיאמי א', ב', ה' 16.45, 19.00, 21.20. ד' 19.30
רב מור 6: סטרים פיישר א', ב', ה' 16.45, 19.00, 21.30. ד' 21.30
רב מור 7: רוחות של תשוקה א', ב', ה' 16.30, 19.00, 21.30. ד' 21.30

אור־יהודה

גיל 1: פרדי קרוגר – הסיוט החדש א', ב', ה' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
גיל 2: הפיתוי האחרון א', ב', ה' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
גיל 3: פורסט גאמפ א', ב', ה' 16.30, 19.15, 22.00. ד' 21.15, 24.00
גיל 4: רוחות של תשוקה א', ב', ה' 16.30, 19.15, 22.00. ד' 21.15, 24.00

אשדוד

גיל 1: טיפשים בלי הפסקה א', ב', ה' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
גיל 2: סטרים פיישר א', ב', ה' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
גיל 3: ליאון א', ב', ה' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
גיל 4: פורסט גאמפ א', ב', ה' 19.15, 22.00. ד' 21.15, 24.00
על כלבים וגנבים א', ב', ה' 17.00
גיל 5: רוחות של תשוקה א', ב', ה' 16.30, 19.15, 22.00. ד' 21.15, 24.00

אשקלון

גיל 1: התפרצות א', ב', ה' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
גיל 2: ליאון א', ב', ה' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
גיל 3: נל א', ב', ה' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
סיבה מוצדקת 17.00, 19.30, 22.00
פורסט גאמפ א', ב', ה' 19.15, 22.00. ד' 21.15, 24.00
ריצ'י ריץ' א', ב', ה' 17.00
גיל 5: מסע בין כוכבים – רוחות א', ב', ה' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
חן 1: קליעים מעל ברודווי א', ב', ה' 17.00, 19.30, 21.50
חן 2: רוחות של תשוקה א', ב', ה' 16.40, 19.20, 21.55. ד' 21.50
חן 3: טיפשים בלי הפסקה א', ב', ה' 17.00, 19.30, 21.50
חן 4: סטרים פיישר א', ב', ה' 17.00, 19.30, 21.50. ד' 21.50
חן 5: חומות של תקוה א', ב', ה' 19.20, 21.55. ד' 21.50
על כלבים וגנבים א', ב', ה' 17.00

באר־שבע

גיל 1: התפרצות א', ב', ה' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
גיל 2: פורסט גאמפ א', ב', ה' 19.15, 22.00. ד' 21.15, 24.00
ריצ'י ריץ' א', ב', ה' 17.00
גיל 3: ליאון א', ב', ה' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
גיל 4: מסע בין כוכבים – רוחות א', ב' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
סיבה מוצדקת ה' 17.00, 19.30, 22.00
רב נגב 1: חומות של תקוה ב', ה' 19.20, 21.55. ד' 21.50
על כלבים וגנבים א', ב', ה' 17.00
רב נגב 2: רוחות של תשוקה א', ב', ד', ה' 21.55
סטרים פיישר א', ב', ה' 17.00, 19.25
רב נגב 3: טיפשים בלי הפסקה א', ב', ה' 17.00, 19.30, 21.50. ד' 21.50
רב נגב 4: משהו ללבוש א', ב', ה' 16.40, 19.20, 21.55. ד' 21.55

בת־ים

חן 1: סטרים פיישר א', ב', ה' 17.00, 19.30, 21.55. ד' 21.50
חן 2: טיפשים בלי הפסקה א', ב', ה' 17.00, 19.30, 21.50. ד' 21.50
חן 3: חומות של תקוה א', ב', ה' 19.20, 21.55. ד' 21.50
על כלבים וגנבים א', ב', ה' 17.00
חן 4: התפרצות א', ב', ה' 17.00, 19.25, 21.55. ד' 21.50
חן 5: פורסט גאמפ א', ב', ה' 19.05, 21.55. ד' 21.50
חן 6: ריצ'י ריץ' א', ב', ה', 17.00, 19.30, 19.55. ד' 21.50
חן 7: פרדי קרוגר – הסיוט החדש א', ב', ה' 17.00, 19.30, 21.50. ד' 21.50

הרצליה

סבוריין 1: ספרות זולה א', ב' 19.00, 21.45. ד' 21.30. ה' 19.00, 21.45
סבוריין 2: סיפור חיים א', ב' 19.30. ד' 21.30 ה' 19.30, 22.00
סמאר 1: סטרים פיישר א', ב', ה' 19.30, 21.50
סמאר 2: נל א', ב' 21.50
טיפשים בלי הפסקה א', ב', 19.30
סיבה מוצדקת ה' 19.30, 22.00
סמאר 3: התפרצות א', ב', ה' 19.30, 22.00

חדרה

לב 1: התפרצות א' ב', 19.10, 21.45, ד' 20.00, 22.15, ה' 1.20, 21.50. על כלבים וגנבים א', ב', ד' 16.30
לב 2: נל א', ב' 21.45. ד' 20.00. ה' 19.15, 22.15, 21.50
בין כוכבים – רוחות א', ב', ד', ה' 19.20
ריצ'י ריץ' א', ב', ד', ה' 16.30
לב 3: ליאון א', ב', ד', ה' 19.20, 21.50
עקום קטנים א', ב', ד', ה' 16.30
לב 4: שמש בוגדנית א', ב', ד', ה' 19.00, 21.50
מסע בין כוכבים – רוחות א', ב', ה' 16.45. ד' 22.00

חולון

גל 1: חומות של תקוה א', ב', ה' 19.15, 22.00. ד' 21.15, 24.00
על כלבים וגנבים א', ב', ה' 17.00
גל 2: לא פראייר של אף אחד א', ב', ה' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
גל 3: פורסט גאמפ א', ב', ה' 16.30, 19.15, 22.00. ד' 21.15, 24.00
גל 4: טפשים בלי הפסקה א', ב', ה' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
גל 5: פרדי קרוגר – הסיוט החדש א', ב', ה' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30

כפר־סבא

גיל 1: התפרצות א', ב', ה' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
גיל 2: טיפשים בלי הפסקה א', ב' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
העלמה והמוות ה' 17.00, 19.30, 22.00
גיל 3: לא פראייר של אף אחד א', ב', ה' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
גיל 4: ליאון א', ב', ה' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
גיל 5: פרדי קרוגר – הסיוט החדש א', ב' 11.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
סיבה מוצדקת ה' 17.00, 19.30, 22.00
גיל 6: פורסט גאמפ א', ב', ה' 19.10, 22.00. ד' 21.30, 24.00
על כלבים וגנבים א', ב', ה' 17.00
גיל 7: חומות של תקוה א', ב', ה' 19.10, 22.00. ד' 21.30, 24.00
מסע בין כוכבים – רוחות א', ב', ה' 17.00

נצרת עילית

גיל 1: רוחות של תשוקה א', ב', ה' 16.30, 19.00, 21.30. ד' 21.30, 24.00
גיל 2: ספרות זולה א', ב', ה' 19.00, 22.00. ד' 21.15, 24.00
על כלבים וגנבים א', ב', ה' 16.30
גיל 3: התפרצות א', ב', ה' 16.30, 19.00, 21.30. ד' 21.30, 24.00
גיל 4: ליאון א', ב', ה' 19.00, 21.30. ד' 21.30, 24.00
ריצ'י ריץ' א', ב', ה' 16.30. ד' 11.00
גיל 5: טיפשים בלי הפסקה א', ב', ה' 16.30, 19.00, 21.30. ד' 21.30, 24.00
גיל 6: סטרים פיישר א', ב', ה' 16.30, 19.00, 21.30. ד' 21.30, 24.00
סיבה מוצדקת ה' 16.30, 19.00, 21.30
גיל 7: הפיתוי האחרון א', ב', ה' 16.30, 19.00, 21.30. ד' 21.30, 24.00

נתניה

גיל 1: התפרצות א', ב', ה' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
גיל 2: ליאון א', ב', ה' 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
מסע בין כוכבים – רוחות א', ב', ה' 17.00
גיל 3: פורסט גאמפ א', ב' 16.30, 19.15, 22.00. ד' 21.15, 24.00
סיבה מוצדקת ה' 17.00, 19.30, 22.00
גיל 4: חומות של תקוה א', ב', ה' 19.15, 22.00. ד' 21.15, 24.00
ריצ'י ריץ' א', ב', ה' 16.45
גיל 5: לא פראייר של אף אחד א', ב', ה' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
חן השרון 1: נישואין נוסח מיאמי א', ב', ה' 17.00, 19.30, 21.50. ד' 21.50
חן השרון 2: טיפשים בלי הפסקה א', ב', ה' 17.00, 19.30, 21.50. ד' 21.50
חן השרון 3: רוחות של תשוקה א', ב', ה' 21.50
סטרים פיישר א', ב', ה' 17.00, 19.30
חן השרון 4: קליעים מעל ברודווי ב'־ה' 19.30, 21.55. ד' 21.55
על כלבים וגנבים א', ב', ה' 17.00

עכו

סמאר 1: ספרות זולה א', ב', ד', ה' 21.30
מסע בין כוכבים – רוחות א', ב', ה' 19.00
סמאר 2: פרדי קרוגר – הסיוט החדש א', ב', ה' 19.15, 21.45. ד' 21.30
סמאר 3: ריצ'י ריץ' א', ב', ה' 19.15 ה'. 21.30
רוחות של תשוקה א', ב', ה' 21.45

פתח־תקוה

היכל 1: התפרצות א', ב' 19.30, 22.00. א', ה' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
היכל 2: ליאון א', ב' 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
ריצ'י ריץ' א', ב' 17.00
סיבה מוצדקת ה' 17.00, 19.30, 22.00
היכל 3: ספרות זולה א', ב', ה' 19.00, 22.00. ד' 21.15, 24.00
על כלבים וגנבים א', ב', ה' 17.00
רם 1: פורסט גאמפ א', ב', ה' 16.30, 19.15, 22.00. ד' 21.15, 24.00
רם 2: בשם האהבה א', ב', ה' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
רם 3: נל א', ב' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
ליאון ה' 17.00, 19.30, 22.00

קריות

קריון 1: פרדי קרוגר – סיוט חדש א', ב', ה' 16.45, 19.00, 21.30. ד' 22.00
קריון 2: התפרצות א', ב' ה' 16.45, 19.00, 21.30. ד' 22.00
קריון 3: פורסט גאמפ א', ב', ה' 19.00, 21.30. ד' 22.00
קריון 4: סטרים פיישר א', ב' ה' 16.45, 19.00, 21.30. ד' 22.00
קריון 5: ליאון א', ב', ה' 19.00, 21.30. ד' 22.00
עקום קטנים א', ב', ה' 16.45
קריון 6: ריצ'י ריץ' א', ב', ה' 14.45, 16.00
רוחות של תשוקה א', ב', ה' 19.00, 21.30. ד' 22.00
קריון 7: נל א', ב', ה' 19.00, 21.30. ד' 22.00
קריון 8: חומות של תקוה א', ב', ה' 19.00, 21.30. ד' 22.00
אגבעונית א', ב', ה' 16.45
קריון 9: לא פראייר של אף אחד א', ב', ה' 19.00, 21.30. ד' 22.00
מסע בין כוכבים – רוחות א', ב', ה' 16.45
סיבה מוצדקת ה' 19.00, 21.30

ראשון־לציון

קיון הזהב 1: ליאון א, ב', ה' 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
מסע בין כוכבים – רוחות א', ב', ה' 17.00
קיון הזהב 2: ריצ'י ריץ' א', ב' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
סיבה מוצדקת ה' 17.00, 19.30, 22.00
קיון הזהב 3: התפרצות א', ב', ה' 17.00, 19.30, 22.00. ד' 21.30, 24.00
חן 1: נישואין נוסח מיאמי א', ב', ה' 17.00, 19.30, 21.55. ד' 21.55
חן 2: סטרים פיישר א', ב', ה' 17.00, 19.30, 21.55. ד' 21.55
חן 3: קליעים מעל ברודווי א', ב', ה' 17.00, 19.30, 21.55. ד' 21.55
על כלבים וגנבים א', ב', ה' 17.00
חן 4: טיפשים בלי הפסקה א', ב', ה' 17.00, 19.30, 21.55. ד' 21.55
סמאר 1: סטרים פיישר א', ב', ה' 19.30, 22.00
סמאר 2: נל א', ב', ה' 19.30, 22.00
סמאר 3: רוחות של תשוקה א', ב', ה' 19.15, 22.00
סמאר 4: משהו ללבוש א', ב' 19.30, 22.00
העלמה והמוות ה' 19.30, 22.00

רחובות

חן 1: חומות של תקוה א', ב', ה' 19.00, 24.15. ד' 23.15
על כלבים וגנבים ה' 11.15
חן 2: נל א', ב', ה' 19.35, 21.45. ד' 23.30. ה' 11.15
חן 3: משהו ללבוש א', ב', ה' 21.50. ד' 23.15
טיפשים בלי הפסקה א', ב', ה' 19.15. ה' 11.15
חן 4: ליאון א', ב', ה' 21.50. ד' 23.30
סטרים פיישר א', ב', ה' 19.30. ה' 11.15

רמת השרון

כוכב: שמש בוגדנית א', ב', ה' 19.00, 21.45. ד' 21.45

רמת גן – גבעתיים

ארמון 1: התפרצות א', ב', ה' 17.00, 19.20, 21.55. ד' 21.50
ארמון 2: סטרים פיישר א', ב', ה' 17.00, 19.30, 21.55. ד' 21.50
ארמון 3: טפשים בלי הפסקה א', ב', ה' 17.00, 19.30, 21.50. ד' 21.50
רב גן 1: קליעים מעל ברודווי א', ב', ה' 19.30, 21.50. ד' 21.30
על כלבים וגנבים א', ב', ה' 17.00
רב גן 2: לא פראייר של אף אחד א', ב', ד', ה' 21.55
נשים קטנות א"ה 17.00, 19.25
רב גן 3: ספרות זולה א', ב', ה' 16.15, 19.05, 21.55. ד' 21.50
רב גן 4: נל א', ב', ה' 17.00, 19.25, 21.55. ד' 21.50

مطابقة للأصل

עורך: לוי מורב

ועדת הכנסת החליטה לדחות את העלאת שכר חברי הכנסת

מאת אמנון אמר

תוך חילוקי דעות בין חבריה, החליטה אתמול ועדת הכנסת לקבל את בקשת שר האוצר, אברהם שוחט, ולהימנע מלדון ולאשר את המלצות ועדת רוזן־צבי להעלות את שכר חברי הכנסת בעשרות אחוזים.

בשעות הבוקר התייצב שוחט לדיון המיוחד שקבע יו"ר הוועדה, ח"כ חגי מרום, וביקש מחברי ועדת הכנסת להסיר את הנושא מסדר היום הציבורי. שוחט הבהיר לחברי הכנסת, כי הדיון הציבורי שהתפתח בנושא שכרם מתרחש ברגע של אמת בכל הנוגע לשכר במגזר הציבורי.

שר האוצר קרא לחברי הוועדה לגלות מנהיגות ואחריות ציבורית ואמר, כי חברי הכנסת ושרי הממשלה אינם יכולים להרשות לעצמם להיות אלה שיאיצו את כדור השלג העלול להביא לקריסת הסכמי השכר במשק.

לדבריו, עמדתו מקובלת גם על ראש הממשלה, הגורס אף הוא כי אין להעלות את שכר השרים. שר האוצר שב ותקף אתמול את החלטת ועדת הכספים של הכנסת להעלות את שכר השופטים ואמר, כי הוועדה שגתה שגיאה חמורה בהיקפי התוספת שאישרה.

זאת, לדבריו, כאשר ברור לכול כי האפשרות לנתק בין שכר השופטים לבין השכר של כל הצמודים אליהם קלושה ביותר. שוחט קרא לעמוד בנחרצות נוכח כל התביעות להעלאות שכר, וזאת בשל הצורך לשמר את הישגי הצמיחה ולהוריד את האבטלה.

אומצה שיטה חדשה לקביעת שנת הדגם של מכונית

מאת כתבנו הכלכלי

שר התחבורה, ישראל קיסר, החליט לאמץ שיטה חדשה לקביעת שנת ייצור הרכב שתאפשר לרוכשי מכוניות חדשות לקבל את הרכב לפני ה־15 באוגוסט בכל שנה.

עד כה איפשר משרד התחבורה ליבואני הרכב לייבא לארץ מכוניות חדשות לפני ה־15 באוגוסט בכל שנה, אך לא התיר לשווק אותן לפני מועד זה.

השר קיסר מסר, כי על פי השיטה החדשה שתנהג מדגמי 1997 ואילך תסומן שנת ייצור הרכב בסימון מיוחד על שילדת הרכב בעת תהליך ייצור הרכב. סימון זה יאפשר לרוכש המכונית לעקוב אחר שנת הייצור המדויקת.

מנהל אגף הרכב במשרד התחבורה, צבי יזהם, מסר, כי השיטה החדשה תאפשר לרוכשי מכוניות חדשות בשנת 1996 לקבל את כל דגמי המכוניות בכל מועד בשנה, בתנאי שיסומנו בשיטה החדשה.

השיטה החדשה שנקבעה על־ידי אירגון התקינה הבינלאומי (I.S.O) מופעלת על־ידי חלק מיצרני הרכב בעולם והיא נהוגה [illegible]. שיטה זו תהיה חובה גם בישראל [illegible] לייבוא רכב לארץ.

שר התחבורה אימץ בכך מסקנות ועדה מקצועית שמינה לקביעת שנת ייצור הרכב ואשר התבקשה לבחון את הנהלים והשיטות הנהוגות בעולם בנושא.

בראש הוועדה עמד מנהל אגף הרכב, צבי יזהם, והשתתפו בה נציגי איגוד יבואני הרכב, איגוד שמאי הרכב, איגוד חברות הביטוח ומומחי משרד התחבורה.

הרדיו־ווקמן הדיגיטלי החדש של "סוני" עמיד בפני התזות מים, בעל זיכרון ל־10 תחנות קבועות, שעון ומעורר. מחירו: 215 שקל.

תוספת היוקר נתנה ב־94' פיצוי רק על 38 אחוז מעליית המדד

מאת אמנון אמר

עליית השכר הנובעת מתשלום תוספת היוקר הסתכמה בשנה שעברה בכחמישה אחוזים, שהם כ־38 אחוז בלבד מהעלייה שנרשמה אשתקד במדד המחירים לצרכן.

כך עולה מנתונים הכלולים במוסף מיוחד לירחון הסטטיסטי, שפירסמה אתמול הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

מנתונים אלה עולה עוד, כי תוספת היוקר תרמה בשנת 1994 רק כמחצית מהגידול הכולל בשכר לשעת עבודה במגזר העסקי. עם זאת, בשנה הקודמת היה המצב גרוע עוד יותר: ב־1993 נתנה תוספת היוקר פיצוי רק על כ־34 אחוז מעליית המדד ותרמה פחות מ־40 אחוז לכלל העלייה בשכר.

הוצאות העבודה ששילמו היצרנים ליחידת תוצר במגזר העסקי גדלו בשנה שעברה בכשני אחוזים, בהמשך לגידול דומה בשנה הקודמת. אולם עליות אלה באו לאחר שלוש שנים רצופות של ירידות בהוצאות העבודה.

כתוצאה מכך הצטמצמו הוצאות העבודה של היצרנים בחמש השנים האחרונות בכאחוז אחד בממוצע לשנה. שיעור ירידה דומה נרשם בתקופה זו גם בהוצאות העבודה ליחידת תוצר בענף התעשייה.

כח הקנייה של השכר בסקטור העסקי ירד בשנה שעברה בכשלושה אחוזים ואילו בכלל המשק גדל אשתקד כח הקנייה של השכר בכאחוז אחד.

למרות הרפורמה גדלו ההכנסות ממס הכנסה בתשעה אחוזים

מאת אמנון אמר

הכנסות אגף מס הכנסה ומס רכוש המשיכו לגדול גם בחודש שעבר ורשמו עלייה ריאלית של כארבעה אחוזים בהשוואה לחודש המקביל אשתקד. בארבעת החודשים הראשונים של השנה הסתכם סך גביית האגף ב־15.9 מיליארד ש"ח, עלייה ריאלית של כתשעה אחוזים לעומת התקופה המקבילה בשנה שעברה. זאת למרות השלב השני ברפורמה במס הכנסה ליחידים ולהפחתה נוספת במס החברות, שנכנסו לתוקף בתחילת השנה.

מנתונים שפירסם אתמול מינהל הכנסות המדינה באוצר עולה, כי סך גביית המיסים גדלה השנה ריאלית בכחמישה אחוזים. שינויי החקיקה שבוצעו במהלך השנה הקטינו את ההכנסות בכ־700 מיליון ש"ח ובניכוי שינויים אלה היתה גביית המיסים עולה בכשבעה אחוזים.

לדברי האוצר, מצביעים נתוני הגבייה בשלושת החודשים האחרונים על גידול בפעילות המשקית. זאת לאחר היציבות שנרשמה ברמת הפעילות במחצית השנייה של השנה שעברה.

מנתוני האוצר עולה עוד, כי בארבעת החודשים הראשונים של השנה הובאו לארץ יותר מ־42 אלף כלי רכב, עלייה של 6.7 אחוזים בהשוואה לתקופה המקבילה בשנה שעברה. עלייה גדולה של יותר משישים אחוז נרשמה בתקופה זו גם ביבוא מקררים, ואילו יבוא מכשירי וידאו גדל בקרוב ל־32 אחוז. עלייה קלה נרשמה ביבוא מכונות כביסה בעוד שביבוא מכשירי טלוויזיה ומדיחי כלים נמדדו ירידות מתונות.

בג"ץ נתן אור ירוק להמשך תהליך ההתייעלות בתע"א

מאת אריה אורד

בג"ץ דחה את עתירת ההסתדרות ועובדי התעשיה האווירית לעכב פיטורי עובדים גמישים, ובכך נתן אור ירוק להמשך תהליך ההתייעלות בחברה, שהיא המעסיק התעשייתי הגדול במדינה.

הסכם הבראה קיבוצי מיוחד מדצמבר 1993 קבע, כי התעשיה האווירית תפטר בשנים 1994־1995 2,900 עובדים קבועים, אולם בפועל פוטרו 500 עובדים פחות. בו בזמן פיטרה התעשיה האווירית עשרות עובדים גמישים – ארעיים, עובדים בתקופת ניסיון ושומרים בחוזה אישי.

נגד פיטורים חד־צדדיים אלה עתרו העובדים וההסתדרות לבג"ץ ועתה נדחתה עתירתם על־ידי השופטים, שלמה לוין, גבריאל בך ותיאודור אור.

עובדי "הדר" הפגינו נגד הכוונה לפטרם

(עתים). עשרות מעובדי מפעל הביסקוויטים "הדר" בירושלים, הפגינו אתמול בצהריים סמוך למפעל בשכונת תלפיות במחאה על הכוונה לסגור את המפעל ולפטר את העובדים.

העובדים קראו קריאות ונשאו "לחם עבודה", ומחו על לסגור את המפעל. הם הבעירו מספר צמיגים בכניסה למפעל. כוח משטרה שהוזעק למקום כיבה את הצמיגים ופיזר את העובדים.

עובדי "הדר" דורשים פיצויים מוגדלים עם פיטוריהם הצפויים, בעקבות העברתו של המפעל לבעלות חדשה.

ביריד בפאריס יימכרו דירות בישראל לבני הקהילה היהודית

מאת אודי שרון

יריד מיוחד למכירת דירות בישראל לבני הקהילה היהודית בצרפת יערך בפאריס. ביריד תשתתף חברת קונקשן, אשר תשווק יחידות נופש במלון "סאנרייז" המוקם בקיבוץ אילות שליד אילת, קוטג'ים באילות ודירות נופש לאורך קו החוף באשדוד.

היריד יתקיים ב־10 במאי ב"בית צרפת־ישראל" בפאריס. סביב המלון באילות יוקמו אתרי שעשועים, בילוי ובידור לנופשים.

המחירים למגורים ביחידות נופש במשך שבעה ימים ולתקופה של 30 שנה ינועו בין 5,500 דולר (לחדר), ועד 15,200 דולר (לסוויטה). כן יוצע במבצע מיוחד חדר לארבעה ימים למשך 30 שנה החל מ־2,700 דולר.

לדברי מנכ"ל "קונקשן", בני רודיוב, יהודים רבים בצרפת מחפשים את הקשר לישראל, והם נוהגים לעשות זאת על ידי רכישת דירה בישראל.

עוד אמר כי הסכמי השלום בין ישראל לבין מצרים וירדן, עשוי להציב את הפרויקטים התיירותיים בקיבוץ אילות בצומת של תנועת תיירות ערה.

בראש הצוות בפאריס יעמדו אלי מן, מנכ"ל "סאנרייז", ויעקב בוק, בעבר ראש האגף ליחסי ציבור וליחסים בינלאומיים בעיריית חיפה, וכיום מבעלי חברת בוק יזהר תקשורת.

ירידה במחירי המכוניות המשומשות

מאת אריה אורד

ירידה של 2־3 אחוזים במחירי המכוניות המשומשות משתקפת מן המחירון החדש של השמאי, אפרים מהר, לחודש מאי. כמות העסקות עמדה בחודש שעבר על 30 אלף בלבד, לעומת ממוצע של כ־40 אלף בחודש רגיל.

ירידת מחירים גדולה במיוחד, עד חמישה אחוזים, ניכרת ביחס למאזדה, אודי 80, דייהו, יונדאי וסוזוקי. ביקוש ער ויציבות במחירים חלים על סובארו, מיצובישי ורנו.

"המאבק בתדיראן קשר עלול להחריף"

מאת כתבנו הכלכלי

אם לא יימצא פתרון מוסכם לסיכסוך המתמיד במפעל הקשר של תדיראן בחולון עד סוף השבוע, בהקשר לפיטוריהם הצפויים של 170 עובדים, יחריף המאבק בהשתתפות עובדי מפעלי תדיראן ברחבי הארץ החל מיום שני – על כך סוכם שלשום במיפגש בהשתתפות יו"ר האגף לאיגוד מקצועי, ח"כ עמיר פרץ, וועדי העובדים ממפעלי תדיראן בכל הארץ.

אם לא יושג פתרון מוסכם למשבר עד סוף השבוע, יתקיים ביום ראשון כינוס של מטה המאבק המשותף של ועדי תדיראן, האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות, הסתדרות עובדי המתכת והאלקטרוניקה ומועצות הפועלים חולון, כאמור, על תוכנית המאבק המשותף החל מיום שני.

חריש: הגירעון במאזן התשלומים הפך להיות הבעיה העיקרית במשק

מאת אמנון אמר

שר התעשייה והמסחר, מיכה חריש, קרא אתמול לקיים כבר בתקופה הקרובה דיון בממשלה בסוגיית הגירעון במאזן התשלומים ובהשפעתו על הצמיחה במשק.

לדבריו, הגירעון הגדול שנוצר בשנה האחרונה במאזן התשלומים הופך יותר ויותר לבעיה הכלכלית מספר אחת של המשק הישראלי. את הדברים אמר חריש בהרצאה שנשא בפני קציני המכללה לפיקוד ומטה של צה"ל.

שר התעשייה והמסחר סקר בפני הקצינים את פעילות משרדו בשנים האחרונות ומנה את היעדים שהציב המשרד לצורך עידוד הצמיחה במשק. בין היתר מנה חריש את גיוס ההשקעות הזרות והרחבת היקפן ואת הקמת הרשות לעסקים קטנים.

לדבריו, מאז שנת 1992 יצרו העסקים הקטנים הנתמכים על ידי הקרן שמפעיל משרדו כ־6,000 מקומות עבודה חדשים. עוד הזכיר חריש את מדיניות משרד התעשייה לפתח תשתיות לאזורי תעשייה עוד לפני הגעת היזמים לאזורים אלה.

החברה הרביעית בגודלה ביפן תפתח נציגות בישראל

מאת אמנון אמר

חברת מרובני שהיא החברה הרביעית בגודלה ביפן, עומדת לפתוח בקרוב נציגות בישראל. בשבוע שעבר נפגש מנהל פעילות החברה באירופה, מאסאו אוקי, עם מנהל המטה לקידום עסקים במשרד התעשייה והמסחר, נח שני, ודן איתו באפשרויות לביסוס פעילות החברה בישראל.

בשלב ראשון מתכוונת החברה היפנית לפתוח בארץ משרד ולאחר מכן בכוונתה לשקול כניסה מעשית לייצור בישראל. חברת "מרובני" שנמנעה עד כה מלעבוד עם ישראל בשל חששה מהחרם הערבי, הינה חברה רב־לאומית שפעילותה מתפרשת על פני מדינות שונות בעולם.

מחזור מכירותיה השנתי עולה על 150 מיליארד דולר והיא פעילה בתחומים תעשייתיים ומסחריים רבים. בין היתר עוסקת החברה בתחומי התשתית, מערכות כוח, טקסטיל, מתכת, ציוד תעשייתי, אנרגיה, כימיקלים, תקשורת, מזון וחקלאות.

בוטלה שביתת המשאיות בנמלים שנועדה ליום א'

מאת אודי שרון

ראשי מועצת המובילים והמסיעים נענו לפניית שר התחבורה, ישראל קיסר, וביטלו את שביתת המשאיות בנמלי חיפה ואשדוד שנועדה ליום ראשון.

ראשי המועצה נפגשו עם השר והביעו בפניו את אמונם כי יפתור את בעיית עומס היתר על המשאיות, וזאת על ידי אכיפת חוק מלאה ובלתי מפלה בין נהגים שכירים לבין נהגים שהם בעלי המשאיות.

שר התחבורה דחה את בקשת המובילים לשלם להם עבור זמן המתנת המשאיות בנמלים. השר קיסר הודיע שאין בכוונתו להתפשר בנושא עומס־היתר: "בכוונתי ליישם בכל מחיר את החלטתי שבכבישי ישראל לא ינועו משאיות עם עומס־יתר. אני מעודד מכך שגם המובילים סבורים כמוני. אעשה כל פעולה שתצמצם את הקטל בדרכים", אמר קיסר.

השר נענה לבקשת יו"ר מועצת המובילים והמסיעים, דוד שביט, להסדיר את בעיית העיכובים הגורמים למשאיות בנמלים, ולבצע את אכיפת החוק בעניין עומס־היתר תוך זמן קצר.

קיסר החליט למנות צוות שיבדוק את הנושא. בראשו יעמוד ד"ר אריה סחיש, סמנכ"ל לתיפעול ותיכנון ברשות הנמלים והרכבות. יהיו בו נציגים ממשרד התחבורה וממועצת המובילים והמסיעים.

השר הודיע כי ימנע בכל האמצעים העומדים לרשותו את המשך עבודתם של "האפורים" בענף המובילים, כדי להסדיר את העבודה בענף.

בורסה: איתן יעקבסון

ירידות מתונות בסוף שבוע מסחר מקוצר

שבוע המסחר המקוצר הסתיים אתמול במגמה מעורבת עם נטייה לירידות מתונות. הירידות הוסברו במימוש רווחים לקראת פגרת המסחר הארוכה והיו מתונות מהצפוי עקב נכונות קנייה מצד משקיעים שונים ברמת המחירים הנוכחית.

האווירה בשוק כולו היתה אופטימית והדבר בא לידי ביטוי בעלייה משמעותית של ה"קלים" בשוק המעו"ף. בין המניות הבכירות בלטו בעלייה מניות מבנים, הבינלאומי לישראל 1 ובנק הפועלים. בירידה בלטו מניות בזק, כור וכלל אלקטרוניקה. כייל ואוסם נסגרו ביציבות.

מחזור בולט של כ־12 מיליון ש"ח נרשם במניות בנק הפועלים. מחזור בולט של כ־9.5 מיליון ש"ח נרשם במניות טבע. מדד המשתנים נקבע על 173.99 בירידה של 0.21%. מחזור המסחר במניות הסתכם בכ־99 מיליון ש"ח.

בשוק אגרות החוב הצמודות למדד נרשמה מגמה מעורבת עם עליות מתונות בסדרות לטווח בינוני וירידות מתונות בסדרות לטווח קצר וארוך. ירידות מתונות נרשמו בצמודי המט"ח. המק"מים המשיכו ל"זחול" כלפי מעלה.

הסדרות הארוכות נסחרו אתמול בתשואות של 14.5־14.1% אשר מעניינות משקיעים שצופים לאינפלציה שנתית של 10% ומטה. רמת התשואות הגבוהה באפיקים הסולידיים: מק"מ, צמודי דולר והצמודי־מדד לא מנעה את עליית מדד המשתנים לרמה של 174.

עם זאת, מעריכים בשוק ההון שרמת התשואות הגבוהה באפיקים הסולידיים מעיקה על שוק המניות ולכן מתקשים המנתחים להעריך אם השוק יעלה לרמה גבוהה יותר. כזכור שלשום התקרב מדד המעו"ף לרמה של 180 ונסוג לאחר מכן לרמות 177־178.

ההערכה הכללית היא שעלייה נוספת של השוק תוך פריצת מחסום 180 הנקודות תתאפשר רק אם יהיו ביקושים משמעותיים ורציפים למניות בתקופה הקרובה.

שוקי ההון בעולם: ביל כספי

מדדים ניטרליים בארה"ב לא ריגשו את השווקים

אתמול פורסמו כמה מדדים כלכליים בארה"ב אשר לא השפיעו רבות על שוקי המטבע בעולם. היו אלו אמנם מדדים חשובים מאוד, אך משום שהם היו צפויים לא היו לכך השפעות כלשהן על שוקי המטבע. המגמות במחצית השנייה של השבוע שעבר נמשכו גם אתמול: הדולר עלה לגבי רוב המטבעות החשובים אולם נחלש קלות לגבי הין היפני.

לדעת מומחים, המדדים הכלכליים שפורסמו אתמול היו טובים למדי. יש הטוענים שהם ימנעו ירידה בשערו של הדולר בימים הבאים. מדד ארגון הקניינים לאפריל – מדד חשוב כי הוא משקף את מכלול הפעילות הכלכלית של המשק האמריקאי וגם את ההערכות לגבי העתיד.

המדד עמד על 52.00 נקודות בחודש אפריל, שהוא גבוה במקצת מהציפיות. אתמול פורסמו גם מדדים אחרים: ההוצאה הצרכנית שעלתה ב־0.50 אחוזים במארס, וההוצאה הממוצעת לנפש אשר עלתה ב־0.60 אחוזים. במקביל ירדה ההוצאה לבנייה במארס ב־0.40 אחוזים.

למרות ההערכות שהמדדים הטובים ימנעו היצעים דולריים, העבר הוכיח שאין שום קשר בין מצבו הריאלי של המשק האמריקאי לשערי הדולר. שוקי המטבע בעולם, ובכלל זה הדולר, עוברים תקופה של רגיעה יחסית ומדדים כלכליים בארה"ב שאינם חריגים לא ישבשו את השקט הזה בשווקים.

כאמור, אתמול התחזק הדולר במחצית הראשונה של היום המסחרי, אך לקראת שעות הצהריים בניו יורק הופיעו היצעים דולריים וערכו של המטבע האמריקאי נחלש לגבי רוב המטבעות החשובים והפרדוקסלית התחיל להתחזק לגבי הין היפני.

בינתיים נכנסו השווקים למעין מגמה של המתנה. היום יתפרסם בארה"ב המדד המשולב לחודש אפריל, ואילו ביפן סגורים השווקים מהיום ועד יום שני בשל חג לאומי דתי.

בעקבות המגמות של אתמול בשוקי המטבע, עמד ערכו של הדולר בשעות הצהריים בשוק הניו יורקי על 1.3790 מארק, 1.1358 פר"ש, 83.72 ינים, 4.9254 פר"צ, ואילו ערך הלירה שטרלינג עמד על 1.6113 דולר.

בשוקי ניירות הערך מגמות רגועות. בשוק ניירות הערך של ניו יורק ירידה קלה בביקוש למניות שהורידה את מדד הדאו לרמה של 4,314.35 נקודות, ירידה יומית של 1.73 נקודות.

בקרב המניות הישראליות בניו יורק הופיעו היצעים קלים והמדד שלהן ירד ל־136.50 נקודות בשעות הצהריים של המסחר הניו יורקי. בין המניות ששערן ירד ניתן למנות את אורוטק, [illegible] ותעשיות לייזר.

שערי מטבעות חוץ לתאריך 02.05.95

המטבע	בנק ישראל: שער יציג	השינוי ב־% מתחילת: יומי	החודש	השנה	בנק לאומי: מזומנים קניה	מזומנים מכירה	העברות והמחאות קניה	העברות והמחאות מכירה	בנק הפועלים: מזומנים קניה	מזומנים מכירה	העברות והמחאות קניה	העברות והמחאות מכירה
1 סל	3.4770	−0.03	0.07	3.32	–	–	–	–	–	–	–	–
1 דולר	2.9660	−0.27	0.17	−1.72	2.89	3.04	2.9415	2.9886	2.90	3.03	2.9409	2.9854
1 לישט	4.7959	−0.24	0.06	1.74	4.67	4.91	4.7567	4.8335	4.69	4.91	4.7564	4.8284
1 מארק גרמני	2.1494	0.44	−0.13	10.28	2.09	2.20	2.1286	2.1630	2.10	2.20	2.1309	2.1632
1 פרנק צרפתי	0.6035	0.38	−0.69	6.91	0.58	0.62	0.5966	0.6063	0.58	0.62	0.5968	0.6059
1 גולדן הולנדי	1.9199	0.49	−0.07	10.31	1.86	1.96	1.9006	1.9313	1.87	1.96	1.9023	1.9311
1 פרנק שווצרי	2.6047	0.32	−0.34	13.19	2.53	2.67	2.5841	2.6258	2.56	2.68	2.5911	2.6804
1 כתר שוודי	0.4089	0.17	−0.24	1.09	0.39	0.42	0.4041	0.4107	0.40	0.42	0.4040	0.4102
1 כתר נורבגי	0.4773	0.27	−0.02	6.95	0.46	0.49	0.4728	0.4808	0.47	0.49	0.4725	0.4797
1 כתר דני	0.5464	0.40	−0.02	10.05	0.53	0.56	0.5410	0.5498	0.53	0.56	0.5406	0.5489
1 מרק פיני	0.6973	0.42	0.97	9.36	0.67	0.72	0.6904	0.7016	0.68	0.71	0.6900	0.7005
1 דולר קנדי	2.1868	−0.31	0.70	1.74	2.13	2.24	2.1703	2.2054	2.14	2.24	2.1720	2.2049
1 דולר אוסטרלי	2.1585	−0.24	−0.02	−7.87	2.10	2.21	2.1443	2.1789	2.07	2.23	2.1441	2.1766
1 ראנד דרא"פ	0.8177	−0.46	−0.05	−3.98	0.73	0.83	0.8122	0.8243	0.58	0.83	0.8110	0.8233
10 פרנקים בלגיים	1.0426	0.43	−0.33	9.96	1.01	1.07	1.0327	1.0496	1.01	1.07	1.0320	1.0477
10 שילינג אוסטריים	3.0546	0.43	−0.11	10.25	2.97	3.12	3.0254	3.0742	2.98	3.12	3.0242	3.0700
1000 לירטות איטלקיות	1.7796	0.13	1.24	−4.19	1.72	1.81	1.7535	1.7818	1.72	1.83	1.7558	1.7824
100 ינים יפניים	3.5508	−0.06	0.64	17.32	3.45	3.63	3.5183	3.5751	3.46	3.63	3.5107	3.5719
1 דינר ירדני	4.3304	0.42	−0.86	2.12	4.15	4.44	–	–	4.13	4.40	–	–
1 לירה מצרית	0.9120	−1.07	−0.64	−4.07	0.83	0.90	–	–	0.83	0.89	–	–
ECU	3.9387	0.14	−0.17	6.38	–	–	3.9028	3.9658	–	–	3.9023	3.9613
1 פאונד אירלנדי	–	–	–	–	4.75	4.99	4.8359	4.9139	–	–	4.8384	4.9116
100 פזטה ספרדי	2.4088	0.26	−0.22	5.21	2.33	2.46	2.3802	2.4186	2.35	2.51	2.3786	2.4146
1 ניו זילנד	–	–	–	–	1.95	2.05	1.9845	2.0166	–	–	1.9842	2.0142
100 דרכמה יוונית	–	–	–	–	–	–	–	–	1.29	1.43	1.3050	1.3248
100 לירות לבנוניות	0.1810	0.56	1.12	−1.09	–	–	–	–	0.20	0.30	–	–
1 דולר הונג קונג	–	–	–	–	–	–	0.3808	0.3865	–	–	–	–
1 דולר סינגפור	–	–	–	–	–	–	2.1165	2.1507	–	–	2.1162	2.1483
1000 לירה טורקית	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1 לירה קפריסין	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

הודעה

על הצעה מיוחדת של יחידות השתתפות

"לאומי פיא" חברה לניהול קרנות נאמנות בע"מ מציעה על פי תשקיפי הקרנות המפורטות להלן את יחידותיהן במחיר היחידה בתוספת הוספה של 0.25% וזאת לכל תמורה כספית החל מ־7.5.95 ועד 1.6.95 שעה 11:00*.

פיא עולמית | פיא־אור קרן נאמנות | פיא־גביש קרן אגרות חוב ומניות | פיא־קרן בדולח

קרנות נאמנות לאומי פיא

* קבלת הזמנות בקרנות: פיא־בדולח עד השעה 13:00. פיא־עולמית עד השעה 14:00.

המנהל: לאומי פיא - חברה לניהול קרנות נאמנות בע"מ

הנאמן: קסלמן וקסלמן חברה לנאמנויות (1971) בע"מ

מניות ליום 2.5.95

שם	שער	שינוי בקונג'	שינוי %	מחזור באלפי ש"ח	מחזור כמות	יתרת ה/ב
צרפתי	311	-10.0	-3.0	13.2	12572	-12545
צרפתי אג"ח א'	98.5	-1.0	-1.0	9.9	30000	-47500
ק						
קדם כימי	5116			8.5	496	+368
קדם כימי אג"ח 2	181.5	-2.0	-1.0	18.3	30000	-180000
קרדן 1	246	+9.0	+3.8	5.0	6077	+20529
קו מנחה 1	1295					
קור אשראי אגח	81.5	-1.5	-2.0	12.5	45500	-121650
קור אשראי אופ 2	17.3	+2.6	[illegible]	8.0	136805	+163356
קוסטיק	433			9.4	6483	+2339
קומפוגרט	1167	+19.0	+1.8	1.0	279	+30219
קומפוגרט אופ' 1	160	+84.0	[illegible]	0.1	105	+105
קומפוגליץ	392	+2.0	+0.5	8.5	396	+396
קופטהל	355			6.0	5000	-2800
קופטהל אופ' 1	12	+0.3	+2.5	0.1	1636	+3364
קוסל	196.5 בה	-11.5	-5.5	0.5	814	-1505
קוסל אג"ח א'	162.5	-8.5	-0.2			-4982
קסלה 1	1998 בה	+122.0	[illegible]	1.3	197	+200
קסלה 5	692 בה			0.5	200	
קיטאל 1	227	-24.0	-9.5	4.6	5964	-8624
קיטאל אג"ח	105.5	-3.5	-3.0	1.0	2700	-47699
קיטאל אג"ח ב'	80.5	-2.5	-3.2	4.5	16748	-299748
קיטאל אופ' 1	67	-1.5	-2.0	0.6	2529	-7099
קינג 1	733 בה	+37.0	[illegible]	3.1	1238	+3317
קינד	188					-500
קינד אג"ח	112	-1.5	-1.2	3.5	9600	-16400
קינד אופ 1	11.4			0.2	5200	-5000
קינוריה 0.1	3609	-74.0	-2.0	0.1	7	-196
קינג קינוד	131	+4.0	+1.3	1.5	3361	+34000
קלודו	237 בה	-1.8	-0.5	0.5	590	-595
קליל 1	2513	-25.0	-1.0	20.0	2370	-3170
קליל 5	2451	-12.0	-0.5	5.4	650	-1150
קמור ת.ו.ר.ל 0.1	273	-8.0	-3.0	1.9	2100	-11058
קמור אג"ח ב'	90.5	-0.5	-0.5			-16000
קמור אופ' ד'	148.5	+10.5	[illegible]			+2173
קמור אופ' ה'	120.5			0.5	1229	+2613
קניאל צת 1	3238	-16.0	-0.5	12.9	1182	-1354
קניבל	51.5			9.8	56415	+56415
קניבל אג"ח א	40.9			19.0	138153	-33370
קניבל אופ 1	26.6			0.2	2250	-1250
קניקס	178.5	-7.5	-4.0			-3636
קסטון מודל 1	1194	-3.0	-0.2			-2500
קסיטל	339	-2.0	-0.5	1.6	1472	-1472
קסיטל אג"ח א'	63	-0.5	-0.5			-2198
קרגל	1017	+10.0	+1.0	3.4	1000	+998
קרגל אג"ח	259	-3.0	-1.0			-770
קרדן השקעות 1	309			1.3	1200	-300
קרדן הסמ אגח 2	234	-2.0	-1.0	0.1	73	-10073
קרדן הפסי 0.1	1896	-39.0	-2.0			-1926
קריסטל 1	1591	-8.0	-0.5			-100
קרליין סי"ד	545 בה	-5.0	-1.0	8.9	4860	-2517
קשר	709					
קשר אג"ח	113.5	-0.5	-0.5	0.4	1032	-1032
קשר אופ	39.6	+2.8	[illegible]	0.7	5467	+29257
קשרי תעופה	719	-22.0	-3.0	0.5	217	-5217
ר						
רב קו	222			21.6	28905	-28905
רב קו אופ א	53.5 בה			14.1	78505	-79531
רבד	235 בה	-1.0	-0.2	2.0	2470	-5601
רבד אופ א'	12.5		+0.3	0.5	12656	+12471
רבינטקס 1	161	-8.5	-5.0	0.8	1387	-21850
רבינטקס אופ' 1	38.9	+3.6	[illegible]		1	+9452
רגנסי	114.5			8.1	21044	-7544
רגנסי אג"ח א	86		-0.2	2.9	10000	-10000
רגנסי אופ 1	6	-0.2	-4.0	0.3	15817	-50817
רובינטון	434					+24
רוטשטרום אופ 1	1	-0.1	-9.0	0.5	137370	-137370
רוסמן בניה 1	1107			0.3	78	-78
רוסמן בניה 5	833 בה	-92.0	-10.0	4.3	1528	-2629
רוטבאר	82	-1.5	-2.0	3.5	12835	-30835
רוטבאר אופ' 1	1	הפסקת מסחר				
רונגל	150.5	+7.0	+4.8	1.0	2000	+2000
רונגל אופ 1	1 בה					-93472
רוטשטיין	270	-11.0	-4.0	1.9	2084	-15772
רוטשטיין אג"ח א'	96	-1.0	-1.0	0.1	267	-65267
רומטק	393 בה	+22.0	[illegible]	2.4	1801	+7926
רומטק אופ 1	1 בה					-50743
רותם 1	387 בה			12.0	9253	+7245
רותם אופ'	153	+7.5	[illegible]	0.5	995	+5569
ריבוע אופ'א	409	+2.0	+0.5	7.0	5054	+16
ריבוע כחול אופ 3	360			2.5	2041	-3783
רינגוס	277	-6.0	-2.0	8.4	9000	-9585
רינגוס אג"ח א	101					
רייכרט	449	הפסקת מסחר				
רייכרט אופ' 1	1.7	הפסקת מסחר				
ריסוף	353	+15.0	+4.5	1.2	3000	+3366
רמנם	252			7.6	9000	
רמנור 0.1	305	+6.0	+2.0		10	+1490
רמנור 0.4	238 בה			0.6	800	-820
רסקו 1	1597	+12.0	+0.8	6.3	1163	+1038
רפק	1478	-46.0	-3.0	9.4	1884	-2579
רפק אג"ח	116.5	-1.0	-1.0			-5000
רפק אופ' 1	880	-27.0	-3.0	7.2	2417	-9564
רצ	230 בה	+21.0	[illegible]	1.4	1783	+1331
רצ אג"ח א'	89.5			9.0	29881	
רציו יה"ש	1.9 בה	+0.2	[illegible]	6.7	1049515	+2008561
רשף	70.5	-1.5	-2.0	1.4	6000	-30047
רשף אג"ח ב	46.6	-0.1	-0.2	3.6	23024	-48024
רשף אגח א	115.5	-2.5	-2.0	8.7	22500	-30250
ש						
שדות נפט	3.6 בה	+0.1	+4.0	3.6	295920	+746215
שולפית	120	-5.5	-4.2	2.0	5000	-19189
שולפית אגח א	101.5	-1.5	-1.5			-37990
שולפית אופ 1	2.8	+0.5	[illegible]			+263957
שטאל	146.5	-1.5	-1.0	4.9	10000	-15174
שיא אג"ח 4	139					
שיא אופ' 2	111.5	-8.5	-7.0	2.0	5407	-17282
שיא השקעות 0.5	1252	-26.0	-2.0	6.1	1457	-4982
שיא השקעות אג"ח 5	84.5		-0.2	28.4	100003	-52997
שיא השקעות אופ' 3	493 בה	-18.0	-3.5	2.1	1274	-2444
שלג	154	-1.5	-1.0	2.6	5000	-20000
שלג אופ' 1	1.5	-3.4	-69.8		3360	-3360
שלמה 5	129.5 בה	-5.5	-4.0	1.8	4125	-19279
שם טוב אופ' 1	8.6	-1.0	-10.0		550	-2137
שמרת	69.5			4.6	19497	-7126
שניר	116 בה	-13.0	-10.0			-64085
שניר אופ 1	1 בה	-6.5	-33.3			-12908
שקמה	287	+1.0	+0.5	8.0	8250	+28512
שקמה אג"ח 1	113.5	+0.5	+0.3	33.4	87428	+150000
שרבי	13577			24.4	535	

שם	שער	שינוי בקונג'	שינוי %	מחזור באלפי ש"ח	מחזור כמות	יתרת ה/ב
נחושתן צבי	143	+0.5	+0.3	1.4	2993	+7508
נחושתן צבי אגח א'	75.5	-6.5	-7.7	5.2	20626	-15509
נטוקו	51.5 בה		+0.3	4.2	24000	+27720
ניא	330 בה	-17.0	-5.0	3.0	2715	-40137
ניסן 1	1192	+6.0	+0.5	16.3	4073	+3299

אזהרה לקוראים

מערכת "דבר" עושה כמיטב יכולתה לדכן ולעבד תוך זמן קצר את נתוני הבורסה הבאים לידיעת הקורא.
כל שימוש בנתונים המתפרסמים טעון בדיקה האימות.
כל החלטה על ידי המשתמש במידע נעשית על אחריותו
אין המערכת אחראית במקרה של טעות בנתונים.
אין בפרסום הנתונים משום המלצה או חוות דעת למשקיע ויש לאמתם עם יועצי השקעות.

صكة أمينة الأصل

לראשונה ביום העצמאות – מפגן צניחה ומטסים אוויריים בירושלים

המשטרה תוגברה במתנדבים וכל החופשות בוטלו; ליד כל בימה בידור תוקם נקודת משטרה; המתנ"סים יארחו כ־100 מופעים של להקות חדשות

(עו.)- לראשונה בירושלים ייערכו השנה ביום העצמאות מפגן צניחה, מטס אווירי, מופעי אקרובטיקה, התעמלות ועוד. האירוע המרכזי יהיה באיצטדיון האוניברסיטה שבגבעת רם, בהשתתפות ראש עיריית ירושלים אהוד אולמרט.

האירוע המרכזי יתחיל ביום העצמאות ב־10:30 בבוקר בהופעת הזמרים שפר לוי ולאה לופטין. בהמשך יתקיימו מופעי גלישה ממסוקים, אקרובטיקה והתעמלות.

המטס האווירי צפוי להתחיל ב־11:50 ויכלול צוות ארובטי, הופעת מטוסי־עיט, מכס מטוסים קלים ומסוקים, תידלוק מטוסים, ולסיום תהיה צניחה חופשית לתוך האיצטדיון. האירוע מאורגן על ידי אגף התרבות בעירייה, בשיתוף עם צה"ל. הכניסה תהיה חינם, באמצעות הזמנות שיופצו באגף התרבות של העירייה.

פעילות במתנ"סים

יותר ממאה אירועים ייערכו בערב יום העצמאות במתנ"סים ברחבי הארץ. המתנ"סים מארגנים בערב זה בימות בידור עם מופעים לכל המשפחה, מופעי אמנים, להקות מחול חמר, זיקוקי דינור והרקדות המוניות.

לראשונה יופיעו השנה להקות ייצוג של מתנ"סים וערים גם ביישובים אחרים, בזכות פרויקט מיוחד שיזמה החברה למתנ"סים, כדי לחשוף לציבור להקות מקומיות בלתי מוכרות. המתנ"סים יישאו בהוצאות הנסיעה וההפקה של הלהקות.

תגבור המשטרה

שוטרים שנמצאים בקורסים השתלמויות שונות יתגברו בחג העצמאות את הכוחות המבצעיים של המשטרה. כך מסר אתמול שר המשטרה משה שחל בפגישה עם עיתונאים. שחל הדגיש: "שמחתי על הסגר שעליו החליט ראש הממשלה. מבחינתנו זה יכול להוסיף לתחושת הביטחון". שחל הוסיף, כי ביקש מראש הממשלה להקדים את מועד תחילת הסגר ל־6 בערב.

מפקד מחוז המרכז של המשטרה, ניצב שלמה אהרונישקי, אמר כי לקראת החג בוטלו כל החופשות במשטרה עד למוצאי יום העצמאות. לדבריו, משטרת מחוז המרכז תגביר בחג את הסיורים ונוכחות היחידות בשטח תורגש היטב. ליד כל בימת בידור תוצב נקודת משטרה.

כמו כן תפעיל המשטרה בחג מתנדבים. "למדנו לקחים מהעבר ומחגים אחרים, ריכזנו מידע ואני מקווה שהמשטרה תיערך כמו שצריך", אמר אהרונישקי.

מפכ"ל המשטרה אסף חפץ אמר, כי המשטרה נערכת הן לפעילות הביטחון השוטף והן לאכיפת הסדר הציבורי בטקסים ובאירועים הצפויים ביום העצמאות. "אין סיבה לבטל איזשהו אירוע או יציאה לחיק הטבע", אמר המפכ"ל, והוסיף שהמשטרה תיעזר לצורך משימות הביטחון גם בחיילים.

תערוכת חיל המשטרה הצבאית – שתציג אמצעי אכיפה מגוונים, את מערך השיקום בבסיסי הכליאה – תיערך בבתי האוסף של משרד הביטחון ברח' אילת 35 ביפו. במוזיאון מתקיימת גם תערוכת השלום.

טקס קציני צה"ל מצטיינים, לרגל יום העצמאות, נערך אתמול בהשתתפות הרמטכ"ל אמנון ליפקין־שחק וקצינים בכירים נוספים

פותח חיסון נגד "הפטיטיס בי" בעל מאת אחוזי יעילות

מאת עזרא חן

תרכיב חיסון חדש בהנדסה גנטית נגד דלקת (צהבת) כבד נגיפית מסוג בי – היעיל במאה אחוזים – פותח בראשונה בישראל על־ידי חברת "ביוטכנולוגיה כללית" בקרית ויצמן בנס ציונה.

רוב המקרים של דלקת כבד נגיפית נגרמים על־ידי הנגיף "הפטיטיס בי". שכיחות הנשאים בעולם היא בין עשירית האחוז במדינות המערב, ל־15 אחוז במדינות העולם השלישי. השכיחות בישראל היא בין 2 ל־7 אחוזים. אם מערכת החיסון אינה מגיבה במידה מספקת לנגיף, האדם שנדבק עלול לפתח דלקת כבד נגיפית כרונית, שעלולה להביא לשחמת כבד או לסרטן הכבד.

באחרונה המליץ איגוד רופאי המשפחה בישראל לחסן נגד דלקת כבד נגיפית מסוג בי את כל הילדים והמתבגרים עד גיל 18. האיגוד גם קבע מספר קבוצות סיכון שיש לחסן אותן בכל גיל.

לדברי סגן המדען הראשי של חברת "ביוטכנולוגיה כללית", ד"ר אביגדור לבנון, קיימים בעת בשוק מספר תרכיבי חיסון המבוססים גם הם על הנדסה גנטית. אך מניסיון השימוש בהם התברר כי הם יעילים ל־90 אחוז מהמטופלים, אך ליתר עשרת האחוזים התרכיב אינו יעיל, למשל לאנשים שמערכת החיסון שלהם חלשה יחסית.

התרכיבים הנהוגים כעת מסוגלים לסכל את פגיעת הנגיף בגוף על־ידי שיבוש תפקודו של חלבון אחד מתוך שלושת החלבונים המצויים במעטפת הנגיף, ואילו התרכיב החדש משבש את תפקודם של שלושת חלבוני מעטפת הנגיף, ולכן יעילותו המוחלטת.

בנוסף, התרכיב החדש גורם להיווצרות כמות גדולה יותר של נוגדנים כנגד הנגיף, ומשפר את "הזיכרון החיסוני", כלומר מגביר את יכולתה של מערכת החיסון לזהות במהירות את הנגיף, גם אם הוא חדר לגוף זמן רב יחסית מאז קבלת החיסון, וכך נוצרת תגובה מהירה יותר של הנוגדנים כלפי הנגיף.

ד"ר לבנון מסר, כי ניסויים בתרכיב החדש נערכו במדינות המזרח הרחוק ובקרב צוותים רפואיים בישראל, ובקרוב תוגש בקשה למשרד הבריאות למתן אישור לשיווק התרכיב.

המשטרה אסרה קיום מסיבת יום העצמאות בדרייב־אין בת"א

מאת אלי ברנר

בג"ץ דחה אתמול עתירה של חברה שביקשה מהמשטרה רשיון לקיים בערב יום העצמאות מסיבת ענק בשטח הדרייב־אין בתל־אביב ונענתה בשלילה.

החברה, "י.א.ר.", פנתה למשטרת מרחב דן ולרשות המקומית וביקשה רשיון לארגן מסיבה תחת כיפת השמיים בשטח הדרייב־אין בערב החג. משטרת מרחב דן סירבה לתת את הרשיון, מחשש שהמסיבה תהפוך למסיבת אסיד ויהיה בה שימוש בסמים. נציג המשטרה הציג אתמול מסמך מודיעיני חסוי לשופטי בג"ץ. לאחר שעיינו השופטים במסמך ודנו בו, הם החליטו לדחות את העתירה ולאמץ את החלטת פיקוד מרחב דן, שלא לאפשר קיום המסיבה, בה היו אמורים להשתתף אלפי צעירים.

צעיר מחיפה חשוד שירה בחברתו בגבה; ייתכן שתישאר משותקת

נטלי מלול הועברה לביה"ח עם כדור בגב, וסיפרה לחוקרים שנורתה בצומת ליד חיפה מרכב נוסע, אך החוקרים סבורים שחברה, רונן אטיאס, הוא היורה

מאת אורי שורן

צעיר תושב חיפה, רונן אטיאס (23), חשוד בניסיון לרצוח בירייה את חברתו, נטלי מלול (18) מעתלית. מלול מאושפזת כבר 12 ימים בבית החולים כרמל בחיפה, ולטענת המשטרה היא עלולה להישאר משותקת ברגליה.

שופטת השלום בחיפה רחל חוזה האריכה אתמול את מעצרו של אטיאס בתשעה ימים, לאחר שעוכב שלשום בנתב"ג כאשר רצה לצאת מהארץ. עוד נעצרו לחקירה אחותו רחל אטיאס (28) מעתלית, ותושבת רמת־גן אורה חסיד (31), החשודות בסיוע לאטיאס לאחר מעשה.

תחילתה של הפרשה בתלונה שהגישה מלול במשטרה ב־22 באפריל, לפיה היא נורתה בגבה כאשר עמדה בשבת בלילה בצומת פרדיס, במבואות הדרומיים של חיפה. הנערה סיפרה לחוקרי המשטרה כי נורתה עליה ירייה ממכונית נוסעת, אך היא לא הספיקה לראות מי ישב בתוכה.

מלול הועברה לבית החולים כרמל, שם הוצא הקליע מגבה בניתוח מסובך.

חוקרי המשטרה התקשו לקבל את גירסתה בעניין נסיבות פגיעתה. הם המשיכו לחקור, ומצאו לדבריהם ראיות שנסיון הרצח אירע בעתלית ולא במבואות חיפה. החשד הופנה לעבר החבר רונן אטיאס, אך הוא הכחיש כל קשר לעניין.

הוא מסר לחוקרים אליבי לפיו שיחק באולם סנוקר כאשר חברתו מלול נורתה.

הסניגור, עו"ד צבי ארנון, טען בבית המשפט כי בשלושת הימים הראשונים לאחר פציעתה סייע אטיאס למלול בבית החולים, וכי השוטרים לא עצרו אותו. לכן, טוען הסניגור, אין להתייחס ברצינות לטענת המשטרה שאטיאס רוצה לברוח לחו"ל.

אולם המשטרה טוענת כי נסיונו של אטיאס לצאת לחו"ל נעשה לאחר שהבין שהוא החשוד העיקרי בירי. עוד טענה המשטרה, כי בידיה ראיה הקושרת את אטיאס למקרה. לדבריה, הנערה פחדה מאטיאס.

כנופייה של בני 7 עד 10 פרצה לגני ילדים בעכו

(עו.)- כנופיית ילדים בני 7־10, שמנתה ארבעה ילדים, כולם בני עולים מחבר המדינות, חשודים בכך שנהגו לפרוץ לאחד מגני הילדים בעכו ולגנוב משם צעצועים ומשחקים שונים.

על פי החשד, פרצו הילדים בחודשים האחרונים לאחד מגני הילדים בעכו וגנבו משם פריטים שונים. בין השאר בובות, צעצועים ומשחקים. פעילות הכנופיה נחשפה במהלך חקירת חוליית הנוער של משטרת עכו. בחיפוש שערכו השוטרים בבתיהם של הילדים נתפסו המשחקים הגנובים. העניין הועבר לטיפול פקידת הסעד בעיר.

יגורשו 17 צעירות מחו"ל שעבדו במכוני עיסוי בתל־אביב

(עו.)- 17 צעירות שעבדו במכוני עיסוי בתל אביב נעצרו שלשום בערב, במבצע משותף של בלשי היחידה המרכזית במשטרת תל־אביב ופקחי משרד הפנים.

הצעירות נתנו, על פי החשד, שירותי מין ללקוחות. לאחר שנעצרו, התברר כי שהייתן בארץ אינה חוקית. הן נעצרו במכוני עיסוי שפעלו ברחובות ריינס, סלמה, שונצינו, הירקון ובן יהודה.

משרד הפנים יזרז את הטיפול בהוצאת צווי גירוש לצעירות.

רעול פנים ניסה לשדוד סוכן פיס

מאת אורי שורן

צעיר רעול פנים ניסה לשדוד אתמול את כספי סוכן פיס בחדרה. השודד ניגש לדוכן שבכיכר במרכז העיר, איים על סוכן הפיס באקדח צעצוע ובסכין ודרש את הכסף.

הסוכן סירב והחל לצעוק לעזרה. השודד נבהל, השליך את הסכין ונמלט מהמקום.

המשטרה סרקה את רחובות העיר, אך עד כה לא נעצר אף חשוד.

מהנדס של "נפטא" תובע 305,000 ש"ח – פיצוי על צמצום סמכויותיו

לטענת אריה ריבלין, הוא התפטר בגלל שמנהל חברת "גבעות עולם, חיפושי נפט" הפר את חוזה ההעסקה שלו בכך שינה את אופי תפקידו

(עו.)- אריה ריבלין, מהנדס יועץ לקידוחי נפט וחבר מועצת המנהלים של חברת "נפטא חיפושי נפט בע"מ", תבע אתמול בבית משפט השלום בתל אביב את "גבעות עולם, חיפושי נפט (1993)" על סך 305,000 ש"ח, בטענה שהחברה הפרה את הסכם העבודה עמו כאשר שינתה את תפקידו וצימצמה בכך את סמכויותיו.

בכתב התביעה טוען ריבלין, כי על פי הסכם העבודה שחתם איתו מנהל החברה, טוביה לוסקין, הוגדר תפקידו כמנהל הנדסי של קידוחי נפט בסביבות ראש העין באיזור המכונה "מגד 1" ו"מגד 2", וכמנהל הלוגיסטיקה והרכש של הפרויקט. עוד טוען ריבלין, כי במסגרת עבודתו הוא נסע ליוסטון, טקסס, כדי לבחור יועץ מחברת "איסוף" האמריקאית, שיפקח על הקידוח עצמו, מכיוון של"גבעות עולם" אין ידע בתחום זה.

לטענת ריבלין, כל הפעולות האלה התאפשרו בזכות קשריו האישיים, המוניטין והניסיון שיש לו בקידוחי הנפט. באמצעות עורכת הדין רבקה הדר טוען ריבלין, כי מנהל החברה לוסקין הפריע לו לבצע את עבודתו ולקח לעצמו את סמכויותיו – בלי הסכמת ריבלין.

ריבלין טוען כי היו אמנם נסיונות להתגבר על הבעיות בינו לבין המנהל, אך הם לא עזרו. לוסקין דרש ממנו לשנות את ההסכם ביניהם, באופן שתפקידו של ריבלין יוגדר כיועץ למפקח על הקידוח.

בכתב התביעה טוען ריבלין, כי "גבעות עולם" הפרה את התנאי העיקרי של העסקתו, דבר שהוציא את האתגר מתפקידו, ולכן הוא התפטר.

ריבלין תובע פיצויים על הפסד משכורות בגובה השכר שהיה אמור לקבל עד תום תקופת העסקתו על פי חוזה העבודה: 17 חודשים כפול 5,000 דולר בחודש, סך הכל: 255,000 ש"ח. על סכום זה הוסיף פיצוי על פגיעה במוניטין ועוגמת נפש – עוד 50,000 ש"ח.

טרם הוגש כתב הגנה.

מטוס ההתרעה המוקדמת הישראלי "פאלקון" נמסר אתמול לחיל־האוויר של צ'ילה, הלקוח הזר הראשון המצטייד במערכת זו.

בפגישה עם ראשי ארגוני הנשים

נמיר מתגייסת למאבק נגד האוצר לשיפור מצבם של מעונות היום

מאת חני פורשנר

שרת העבודה והרווחה אורה נמיר הביעה אתמול "סולידריות" עם מאבקם של ארגוני הנשים נגד משרד האוצר, במאמץ לשפר את מצב מעונות היום בישראל". השרה הביעה את עמדתה זו כאשר נפגשה עם ראשי ארגוני הנשים – יו"ר נעמת עפרה פרידמן, יו"ר הנהלת ויצ"ו מיכל מודעי, ויו"ר אמונה יהודית הייבר – לאחר הודעתן כי לא ייפתח הרישום למעונות היום לשנת הלימודים הבאה, מכיוון שלא נוצעו ההסכמים בין הארגונים לבין משרד האוצר.

שלוש ראשי הארגונים הודיעו לנמיר, כי מערכת מעונות היום נמצאת בפני קריסה מוחלטת. מדובר על כ־800 מעונות שבהם מתחנכים כ־60,000 ילדים. הנהלת נעמת כבר החליטה לסגור את שלושת מעונות היום בבית־שאן בגלל המצב הכספי הקשה.

השרה נמיר ביקשה מארגוני הנשים לצמצם את דרישתם לתוספת תקציב של 17 אחוז, אך היא הודיעה שהיא מוכנה להגדיל את הסיבסוד של הארגונים למעונות היום בחמישה אחוזים נוספים בהדרגה: מ־10 אחוזים ל־7.5 אחוזים בספטמבר השנה, ובשנה הבאה עוד 2.5 אחוזים (בספטמבר '94 הורד הסיבסוד של הארגונים משיעור של 18 אחוז ל־10 אחוזים הנוכחיים). כמו כן נדונה דרישת ארגוני הנשים לעדכן את עלויות של ההוצאות של המעונות. נמיר ביקשה להתייעל ולצמצם בהוצאות השוטפות, אך לשמור על רמת השירות שניתן על ידי הארגונים.

הפגישה עסקה גם בהעלאת התעריפים במעונות. השרה וראשי הארגונים אמרו, כי אין להגדיל את נטל התשלומים הרובץ על ההורים. בנושא זה סוכם כי ייעשה מאמץ שארגוני הנשים יקבלו מקדמה נוספת מהממשלה, כדי למנוע את הכבדת העול על ההורים.

בעניין הגרעונות הכבדים שצברו ארגוני הנשים, שהם הסיבה לצעדי המחאה גם אשתקד שלאחריהן הוסכם עם האוצר על מציאת פתרון לבעיה, הוסכם שהשרה וראשי הארגונים יפנו אל האוצר בתביעה לכיסוי הגרעונות, לאחר עיון במאזני הארגונים. עוד אמרו המשתתפות בפגישה, כי אין כוונה לפגוע בשכר 10,000 עובדות המעונות, בכלכלת המעונות ובמזון המסופק לילדים, בתקן של מספר ילדים לעובדת ובטיב השירות.

נמיר לא שללה את הצעת ארגוני הנשים, שהאחריות המיניסטריאלית על מעונות היום תועבר ממשרד העבודה למשרד החינוך, כדי שהמעונות יהוו חלק בלתי נפרד ממערכת החינוך, כפי שצריך להיות. לצורך מימוש רעיון זה תיפגש נמיר בשבוע הבא עם שר החינוך אמנון רובינשטיין. הכוונה היא, שהאחריות תועבר באופן הדרגתי.

מחסני מזון מהיצרן לצרכן
ברכות חמות
לעיריית אילת
לראש העיר מר גבי קדוש ולכל תושביה
לרגל אשור להכרזתה של אילת כאזור סחר חופשי
שאו ברכת שגשוג והצלחה
מאחלים: מרים ויעקב מרדכאיו
ולוות מחסני מזון מהיצרן לצרכן
א. התעשיה אילת טל. 07-333160

ברכות חמות
לעיריית אילת
ולראש העיר מר גבי קדוש
לרגל אשור להכרזתה כאזור סחר חופשי
שאו ברכת שגשוג והצלחה
מאחל: אריה דגן
מאדריכלי רעיון אזור סחר חופשי באילת, וממוביליו.

ברכות לאב'ילת
לעיריית אילת
ולראש העיר מר גבי קדוש
לרגל אשור להכרזתה כאזור סחר חופשי
שאו ברכת שגשוג והצלחה
מרכז אום רשרש ע"י אופק רכסים ניהול פרוייקטים 1994 בע"מ
Mall הים